

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

L 275

Leidimas
lietuvių kalba

Teisės aktai

62 tomas

2019 m. spalio 28 d.

Turinys

II *Ne teisėkūros procedūra priimami aktai*

REKOMENDACIJOS

- ★ 2019 m. rugsėjo 25 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2019/1658 dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyva nustatytos pareigos taupyti energiją perkėlimo į nacionalinę teisę 1
- ★ 2019 m. rugsėjo 25 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2019/1659 dėl šildymo ir vėsinimo efektyvumo potencialo išsamaus vertinimo turinio pagal Direktyvos 2012/27/ES 14 straipsnį 94
- ★ 2019 m. rugsėjo 25 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2019/1660 dėl naujų Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (Direktyvos 2012/27/ES) matavimo ir sąskaitų išrašymo nuostatų įgyvendinimo 121

LT

Aktai, kurių pavadinimai spausdinami paprastu šriftu, yra susiję su kasdieniu žemės ūkio reikalų valdymu ir paprastai galioja ribotą laikotarpį.

Visų kitų aktų pavadinimai spausdinami ryškesniu šriftu ir prieš juos dedama žvaigždutė.

II

(Ne teisėkūros procedūra priimami aktai)

REKOMENDACIJOS

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2019/1658

2019 m. rugsėjo 25 d.

dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyva nustatytos pareigos taupyti energiją perkėlimo
į nacionalinę teisę

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

- (1) Sąjunga yra įsipareigojusi sukurti tvarią, konkurencingą, saugią ir nuo iškastinio kuro nepriklausomą energetikos sistemą. Energetikos sąjungos strategijoje nustatyti plataus užmojo Sąjungos tikslai. Ja siekiama iki 2030 m. sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bent 40 %, palyginti su 1990 m., padidinti suvartojamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį bent iki 32 %, sutaupyti daug energijos ir padidinti energetinį saugumą, konkurencingumą ir tvarumą. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2012/27/ES⁽¹⁾ su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2018/2002⁽²⁾, nustatytas pagrindinis tikslas Sąjungos lygmeniu iki 2030 m. sutaupyti bent 32,5 % energijos;
- (2) energijos poreikio mažinimas – vienas iš penkių energetikos sąjungos strategijos, nustatytos 2015 m. vasario 25 d. Komisijos komunikate „Atsparios energetikos sąjungos ir perspektyvios klimato kaitos politikos pagrindų strategija“, aspektų. Siekiant ES energetikos ir klimato tikslų, pirmenybę reikia teikti energijos vartojimo efektyvumui, taikant principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ ir apsvarstant atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo galimybes;
- (3) komunikate dėl Europos strateginės ilgalaikės klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos vizijos⁽³⁾ pabrėžiama, kad energijos vartojimo efektyvumo priemonėms turėtų tekti pagrindinis vaidmuo siekiant iki 2050 m neutralizuoti ekonomikos poveikį klimatui. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2018/1999⁽⁴⁾ (Valdymo reglamente) reikalaujama, kad valstybės narės taikytų principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“;
- (4) Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (EVED) su pakeitimais poveikio vertinime⁽⁵⁾ Komisija apskaičiavo, kad EVED 7 straipsnio įgyvendinimas užtikrintų daugiau nei pusę energijos sutaupymo, kurį valstybės narės turėtų pasiekti pagal EVED;
- (5) EVED su pakeitimais poveikis pasireiškia ir dabartiniu (2014–2020 m.), ir (daugiausia) būsimu (2021–2030 m. ir vėliau) įpareigojimų taikymo laikotarpiais. Valstybėms narėms turėtų būti padedama įgyvendinti naujuosius reikalavimus (aktuali abiem įpareigojimų taikymo laikotarpiais), įgyvendinti galiojančius reikalavimus kitaip (aktuali abiem įpareigojimų taikymo laikotarpiais) ir nustatyti, kurie reikalavimai buvo patikslinti, tačiau nepasikeitė;

⁽¹⁾ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL L 315, 2012 11 14, p. 1).

⁽²⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2002, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 328, 2018 12 21, p. 210).

⁽³⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“ (COM(2018) 773 final).

⁽⁴⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

⁽⁵⁾ SWD(2016) 402 final.

- (6) EVED su pakeitimais energijos taupymo įpareigojimo taikymo laikotarpis pratęsiamas nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2030 m. gruodžio 31 d. ir vėliau (peržiūri Komisija). Kiekvienais 2021–2030 m. įpareigojimų taikymo laikotarpio metais ir vėliau valstybės narės privalo užtikrinti, kad suminis naujas sutaupomos galutinės energijos kiekis atitiktų 0,8 % suvartojamos galutinės energijos tuo laikotarpiu ir vėliau. Išimties tvarka reikalaujama, kad Kipras ir Malta pasiektų tik tokių suminių galutinės energijos suvartojimo sumažinimą, kuris sudaro 0,24 % suvartojamos galutinės energijos tuo laikotarpiu ir vėliau;
- (7) EVED su pakeitimais taip pat patikslinta, kaip skaičiuojamas sutaupomos energijos kiekis. Pakeitimais paaiškinama, kad energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos ir alternatyvios politikos priemonės vertinamos vienodai ir kad jas galima jungti. Valstybės narės gali savo nuožiūra paskirti įpareigojimą šalis ir priskirti sutaupomos energijos kiekį, kurį kiekviena iš jų turi pasiekti. EVED su pakeitimais valstybėms narėms suteikiama lankstumo iš įvairių rūšių sistemų rinktis tinkamiausią jų padėčiai ir konkrečioms aplinkybėms;
- (8) kad valstybės narės galėtų įvykdyti savo pareigą taupyti energiją, reikia didinti visuomenės informuotumą ir teikti tikslią informaciją apie energijos vartojimo efektyvumo naudą. Tai galima padaryti mokymo ir švietimo programomis;
- (9) pakeitimais valstybėms narėms aiškiai leidžiama imtis tikslių politikos priemonių konkrečiuose sektoriuose, pvz., pastatų arba vandens tiekimo sektoriuje;
- (10) veiksminga vandentvarka gali labai padėti taupyti energiją, ir valstybės narės turėtų iširti papildomų šios srities priemonių potencialą. Jos taip pat raginamos rengti politikos priemones, kuriomis kartu sprendžiami ir su aplinkosauga bei gamtos išteklių apsauga susiję tikslai;
- (11) stiprinamos pastangos mažinti energijos nepriteklių, valstybės narės turėtų įgyvendinti tam tikras energijos vartojimo efektyvumo didinimo, visų pirma pažeidžiamuose namų ūkiuose, politikos priemones ir nustatyti kriterijus, kuriais remdamosi spręstų energijos nepriteklių;
- (12) EVED su pakeitimais nustatyti aiškesni priemonių taikymo trukmės reikalavimai. Skaičiuodamos sutaupomos energijos kiekį, valstybės narės turėtų atsižvelgti į tai, kiek laiko priemonė padės taupyti energiją, tačiau taip pat ir į tai, kad dėl jos sutaupomos energijos kiekis ilginiui gali mažėti;
- (13) EVED su pakeitimais paaiškinama, kad, skaičiuodamos sutaupomos energijos kiekį, valstybės narės neturėtų atsižvelgti į veiksmus, kurių būtų ėmęsi bet kuriuo atveju, ir kad jos gali deklaruoti tik tą sutaupomos energijos kiekį, kuriuo viršijamas privalomas minimumas, reikalaujamas pagal konkrečius ES teisės aktus. Išimtis taikoma energijos kiekiui, sutaupomam dėl pastatų renovacijos;
- (14) EVED su pakeitimais pabrėžiama stebėsenos ir tikrinimo svarba siekiant užtikrinti, kad energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos ir alternatyvios politikos priemonės pasiektų savo tikslus. Šioje rekomendacijoje pateiktose gairėse parodoma, kaip valstybės narės gali sukurti veiksmingas matavimo, kontrolės ir patikros sistemas;
- (15) atsižvelgiant į energijos, generuojamos naudojant atsinaujinančiosios energijos technologijas ant pastatų arba pastatuose, svarbą, šioje rekomendacijoje pateiktose gairėse paaiškinama, kaip valstybės narės, vykdydamos savo energijos taupymo įpareigojimą, gali įskaičiuoti galutinės energijos suvartojimo sumažėjimą dėl politikos priemonių, kuriomis skatinama įrengti nedidelio masto atsinaujinančiosios energijos technologijas;
- (16) valstybės narės turi užtikrinti, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, kuriais iki 2020 m. birželio 25 d. energijos taupymo įpareigojimai būtų perkelti į nacionalinę teisę. Įsigalioję EVED 7 straipsnio pakeitimai daro poveikį energijos taupymo įpareigojimo įgyvendinimui 2014–2020 m. įpareigojimų taikymo laikotarpiu. Šioje rekomendacijoje pateiktos gairės bus valstybėms narėms naudingos ir šiuo atžvilgiu;
- (17) kad ES pasiektų savo 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslus ir įvykdytų įsipareigojimą įgyvendinant energetikos sąjungą didžiausią dėmesį skirti vartotojams, svarbu visas EVED su pakeitimais nuostatas perkelti į nacionalinę teisę ir veiksmingai taikyti;
- (18) iš dalies pakeistus reikalavimus dėl energijos taupymo įpareigojimų valstybės narės gali perkelti į nacionalinę teisę ir taikyti savo nuožiūra taip, kaip geriausia atsižvelgiant į jų nacionalines aplinkybes. Šioje rekomendacijoje paaiškinti iš dalies pakeisti reikalavimai ir parodyta, kaip galima pasiekti direktyvos tikslus. Visų pirma siekiama užtikrinti, kad visose valstybėse narėse EVED, rengiant perkėlimo į nacionalinę teisę priemones, būtų suprantama vienodai;

- (19) šioje rekomendacijoje pateiktos gairės papildo ir iš dalies pakeičia Komisijos anksčiau pateiktas gaires, susijusias su EVED 7 straipsniu ⁽⁶⁾. Reikia pabrėžti pakeitimų nuostatų poveikį 2014–2020 m. įpareigojimų taikymo laikotarpiu. Turėtų būti atsižvelgta į grįžtamąją informaciją, kurią nuo Direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo perkėlimo į nacionalinę teisę Komisija gavo iš valstybių narių;
- (20) ši rekomendacija nekeičia teisinio EVED poveikio ir nedaro poveikio privalomam Teisingumo Teismo pateiktam EVED aiškinimui. Joje daugiausia dėmesio skiriama energijos taupymo įpareigojimo nuostatomis ir ji yra susijusi su EVED 7, 7a ir 7b straipsniais ir V priedu;
- (21) šios rekomendacijos priedu siekiama padėti valstybėms narėms, *inter alia*, apskaičiuoti reikiamą sutaupyti energijos kiekį, parengti tinkamas politikos priemones ir teisingai pranešti pasiektą sutaupomos energijos kiekį; jame pateikiama paaiškinimų ir praktinio įgyvendinimo sprendimų,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

Perkeldamos Direktyva (ES) 2018/2002 nustatytus ir Direktyvos 2012/27/ES 7, 7a ir 7b straipsniuose ir V priede išdėstytus reikalavimus į nacionalinę teisę, valstybės narės turėtų vadovautis šios rekomendacijos priede pateiktomis gairėmis.

Priimta Briuselyje 2019 m. rugsėjo 25 d.

Komisijos vardu

Miguel ARIAS CAÑETE

Komisijos narys

⁽⁶⁾ COM(2013) 762 *final* ir SWD(2013) 451 *final*, Briuselis, 2013 m. lapkričio 6 d.

PRIEDAS

1. ĮVADAS

Šioje rekomendacijoje pateikiama tik Komisijos nuomonė; ja nekeičiamas direktyvų ir reglamentų teisinis poveikis ir ji neturi poveikio Teisingumo Teismo pateiktam privalomam Direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo su pakeitimais (EVED) 7, 7a ir 7b straipsnių bei V priedo aiškinimui. Ši rekomendacija parengta remiantis nuo Direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo perkėlimo į nacionalinę teisę Komisijos gauta valstybių narių grįžtama informacija, taip pat tuo, ką Komisija sužinojo iš valstybių narių pranešimų, ir nacionalinių efektyvaus energijos vartojimo veikslių planų ir metinių ataskaitų vertinimu ⁽¹⁾.

Santrauka. Pagrindiniai Direktyvos 2012/27/ES pakeitimai

1. Pareigos taupyti energiją struktūra ir susijusios nuostatos

— 7 straipsnis (bendrosios reikalavimo taupyti taisyklės), 7a straipsnis (energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemų (EVE[S] taisyklės) ir 7b straipsnis (alternatyvių politikos priemonių taisyklės),

— V priedas (apskaičiavimo bendrieji metodai ir principai) ir

— įpareigojimai rengti planus ir teikti ataskaitas pagal Valdymo reglamentą.

2. Pareigos taupyti energiją apimtis (2021–2030 m.)

— naujas 2021–2030 m. pareigos taupyti energiją laikotarpis ir pareigos pratęsimas po 2030 m. nenustatant galutinės datos, tačiau atliekant peržiūrą iki 2027 m., o po to kas dešimt metų,

— pareiga 2021–2030 m. sutaupyti tokį suminių galutinės energijos kiekį, kuris atitinka naują sutaupomą kiekį, lygų 0,8 % metinio galutinės suvartojamos energijos kiekio (išskyrus Kiprą ir Maltą, kurios turi naujai sutaupyti kiekį, lygų 0,24 % metinio galutinės suvartojamos energijos kiekio), t. y. didesnę kiekį nei einamuoju laikotarpiu,

— galimybės valstybėms narėms skirtingai apskaičiuoti sutaupomą kiekį, kol jos sutaupo reikalaujamą sutaupyti suminių galutinės energijos kiekį, ir

— reikalavimas, kad valstybės narės, rengdamos politikos priemones, atsižvelgtų į poreikį sumažinti energijos nepriteklių, laikydamosi nusistatytų kriterijų.

3. Politikos priemonių poveikio apskaičiavimas

— Valstybės narės negali sutaupyti energijos kiekio, pasiekto įgyvendinant ES teisę, laikyti sutaupytu kiekiu, išskyrus atvejus, kai energija sutaupoma dėl pastatų renovacijos. Nukrypstant nuo šio reikalavimo ir atsižvelgiant į tam tikras sąlygas, jos gali pagal nacionalinius būtinuosius naujų pastatų reikalavimus sutaupyti energijos kiekį įskaičiuoti tik į pirmuoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu (2014–2020 m.) reikalaujamą sutaupyti energijos kiekį.

⁽¹⁾ Žr., be kita ko, Economidou et al., 2018 m. Assessment of the Second National Energy Efficiency Action Plans under the Energy Efficiency Directive. EUR 29272 EN, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2018 m., ISBN 978-92-79-87946-3, doi:10.2760/780472, JRC110304 (ataskaita skelbiama <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/assessment-second-national-energy-efficiency-action-plans-under-energy-efficiency-directive>) ir Tsemekidi-Tzeiranaki et al., 2019 m. 2018 m. metinių ataskaitų analizė pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą. EUR 29667 EN, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2019 m., ISBN 978-92-79-00173-7, doi:10.2760/22313, JRC 115238 (ataskaita skelbiama <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC115238/kjna29667enn.pdf>).

4. Paaiškinimai

- EVEIŠ ir alternatyvios politikos priemonės yra vienodai tinkamos EVED perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės,
- sutaupytos energijos kiekis, pasiektas taikant kiekvieną politikos priemonę, apskaičiuojamas pagal EVED V priede nustatytus bendruosius metodus ir principus,
- matavimo ir tikrinimo reikalavimo bei energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių reprezentatyviojo ėminio paėmimo svarbos paaiškinimas,
- remdamosi EVED 20 straipsnio 6 dalimi, valstybės narės gali įsteigti nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą (NEVEF) kaip alternatyvią politikos priemonę arba kaip dalį EVEIŠ, pagal kurią įpareigotosios šalys taupymo įpareigojimą visiškai arba iš dalies privalo įvykdyti įnašo į fondą forma,
- papildomumo reikalavimo paaiškinimas (sutaupytos energijos kiekis turėtų būti papildomas tam kiekiui, kuris būtų sutaupytas bet koku atveju, įpareigotajai ar dalyvaujančiajai šaliai nesiimant veiksmų), įskaitant tam tikrus veiksmus – pasipelnymo problemą, rinkos poveikį ir galiojančių politikos priemonių poveikį,
- apskaičiuojant sutaupytos energijos kiekį būtina atsižvelgti į priemonių gyvavimo trukmę ir kokia verte taupymo poveikis laikui bėgant mažėja, ir
- sutaupytos energijos kiekis, pasiektas panaudojant ant pastatų arba juose sumontuotas mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, gali būti laikomas atitinkančiu reikalavimus, jeigu laikomasi V priedo nuostatų.

2. 2021–2030 M. ĮPAREIGOJIMO TAIKYMO LAIKOTARPIU REIKALAUJAMO SUTAUPOMOS ENERGIJOS KIEKIO APSKAIČIAVIMAS

„7 straipsnis

Pareiga taupyti energiją

1. Valstybės narės sutaupo bent tokį suminį galutinės energijos kiekį, kuris atitinka:
 - a) ...
 - b) nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2030 m. gruodžio 31 d. kiekvienais metais naujai sutaupomą kiekį, lygų 0,8 % metinio galutinės suvartojamos energijos kiekio, kurio vidurkis išvestas pagal paskutinių trejų metų, ėjusių prieš 2019 m. sausio 1 d., laikotarpio duomenis. Nukrypstant nuo to reikalavimo Kipras ir Malta nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2030 m. gruodžio 31 d. kasmet naujai sutaupo kiekį, lygų 0,24 % metinio galutinės suvartojamos energijos kiekio, kurio vidurkis išvestas pagal paskutinių trejų metų, ėjusių prieš 2019 m. sausio 1 d., laikotarpio duomenis.“

Pirmiau nurodytame b punkte reikalaujama, kad valstybės narės:

- 2021–2030 m. sutaupytų tam tikrą suminį galutinės energijos kiekį (t. y. bendrą sutaupytos energijos kiekį) ir
- per tą laikotarpį kiekvienais metais naujai sutaupytų energijos (kiekis nenurodytas).

Nors pirmuoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu (2014–2020 m.) naujai sutaupomo metinio energijos kiekio vertė vienoda visoms valstybėms narėms (t. y. 1,5 %), antruoju laikotarpiu (2021–2030 m.) ji skiriasi, nes Kipras ir Malta turi naujai sutaupyti suminį galutinės energijos kiekį, lygų 0,24 % metinio galutinės suvartojamos energijos kiekio ⁽²⁾.

Kiekviena valstybė narė turi pasiekti apskaičiuotą suminį galutinės sutaupytos energijos kiekį (t. y. 2021–2030 m. laikotarpio bendrą sutaupytos energijos kiekį) iki 2030 m. gruodžio 31 d. Priešingai nei pirmuoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu, tas kiekis negali būti mažinamas dėl lankstumo, kuriuo pasinaudojo valstybė narė ⁽³⁾.

Valstybės narės neturi naujai sutaupyti kiekio, lygaus 0,8 % (o Maltos ir Kipro atveju – 0,24 %) metinio galutinės suvartojamos energijos kiekio ⁽⁴⁾ kiekvienais antrojo įsipareigojimo taikymo laikotarpio metais. Esamos lanksčios sąlygos, pagal kurias naujai sutaupomą kiekį galima paskirstyti per visą laikotarpį, tebetaikomos antrajam ir paskesniems laikotarpiams ⁽⁵⁾.

2.1. Antruoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu reikalaujamo suminio galutinės sutaupytos energijos kiekio apskaičiavimas

Kad apskaičiuotų antruoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu reikalaujamą suminį galutinės sutaupytos energijos kiekį, kiekviena valstybė narė visų pirma turi apskaičiuoti trejų metų iki 2019 m. laikotarpio (t. y. 2016–2018 m.) galutinės suvartojamos energijos vidurkį ⁽⁶⁾.

Toliau tas vidurkis dauginamas iš 0,8 % (o Kipro ir Maltos atveju – iš 0,24 %), siekiant nustatyti „naujai“ sutaupomo metinio kiekio ekvivalentą.

Pavyzdys

Valstybės narės suvartojamos energijos kiekis yra 102 mln. tonų naftos ekvivalentu (mln. tne) 2016 m., 98 mln. tne – 2017 m. ir 100 mln. tne – 2018 m., taigi trejų metų vidurkis yra 100 mln. tne.

Todėl apskaičiuojant suminį galutinės sutaupytos energijos kiekį (2021–2030 m.), mažiausias *naujai* sutaupomas kiekis *kiekvienais metais* yra lygus 0,8 mln. tne (100 mln. tne × 0,8 %).

Tada valstybės narės gali apskaičiuoti viso įsipareigojimo taikymo laikotarpio reikalaujamą suminį galutinės sutaupytos energijos kiekį.

Pavyzdys

Valstybė narė apskaičiavo, kad jos 2016–2018 m. galutinės suvartojamos energijos vidurkis lygus 100 mln. tne. Todėl 2021 m. bendras galutinės sutaupytos energijos kiekis yra (100 × 0,8 % × 1) = 0,8 mln. tne.

Kadangi reikalaujama sutaupyti bent tokį suminį galutinės energijos kiekį, kuris atitinka *kiekvienais metais* nuo 2021 m. iki 2030 m. naujai sutaupomam kiekiui, valstybė narė turi apskaičiuoti naujai sutaupomą kiekį kiekvienais paskesniais metais iki 2030 m.

Bendras 2022 m. apskaičiuotas kiekis sudarytų (100 × 0,8 % × 2) = suminis galutinės sutaupytos energijos kiekis, lygus 1,6 mln. tne (įskaitant 0,8 mln. tne naujai sutaupomo kiekio 2022 m. (toliau pažymėta pilka spalva)).

⁽²⁾ EVED 2 straipsnio 3 punkte „galutinės energijos vartojimas“ apibrėžiamas kaip „visa pramonės, transporto, namų ūkių, paslaugų ir žemės ūkio sektoriams tiekiamą energija. Tai neapima energijos, tiekiamos energijos transformavimui ir pačiam energetikos sektoriui.“ „Galutinis vartojimas“ (angl. *end-use*) EVED neapibrėžtas, todėl turi būti aiškinamas atsižvelgiant į pareigos taupyti energiją loginį pagrindą. 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punkte numatyta mažinti galutinės energijos vartojimą mažinant fizinio ar juridinio asmens energijos galutinio vartojimo kiekį (jeigu nenurodyta kitaip). Išdėstytos konkrečios sąlygos, taikomos sutaupytos energijos kiekiui, pasiektam panaudojant ant pastatų ar juose pagaminamą atsinaujinančiųjų išteklių energiją (žr. EVED 43 konstatuojamąją dalį ir šio dokumento 7.5 skirsnį).

⁽³⁾ Žr. 3 skirsnį.

⁽⁴⁾ Kurio vidurkis išvestas pagal 2016–2018 m. duomenis (žr. 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą).

⁽⁵⁾ Taip pat žr. 2.3 skirsnį.

⁽⁶⁾ Priešingai, 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a punkte kalbama apie galutiniams vartotojams parduodamą energijos kiekį, kuriuo remiantis nustatomas 2014–2020 m. apskaičiavimo bazinis scenarijus (žr. SWD(2013) 451 *final*, p. 3).

Kiekvienų vėlesnių metų iki 2030 m. kiekius galima apskaičiuoti tokiu pat būdu. Bendras suminis galutinės sutaupytos energijos kiekis, kurį reikalaujama sutaupyti per dešimt metų, yra 44,0 mln. tne ($100 \times 0,8 \% \times 55$).

Metai	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Galutinės sutaupytos energijos kiekis (mln. tne)										0,8	Bendras suminis galutinės sutaupytos energijos kiekis (iki 2030 m.)
									0,8	0,8	
								0,8	0,8	0,8	
							0,8	0,8	0,8	0,8	
						0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
				0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
			0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
		0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
		0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
	Iš viso (mln. tne)	0,8	1,6	2,4	3,2	4,0	4,8	5,6	6,4	7,2	

⁽¹⁾ = $100 \times 0,8 \% \times 55$.

2.2. Statistinių duomenų rinkinys

2.2.1. Eurostato duomenų rinkinio naudojimas

Siekdamos nustatyti statistinių duomenų rinkinius 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiui, valstybės narės turi naudoti Eurostato duomenų rinkinį, laikomą numatytuoju šaltiniu, naudojamu apskaičiuojant reikalaujamą sutaupyti kiekį (žr. Valdymo reglamento III priedo 1 punkto c papunktį).

2019 m. Eurostatas patikslino energijos balansą remdamasis tarptautinėmis energetikos statistikos rekomendacijomis, kurias paskelbė Jungtinių Tautų Statistikos komisija⁽⁷⁾. Valstybių narių efektyvaus energijos vartojimo įnašams ir įpareigojimams taupyti energiją jis nustatė specialią kategoriją „galutinės energijos vartojimas (Europa 2020–2030 m.)“⁽⁸⁾ (kodas FEC2020–2030). Ji apima elementus, kurių reikalaujama pagal EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą, o valstybės narės ją turi taikyti vykdydamos pareigą taupyti energiją⁽⁹⁾.

Nauja kategorija apima šias aritmetines apibrėžtis, pagrįstas naujausiais Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1099/2008⁽¹⁰⁾:

Galutinė suvartojama energija (Europa 2020–2030 m.) [Visi produktai iš viso] =

Galutinė suvartojama energija [Visi produktai iš viso]

– Galutinė suvartojama energija [Aplinkos šiluma (šilumos siurbliai)]

+ Tarptautinė aviacija [Visi produktai iš viso]

⁽⁷⁾ <https://unstats.un.org/unsd/energy/ires/>

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10186/6246844/Eurobase-changes-energy.pdf> (žr. p. 25).

⁽⁹⁾ Patikslinta Eurostato metodika aprašyta adresu <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10186/6246844/Eurobase-changes-energy.pdf>.

⁽¹⁰⁾ 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1099/2008 dėl energetikos statistikos (OL L 304, 2008 11 14, p. 1).

- + Transformavimo sąnaudos. Aukštakrosnės [Visi produktai iš viso]
- Transformavimo produkcija. Aukštakrosnės [Visi produktai iš viso]
- + Energetikos sektorius. Aukštakrosnės [Kietasis iškastinis kuras]
- + Energetikos sektorius. Aukštakrosnės [Pagamintos dujos]
- + Energetikos sektorius. Aukštakrosnės [Durpės ir durpių produktai]
- + Energetikos sektorius. Aukštakrosnės [Degieji skalūnai ir bitumingasis smėlis]
- + Energetikos sektorius. Aukštakrosnės [Nafta ir naftos produktai]
- + Energetikos sektorius. Aukštakrosnės [Gamtinės dujos]

2.2.2. Alternatyvių statistikos šaltinių ir ekspertų skaičiavimų naudojimas

Valstybės narės gali naudoti alternatyvius statistikos šaltinius, tačiau privalo paaiškinti ir pagrįsti jų naudojimą bei pranešime Komisijai nurodytą kiekių skirtumą (žr. Valdymo reglamento III priedo 1 punkto c papunktį).

Jeigu tuo metu, kai valstybės narės turi pateikti ataskaitą, tam tikrų metų duomenų nėra, valstybės narės gali panaudoti ekspertų skaičiavimus (vėlgi pagrįsdamos juos pranešime). Jeigu, oficialiems duomenims tapus prieinamiems, esama reikšmingų skirtumų tarp apytiksliai apskaičiuotų ir faktinių skaičių, reikalaujamas sutaupyti kiekis turi būti pakoreguotas pagal pastarąją vertę.

Valstybėms narėms rekomenduojama įverčius kuo skubiau pakoreguoti pagal oficialius duomenis taikant valdymo mechanizmą, kitą kartą teikiant duomenis arba pagal Valdymo reglamentą privalomą ataskaitą (pvz., atnaujintą nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą (NEKSVP), kuris pagal Reglamento 14 straipsnio 1 dalį turi būti pateiktas iki 2023 m. birželio 30 d.).

2.2.3. Transporto sektoriuje naudojama energija

Nedarant poveikio EVED 7 straipsnio 2 dalies b punkto⁽¹¹⁾ taikymui, valstybės narės nebegali į antrojo ir vėlesnių įpareigojimo laikotarpių bazinio scenarijaus skaičiavimą neįtraukti galutinės energijos vartojimo transporto sektoriuje.

2.2.4. Savo galutiniam vartojimui pagaminama energija

Nors suminis galutinės sutaupytos energijos kiekis per pirmąjį įpareigojimo laikotarpį yra grindžiamas „galutiniams vartotojams parduodamu kiekiu“, antrojo ir vėlesnių laikotarpių skaičiavimo pagrindas EVED tikslingai pakeičiamas į „galutinę suvartojamą energiją“.

Todėl valstybės narės privalo įtraukti savo galutiniam vartojimui pagamintą energiją (pvz., elektros energiją, kurią pagamina fotovoltinės sistemos, šilumą, gaunamą iš saulės energijos kolektorių ar bendrojo atliekų deginimo pramonės sektoriuose) į tų laikotarpių bazinio scenarijaus skaičiavimą.

Eurostato kategorija „galutinė suvartojama energija“ (kodas B 101700⁽¹²⁾), kuri buvo taikoma, kai buvo derinama ir priimta EVED, apėmė tam tikrus atsinaujinančiuosius išteklius, susijusius su ant pastatų ar juose naudojamomis mažos galios technologijomis (saulės energija, įskaitant energiją, gaunamą iš fotovoltinių sistemų ar saulės energijos kolektorių, vėjo energija, kietoji biomasė, biodujos ir skystieji biodegalai⁽¹³⁾). Į „galutinės suvartojamos energijos“ kategoriją neįtraukta aplinkos šiluma, pvz., naudojama šilumos siurbliuose. Siekiant užtikrinti, kad pareiga taupyti energiją pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį, dėl kurios susitarė teisės aktų leidėjai, nebūtų keičiama tikslinant energijos balansą, energijos vartojimo efektyvumo tikslais Eurostato nustatė ir skelbia specialią kategoriją „galutinė suvartojama energija (Europa 2020–2030 m.)“ (kodas FEC2020–2030), į kurią ir toliau neįtraukiama aplinkos šiluma iki 2030 m.⁽¹⁴⁾

⁽¹¹⁾ Žr. 3.2 ir 3.4 skirsnius.

⁽¹²⁾ „Visa suvartojama energija visoms energijos reikmėms.“

⁽¹³⁾ „Galutinė energija“, kaip apibrėžta Reglamente (EB) Nr. 1099/2008.

⁽¹⁴⁾ Žr. 2.2.1 skirsnį. Nauja Eurostato metodika aprašyta adresu

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10186/6246844/Eurobase-changes-energy.pdf>.

Tačiau, nors Valdymo reglamento III priedo 1 punkto c papunktyje reikalaujama, kad Eurostato duomenų rinkinys būtų naudojamas kaip numatytasis šaltinis, valstybės narės privalo atsižvelgti į visus turimus duomenis nacionaliniu lygmeniu. Kai jie skiriasi nuo Eurostato duomenų, valstybės narės privalo nurodyti savo nacionalinius šaltinius, jeigu jie tikslesni. Jos privalo juos įtraukti į savo skaičiavimo bazinį scenarijų ir savo NEKSVP nurodyti ir paaiškinti, kurie duomenų šaltiniai buvo naudojami, įskaitant papildomus oficialius ar apytikriai nustatytus galutinės suvartojamos energijos kiekius, kurių neapima Eurostato duomenų rinkinys.

2.3. Sutaupytos energijos paskirstymas per 2021–2030 m. laikotarpį

Remiantis paskutine EVED 7 straipsnio 1 dalies pastraipa, valstybės narės „nusprendžia, koku būdu paskirstyti apskaičiuotą naujos sutaupytos energijos kiekį pagal [kiekvieną įpareigojimo taikymo laikotarpį] su sąlyga, kad kiekvieno įpareigojimo taikymo laikotarpio pabaigoje būtų pasiektas bendras suminis galutinės sutaupytos energijos kiekis“.

Pavyzdžiai

Viena valstybė narė gali nuspręsti ilgainiui sutaupomą kiekį didinti linijiniu būdu; kita gali nuspręsti pradėti taupyti vėliau, tačiau gali reikalauti labiau taupyti įpusėjus ar baigiantis antrajam įpareigojimo taikymo laikotarpiui.

Kita valstybė narė gali nuspręsti paskirstyti reikalaujamą suminį galutinės sutaupytos energijos kiekį (pvz., 44,0 mln. tne), kaip nurodyta toliau, kol 2021–2030 m. laikotarpiu bus pasiektas reikalaujamas suminis sutaupytas kiekis (darant prielaidą, kad visos priemonės turi ilgalaikį poveikį, užtikrinantį energijos taupymą kasmet bent iki 2030 m.):

Metai	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Galutinės sutaupytos energijos kiekis (mln. tne)										0,8	Bendras suminis galutinės sutaupytos energijos kiekis (iki 2030 m.)
									1,1	1,1	
								0,5	0,6	0,6	
							0,7	0,7	0,7	0,7	
						0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	
					0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
				1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	
			1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	
		0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	
		0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	
Iš viso (mln. tne)	0,4	1,3	2,5	3,5	4,3	4,9	5,6	6,1	7,3	8,1	44

Jeigu valstybė narė nustato ar taiko energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemą (EVEIS), nereikalaujama pranešti, kaip ji paskirstys taupymą per įpareigojimo taikymo laikotarpį. Tačiau valstybėms narėms rekomenduojama nustatyti ir pranešti, kaip jos tai padarys. Remiantis Valdymo reglamento III priedo 3.1 punkto b papunkčiu, valstybės narės privalo pranešti suminį ir metinį numatomą sutaupyti kiekį ir savo sistemų taikymo trukmę.

Valstybės narės, kurios nustato ar taiko alternatyvias politikos priemones pagal EVED 7b straipsnį ir (arba) įsteigia ir užtikrina nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą (NEVEF) pagal EVED 20 straipsnio 6 dalį, gali savo nuožiūra paskirstyti reikalaujamą suminį galutinės sutaupytos energijos kiekį per antrąjį įpareigojimo taikymo laikotarpį. Jos gali, nors ir neprivalo, nustatyti tarpinius laikotarpius, kurie gali būti nevienodos trukmės. Tačiau Valdymo reglamento III priedo 3.2 punkto c papunktyje nustatyta, kad jos turi pranešti „suminį ir metinį numatomą sutaupyti energijos kiekį pagal kiekvieną priemonę ir (arba) sutaupytą energijos kiekį, siejamą su bet kuriais tarpiniais laikotarpiais“.

3. KITI REIKALAUJAMO SUTAUPYTI KIEKIO APSKAIČIAVIMO BŪDAI

3.1. Taupymo rodiklis ir taikymo sritis

EVED 7 straipsnio 2 dalyje numatytos galimybės nedaro įtakos pareigai taupyti energiją pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį. Remiantis EVED 7 straipsnio 2 ir 4 dalimis, valstybėms narėms leidžiama taikyti skirtingus skaičiavimo metodus (pvz., atsižvelgti į tam tikras nacionalines aplinkybes), tačiau dėl to neturi sumažėti reikalaujamas sutaupyti energijos kiekis, t. y. valstybės narės privalo užtikrinti, kad apskaičiuojant kiekį vienu ar daugiau EVED 7 straipsnio 2 dalyje nurodytų metodų būtų gaunamas tas pats suminis būtinas sutaupytos energijos kiekis, kaip reikalaujama pagal EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą.

Taigi, neatsižvelgiant į tai, ar valstybės narės pasinaudoja EVED 7 straipsnio 2 ir 4 dalyse numatytais pasirinkimo galimybėmis, 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu jos privalo užtikrinti, kad iki 2030 m. gruodžio 31 d. būtų pasiektas reikalaujamas suminis galutinės sutaupytos energijos kiekis, lygus bent 0,8 % naujai sutaupyto metinio kiekio⁽¹⁵⁾. Siekiant užtikrinti, kad pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 4 dalis taikant lanksčias sąlygas nesumažėtų apskaičiuotas būtinas grynas naujai sutaupytas energijos kiekis, kuris turi būti pasiektas vartojant galutinę energiją įpareigojimo taikymo laikotarpiu, valstybių narių metinės sutaupymo normos turi būti didesnės, nei būtina EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punkte nurodytam suminiam sutaupytos energijos kiekiui pasiekti⁽¹⁶⁾. Valstybės narės neprivalo pasinaudoti EVED 7 straipsnio 2 dalyje numatytais pasirinkimo galimybėmis.

3.2. Pasirinkimo galimybės pagal EVED 7 straipsnio 2 dalį

Pagal EVED 7 straipsnio 2 dalį valstybėms narėms leidžiama apskaičiuoti reikalaujamą sutaupyti energijos kiekį:

- taikant metinę taupymo normą galutiniams vartotojams perduodamos energijos arba galutinės suvartojamos energijos kiekiui, kurio vidurkis išvestas pagal 2016–2018 m. laikotarpio duomenis, ir (arba)
- į apskaičiavimo bazinio lygio scenarijų visiškai arba iš dalies neįtraukiant transporto sektoriuje sunaudojamos energijos, ir (arba)
- pasinaudojant kuria nors iš EVED 7 straipsnio 4 dalyje nustatytų pasirinkimo galimybių.

3.3. Savo metinė sutaupymo norma ir apskaičiavimo bazinis scenarijus

Kai valstybės narės pasinaudoja viena ar daugiau pasirinkimo galimybių, pagal EVED 7 straipsnio 3 dalį jos turi nustatyti:

- savo metinę taupymo normą, kuri bus taikoma apskaičiuojant savo suminį galutinės sutaupytos energijos kiekį ir kuria užtikrinama, kad reikalaujamas sutaupyti kiekis nebūtų mažesnis, nei tas, kurio reikalaujama pagal EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą, ir
- savo apskaičiavimo bazinį scenarijų, į kurį gali būti visiškai arba iš dalies neįtraukta transporto sektoriuje sunaudojama energija⁽¹⁷⁾.

Šios nuostatos papildo⁽¹⁸⁾ reikalavimus apskaičiuoti metinę naujai sutaupomo kiekio normą ir suminį galutinės sutaupytos energijos kiekį pagal EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą.

EVED 7 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad, neatsižvelgiant į tai, ar valstybės narės visiškai arba iš dalies neįtraukia transporto sektoriuje sunaudotos energijos į savo apskaičiavimo bazinį scenarijų, ar pasinaudoja kuria nors iš EVED 7 straipsnio 4 dalyje išvardytų galimybių, jos privalo užtikrinti, kad apskaičiuotas grynas naujai sutaupytos energijos kiekis, kuris turi būti pasiektas vartojant galutinę energiją 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu, būtų ne mažesnis nei kiekis, gaunamas taikant 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punkte nurodytą metinę sutaupymo normą, t. y. 0,8 % (Kipro ir Maltos atveju – 0,24 %).

3.4. Pasirinkimo galimybės pagal EVED 7 straipsnio 4 dalį

2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu valstybės narės gali pasinaudoti viena ar daugiau šių pasirinkimo galimybių (EVED 7 straipsnio 4 dalis):

- b) neįtraukti į apskaičiavimą visos ar dalies ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) sektoriuose naudojamos energijos;
- c) į skaičiavimą įtraukti tam tikrą sutaupytos energijos kiekį, pasiektą energijos transformacijos ir perdavimo sektoriuose;

⁽¹⁵⁾ Kipro ir Maltos atveju – 0,24 %.

⁽¹⁶⁾ Žr. I priedėlį ir 3.2, 3.3 ir 3.4 skirsnius.

⁽¹⁷⁾ Žr. I priedėlį.

⁽¹⁸⁾ Žr. Valdymo reglamento III priedo 2 dalį.

- d) įtraukti kiekį, pasiektą dėl ankstyvų veiksmų, kurių imtasi pasibaigus 2008 m. ir dėl kurių taikymo energija sutaupoma ir po 2020 m.;
- e) įtraukti kiekį, pasiektą dėl atskirų veiksmų, kurie įgyvendinami nuo 2018 m. pradžios iki 2020 m. pabaigos ir dėl kurių taikymo energija sutaupoma ir po 2020 m.;
- f) neįskaičiuoti 30 % energijos, kuri savoms reikmėms pasigaminama ant pastatų arba juose sumontuotais įrenginiais, įdiegtais dėl politikos priemonių, skatinančių naujai diegti energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, kiekio; ir
- g) įtraukti tuos sutaupyto energijos kiekius, kurie viršija 2014–2020 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu reikalaujamą sutaupyti energijos kiekį.

Remiantis EVED 7 straipsnio 5 dalies b punktu, šiomis galimybėmis galima pasinaudoti tik „pagal 2 ir 3 dalis apskaičiuotam sutaupyto energijos kiekiui“ nustatyti ir pagal jas visas tas kiekius „neturi sumažėti daugiau kaip 35 %“.

Svarbiausia, kad šios galybės negali būti taikomos siekiant sumažinti bendrą suminį galutinės sutaupyto energijos kiekį, kurio reikalaujama pagal EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą. Kitaip tariant, neatsižvelgiant į tai, ar valstybės narės visiškai arba iš dalies neįtraukia transporto sektoriuje sunaudotos energijos į savo apskaičiavimo bazinį scenarijų, ar pasinaudoja kuria nors iš galimybių, jos privalo užtikrinti, kad apskaičiuotas grynas naujai sutaupyto energijos kiekis, kuris turi būti pasiektas vartojant galutinę energiją 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu, būtų ne mažesnis nei kiekis, gaunamas taikant EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punkte nurodytą metinę sutaupymo normą⁽¹⁹⁾. To siekiant, EVED 7 straipsnio 5 dalyje reikalaujama, kad jos apskaičiuotų sprendimo pasinaudoti viena ar daugiau pasirinkimo galimybių poveikį įpareigojimo taikymo laikotarpiu⁽²⁰⁾.

EVED 7 straipsnio 4 dalies b ir f punktuose nurodytomis galimybėmis galima pasinaudoti tik apskaičiuojant savo bazinį scenarijų pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis. Kiekius galima atimti iš to skaičiavimo (atsižvelgiant į nustatytus apribojimus).

c, d, e ir g punktuose nurodytos galybės susijusios su sutaupyto energijos kiekiu ir jomis galima pasinaudoti tik apskaičiuojant reikalaujamą sutaupyti kiekį pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis. Taigi, jomis negalima pasinaudoti siekiant sumažinti privalomą sutaupyti energijos kiekį pagal EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą, tačiau jos gali padėti jį pasiekti.

3.4.1. Pasirinkimo galimybės išsamiau

3.4.1.1. Visos ar dalies ATLPS sektoriuose naudojamos energijos neįtraukimas (7 straipsnio 4 dalies b punktas)

Jeigu valstybė narė pasinaudoja tik galimybe neįtraukti į apskaičiavimą visos ar dalies parduotos energijos, sunaudotos ATLPS sektoriuje (EVED 7 straipsnio 4 dalies b punktas), ji turi nustatyti, kuris pateiktos ar mažmena parduotos energijos kiekis yra naudojamas toms pramoninės veiklos rūšims. Skaičiavimas grindžiamas energija, naudojama veiklos rūšims, išvardytoms ATLPS direktyvos⁽²¹⁾ I priede.

Tada tame priede išvardytai „energetinei veiklai“ naudojama energija (deginimo įrenginiai, kurių vardinė šiluminė galia didesnė nei 20 MW (išskyrus įrenginius pavojingoms ir komunalinėms atliekoms deginti), naftos perdirbimo įrenginiai ir koksavimo krosnys) ir aviacijoje naudojama energija išskaičiuojama iš to kiekio⁽²²⁾.

⁽¹⁹⁾ Neviršijant ribų, nustatytų 7 straipsnio 5 dalies antroje pastraipoje.

⁽²⁰⁾ Žr. 9 skirsnį.

⁽²¹⁾ 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje, iš dalies keičiama 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/29/EB ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

⁽²²⁾ Kaip alternatyva, siekiant nustatyti ne ATLPS sektoriuose naudojamos energijos kiekius, atitinkamam pramonės sektoriui nurodyta galutinės sunaudojamos energijos vertė gali būti padauginama iš ATLPS sektorių ir sektorių, kuriems netaikoma ATLPS, išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekių santykio, kuris nurodytas šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitose.

3.4.1.2. Sutaupytos energijos kiekis, pasiektas energijos transformavimo ir perdavimo sektoriuose (7 straipsnio 4 dalies c punktas)

Pagal EVED 7 straipsnio 4 dalies c punktą valstybėms narėms leidžiama įtraukti sutaupytos energijos kiekį, pasiektą įgyvendinant EVED 14 straipsnio 4 dalį ir 5 dalies b punktą ir 15 straipsnio 1 dalies 6 ir 9 punktus energijos transformavimo, skirstymo ir perdavimo sektoriuose, įskaitant efektyvią centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo infrastruktūrą, į sutaupytą energijos kiekį, apskaičiuotą pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis ⁽²³⁾.

3.4.1.3. Sutaupytos energijos kiekis, pasiektas dėl atskirų veiksmų, naujai įgyvendinamų nuo 2008 m. gruodžio 31 d. (7 straipsnio 4 dalies d punktas)

Jeigu valstybė narė sutaupytos energijos kiekį, pasiektą dėl atskirų naujų veiksmų, įgyvendinamų nuo 2008 m. gruodžio 31 d., įskaičiuoja į reikalaujamą sutaupyti energijos kiekį, kuris apskaičiuojamas pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis, 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpio atžvilgiu šie veiksmai turi ir toliau daryti poveikį po 2020 m., t. y. dėl jų taikymo energija turi būti naujai sutaupoma po 2020 m. gruodžio 31 d. EVED 2 straipsnio 19 dalyje „atskiri veiksmai“ apibrėžiami kaip veiksmai, kurių rezultatas yra patikrinamas ir išmatuojamas ar įvertinamas energijos vartojimo efektyvumo padidėjimas ir kurių imamasi įgyvendinant politikos priemonę. Be to, sutaupytos energijos kiekis turi būti pamatuotas ir patikrintas.

3.4.1.4. Atskiri veiksmai, įgyvendinami nuo 2018 m. pradžios iki 2020 m. pabaigos (7 straipsnio 4 dalies e punktas)

Remiantis EVED 7 straipsnio 4 dalies e punktu, valstybė narė gali įskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį, kurį lemia politikos priemonės, į sutaupytą kiekį, apskaičiuotą pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis, jeigu ji gali įrodyti, kad dėl tų priemonių imamasi atskirų veiksmų, kurie įgyvendinami nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. ir dėl kurių taikymo energijos sutaupoma ir vėliau.

EVED 7 straipsnio 4 dalies d punkte minimas atskirų veiksmų įgyvendinimas nuo 2008 m. gruodžio 31 d. iki 2013 m. gruodžio 31 d., o EVED 7 straipsnio 4 dalies e punktas taikomas tik atskiriems veiksams, įgyvendinamiems nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. Šis skirtumas svarbus tais atvejais, kai valstybės narės numato, kad 2008 m. įgyvendinto veiksmo gyvavimo trukmė bus iki 21 metų, o įgyvendinto 2018 m. – atitinkamai iki 12 metų. Praktiškai tai reiškia, kad pirmas atvejis yra susijęs, pvz., su veiksmais, kurių gyvavimo trukmė yra ilga, pvz., pastato atitvarų izoliacija.

3.4.1.5. Energija, kuri savoms reikmėms pasigaminama ant pastatų ar juose naujai sumontuotuose energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginiuose (7 straipsnio 4 dalies f punktas)

Ši galimybė leidžia valstybėms narėms neįtraukti patikrinamo energijos, kuri savoms reikmėms pasigaminama ant pastatų ar juose sumontuotuose naujuose energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginiuose, kiekio į sutaupytos energijos kiekio skaičiavimą pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis.

Jos taikymas ribojamas trimis aspektais:

- į bazinio scenarijaus skaičiavimą gali būti neįtraukiama ne daugiau kaip 30 % energijos, kuri savoms reikmėms pasigaminama ant pastatų ar juose sumontuotais naujais energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginiais,
- dėl to pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis apskaičiuotas kiekis neturi sumažėti daugiau nei 35 % ir
- tokios energijos kiekis turi būti įtrauktas į privalomo sutaupyti kiekio skaičiavimą pagal EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą.

EVED V priedo 2 punkto e papunktyje nustatyta, kaip sutaupytos energijos kiekis, pasiektas taikant priemones, skatinančias ant pastatų arba juose montuoti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, gali būti įskaičiuojamas į reikalaujamą sutaupyti energijos kiekį pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį ⁽²⁴⁾. Kiekio ribojimai netaikomi.

⁽²³⁾ Žr. 9 skirsnį.

⁽²⁴⁾ Žr. 7.5 skirsnį ir X priedėlį.

Kadangi EVED 7 straipsnio 4 dalies f punkte minimas „patikrinamas energijos, kuri savoms reikmėms pasigaminama ant pastatų arba juose sumontuotais įrenginiais, kiekis“⁽²⁵⁾ (ne faktiškai sunaudotas kiekis), valstybės narės turi nustatyti ir patikrinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekį (ktne, MW ar analogiškais vienetais), kuris taikant politikos priemones, skatinančias diegti naujus įrenginius 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu bus pagamintas savo reikmėms ant pastatų. Kadangi nuostatoje paminėtas „patikrinamas kiekis“, atliekant šį skaičiavimą galima atsizvelgti į numatytą vidutinį atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekį, kuris bus pagamintas savoms reikmėms 2021–2030 m. tik įrenginiais, sumontuotais ant pastatų ar juose po 2020 m. gruodžio 31 d.

Pagal Valdymo reglamento 21 straipsnio b punkto 3 papunktį valstybės narės turi į integruotas nacionalines energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitas įtraukti informaciją apie nacionalinių EVEIŠ ir alternatyvių politikos priemonių įgyvendinimą. Todėl nuo 2021 m. kovo 15 d. (ir vėliau kas dvejus metus) jos turi teikti informaciją apie faktinį energijos, kuri pasigaminama savoms reikmėms ant pastatų ir juose sumontuotais naujais energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginiais, kiekį.

Orientacinis ir neišsamus pavyzdys

Toliau pateiktoje lentelėje su neišsamiu technologijų sąrašu parodyta, koks energijos kiekis gali būti neįtraukiamas į reikalaujamo sutaupyti energijos kiekio skaičiavimą. Pavyzdžiui, saulės šilumos ir (arba) dujinio katilo įrenginys gali pagaminti 1 000 kWh atsinaujinančiųjų išteklių energijos, kurios 30 % (300 kWh) gali būti neįtraukiama į skaičiavimą (jeigu gauta vertė neviršija 35 % reikalaujamo sutaupyti kiekio):

Technologijos tipas	Galutinės energijos poreikis (kWh)	Ant pastatų pagaminamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis (%)	Pagamintos energijos kiekis, kuri galima skaičiuoti kaip numatytą sutaupytos energijos sumažėjimą (kWh)	30 % energijos, kuri gali būti neįskaičiuojama į reikalaujamą sutaupyti kiekį (kWh)
1) Dujinis kondensacinis katilas	10 526	0	0	
2) Malkomis kūrenamas kondensacinis katilas	10 870	100	10 870	3 261
3) Šilumos siurblys (prijungtas prie elektros tinklo)	2 857	0	0	
4) Saulės šilumos įrenginys su dujiniu katilu	10 474	~10	1 000	300
<i>saulės šilumos įrenginys</i>	<i>1 000</i>	<i>100</i>	<i>1 000</i>	<i>300</i>
<i>dujinis kondensacinis katilas</i>	<i>9 474</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
5) fotovoltinis įrenginys	3 500	100	3 500	1 050

3.4.1.6. Sutaupytos energijos kiekis, viršijantis pirmuoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu reikalaujamą sutaupyti kiekį (7 straipsnio 4 dalies g punktas)

Valstybės narės gali įskačiuoti sutaupytos energijos kiekį, kuris viršija pirmuoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu (2014–2020 m.) reikalaujamą sutaupyti kiekį, į skaičiavimą pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis, jeigu:

— tas kiekis sutaupytas dėl atskirų veiksmų pagal EVEIŠ ar alternatyvių politikos priemonių taikymo ir

⁽²⁵⁾ EVED nepateikiama „energijos, kuri savoms reikmėms pasigaminama ant pastatų ar juose sumontuotais įrenginiais“, apibrėžties. Tačiau ši sąvoka turėtų būti suprantama kaip galutinis vartotojas, vykdamas veiklą ant savo pastato, apibrėžto Direktyvos 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo 2 straipsnio 1 dalyje, ar jame, kuris atsinaujinančiųjų išteklių energiją gamina savo reikmėms ir kuris gali pasigaminant atsinaujinančiųjų išteklių energiją saugoti savo patalpose, esančiose nustatytose ribose. Sąvoka „energija, kuri savoms reikmėms pasigaminama ant pastatų ar juose sumontuotais įrenginiais“ neapima pasigamintos energijos, kuri perduodama arba tiekama į elektros tinklą. Be to, nebutinio vartotojo atveju sąvoka neapima energijos gamybos, kuri yra pagrindinė komercinė ar profesinė veikla.

— valstybė narė savo nacionaliniame efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plane nurodė atitinkamas politikos priemones ir apie jas pranešė savo pažangos ataskaitoje, teikiamoje pagal 24 straipsnio 2 dalį ⁽²⁶⁾.

4. POLITIKOS PRIEMONIŲ PASIRINKIMAS SIEKIANT REIKALAUJAMO SUMINIO GALUTINĖS SUTAUPYTOS ENERGIJOS KIEKIO

Remiantis EVED 7 straipsnio 10 dalimi, valstybės narės privalo pasiekti reikalaujamą suminių galutinės sutaupytos energijos kieki:

- nustatydamos EVEIŠ,
- patvirtindamos alternatyvias politikos priemones arba
- imdamosi abiejų veiksmų.

EVED 7 straipsnyje paaiškinta, kad EVEIŠ ir alternatyvios politikos priemonės šiuo požiūriu yra vienodai tinkamos. Valstybės narės gali veikti labai lanksčiai ir savo nuožiūra iš įvairių tipų sistemų išsirinkti labiausiai konkrečių jų padėtį ir aplinkybes atitinkančią sistemą ⁽²⁷⁾.

Remiantis EVED 7a straipsnio 1 dalimi ir 7b straipsnio 1 dalimi, visos politikos priemonės turi būti specialiai sukurtos vykdyti pareigai taupyti energiją pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį ir turi padėti pasiekti „galutinės sutaupytos energijos kiekį“ „tarp galutinių vartotojų“. Tačiau politikos priemone gali būti siekiama ir kitų tikslų ar sprendžiami kiti uždaviniai (pvz., pagal energetikos politiką tenkinti poreikį išsaugoti, apsaugoti ir gerinti aplinkos kokybę arba skatinti apdairių ir racionalų gamtinių išteklių naudojimą).

EVED 2 straipsnio 18 dalyje politikos priemonė apibrėžiama kaip reguliavimo, finansinė, fiskalinė, savanoriška arba informacijos teikimo priemonė, oficialiai nustatyta ir įgyvendinama valstybėje narėje siekiant sukurti palankias sąlygas, nustatyti reikalavimus ar paskatas, kurie būtų palankūs tam, kad rinkos dalyviai teiktų ir įsigytų energetines paslaugas ir imtųsi kitų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių. Politikos priemonės, skirtos remti tik politikos tikslams, kurie nėra susiję su energijos vartojimo efektyvumu, sukurtos tik energetinėms paslaugoms teikti ar pirkti arba skatinančios galutinės energijos taupymą, kuris užtikrinamas ne tarp galutinių vartotojų, negali būti laikomos atitinkančiomis reikalavimus pagal EVED 7 straipsnį. Bet kuriuo atveju valstybėms narėms reikės atidžiai įvertinti priemones ir įrodyti, kad sutaupyta energija gali būti tiesiogiai priskiriama toms priemonėms.

Neatsižvelgiant į tai, ar valstybė narė nusprendžia taikyti EVEIŠ, ar patvirtinti alternatyvias politikos priemones, ji privalo užtikrinti, kad politikos priemonės būtų tinkamos reikalaujamam suminiam galutinės sutaupytos energijos kiekiui pasiekti iki 2030 m. gruodžio 31 d. (arba per vėlesnį taupymo laikotarpį, priklausomai nuo to, kada priemonės parengtos).

Nustatant politikos priemones aktualus toliau pateiktas neišsamus apibrėžčių sąrašas (iš dalies pakeistoje EVED jos nepakeistos):

EVED 2 straipsnis

- „4. energijos vartojimo efektyvumas – sukurto darbo rezultato, paslaugų, prekių ar gautos energijos ir energijos sąnaudų santykis;
5. sutaupyta energija – sutaupytos energijos kiekis, kuris nustatomas matuojant ir (arba) įvertinant suvartojimą prieš tai ir po to, kai buvo įgyvendinta energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonė, tuo pačiu užtikrinant suvartoto energijos kiekio normalizavimą atsižvelgiant į išorės sąlygas, darančias poveikį energijos vartojimui;
6. energijos vartojimo efektyvumo didinimas – energijos vartojimo efektyvumo padidėjimas dėl technologinių, elgsenos ir (arba) ekonominių pokyčių;“

⁽²⁶⁾ Taigi apie priemones turėjo būti informuota iki 2017 m. balandžio 30 d., nes 2018 m. gruodžio 24 d. remiantis Valdymo reglamento 59 straipsniu ir 54 straipsnio 3 dalies b punktu 24 straipsnio 2 dalis išbraukta.

⁽²⁷⁾ 2018 m. rugpjūčio 7 d. Teismo sprendimas byloje C-561/16 *Saras Energía* (ECLI:EU:C:2018:633, p. 35) pagal analogiją darant nuorodą į 2013 m. rugsėjo 26 d. sprendimą byloje C-195/12 - *IBV & Cie* (ECLI:EU:C:2013:598, p. 62 ir 70).

- „14. įpareigotoji šalis – energijos skirstytojas arba mažmeninės prekybos energija įmonė, kuriai privalomos 7 straipsnyje nurodytos nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos;
15. įgaliojotoji šalis – juridinis asmuo, kuriam Vyriausybė ar kita viešoji organizacija suteikė įgaliojimus Vyriausybės ar kitos viešosios organizacijos vardu kurti, valdyti ar taikyti finansavimo sistemą;
16. dalyvaujančioji šalis – įmonė arba viešoji organizacija, kuri yra įsipareigojusi pagal savanorišką susitarimą pasiekti tam tikrus tikslus arba kuriai taikoma nacionalinė reguliavimo politikos priemonė;
17. įgyvendinančioji valdžios institucija – viešosios teisės reglamentuojamas subjektas, atsakingas už įgyvendinimą arba stebėseną energijos arba anglies dioksido apmokestinimo, finansinių sistemų ir priemonių, fiskalinių paskatų, standartų ir normų, energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo sistemų, mokymo arba švietimo srityse;
18. politikos priemonė – reguliavimo, finansinė, fiskalinė, savanoriška arba informacijos teikimo priemonė, oficialiai nustatyta ir įgyvendinama valstybėje narėje siekiant sukurti palankias sąlygas, nustatyti reikalavimus ar paskatas, kurie būtų palankūs tam, kad rinkos dalyviai teiktų ir išsigtų energetines paslaugas ir imtųsi kitų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių;
19. atskiri veiksmai – veiksmai, kurių rezultatas yra patikrinamas ir išmatuojamas ar įvertinamas energijos vartojimo efektyvumo padidėjimas, ir kurių imamasi įgyvendinant politikos priemonę;
20. energijos skirstytojas – fizinis ar juridinis asmuo (įskaitant skirstymo sistemos operatorių), atsakingas už energijos transportavimą siekiant ją pateikti galutiniams vartotojams arba paskirstymo centrams, parduodantiems energiją galutiniams vartotojams;
21. skirstymo sistemos operatorius – skirstymo sistemos operatorius, kaip apibrėžta atitinkamai Direktyvoje 2009/72/EB ir Direktyvoje 2009/73/EB;
22. mažmeninės prekybos energija įmonė – fizinis arba juridinis asmuo, kuris parduoda energiją galutiniams vartotojams;
23. galutinis vartotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris įsigyja energiją galutiniam vartojimui;
24. energetinių paslaugų teikėjas – fizinis ar juridinis asmuo, teikiantis energetines paslaugas arba kitas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones galutinio vartotojo įrenginiams ar galutinio vartotojo patalpose;“

Remiantis EVED 7 straipsnio 10 dalimi, valstybės narės gali įskaičiuoti sutaupytos energijos kiekį, kurį lemia naujos politikos priemonės, patvirtintos per 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpį. Taip pat jos gali įskaičiuoti sutaupytos energijos kiekį, kurį lemia politikos priemonės, patvirtintos per 2014–2020 m. įpareigojimo taikymo laikotarpį (ar anksčiau), jeigu jos atitinka EVED 7, 7a ar 7b straipsnių reikalavimus.

Valstybės narės gali įskaičiuoti sutaupytos energijos kiekį, kurį lemia priemonės, patvirtintos iki 2020 m. gruodžio 31 d. ar vėliau, tik jeigu dėl tų priemonių imamasi atskirų veiksmų, kurie įgyvendinami po 2020 m. gruodžio 31 d. ir iki 2030 m. gruodžio 31 d.

Priemonių, veiksmų ir taupymo pavyzdžiai

Finansinės paramos programa, skirta pastatų renovacijai siekiant didinti energijos vartojimo efektyvumą, pradėta įgyvendinti 2010 m. Kol ji įgyvendinama ir pagal ją per atitinkamą laikotarpį vykdomi nauji renovacijos darbai, sutaupomos energijos kiekis, pasiektas vykdant šiuos naujus renovacijos darbus, gali būti įskaičiuojamas į antruoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu reikalaujamą sutaupyti kiekį.

Iki 2021 m. įvestas degalų mokestis siekiant paskatinti įprotį taupyti ir padidinti transporto efektyvumą. Kol jis taikomas ir galima pamatuoti ir patikrinti poveikį elgesiui atsižvelgiant į naujausių kainų elastingumą, sutaupytos energijos kiekis, pasiekiamas taikant šią priemonę, gali būti įskaičiuojamas į antruoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu reikalaujamą sutaupyti kiekį.

4.1. Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos

Pagrindinė priežastis, dėl kurios nusprendžiama įgyvendinti EVEĮS, kad būtų pasiektas suminis galutinės sutaupytos energijos kiekis, reikalaujamas pagal EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą, gali būti ta, kad energijos tiekėjai, mažmenininkai ir skirstytojai turi daugiausiai galimybių nustatyti savo klientų sutaupomos energijos kiekį ir galės taupyti energiją taikydami energetinių paslaugų verslo modelius. Šiuo atveju valstybė narė turi nacionaliniu lygmeniu paskirti vieną ar daugiau įpareigotųjų šalių⁽²⁸⁾, kurios turi užtikrinti energijos taupymą tarp galutinių vartotojų⁽²⁹⁾. Įpareigotoji šalis skiriama pagal objektyvius ir nediskriminacinius kriterijus, kaip nustatyta EVED 7a straipsnio 2 dalyje.

Skirdamos įpareigotąsias šalis pagal EVEĮS, valstybės narės turėtų atsižvelgti į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-561/16. Teismas nustatė, kad valstybės narės gali „energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimus nustatyti tik tam tikroms konkrečioms energetikos sektoriaus įmonėms, jeigu tos įmonės įpareigotosiomis šalimis paskiriamos tikrai remiantis aiškiai išdėstytais objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais, o tai turi išsiaiškinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas“⁽³⁰⁾.

Be to, valstybės narės turi nustatyti, kokį sutaupytos energijos kiekį turi pasiekti kiekviena įpareigotoji šalis (įpareigotųjų šalių pakategorė). Tada šiuos kiekius būtina priskirti kiekvienai įpareigotajai šaliai siekiant patikrinti, ar ji įvykdė savo įpareigojimus.

Remiantis 7a straipsnio 4 dalimi, valstybėms narėms leidžiama kiekvienai įpareigotajai šaliai reikalaujamą sutaupyti energijos kiekį išreikšti suvartotos galutinės arba pirminės energijos kiekiu⁽³¹⁾, naudojant IV priede nustatytus perskaičiavimo koeficientus.

Valstybės narės taip pat gali nuspręsti leisti arba nurodyti įpareigotosioms šalims visiškai ar iš dalies įvykdyti pagal nacionalinę teisę joms nustatytą pareigą prisidėti prie NEVEF⁽³²⁾. Jos gali leisti įpareigotosioms šalims į joms tenkanti įpareigojimą įtraukti energijos kiekį, kurį sutaupė energetinių paslaugų teikėjai⁽³³⁾ ar kitos trečiosios šalys. Remiantis EVED 7a straipsnio 6 dalies a punktu, jos turi užtikrinti, kad sutaupytos energijos kiekio sertifikavimas būtų vykdomas laikantis aiškaus, skaidraus ir visiems rinkos dalyviams atviro patvirtinimo proceso, kuriuo būtų siekiama kuo labiau sumažinti sertifikavimo išlaidas⁽³⁴⁾.

EVED 7a straipsnio 3 dalyje paaiškinama, kad valstybės narės turi užtikrinti, kad vykdydamos savo įpareigojimus prekybos energija įmonės nesudarytų jokių kliūčių vartotojų galimybei pakeisti vieną tiekėją kitu.

Pagal EVED 7a straipsnio 5 dalį valstybės narės turi įdiegti matavimo, kontrolės ir tikrinimo sistemas, pagal kurias būtų atliekamas dokumentuotas įpareigotųjų šalių įdiegtų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių bent statistiškai reikšmingos dalies ir reprezentatyviojo ėminio patikrinimas⁽³⁵⁾.

Pagal EVED 7a straipsnio 6 dalies b punktą valstybės narės gali numatyti galimybę „kaupiti ir skolintis“, t. y. leisti įpareigotosioms šalims skaičiuoti konkrečiais metais sutaupytą kiekį tarsi jis būtų sutaupytas bet kuriais iš 4 ankstesnių ar 3 paskesnių metų. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad ši lanksti sąlyga:

- taikoma tik sutaupytos energijos kiekiui, kurį lemia EVEĮS, įgyvendinamos nuo 2014 m. sausio 1 d., bet ne alternatyvioms politikos priemonėms ir
- yra ribota – valstybės narės gali leisti įpareigotosioms šalims „kaupiti arba skolintis“ tik per įpareigojimo taikymo laikotarpį.

⁽²⁸⁾ 2 straipsnio 14 dalyje įpareigotoji šalis apibrėžiama kaip energijos skirstytojas arba mažmeninės prekybos energija įmonė, kuriai privalomos nacionalinės EVEĮS. Kurdamos EVEĮS, valstybės narės taip pat galėtų pagalvoti apie vietos energetikos bendruomenių ar atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendruomenių vaidmenį.

⁽²⁹⁾ Žr. Valdymo reglamento I priedo 3.2 punkto v papunktį.

⁽³⁰⁾ Sprendimas byloje C-561/16 *Saras Energía* (ECLI:EU:C:2018:633, p. 56).

⁽³¹⁾ Pagal 7a straipsnio 4 dalį metodas, pasirinktas reikalaujamos sutaupyti energijos kiekiui išreikšti, naudojamas ir energijos kiekiui, kurį įpareigotosios šalys nurodo sutaupiusios, apskaičiuoti.

⁽³²⁾ Žr. EVED 17 konstatuojamąją dalį ir 4.2.2 skirsnį.

⁽³³⁾ 2 straipsnio 24 dalyje energetinių paslaugų teikėjas apibrėžiamas kaip fizinis ar juridinis asmuo, teikiantis energetines paslaugas arba kitas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones galutinio vartotojo įrenginiams ar galutinio vartotojo patalpose.

⁽³⁴⁾ Žr. 8 skirsnį ir XII priedėlyje pateiktus pavyzdžius.

⁽³⁵⁾ Žr. XII priedėlį.

Kitaip tariant, 2014–2020 m. sutaupytas kiekis po 2020 m. gruodžio 31 d. neturi būti „sukauptas ar pasiskolintas“. Per 2021–2030 m. laikotarpį sutaupytas kiekis neturi būti „sukauptas ar pasiskolintas“ iki 2020 m. gruodžio 31 d. arba po 2030 m. gruodžio 31 d. Po 2010 m. ir iki 2014 m. sausio 1 d. sutaupytas kiekis negali būti „sukauptas ar pasiskolintas“ remiantis EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktu.

Kadangi EVED 7 straipsnio 8 dalyje aiškiai numatyta nukrypti leidžianti nuostata, jos taikymas yra ribotas ir galimas tik pagal EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a punktą.

Pavyzdžiai

2014 m. sutaupytos energijos kiekis (taikant EVEIŠ) gali būti skaičiuojamas tarsi sutaupytas 2017 m.

2014 m. sutaupytos energijos kiekis (taikant EVEIŠ) negali būti skaičiuojamas už 2021 m.

2018 m. sutaupytos energijos kiekis (taikant EVEIŠ) gali būti skaičiuojamas už 2014 m.

EVED 7a straipsnio 6 dalies antroje pastraipoje numatyta, kad valstybės narės „įvertina vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemų tiesioginių ir netiesioginių išlaidų poveikį tarptautinę konkurenciją patiriančių energijai imlių sektorių konkurencingumui ir, jei tikslinga, imasi priemonių kuo labiau jį sumažinti“.

Apskritai su tuo susijusios dviejų rūšių išlaidos:

- investicijų sąnaudos ir
- administracinės išlaidos (įskaitant stebėseną ir ataskaitų teikimą).

Savo poveikio vertinime ⁽³⁶⁾, remdamasi turimais įrodymais, Komisija parodė, kad EVEIŠ yra labai ekonomiškai efektyvios. Įgyvendindamos tokias sistemas, įpareigtosios šalys privalo užtikrinti, kad galutinės energijos taupymas būtų pasiektas mažiausiomis (investicinėmis ir administracinėmis) sąnaudomis, ypač jeigu šios išlaidos tenka galutiniams vartotojams. Šis reikalavimas taikomas ir tuo atveju, jeigu įpareigtosios šalys nusprendžia įtraukti sertifikuotą sutaupyto energijos kiekį, kurį sutaupė energetinių paslaugų teikėjai ar kitos trečiosios šalys.

Remiantis EVED 7a straipsnio 7 dalimi, valstybės narės turi „kasmet skelbti kiekvienos įpareigtosios šalies arba kiekvienos įpareigotųjų šalių pakategorės sutaupyto energijos kiekį ir bendrą įgyvendinant sistemą sutaupyto energijos kiekį“. Jos gali šią informaciją skelbti kartu su kitais duomenimis, kuriuos jos turi skelbti viešai. Tai, kad tokius duomenis paskelbia kitos šalys, pvz., Komisija, jų neatleidžia nuo šio įpareigojimo.

4.2. Alternatyvios politikos priemonės

EVED paaiškinta, kad valstybėms narėms turi būti suteiktos plačios galimybės veikti lanksčiai rengiant ir įgyvendinant alternatyvias politikos priemones. Nors EVED nebeišvardyta priemonių rūšių, EVED 2 straipsnio 18 dalyje nurodytoje termino „politikos priemonė“ apibrėžtyje pateikiamas neišsamus galimų jų rūšių sąrašas, t. y. „reguliavimo, finansinės, fiskalinės, savanoriškos arba informacijos teikimo priemonės, kurios turi būti oficialiai nustatytos ir įgyvendinamos valstybėje narėje siekiant sukurti palankias sąlygas, nustatyti reikalavimus ar paskatas, kurie būtų palankūs tam, kad rinkos dalyviai teiktų ir įsigytų energetines paslaugas ir imtųsi kitų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių“.

Valstybės narės gali numatyti galimybę stiprinti vietos atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendruomenių vaidmenį padedant įgyvendinti alternatyvias politikos priemones ⁽³⁷⁾.

EVED V priedo 3 punkte nustatyti alternatyvių politikos priemonių rengimo ir administravimo reikalavimai:

- „a) dėl politikos priemonių ir atskirų veiksmų sutaupomas galutinės energijos kiekis;
- b) aiškiai apibrėžiama kiekvienos dalyvaujančiosios šalies, įgaliotosios šalies ar įgyvendinančiosios valdžios institucijos (priklausomai nuo to, kas aktualu) atsakomybė;

⁽³⁶⁾ SWD(2016) 402 *final*, p. 46 ir 47.

⁽³⁷⁾ Žr. Valdymo reglamento I priedo 3.2 punkto v papunktį.

- c) energijos, kuri yra arba bus sutaupyta, kiekis nustatomas skaidriu būdu;
- d) pagal politikos priemonę reikalaujamas sutaupyti energijos kiekis arba kiekis, kuris turi būti pasiektas, išreiškiamas suvartotos galutinės arba pirminės energijos kiekiu, naudojant IV priede nustatytus perskaičiavimo koeficientus;
- e) parengiama ir viešai skelbiama metinė ataskaita apie energijos, kurią sutaupė įgaliotosios šalys, dalyvaujančiosios šalys ir įgyvendinančiosios valdžios institucijos, kiekį, taip pat metinių energijos taupymo tendencijų duomenys;
- f) rezultatai stebimi ir imamasi atitinkamų priemonių, jei daroma pažanga yra nepakankama;
- g) dėl atskiro veiksmo sutaupytos energijos kiekį gali nurodyti ne daugiau kaip viena šalis;
- h) įrodoma, kad dalyvaujančiosios šalies, įgaliotosios šalies ar įgyvendinančiosios valdžios institucijos veikla buvo reikšminga nurodytam energijos kiekiui sutaupyti.“

EVED 7b straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės narės turi įdiegti matavimo, kontrolės ir tikrinimo sistemas, pagal kurias būtų atliekamas dokumentuotas dalyvaujančiųjų ar įgaliotųjų šalių įdiegtų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių (išskyrus apmokestinimą) bent statistiškai reikšmingos dalies ir reprezentatyviojo ėminio patikrinimas.

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad:

- matavimas, kontrolė ir tikrinimas turi būti atliekami nepriklausomai nuo tų šalių ⁽³⁸⁾ ir
- „statistiškai reikšminga dalis ir reprezentatyvusis ėminys“ turi būti suprantami kaip duomenų dalis, tiksliai parodanti statistinį energijos taupymo priemonių skaičių ir todėl leidžianti daryti pagrįstai patikimas išvadas dėl pasitikėjimo priemonių visuma.

4.2.1. Finansavimo sistemos ir priemonės bei fiskalinės paskatos

Tai valstybės narės nustatytos politikos priemonės, pagal kurias teikiant piniginę ir fiskalinę paskatą skatinama taikyti efektyvaus energijos vartojimo technologiją ar metodus ir kurios lemia galutinės energijos vartojimo mažėjimą ⁽³⁹⁾.

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad:

- poveikis turi būti matuojamas, kontroliuojamas ir tikrinamas nepriklausomai nuo dalyvaujančiųjų ar įgaliotųjų šalių ⁽⁴⁰⁾ ir
- finansavimo sistemų ar priemonių atveju finansavimas turėtų būti skiriamas iš:
 - viešųjų (Europos ar nacionalinių) šaltinių arba
 - ir viešųjų (Europos ar nacionalinių), ir privačių šaltinių (pvz., bankų, investicinių fondų, pensijų fondų), aiškiai numatytų atskiriems veiksams, kuriais skatinamas galutinės energijos taupymas, įgyvendinti.

4.2.2. Nacionalinis energijos vartojimo efektyvumo fondas

Remdamosi EVED 20 straipsnio 6 dalimi, valstybės narės gali įsteigti NEVEF kaip alternatyvią politikos priemonę arba kaip EVEIS dalį, kad įpareigotosios šalys galėtų visiškai ar iš dalies įvykdyti savo įpareigojimą taupyti įnašo į fondą forma.

⁽³⁸⁾ Žr. XII priedėlį.

⁽³⁹⁾ Žr. III priedėlį.

⁽⁴⁰⁾ Įgaliotoji šalis – juridinis asmuo, kuriam Vyriausybė ar kita viešoji organizacija suteikė įgaliojimus Vyriausybės ar kitos viešosios organizacijos vardu kurti, valdyti ar taikyti finansavimo sistemą.

Jeigu valstybė narė nustato metinių įnašų į NEVEF priemonę kaip pagrindinį energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų vykdymo būdą, jos nacionalinės teisės aktai turi užtikrinti, kad:

- sutaupytos energijos kiekis būtų lygiavertis pagal EVEIJS sutaupytos energijos kiekiui ir
- finansuojamos priemonės atitiktų EVED 7b straipsnio, 20 straipsnio 6 dalies ir V priedo 3 punkto reikalavimus⁽⁴¹⁾.

NEVEF gali būti bet kuris valstybės narės įsteigtas fondas, kurio tikslas – remti nacionalines energijos vartojimo efektyvumo iniciatyvas. Jis gali būti kuriamas ekonominės ir finansinės paramos sistemoms, techninei pagalbai, mokymui ir informavimui arba kitoms energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėms finansuoti, siekiant padėti siekti ES teisės tikslų⁽⁴²⁾. Apskritai viešosios lėšos (pvz., skirtos rinkos nepakankamumui mažinti – išlaidų kategorijoms ar priemonėms, kurioms įprastai netaikomi rinkos mechanizmai) ir privatus kapitalas taip pat galėtų būti naudojami kartu, kad būtų pasiūlyti efektyvesni sprendimai.

Remiantis EVED 7 straipsniu, finansavimas turi būti skiriamas iš:

- viešųjų (Europos ar nacionalinių) šaltinių arba
- ir viešųjų (Europos ar nacionalinių), ir privačių šaltinių (pvz., bankų, investicinių fondų, pensijų fondų, įpareigotųjų šalių), aiškiai numatytų atskiriems veiksams, kuriais skatinamas galutinės energijos taupymas, įgyvendinti.

4.2.3. Taisyklės ir savanoriški susitarimai

Tai valstybės narės nustatytos politikos priemonės, kuriomis skatinama taikyti efektyvaus energijos vartojimo technologijas ar metodus ir kurios lemia galutinės energijos vartojimo mažėjimą. Tai gali būti:

- teisiškai privalomos priemonės, kuriomis nustatomos konkrečios technologijos ar metodai, arba
- savanoriški susitarimai, kuriais įmonės ar vietos valdžios institucijos įsipareigoja imtis konkrečių veiksmų⁽⁴³⁾.

„Dalyvaujančiosios šalys“ apima „įmones arba viešąsias organizacijas, kurios yra įsipareigojusios pagal savanorišką susitarimą pasiekti tam tikrus tikslus arba kurioms taikoma nacionalinė reguliavimo politikos priemonė“.

4.2.4. Standartai ir normos

Tai valstybės narės nustatytos politikos priemonės, kuriomis siekiama didinti (pavyzdžiui) produktų, paslaugų, pastatų ir transporto priemonių energijos vartojimo efektyvumą⁽⁴⁴⁾. Pagal šias sistemas šalys yra „įgyvendinančiosios valdžios institucijos“.

4.2.5. Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo sistemos

Tai valstybės narės nustatytos ženklavimo sistemos, išskyrus sistemas, privalomas pagal ES teisę (pvz., taikant energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo nuostatas arba Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentą⁽⁴⁵⁾ sutaupytos energijos kiekis negali būti įskaičiuojamas)⁽⁴⁶⁾.

Kitos įgyvendinamos politikos priemonės taip pat gali turėti poveikį sutaupytos energijos kiekiui, todėl pokyčiai, stebimi nuo priemonės taikymo pradžios, gali būti priskiriami ne vien tik tai priemonei. Būtina atidžiai įvertinti ženklavimo sistemos poveikį, siekiant nustatyti ryšį su atskiru veiksniu, lemiančiu energijos taupymą, kuris gali būti priskiriamas tam veiksmui.

⁽⁴¹⁾ Sprendimas byloje C-561/16 *Saras Energía* (ECLI:EU:C:2018:633, p. 37 dėl EVED 7 ir 20 straipsnių).

⁽⁴²⁾ Taip pat žr. sprendimą byloje C-561/16 *Saras Energía* (ECLI:EU:C:2018:633, p. 30–33).

⁽⁴³⁾ III priedėlis.

⁽⁴⁴⁾ III priedėlis.

⁽⁴⁵⁾ 2017 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1369, kuriuo nustatoma energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo sistema ir panaikinama Direktyva 2010/30/ES (OL L 198, 2017 7 28, p. 1).

⁽⁴⁶⁾ III priedėlis.

4.2.6. Mokymas ir švietimas, taip pat konsultavimo energijos vartojimo efektyvumo klausimais programos

Tai valstybės narės nustatytos politikos priemonės, kuriomis skatinama taikyti efektyvaus energijos vartojimo technologiją ar metodus ir kurios lemia galutinės energijos vartojimo mažėjimą, rengiant (pavyzdžiui) energijos vartojimo auditorių mokymo programas, energijos naudojimo vadybos specialistų švietimo programas ar namų ūkiams skirtas konsultavimo energijos vartojimo efektyvumo klausimais programas.

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad:

- tokias priemones turi kontroliuoti *įgyvendinančioji valdžios institucija* ir
- būtina atidžiai įvertinti jų poveikį, siekiant nustatyti:
 - ryšį tarp mokymo ar švietimo veiklos ir jai priskiriamo atskiro veiksmo ir
 - galimo programų poveikio laikotarpį ⁽⁴⁷⁾.

4.2.7. Kitos alternatyvios priemonės

Alternatyvių politikos priemonių sąrašas yra neišsamus, gali būti taikomos ir kitos politikos priemonės. Tačiau savo pranešime Komisijai valstybės narės turi paaiškinti, kaip užtikrinamas lygiavertis sutaupytos energijos kiekis, stebėseną ir patikrinimą ⁽⁴⁸⁾.

Mažesnis energijos suvartojimas ir energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių naudojimas pastatuose – svarbios energetinės priklausomybės ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo priemonės, ypač atsižvelgiant į nustatytus ES didelio užmojo klimato srities ir energetikos 2030 m. tikslus bei visuotinį įsipareigojimą pagal Paryžiaus susitarimą. Todėl galima pripažinti, kad politikos priemonėmis, kuriomis skatinama ant pastatų arba juose montuoti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, taip pat vykdoma pareiga taupyti energiją ⁽⁴⁹⁾.

Priemonėmis turi būti skatinama sutaupyti galutinės energijos, palyginti su technologija, kurią jos pakeičia. Pavyzdžiui, galima nurodyti energijos kiekį, sutaupytą pastatuose pradėjus naudoti efektyvesnes šildymo ar vėsinimo sistemas ar karšto vandens ruošimo technologijas, neatsižvelgiant į tai, ar jos susijusios su atsinaujinančiųjų išteklių energija. Toks sutaupyto energijos kiekis atitinka reikalavimus, net jeigu alternatyvi politikos priemonė nėra skirta visų pirma energijos vartojimo efektyvumui didinti, su sąlyga, kad valstybė narė gali įrodyti, kad jis yra papildomas, išmatuojamas ir patikrinamas pagal EVED V priede nustatytus metodus ir principus.

4.2.8. Energijos arba CO₂ mokesčiai

Reikalavimus gali atitikti valstybių narių mokesčių priemonės skirtos galutinės energijos vartojimui mažinti. Valstybės narės taip pat gali mokesčių priemones taikyti kartu su kitomis priemonėmis, pvz., subsidijomis ⁽⁵⁰⁾.

Į energijos vartojimo efektyvumą orientuotu apmokestinimu siekiama mažinti dėl energijos vartojimo atsiradusį rinkos nepakankamumą taikant mokesčių ar rinkliavą tam tikrų rūšių energijos šaltiniams ar energijos naudojimui. CO₂, arba anglies dioksido, mokesčiai taip pat gali paskatinti imtis atskirų veiksmų, kuriais pereinama prie energijos šaltinių, išskiriančių mažesnę CO₂ kiekį. Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad tokia šaltinių kontrolė nebūtinai lemia didesnę energijos vartojimo efektyvumą.

Mokesčių priemonių taikymo tikslas – priversti vartotojus ir gamintojus sumokėti socialinę prekės kainą (taip pat ir susijusią su išmetamu anglies dioksidu ir šiltnamio efektu).

Praktikoje priemonės ⁽⁵¹⁾ paprastai sudaro:

- tiesioginės priemonės – jos apima mokesčius, tiesiogiai susijusius su išoriniu poveikiu, t. y. veikla, kuri daro poveikį nesusijusiai trečiajai šaliai. Šios rūšies priemonė taikoma darant prielaidą, kad rinkos nepakankamumas yra aki-vaizdas ir gali būti kiekybiškai įvertintas (pavyzdys – anglies dioksido mokesčiai), ir

⁽⁴⁷⁾ III priedėlis.

⁽⁴⁸⁾ XII priedėlis.

⁽⁴⁹⁾ X priedėlis.

⁽⁵⁰⁾ Žr. IV priedėlį.

⁽⁵¹⁾ Žr. IV priedėlį.

- netiesioginės priemonės – tai mokesčiai, susiję su vartojimo prekėmis, turinčiomis išorinį poveikį (pvz., degalai, kuriems degant išsiskiria anglies dioksidas), ar su tokiu poveikiu susijusiomis vartojimo prekėmis (pvz., tokius degalus naudojančiais automobiliais).

Valstybės narės gali nustatyti naujas mokesčių priemones siekdamos vykdyti pareigą taupyti energiją naujuoju laikotarpiu (2021–2030 m.) ir (arba) gali toliau taikyti nuo pirmo laikotarpio (2014–2020 m.) esamas priemones.

Nustatant sutaupytos energijos kiekį, kuris gali būti nurodomas kaip papildomas ⁽⁵²⁾, V priedo 2 punkto a papunktyje teigiama, kad „valstybės narės atsižvelgia į tai, kokia būtų energijos vartojimo ir paklausos raida neįgyvendinus atitinkamos politikos priemonės, įvertindamos bent šiuos veiksnius: energijos vartojimo tendencijas, vartotojų elgesio pokyčius, technologijų pažangą ir kitų Sąjungos arba nacionaliniu lygmeniu įgyvendintų priemonių paskatintus pokyčius“.

Be to, apskaičiuodamos mokesčių priemonių poveikį, valstybės narės turi atsižvelgti į V priedo 4 punkto reikalavimus:

- „a) dėl apmokestinimo priemonių taikymo sutaupytos energijos kiekis įskaitomas tik jei tos priemonės viršija minimalius kurui taikomo apmokestinimo lygius, kaip reikalaujama Tarybos direktyvose 2003/96/EB arba 2006/112/EB;
- b) apskaičiuojant (energijos produktų) apmokestinimo priemonių poveikį, kainų elastingumas atitinka energijos paklausos reakciją į kainų pokyčius ir nustatomas remiantis naujais ir reprezentatyviais oficialių šaltinių duomenimis;
- c) energijos, sutaupytos taikant papildomas mokesčių politikos priemones, įskaitant fiskalines paskatas ar mokėjimą fondui, kiekis skaičiuojamas atskirai.“

Valstybės narės turėtų įgyvendinti priemones, kuriomis siekiama viršyti ES teisėje nustatytus minimalius lygius, tarp jų

- minimalius energetikos produktams ir elektrai taikomo apmokestinimo lygius ⁽⁵³⁾ ir
- bendros PVM sistemos nuostatas ⁽⁵⁴⁾, susijusias su energiją naudojančiais gaminiais ir prekėmis.

Apskaičiuodamos savo (energijos) apmokestinimo priemonių poveikį, valstybės narės turėtų atsižvelgti į kainų elastingumą (jis rodo energijos paklausos reakciją į kainų pokyčius), nustatomą remiantis naujais ir reprezentatyviais oficialių šaltinių duomenimis ⁽⁵⁵⁾. Remdamosi Valdymo reglamento III priedo 3.3 punkto f papunkčiu, valstybės narės privalo teikti informaciją apie savo skaičiavimo metodiką, įskaitant taikytą kainų elastingumą ir tai, kaip jis buvo nustatytas pagal EVED V priedo 4 punktą.

Remiantis EVED V priedo 4 punkto c papunkčiu, svarbu įvertinti mokesčių priemonių santykį su kitomis politikos priemonėmis. Apskaičiuojant kartu su kitomis priemonėmis taikomų mokesčių priemonių poveikį, valstybėms narėms rekomenduojama remtis:

- tik trumpalaikiu elastingumu arba
- trumpalaikiu ir ilgalaikiu elastingumu, nenurodant pagal kitas priemones sutaupytos energijos kiekio (t. y. mokesčių priemonę laikyti priemonių rinkinio pagrindine politikos priemone).

⁽⁵²⁾ Žr. IV priedėlį.

⁽⁵³⁾ 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą (OL L 283, 2003 10 31, p. 51).

⁽⁵⁴⁾ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, 2006 12 11, p. 1).

⁽⁵⁵⁾ Žr. IV priedėlį.

Jeigu mokesčių priemonės įgyvendintos iki 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpio, valstybės narės turėtų ypatingą dėmesį skirti EVED 7 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai: „Valstybės narės gali įskaiciuoti sutaupyta energijos kiekį, kurį lemia politikos priemonės, nustatytos ne vėliau kaip 2020 m. gruodžio 31 d. arba po tos datos, jei dėl tų priemonių imamasi naujų atskirų veiksmų po 2020 m. gruodžio 31 d.“

Jeigu valstybė narė kartu taiko mokesčių ir subsidijų priemones, ji turi atskirai apskaičiuoti pagal mokesčių priemones ir papildomas politikos priemones (įskaitant fiskalines paskatas) sutaupytos energijos kiekius.

Per visą tikslinį laikotarpį taikant trumpalaikio elastingumo įverčius, sumažėja dvigubos sutaupytos energijos kiekio apskaitos tikimybė.

4.3. Energijos nepriteklių mažinančios politikos priemonės

Remiantis EVED 7 straipsnio 11 dalimi, valstybės narės, rengdamos politikos priemones, kad įvykdytų savo įpareigojimus dėl sutaupytos energijos kiekio, turi atsižvelgti į poreikį sumažinti energijos nepriteklių, reikalaujamas, atitinkamu mastu, dalį energijos vartojimo efektyvumo priemonių pagal jų nacionalines EVE[S, alternatyvias politikos priemones arba NEVEF lėšomis finansuojamas programas ir (arba) priemones pirmenybės tvarka įgyvendinti pažeidžiamuose namų ūkiuose, įskaitant energijos nepriteklių patiriančius namų ūkius, ir, kai tikslinga, socialiniuose būstuose⁽⁵⁶⁾.

Rengdamos NEKSVP, pagal Valdymo reglamento 3 straipsnio 3 dalies d punktą valstybės narės turi vertinti, kiek namų ūkių patiria energijos nepriteklių⁽⁵⁷⁾.

Remdamosi savo šalių praktika, valstybės narės turi nustatyti kriterijus, kaip savo politikos priemonėmis mažinti energijos nepriteklių. Ilgalaiškės pastatų ūkio renovacijos ir jo energinio naudingumo didinimo priemonės, kurių reikalaujama pagal Pastatų energinio naudingumo direktyvą (toliau – PEND)⁽⁵⁸⁾, bus naudingos ir patiriantiems energijos nepriteklių. Pagal PEND 2a straipsnį valstybės narės turi nustatyti ilgalaikės renovacijos strategijas, kuriomis būtų remiama nacionalinio viešosios paskirties ir privačių gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų ūkio renovacija, užtikrinant, kad pastatų ūkyje energija būtų vartojama ypač efektyviai ir kad jis taptų nepriklausomas nuo iškastinio kuro ne vėliau kaip 2050 m.

Tos strategijos turi:

- sudaryti palankesnes sąlygas ekonomiškai efektyviai pertvarkyti esamus pastatus į beveik nulinės energijos pastatus ir
- apimti atitinkamų nacionalinių veiksmų, kuriais prisidedama prie energijos nepritekliaus mažinimo⁽⁵⁹⁾, apibendrinimą.

Nuo įsigaliojimo ir perkėlimo į nacionalinę teisę ir (arba) įgyvendinimo dienos šis reikalavimas atsižvelgti į poreikį mažinti energijos nepriteklių taikomas pagal EVE[S vykdomoms priemonėms ir alternatyvioms politikos priemonėms. Valstybės narės gali pačios nuspręsti, kurios rūšies politikos priemonės naudoti, nes jos abi yra lygiavertės. Tačiau pasirinktos priemonės turi būti skirtos energijos nepritekliui mažinti.

⁽⁵⁶⁾ V priedėlis.

⁽⁵⁷⁾ Savo NEKSVP valstybės narės turėtų įvertinti, kiek namų ūkių patiria energijos nepriteklių, atsižvelgdamos į būtinas vidaus energetinės paslaugas, kurių reikia, kad atitinkamomis nacionalinėmis aplinkybėmis būtų užtikrintos bent būtiniausios gyvenimo sąlygos, vykdomą socialinę ir kitų susijusių kryptų politiką, taip pat Komisijos orientacines gaires dėl svarbių rodiklių (įskaitant geografinį pasiskirstymą), grindžiamų bendru požiūriu į energijos nepriteklių. Jei valstybė narė nustato, kad joje yra daug energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių, ji į savo planą turėtų įtraukti nacionalinį energijos nepritekliaus mažinimo orientacinį tikslą.

⁽⁵⁸⁾ 2010 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo (OL L 153, 2010 6 18, p. 13).

⁽⁵⁹⁾ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/844 (OL L 156, 2018 6 19, p. 75), kuria iš dalies keičiamos PEND ir EVED, 11 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „reikėtų, laikantis valstybių narių apibrėžtų kriterijų, atsižvelgti į poreikį mažinti energijos nepriteklių. Valstybės narės, savo renovacijos strategijose apibrėždamos nacionalinius veiksmus, kuriais prisidedama prie energijos nepritekliaus mažinimo, turi teisę nustatyti, ką jos laiko tinkamais veiksmais.“

Energijos nepritekliaus observatorija – Komisijos iniciatyva, kuria siekiama padėti valstybėms narėms geriau įvertinti energijos nepriteklių, vykdyti jo stebėseną ir dalytis žiniomis bei gerą patirtimi, susijusia su energijos nepriteklumi. Jos tikslas – padėti valstybėms narėms rengti politikos priemones. Observatorijos interneto svetainės skiltyje „Politika ir priemonės“⁽⁶⁰⁾ pateikiami konkrečių rūšių politikos krypčių ir priemonių pavyzdžiai.

4.4. Sektorių pasirinkimas

Valstybės narės gali savo nuožiūra rinktis vieną ar daugiau konkrečių sektorių, kad įvykdytų pareigą taupyti energiją, taikydamos politikos priemones pagal EVED 7a arba 7b straipsnį⁽⁶¹⁾. Remdamosi Valdymo reglamento III priedo 3.1, 3.2 ir 3.3 punktais, jos turi teikti informaciją apie sektorių (-ius) (o apmokestinimo atveju ir apie mokesčių mokėtojų segmentą), kuriam (-iems) taikoma kiekviena priemonė. EVED V priedo 2 punkto d papunkčiu leidžiama taikyti priemones, kuriomis didinamas produktų, įrangos, transporto sistemų, transporto priemonių ir degalų, pastatų ir pastato dalių⁽⁶²⁾, procesų ar rinkų energijos vartojimo efektyvumas.

Atitinkamai tokios priemonės turi būti suderintos su nacionalinėmis politikos sistemomis, nustatytomis pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/94/ES⁽⁶³⁾. Valstybės narės gali rinktis, pavyzdžiui, pastatų arba pramonės sektorių.

Remiantis pasiekto ir numatomo sutaupyti energijos kiekio vertinimais, kuriuos valstybės narės pateikė savo metinėse ataskaitose ir nacionaliniuose efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planuose (toliau – NEEVVP) pagal EVED 24 straipsnį, tikimasi, kad:

- didžiausia energijos dalis paprastai bus sutaupoma taikant priemones, skirtas pastatams (kurios, pvz., remiamos renovacijos finansavimo schemomis),
- antra ir trečia vietos pagal sutaupomos energijos dalį atiteks pramonės ir transporto sektoriams ir
- taikant EVEIŠ (įvairius sektorius apimančią politiką), bus pasiekta didžiausia politikos priemonei tenkanti sutaupytos energijos dalis; ji taip pat taikoma pastatams, įgyvendinant priemones, kuriomis skatinama keisti šildymo sistemas ir pan.⁽⁶⁴⁾ Kiti sektoriai, kuriuose galimybės taupyti energiją neišnaudotos (pvz., transporto ir vandens), taip pat galėtų prisidėti prie pareigos taupyti energiją 2021–2030 m. laikotarpiu.

4.4.1. Transporto sektorius

Remdamosi valstybių narių pateiktomis ataskaitomis, savo 2016 m. poveikio vertinime Komisija priėjo prie išvados, kad 6 % pagal 7 straipsnį sutaupytos energijos kiekio galėtų būti siejami su transporto sektoriui skirtomis priemonėmis⁽⁶⁵⁾.

Po pirmųjų NEEVVP pateikimo 2014 m., taip pat naujausiuose savo 2017 m. NEEVVP valstybės narės atnaujino EVEIŠ ir alternatyvių politikos priemonių sąrašus ir nurodė daugiau transportui skirtų priemonių. Šie pokyčiai rodo, kad 2014–2020 m. transporto sektoriuje (galimai) pasiekta sutaupytos energijos dalis gali būti net didesnė, nei nurodyta poveikio vertinime.

Turint omenyje, kad galutinė transporto sektoriuje suvartojama energija įtraukta į apskaičiavimo bazinį scenarijų, aki-vaizdu, kad šiame sektoriuje gali būti siekiama įvykdyti pareigą taupyti energiją 2021–2030 m.

⁽⁶⁰⁾ <https://www.energypoverty.eu/policies-measures>

⁽⁶¹⁾ Žr. II ir III priedėlius.

⁽⁶²⁾ PEND 2 straipsnio 9 dalyje terminas „pastato dalis“ apibrėžiamas kaip techninė pastato sistema arba pastato atitvarų dalis.

⁽⁶³⁾ 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/94/ES dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo (OL L 307, 2014 10 28, p. 1).

⁽⁶⁴⁾ Žr., Economidou et al., 2018 m. *Assessment of the Second National Energy Efficiency Action Plans under the Energy Efficiency Directive*. EUR 29272 EN, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2018 m., ISBN 978-92-79-87946-3, doi:10.2760/780472, JRC110304 (ataskaita skelbiama <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/assessment-second-national-energy-efficiency-action-plans-under-energy-efficiency-directive>) ir Tsemekidi-Tzeiranaki et al., 2019 m. 2019 m. metinių ataskaitų analizė pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą. EUR 29667 EN, Publications.

⁽⁶⁵⁾ VII priedėlis.

Pavyzdžiai

Politikos priemonėmis galėtų būti skatinamos efektyvesnės transporto priemonės (viršijant minimalius lygius, nustatytus Europos Parlamento ir Tarybos reglamentuose (EB) Nr. 443/2009⁽⁶⁶⁾, (ES) Nr. 510/2011⁽⁶⁷⁾ ar (ES) 2019/631⁽⁶⁸⁾ arba peržiūrėtoje Netaršių transporto priemonių direktyvoje⁽⁶⁹⁾), perėjimas prie kitų transporto rūšių (dviračių, ėjimo pėsčiomis) ir bendrojo transporto arba susisiekimas ir miestų planavimas, mažinantis transporto poreikį.

Priemonės, kuriomis skatinama sparčiau diegti naujas taupiau energiją vartojančias transporto priemones, arba politika, kuria skatinama pereiti prie veiksmingesnių degalų, dėl kurių sumažėja energijos sunaudojimas vienam kilometrui, taip pat atitinka reikalavimus, jeigu įvykdomos reikšmingumo ir papildomumo sąlygos (žr. V priedo 2 punktą).

4.4.2. Vandens sektorius

Energija ir vanduo ekonominiame gyvenime ir daugelyje lygmenų yra glaudžiai susiję (vandens ir energijos ryšys). Vanduo reikalingas energetikoje, pvz., vėsinimui, saugojimui, biodegalams ar hidroenergjai. Energija reikalinga vandens panaudojimo tikslais, pvz., vandeniui pumpuoti, valyti ir gėlinti⁽⁷⁰⁾.

Energijos gamybos sektorius sunaudoja daugiausiai vandens – 44 % viso suvartojamo kiekio⁽⁷¹⁾. Vandens ir nuotekų sektoriuose sunaudojama 3,5 % Europos Sąjungoje suvartojamos elektros energijos kiekio ir tikėtina, kad ta dalis didės⁽⁷²⁾. Kartu nuotėkiai sudaro 24 % viso ES suvartojamo vandens kiekio – tai didelis išieškojamo vandens kiekis ir nuostoliai dėl išiektotų vandens išteklių ir energijos, sunaudojamos tiems ištekliams panaudoti.

Išgaliojus Valdymo reglamentui ir EVED su pakeitimais, taikomas principas „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“. Vandens sektorius gali būti vienas iš tų, kuriems šis principas bus itin naudingas.

Veiksminga ir energetiškai efektyvi vandentvarka gali padėti sutaupyti daug energijos. Tarptautinės energetikos agentūros (TEA) duomenimis, 10 % visame pasaulyje sunaudojamo vandens kiekio yra siejama su energijos gamyba ir manoma, kad šis skaičius reikšmingai didės skatinant diegti keletą mažo anglies dioksido kiekio, bet daug vandens reikalaujančių procesų, įskaitant elektros gamybą, biodegalų gamybą ir anglies dioksido surinkimą ir saugojimą⁽⁷³⁾. Todėl valstybės narės galėtų ištirti galimybes taupyti energiją panaudojant pažangias technologijas ir procesus.

Visapusiškai išnagrinėjusios galimybę taupyti energiją taikant pažangias technologijas ir procesus, kuriuos naudoti valstybės narės raginamos EVED⁽⁷⁴⁾, valstybės narės galėtų rasti sprendimus, kaip atsieti energijos vartojimą nuo vandens vartojimo.

Pavyzdžiui, valstybės narės galėtų įvertinti galimybę sukurti dviejų lygmenų sistemą, reikalingą siekiant atskirti paviršinių nuotekų ir sanitarinių nuotekų valymą. Taip būtų galima išvengti papildomų vandens valymo pajėgumų poreikio, dėl kurio padidėtų energijos suvartojimas.

Valstybės narės nurodė ribotą su vandeniu susijusių priemonių, taikomų siekiant įvykdyti 7 straipsnyje nustatytą pareigą taupyti energiją, skaičių. Dažniausiai naudojama priemonė – karšto vandens ruošimas saulės energijos kolektoriais (pakeičiant karšto vandens ruošimą, kuriam naudojama ne atsinaujinančiųjų išteklių energija) arba efektyvesniais dujiniais vandens šildytuvais, tačiau tokios priemonės susijusios ne su vandens ruošimu, bet su šilumos energijos gamyba.

⁽⁶⁶⁾ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 443/2009, nustatantis naujų keleivinių automobilių išmetamų teršalų normas pagal Bendrijos integruotą principą mažinti lengvųjų transporto priemonių išmetamo CO₂ kiekį (OL L 140, 2009 6 5, p. 1).

⁽⁶⁷⁾ 2011 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 510/2011, kuriuo nustatomos naujų lengvųjų komercinių transporto priemonių išmetamų teršalų normos pagal Sąjungos integruotą principą mažinti lengvųjų transporto priemonių išmetamo CO₂ kiekį (OL L 145, 2011 5 31, p. 1).

⁽⁶⁸⁾ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/631, kuriuo nustatomos naujų lengvųjų automobilių ir naujų lengvųjų komercinių transporto priemonių išmetamo CO₂ normos, ir kuriuo panaikinami reglamentai (EB) Nr. 443/2009 ir (ES) Nr. 510/2011 (OL L 111, 2019 4 25, p. 13).

⁽⁶⁹⁾ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/33/EB dėl skatinimo naudoti netaršias ir efektyvias energiją vartojančias kelių transporto priemones. Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje.

⁽⁷⁰⁾ Daugiau informacijos rasite JRC leidinyje *Water – Energy Nexus in Europe* („Vandens ir energijos ryšys“), 2019 m., <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC115853>.

⁽⁷¹⁾ Žr. 22 konstatuojamąją dalį.

⁽⁷²⁾ Žr. 22 konstatuojamąją dalį.

⁽⁷³⁾ Daugiau informacijos žr. TEA leidinyje *World Energy Outlook 2018* („2018 m. pasaulio energijos apžvalga“), <https://www.iea.org/weo/water/>.

⁽⁷⁴⁾ Žr. 22 konstatuojamąją dalį.

Politikos priemonės, susijusios su energetiškai efektyviu geriamojo vandens ruošimu, galėtų būti taikomos visoje tiekimo grandinėje (paskirstymo, naudojimo ir nuotekų valymo etapuose). Iki šiol pagrindiniai nacionaliniai tikslai buvo mažinti vandens trūkumą ir gerinti vandens kokybę. Įgyvendinus veiksmus, apie kuriuos pranešta, ne tik sumontuoti efektyvesni siurbliai, bet ir netiesiogiai sutaupyta energijos, nes sumažėjo vandens poreikis arba buvo pakartotinai panaudojamas vanduo.

Galimybė taupyti energiją vandens sektoriuje yra susijusi su:

- energijos, naudojamos įvairių rūšių vandeniui paruošti ir išvalyti, kiekio mažinimu ir
- vandens poreikio ir tinklo nuostolių mažinimu, kuris reiškia, kad vandeniui pumpuoti ir valyti reikia mažiau energijos.

Vandens sektoriuje sutaupius energijos, galėtų sumažėti savivaldybių biudžetų išlaidos. Ypač kai vandens tiekimo įmonė priklauso savivaldybei, elektros energijos suvartojimas vandens tiekimo (nuotekų valymo) įrenginiuose gali sudaryti didelę sąskaitos už elektrą dalį. Kadangi, pavyzdžiui, įvairių savivaldybių informuotumas, patirtis ir pajėgumai gali skirtis, regioninės ar nacionalinės programos gali būti naudingos siekiant sudaryti palankesnes sąlygas dalytis patirtimi, o technologinę paramą ir finansinę pagalbą galėtų padidinti galimybę taupyti energiją.

Orientaciniai ir neišsamūs pavyzdžiai

Valstybės narės galėtų imtis priemonių, kad sutaupyti visų rūšių energijos ruošiant, panaudojant ir šalinant vandenį visoje tiekimo grandinėje:

- ruošiant geriamąjį vandenį (pumpuojant, valant gruntinį ar paviršinį vandenį, gėlinant jūros vandenį),
- mažinant vandens nuostolius visame paskirstymo tinkle,
- mažinant galutinių vartotojų suvartojamo vandens kiekį (įskaitant vandens panaudojimą pramoniniuose procesuose, drėkinimui, namų ūkiuose),
- mažinant vandens suvartojimą buitinio vandens recirkuliacijos metodu,
- valant nuotekas pakartotinam panaudojimui ar šalinimui (pumpavimo, nuotekų valymo procesai, šilumos regeneravimas) ir
- mažinant paviršinių nuotekų valymui suvartojamos energijos kiekį (mažinant paviršinių nuotekų valymo sistemoms tenkančią apkrovą).

5. PIRMOJO ĮPAREIGOJIMO TAIKYMO LAIKOTARPIO PERŽIŪROS POVEIKIS

Valstybės narės turi priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų vykdoma iš dalies pakeista pareiga taupyti energiją, ne vėliau kaip per 18 mėnesių nuo EVED įsigaliojimo dienos, t. y. iki 2020 m. birželio 25 d.

Valstybės narės turi vadovautis:

- EVEIŠ ar kitų politikos priemonių poveikio apskaičiavimo bendraisiais metodais ir principais (EVED V priedas),
- reikalavimu rengiant politikos priemones (EVEIŠ ir alternatyvias politikos priemones) atsižvelgti į poreikį sumažinti energijos nepriteklių, nors energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams gali būti taikomos skirtingos priemonės (EVED 7 straipsnio 11 dalis),
- nuostata, kad sutaupyta energijos kiekis, pasiektas įgyvendinant ES teisę, negali būti laikomas sutaupytu kiekiu, išskyrus atvejus, kai taikomos renovacijos priemonės ir iš anksto pereinama prie efektyvesnių prietaisų ir transporto priemonių naudojimo (EVED V priedo 2 punkto b papunktis),
- reikalavimu, kad apskaičiuojant sutaupyta energijos kiekį turi būti atsižvelgta į priemonių gyvavimo trukmę ir kokia verte taupymo poveikis laikui bėgant mažėja (EVED V priedo 2 punkto g papunktis – nuo įsigaliojimo dienos), ir

- reikalavimu, kad vykdydamos pareigą taupyti energiją mažmeninės prekybos energija įmonės (kurioms taikoma EVEIŠ) netrukdytų vartotojams vieną tiekėją pakeisti kitu (EVED 7a straipsnio 3 dalis).

Valstybės narės gali į nacionalinę teisę perkelti ir įgyvendinti iš dalies pakeistą EVED iki galutinio termino. Tokiais atvejais per laiką, likusį iki pirmojo įpareigojimo taikymo laikotarpio pabaigos, jos gali:

- pasinaudoti EVED 7 straipsnio 8 dalyje numatyta nukrypti leidžiančia nuostata,
- pasinaudoti EVED V priedo 2 punkto b papunktyje numatyta nukrypti leidžiančia nuostata ir
- nustatyti, kad įpareigotosios šalys visiškai ar iš dalies įvykdytų pareigą taupyti energiją įmokėdamos įnašą į NEVEF (EVED 20 straipsnio 6 dalis).

Valstybės narės, kurios pasinaudoja EVED 7 straipsnio 4 dalies a–d punktais apskaičiuodamos energijos kiekį, reikalaujamą sutaupyti per pirmąjį įpareigojimo taikymo laikotarpį, turi taikyti pirmajam laikotarpiui pasirinktas galimybes ir atskirai apskaičiuoti jų poveikį pagal EVED 7 straipsnio 5 dalies a punktą.

6. ENERGIJOS KIEKIO ĮSKAIČIAVIMAS VYKDANT PAREIGĄ TAUPYTI ENERGIJĄ

EVED 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šie abu įpareigojimo taikymo laikotarpiai (2014–2020 m., nurodytas EVED 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a punkte, ir 2021–2030 m., nurodytas b punkte) yra du atskiri laikotarpiai.

Iš esmės, kaip jau nurodyta dėl pirmojo laikotarpio, nustatant, ar įvykdytas to laikotarpio įpareigojimas, skaičiuojamas tik per tą laikotarpį sutaupytos energijos kiekis, nebent EVED būtų nurodyta kitaip.

Valstybės narės negali sutaupytos energijos kiekio skaičiuoti atgaline data, t. y. pagal EVED 7 straipsnio 7 dalį po 2020 m. gruodžio 31 d. sutaupytos energijos kiekis negali būti įskaičiuojamas į per 2014–2020 m. laikotarpį reikalaujamą sutaupyti kiekį.

Remiantis EVED 7 straipsnio 1 dalimi, valstybės narės gali įskaičiuoti sutaupytos energijos kiekį, kurį lemia politikos priemonės, nustatytos iki 2020 m. gruodžio 31 d. arba po tos datos, į per 2021–2030 m. laikotarpį reikalaujamą sutaupyti energijos kiekį, jei dėl tų priemonių imamasi naujų atskirų veiksnių po 2020 m. gruodžio 31 d. ⁽⁷⁵⁾.

Iš esmės valstybės narės gali įskaičiuoti konkrečiais metais sutaupytos energijos kiekį tik nustatydamos tais metais sutaupytos energijos kiekį. Tačiau pagal EVED 7a straipsnio 6 dalies b punktą EVEIŠ taikančioms valstybėms narėms leidžiama įpareigotosioms šalims leisti skaičiuoti konkrečiais metais sutaupytos energijos kiekį tarsi jis būtų sutaupytas bet kuriais iš 4 ankstesnių ar 3 paskesnių metų, jeigu tai neįvyko pasibaigus atitinkamam įpareigojimo taikymo laikotarpiui, nurodytam EVED 7 straipsnio 1 dalyje.

Orientacinis pavyzdys

2014 m. sutaupytos energijos kiekis gali būti skaičiuojamas kaip sutaupytas 2017 m. (trejais metais vėliau), tačiau 2024 m. sutaupytos energijos kiekis negali būti skaičiuojamas kaip sutaupytas 2020 m., nors tai vieni iš 4 ankstesnių metų, nes tai atskiras įpareigojimo taikymo laikotarpis.

EVED 7 straipsnio 8 dalyje įtvirtinta konkreti nuo šio principo nukrypti leidžianti nuostata. Jeigu pagal EVEIŠ, galiojusią bet kuriuo metu nuo 2009 m. gruodžio 31 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d., įpareigotajai šaliai buvo leidžiama pasinaudoti galimybe „kaupiti ir skolintis“ (EVED 7a straipsnio 6 dalies b punktas), atitinkama valstybė narė gali bet kuriais metais po 2010 m. ir iki 2014 m. sausio 1 d. sutaupytos energijos kiekį skaičiuoti tarsi jis būtų sutaupytas po 2013 m. gruodžio 31 d. ir iki 2021 m. sausio 1 d., su sąlyga, kad įvykdomi visi EVED 7 straipsnio 8 dalies reikalavimai:

a) energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos galiojo visą laiką nuo 2009 m. gruodžio 31 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d. ir buvo įtraukta į valstybės narės pirmąjį pagal 24 straipsnio 2 dalį pateiktą NEEVVP;

b) sutaupyti kiekiai gauti taikant EVEIŠ;

⁽⁷⁵⁾ Žr. 4 skirsnyje pateiktas apibrėžtis.

- c) sutaupyti kiekiai apskaičiuoti pagal V priedą ir
- d) apie metus, per kuriuos laikoma, kad buvo pasiekti apskaičiuoti sutaupyti kiekiai, buvo pranešta NEEVVP.

7. 7, 7A, 7B STRAIPSNIUOSE IR 20 STRAIPSNIO 6 DALYJE NURODYTŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO ĮPAREIGOJIMŲ SISTEMŲ ARBA KITŲ POLITIKOS PRIEMONIŲ POVEIKIO APSKAIČIAVIMO BENDRIEJI METODAI IR PRINCIPAI

Pagal EVED 7 straipsnio 9 dalį reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad energijos kiekis, sutaupytas dėl EVED 7a ir 7b straipsniuose bei 20 straipsnio 6 dalyje nurodytų politikos priemonių taikymo, būtų apskaičiuotas pagal EVED V priedą.

7.1. **Matavimo metodai**

7.1.1. *Ne apmokestinimo politikos priemonių matavimo metodai*

EVED V priedo 1 punkte nustatyti energijos, sutaupytos taikant kitas nei apmokestinimo priemonės, kiekio apskaičiavimo pagal EVED 7, 7a ir 7b straipsnius ir 20 straipsnio 6 dalį metodai.

Įpareigosios, dalyvaujančiosios ar įgaliotosios šalys ir įgyvendinančiosios valdžios institucijos, apskaičiuodamos sutaupyto energijos kiekį, gali taikyti toliau nurodytus metodus:

- a) numanomai sutaupyto kiekio nustatymą, atsižvelgdamos į nepriklausomai stebėto ankstesnio energijos vartojimo efektyvumo padidinimo panašiuose įrenginiuose rezultatus. Bendrai šis metodas vadinamas „ex ante“;
- b) sutaupyto kiekio išmatavimą, pagal kurį dėl įdiegtos priemonės ar priemonių rinkinio sutaupyto energijos kiekis nustatomas užregistravus faktinį energijos suvartojimo sumažėjimą, tinkamai atsižvelgiant į tokius veiksnius kaip papildomumas, ploto naudojimas, gamybos lygiai ir klimatinės sąlygos, kurie gali turėti įtakos suvartojimui. Bendrai šis metodas vadinamas „ex post“;
- c) sutaupyto kiekio moduliavimą, pagal kurį naudojamos inžinerinės sutaupyto energijos sąmatos. Šis metodas gali būti taikomas tik tada, kai sunku arba neproporcingai brangu nustatyti patikimus išmatuotus konkretaus įrenginio duomenis, pvz., keičiant kompresorių ar elektros variklį, kuris suvartoja kitokį kWh kiekį nei tas, kurio sutaupyto kiekio duomenys buvo nepriklausomai nustatyti, arba kai, vadovaudamiesi nacionaliniu lygmeniu nustatytais metodikomis ir kriterijais, tas sąmatas sudaro kvalifikuoti arba akredituoti ekspertai, kurie yra nepriklausomi nuo atitinkamų įpareigotųjų, dalyvaujančiųjų ar įgaliotųjų šalių;
- d) sutaupyto kiekio įvertinimą apklausos būdu, pagal kurį nustatoma vartotojų reakcija į patarimus, informavimo kampanijas, ženklavinimą, sertifikavimo sistemas ar pažangiųjų skaitiklių naudojimą. Šis metodas gali būti taikomas tik apskaičiuojant energijos kiekį, sutaupyta dėl vartotojų elgesio pokyčių. Jo negalima taikyti apskaičiuojant įdiegtas fizines priemones sutaupyta kiekį.

7.1.2. *Apmokestinimo priemonių matavimo metodai*

Nustatant energijos kiekį, sutaupyta pagal su mokesčiais susijusias politikos priemones, nustatytas remiantis EVED 7b straipsniu⁽⁷⁶⁾, taikomi EVED V priedo 4 punkte įtvirtinti principai:

- a) dėl apmokestinimo priemonių taikymo sutaupyto energijos kiekis įskaitomas tik jei tos priemonės viršija minimalius kuriai taikomo apmokestinimo lygius, kaip reikalaujama Tarybos direktyvose 2003/96/EB arba 2006/112/EB;
- b) apskaičiuojant (energijos produktų) apmokestinimo priemonių poveikį, kainų elastingumas atitinka energijos paklausos reakciją į kainų pokyčius ir nustatomas remiantis naujais ir reprezentatyviais oficialių šaltinių duomenimis;
- c) energijos, sutaupytos taikant papildomas mokesčių politikos priemones, įskaitant fiskalines paskatas ar mokėjimą fondui, kiekis skaičiuojamas atskirai.

⁽⁷⁶⁾ Žr. IV priedėlį.

7.2. Priemonių gyvavimo trukmė ir taupymo poveikio mažėjimo laikui bėgant vertė

EVED V priedo 2 punkto i papunktyje nurodyta, kad „apskaičiuojant sutaupytos energijos kiekį atsižvelgiama į priemonių gyvavimo trukmę ir kokia verte taupymo poveikis laikui bėgant mažėja. Tai daroma apskaičiuojant kiekį, kuris bus sutaupomas kiekvienu atskiru veiksniu laikotarpiu nuo jo įgyvendinimo dienos iki atitinkamai 2020 m. gruodžio 31 d. arba 2030 m. gruodžio 31 d. Kitu atveju valstybės narės gali taikyti kitą metodą, kuriuo, remiantis skaičiavimais, gaunamas bent toks pat bendras kiekis. Naudodamos kitą metodą valstybės narės užtikrina, kad bendras sutaupytos energijos kiekis, apskaičiuotas taikant tą metodą, neviršytų sutaupytos energijos kiekio, kuris būtų gautas joms apskaičiavus kiekvienu atskiru veiksniu sutaupytos energijos kiekį laikotarpiu nuo to veiksmo įgyvendinimo dienos iki atitinkamai 2020 m. gruodžio 31 d. arba 2030 m. gruodžio 31 d.“

Sąvoka atskiro energijos taupymo veiksmo „gyvavimo trukmė“ yra susijusi su tuo, kad energija gali būti sutaupyta ne tik veiksmo įgyvendinimo, bet ir ateinančiais metais. Todėl „gyvavimo trukmė“ yra laikotarpis, per kurį tuo veiksniu bus toliau taupomas išmatuojamas energijos kiekis.

Apskaičiuodamos per veiksmo gyvavimo trukmę sutaupytos energijos kiekį, valstybės narės gali:

- kiekvienam veiksniui priskirti „faktinį“ energijos kiekį, kuris bus sutaupytas nuo veiksmo įgyvendinimo metų iki antrojo įpareigojimo taikymo laikotarpio pabaigos (t. y. 2030 m. gruodžio 31 d.) – tai paprastasis metodas ⁽⁷⁷⁾.

Sutaupytos energijos kiekį priskirti vėlesniems metams nei 2030 m. neleidžiama. Valstybės narės gali skaičiuoti energijos kiekį, sutaupytą taikant iki 2030 m. nustatytas politikos priemones, kaip kiekį, sutaupytą vykdant pareigą taupyti energiją po 2030 m., tik jeigu dėl tų priemonių imamasi naujo atskiro veiksmo paskesniu įpareigojimo taikymo laikotarpiu,

- taikyti „indekso vertę“, kuri rodo numatomą veiksmo gyvavimo trukmę ⁽⁷⁸⁾,
- apriboti atskiriems veiksniams priskiriamą gyvavimo trukmę ⁽⁷⁹⁾, pavyzdžiui, valstybė narė galėtų apriboti gyvavimo trukmę iki 5 metų. Šį metodą taikančios valstybės narės turi užtikrinti, kad rezultatas nebūtų didesnis, nei taikant paprastąjį principą, arba
- taikyti visą gyvavimo trukmę, bet diskontuoti per ateinančius metus sutaupytos energijos kiekį ⁽⁸⁰⁾ – jeigu pagrįsta, taikydama šį metodą, valstybė narė galėtų diskontuoti paskesniais metais sutaupytos energijos kiekį taikydama 10 % metinę normą. Vėlgi, ji turi užtikrinti, kad rezultatas nebūtų didesnis, nei taikant paprastąjį principą.

Sutaupytos energijos kiekį išskaičiuodamos į suminį galutinės energijos kiekį, sutaupytą taikant bet kurią politikos priemonę, valstybės narės turi atsižvelgti į šiuos aspektus:

- i) kada priemonė įgyvendinama;
- ii) koks metinis sutaupytos energijos kiekis ir
- iii) ar dėl priemonės tebebus taupoma energija 2030 m. ⁽⁸¹⁾

Dėl pastatams skirtų politikos priemonių ES standarte EN 15459-1:2017 ⁽⁸²⁾ jau pateiktos gyvavimo trukmės įvertinimo gairės.

⁽⁷⁷⁾ SWD(2013) 451 *final*, 47 ir 49–52 konstatuojamosios dalys.

⁽⁷⁸⁾ SWD(2013) 451 *final*, 53 konstatuojamoji dalis.

⁽⁷⁹⁾ SWD(2013) 451 *final*, 54 konstatuojamoji dalis.

⁽⁸⁰⁾ SWD(2013) 451 *final*, 55 konstatuojamoji dalis.

⁽⁸¹⁾ Lees, E. ir Bayer, E. (2016 m. vasario mėn.), *Toolkit for energy efficiency obligations (Regulatory Assistance Project)*; <http://www.raponline.org/document/download/id/8029>

⁽⁸²⁾ *Energy performance of buildings – Economic evaluation procedure for energy systems in buildings – Part 1: Calculation procedures*, <https://www.en-standard.eu/din-en-15459-1-energy-performance-of-buildings-economic-evaluation-procedure-for-energy-systems-in-buildings-part-1-calculation-procedures-module-m1-14/>.

Ypatingo atidumo reikia nurodant poveikio elgesiui priemonių, kurios nėra susijusios su fizinių priemonių montavimu, gyvavimo trukmę⁽⁸³⁾. Poveikio elgesiui priemonės turi grįžtamąjį poveikį, nes laikotarpio, per kurį bus palaikomas efektyvus elgesys, trukmę gali lemti įvairūs veiksniai. Jeigu, pavyzdžiui, skatinamas efektyvus elgesys yra ekologiškas vairavimas, priklausomai nuo vairuotojų ir ekologiško vairavimo mokymo tipo, ekologiško vairavimo mokymo poveikis gali trukti tik kelias dienas, bet gali trukti ir iki kelerių metų.

Pavyzdžiai, kaip galima apskaičiuoti priemonių gyvavimo trukmę

1. Paprastasis metodas

Atskiru veiksmu (pvz., langų pakeitimu) per metus sutaupoma 1 tne energijos ir toliau toks pat energijos kiekis sutaupomas kiekvienais metais. Jeigu veiksmas vykdomas 2021 m., 2021 m. dėl jo bus sutaupyta 1 tne ir po 1 tne kiekvienais paskesniais metais iki 2030 m., t. y. iš viso 10 tne iki 2030 m. Jeigu veiksmas vykdomas 2022 m., kiekvienais metais nuo 2022 iki 2030 m. dėl jo bus sutaupyta po 1 tne, t. y. iš viso 9 tne. Jeigu veiksmas vykdomas 2030 m., energijos bus sutaupyta tik tais metais, t. y. iš viso 1 tne.

Valstybė narė per laikotarpį turi sutaupyti 65 mln. tne ir planuoja tai pasiekti per metus surengdama vieną informavimo kampaniją, dėl kurios imamasi, pvz., milijono veiksmų (tyrimas parodė, kad kiekvieno veiksmo efektyvumas yra 1 tne) ir per metus atliekama milijonas langų pakeitimų (manoma, kad kiekvieno jų vertė yra 1 tne). Dėl kiekvienos informavimo kampanijos per metus, kuriais vykdoma kampanija, būtų sutaupyta 1 mln. tne, o dėl 10 kampanijų per 10 metų iki 2030 m. gruodžio 31 d. – iš viso **10 mln. tne**. Pirmais metais pakeitus milijoną langų sutaupytos energijos kiekis bus lygus 10 mln. tne, antrais metais paketis milijoną langų – 9 mln. tne, trečiais metais – 8 mln. tne, ketvirtais – 7 mln. tne, penktais – 6 mln. tne, šeštais – 5 mln. tne, septintais – 4 mln. tne, aštuntais – 3 mln. tne, devintais – 2 mln. tne ir dešimtais – 1 mln. tne, t. y. iš viso **55 mln. tne** iki 2030 m. gruodžio 31 d. Tad dėl informavimo kampanijų ir langų pakeitimo sutaupytos energijos kiekis yra 10 mln. tne + 55 mln. tne = **65 mln. tne**.

Priešingai, vykdant trumpesnės trukmės veiksmą (pvz., informavimo kampaniją), per veiksmo įgyvendinimo metus galima sutaupyti 1 tne energijos, o vėliau nesutaupyti nieko. Bet kuriais įgyvendinimo metais per 2021–2030 m. laikotarpį bus sutaupyta 1 tne.

Jeigu valstybė narė imasi daugiausia atskirų trumpos gyvavimo trukmės veiksmų 10 metų įpareigojimo taikymo laikotarpio pradžioje, jai reikės taikyti papildomas priemones, kad sutaupytų energijos kiekį, reikalaujamą pagal 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą.

Paprastasis metodas akivaizdžiai tenkina sąlygą, kad taikant apskaičiavimo metodą reikalaujamas sutaupyti energijos kiekis būtų faktiškai pasiektas. Tačiau valstybės narės gali nuspręsti, kad tinkamesni alternatyvūs metodai.

2. Indekso vertės metodas

Viena alternatyva – suteikti kiekvienam veiksmui indekso vertę, kuri atspindi numatomą gyvavimo trukmę. Informavimo kampanijai būtų galima suteikti indekso vertę, lygią 0,25, o langų pakeitimui – 6. Jeigu dėl kiekvieno iš šių veiksmų per metus sutaupoma 1 tne, informavimo kampanijai priskiriamas sutaupytos energijos kiekis būtų lygus $(1 \text{ tne} \times 0,25) = 0,25 \text{ tne}$. Langų pakeitimui priskiriamas sutaupytos energijos kiekis bet kuriais veiksmo įgyvendinimo metais būtų lygus $(1 \text{ tne} \times 6) = 6 \text{ tne}$.

Todėl būtų skaičiuojama, kad dėl informavimo kampanijų per jų vykdymo metus sutaupoma 0,25 mln. tne, arba dėl 10 kampanijų per 10 metų iki 2030 m. pabaigos – iš viso **2,5 mln. tne**. Jeigu per laikotarpį atliekama 7 mln. langų pakeitimų, 7 mln. tne sutaupytos energijos kiekio padauginus iš koeficiento 6 gautume **42 mln. tne**. Tad dėl informavimo kampanijų ir langų pakeitimo sutaupytos energijos kiekis būtų skaičiuojamas kaip lygus 2,5 mln. tne + 42 mln. tne = **44,5 mln. tne**.

Šį metodą taikanti valstybė narė turi užtikrinti, kad rezultatas nebūtų didesnis nei taikant paprastąjį principą.

3. Ribojimo metodas

Kita alternatyva – roboti atskiriems veiksams priskiriamą gyvavimo trukmę. Pavyzdžiui, būtų galima rinktis 5 metų ribą. Informavimo kampanijai priskiriamas sutaupytos energijos kiekis būtų lygus **1,25 mln. tne**, pvz., 0,25 mln. tne – 2022 m., 0,25 mln. tne – 2023 m., 0,25 mln. tne – 2024 m., 0,25 mln. tne – 2025 m. ir 0,25 mln. tne – 2026 m. Bet kuriais veiksmo įgyvendinimo metais langų pakeitimui priskiriamas sutaupytos energijos kiekis būtų lygus $(1 \times 5) = 5 \text{ mln. tne}$, pvz., 1 mln. tne – 2022 m., 1 mln. tne – 2023 m., 1 mln. tne – 2024 m., 1 mln. tne – 2025 m. ir 1 mln. tne – 2026 m.

⁽⁸³⁾ Taip pat žr. VI ir VIII priedėlius.

Vėlgi, šį metodą taikanti valstybė narė turi užtikrinti, kad rezultatas nebūtų didesnis nei taikant paprastąjį principą.

Siekiant parodyti visą energijos vartojimo efektyvumo politikos priemonės vertę, pagal EVED V priedo 2 punkto i papunktį reikalaujama, kad valstybės narės atsižvelgtų į taupymo poveikio mažėjimą per kiekvienos priemonės gyvavimo trukmės laikotarpį⁽⁸⁴⁾. Siekiama užtikrinti, kad būtų apskaičiuotas faktinis sutaupyto energijos kiekis, turint omenyje, kad, pavyzdžiui, taikant naują efektyviai energiją naudojančią produktą, po kelių naudojimo metų sutaupyto energijos kiekis negali būti toks pats⁽⁸⁵⁾. Todėl valstybės narės turi į tai atsižvelgti savo metodikose. Taupymo poveikio mažėjimo vertė gali skirtis pagal politikos priemonės rūšį, kiekviena valstybė narė turi ją nurodyti ir paaiškinti vadovaudamasi EVED V priedo 2 punkto i papunkčiu⁽⁸⁶⁾.

7.3. Papildomumas

Į papildomumo reikalavimą reikia atsižvelgti nustatant energijos kiekį, sutaupytą taikant visų rūšių politikos priemones. Pagrindiniai principai išdėstyti EVED V priedo 2 punkto a ir b papunkčiuose:

- „a) turi būti įrodyta, kad sutaupytas energijos kiekis yra papildomas tam kiekiui, kuris būtų sutaupytas bet koku atveju, įpareigotajai, dalyvaujančiajai ar įgaliotajai šaliai arba įgyvendinančiajai valdžios institucijai nesiimant veiksmų. Kad galėtų nustatyti, koks sutaupyto energijos kiekis gali būti nurodomas kaip papildomas, valstybės narės atsižvelgia į tai, kokia būtų energijos vartojimo ir paklausos raida neįgyvendinus atitinkamos politikos priemonės, įvertindama bent šiuos veiksnius: energijos vartojimo tendencijas, vartotojų elgesio pokyčius, technologijų pažangą ir kitų Sąjungos arba nacionaliniu lygmeniu įgyvendintų priemonių paskatintus pokyčius;
- b) dėl privalomos Sąjungos teisės įgyvendinimo sutaupytas energijos kiekis laikomas kiekiu, kuris būtų sutaupytas bet kuriuo atveju, todėl jis negali būti laikomas sutaupytu energijos kiekiu 7 straipsnio 1 dalies taikymo tikslu.“

Tai reiškia, kad jeigu valstybė narė pasiekia tam tikrą sutaupyto energijos kiekį ar laipsnį, ji gali nurodyti tik sutaupyto energijos kiekį, viršijantį šią ribą, su sąlyga, kad įvykdyti kiti reikalavimai, pvz., galima įrodyti ir patikrinti, kad energija sutaupyta dėl atitinkamo veiksmo ir (arba) priemonės.

Taip pat pagal EVED V priedo 2 punkto a papunktį reikalaujama, kad valstybės narės atsižvelgtų į esamus rinkos pokyčius ir nustatytų bazinių scenarijų. Tai ypač svarbu siekiant išvengti pasipelnymo problemos, su kuria dažnai susiduriama tiekėjų išipareigojimų ir finansinės paramos sistemų atžvilgiu. Pavyzdžiui, jeigu pagal nacionalinę pastatų renovacijos rėmimo sistemą konkrečiais metais remiama 100 atskirų veiksnių, kai kurie iš šių veiksnių vis tiek būtų įvykę (netaikant sistemos) ir turi būti išskaičiuoti.

Analogiškai, kai politika įgyvendinama daug metų, labai tikėtina, kad ji turės rinkos persitvarkymo poveikį. Pavyzdžiui, privačios suinteresuotosios šalys į tai atsižvelgs savo produktų, paslaugų ir pan. plėtros strategijose. Tai reiškia, pavyzdžiui, kad esamas rinkos vidurkio tendencijas iš dalies gali lemti ankstesniais metais vykdytos politikos poveikis. Todėl jeigu tyrimas atliekamas siekiant įvertinti pasipelnymo problemos poveikį, tikėtina, kad tam tikras šiandien juntamas poveikis taip pat yra ir ankstesnių metų šalutinis poveikis. EVED V priedo 2 punkto b ir c papunkčiuose numatytos nuo šių pagrindinių principų nukrypti leidžiančios nuostatos:

„Taikant nukrypti nuo to reikalavimo leidžiančią nuostatą, sutaupytas energijos kiekis, susijęs su esamų pastatų renovacija, gali būti laikomas sutaupytu energijos kiekiu 7 straipsnio 1 dalies taikymo tikslu, su sąlyga, kad užtikrinamas V priedo 3 punkto h papunktyje nurodytas reikšmingumo kriterijus. Kiekį, sutaupytą įgyvendinant nacionalinius būtiniausius reikalavimus, nustatytus naujiems pastatams prieš perkeliant į nacionalinę teisę Direktyvą 2010/31/ES, galima laikyti sutaupytu energijos kiekiu 7 straipsnio 1 dalies a punkto taikymo tikslu, su sąlyga, kad užtikrinamas reikšmingumo kriterijus ir tą sutaupytą kiekį valstybės narės nurodė savo nacionaliniuose energijos vartojimo efektyvumo veiksnių planuose pagal 24 straipsnio 2 dalį;

- c) atsižvelgti galima tik į tokį sutaupytą kiekį, kuris viršija šiuos lygius:
- i) Sąjungos naujų keleivinių automobilių ir naujų lengvųjų komercinių transporto priemonių išmetamų teršalų normas, įgyvendinus Europos Parlamento ir Tarybos reglamentus (EB) Nr. 443/2009 ir (ES) Nr. 510/2011;
 - ii) Sąjungos reikalavimus, susijusius su tam tikrų su energija susijusių gaminių pašalinimu iš rinkos, įgyvendinus įgyvendinimo priemones pagal Direktyvą 2009/125/EB;“

⁽⁸⁴⁾ Daugiau paaiškinimų ir pavyzdžių žr. VIII priedėlyje.

⁽⁸⁵⁾ Daugiau paaiškinimų ir pavyzdžių žr. VIII priedėlyje.

⁽⁸⁶⁾ Taip pat žr. VIII priedėlį.

Be to, valstybės narės turi įvertinti ir pagal savo nacionalinę teisę viršyti Reglamente (ES) 2019/631 nustatytus lygius, o įgyvendinus peržiūrėtą Netaršių transporto priemonių direktyvą – ir tam tikrų rūšių netaršių transporto priemonių viešiesiems pirkimams nustatytus minimalius tikslus.

7.3.1. Papildomumas, susijęs su pastatų renovacijai skirtomis priemonėmis ⁽⁸⁷⁾

EVED V priedo 2 punkto b papunktyje nustatytas bendrasis principas, pagal kurį dėl privalomos Sąjungos teisės įgyvendinimo sutaupytos energijos kiekis turi būti laikomas kiekiu, kuris būtų sutaupyta bet kuriuo atveju, todėl neturi būti nurodytas kaip sutaupyta.

Apskritai statybos kodeksuose, siejamuose su pastatų energiniu naudingumu, nustatyti pagal ES teisę (PEND) privalomi reikalavimai, todėl jie yra įprastinės veiklos scenarijaus dalis.

Nukrypstant nuo šio principo, valstybės narės gali skaičiuoti visą dėl pastatų renovacijos sutaupytos energijos kiekį, jeigu tenkinamas EVED V priedo 3 punkto h papunktyje nustatytas reikšmingumo kriterijus ir visas energijos kiekis sutaupomas taikant politikos priemones, kuriomis skatinama renovacija. Be to, jos turi įrodyti, kad nurodytas dėl priemonių sutaupytos energijos kiekis viršija energijos kiekį, kuris būtų sutaupyta netaikant šių priemonių. Jos turėtų parodyti, kad įpareigotoji, dalyvaujančioji ar įgaliotoji šalis padėjo pasiekti nurodytą sutaupytos energijos kiekį ⁽⁸⁸⁾.

Apskaičiuojant sutaupytos energijos kiekį pirmiausia įvertinamas energijos suvartojimas pastate iki renovacijos ir po jos. Valstybės narės gali taikyti šią nukrypti leidžiančią nuostatą abiem įpareigojimo taikymo laikotarpiams nuo Direktyvos, kuria iš dalies keičiama direktyva ((ES) 2018/2002) įsigaliojimo dienos, t. y. nuo 2018 m. gruodžio 24 d.

Pavyzdys

Pagal nacionalinį statybų kodeksą reikalaujama, kad kapitališkai renovuojamų pastatų energinis naudingumas būtų pagerintas bent iki B energinio naudingumo klasės. Atitinkama valstybė narė negali nurodyti dėl to sutaupytos energijos kiekio kaip sutaupyto pagal 7 straipsnį.

Tačiau ji gali nurodyti sutaupytos energijos kiekį kaip sutaupyta, jeigu taikė renovacijos skatinimo priemonę (pvz., namų ūkiams teikiama subsidija renovacijai, kurios kitu atveju jie nesiimtų). Tokiu atveju visas dėl tos priemonės sutaupytos energijos kiekis gali būti nurodytas kaip sutaupyta neatsižvelgiant į tai, ar padidėja energinio naudingumo klasė (t. y. visą sutaupytos energijos kiekį galima nurodyti kaip sutaupyta nuo D energinio naudingumo klasės perėjus prie C klasės arba nuo D klasės prie B klasės arba nuo D klasės prie A klasės ir t. t.).

Renovacijos projektai turi atitikti nacionalinius būtinuosius energinio naudingumo reikalavimus, nustatytus pagal PEND. Gali būti skatinama taikyti priemones, kuriomis remiami platesnio užmojo tikslai, t. y. siekti didesnio, nei reikalaujama, energinio naudingumo.

7.3.2. Papildomumas, susijęs su naujų pastatų statybai skirtomis priemonėmis

Įsigaliojus EVED su pakeitimais ir, jeigu reikia, ją perkėlus į nacionalinę teisę ar įgyvendinus, valstybės narės gali kiekį sutaupyta įgyvendinant nacionalinius būtinuosius naujų pastatų reikalavimus, įtraukti tik į energijos kiekį, kurį reikalaujama sutaupyti per pirmąjį įpareigojimo taikymo laikotarpį (2014–2020 m.), su sąlyga, kad:

- i) jis atitinka nacionalinius būtinuosius reikalavimus, nustatytus iki PEND perkėlimo į nacionalinę teisę, t. y. iki 2012 m. liepos 9 d. (žr. PEND 28 straipsnio 1 dalį);

⁽⁸⁷⁾ PEND 7 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad kapitališkai renovuojamų pastatų ar jų dalių energinis naudingumas būtų pagerintas taip, kad atitiktų pagal 4 straipsnį nustatytus minimalius energinio naudingumo reikalavimus, kiek tai įmanoma techniniu, funkcinu ir ekonominiu požiūriu“.

PEND 2 straipsnio 10 dalyje terminas „kapitalinė renovacija“ apibrėžiamas kaip pastato renovacija, kai:

- a) visa pastato atitvarų arba techninių pastato sistemų renovacijos kaina sudaro daugiau kaip 25 % pastato vertės, neįskaitant žemės sklypo, ant kurio stovi pastatas, vertės, arba
- b) renovuojama daugiau nei 25 % pastato atitvarų ploto.

Valstybės narės pasirinktinai gali taikyti a arba b punktą.

⁽⁸⁸⁾ Žr. EVED 41 konstatuojamąją dalį.

ii) jis yra reikšmingas ir

iii) jis nurodytas NEEVVP ne vėliau kaip 2017 m. balandžio 30 d. (žr. EVED 24 straipsnio 2 dalį).

Energijos kiekis gali būti nurodytas kaip sutaupyta energija tik nuo EVED su pakeitimais įsigaliojimo dienos ir tik apskaičiuojant suminį galutinės sutaupytos energijos kiekį, kurį reikalaujama pasiekti iki 2020 m. gruodžio 31 d. Valstybės narės turi įrodyti, kad taikant nacionalinius būtinuosius reikalavimus buvo sutaupyta išmatuojamas energijos kiekis, kuris kitu atveju nebūtų sutaupyta. Jeigu nacionalinės perkėlimo į nacionalinę teisę ar įgyvendinimo priemonės reikalingos, kad šį sutaupyto energijos kiekį būtų galima nurodyti kaip sutaupyta energiją, jos turi būti patvirtintos ir pradėtos taikyti dar nenurodžius sutaupyto energijos kiekio.

Jeigu valstybė narė pasinaudoja nukrypti leidžiančia nuostata, ji turi atidžiai įvertinti galimą išimties, numatytos EVED 7 straipsnio 4 dalies d punkte (ankstyvieji veiksmai), poveikį ir užtikrinti, kad būtų išvengta dvigubos apskaitos.

Pastatų statybos projektai turi atitikti nacionalinius būtinuosius energinio naudingumo reikalavimus. Gali būti skatinama taikyti priemonės, kuriomis remiami platesnio užmojo tikslai, t. y. siekti didesnio, nei reikalaujama, energinio naudingumo.

7.3.3. Papildomumas, susijęs su viešųjų organizacijų pastatais

Iš esmės EVED V priedo 2 punkto b papunktyje numatyta nuo papildomumo principo nukrypti leidžianti nuostata taip pat taikoma sutaupyto energijos kiekiui, susijusiam su viešųjų organizacijų pastatų renovacija, nes toks sutaupyta energijos kiekis susijęs su esamų pastatų renovacija (žr. EVED V priedo 2 punkto b papunkčio antrą sakinį).

Šios nukrypti leidžiančios nuostatos tikslas – leisti valstybėms narėms nuo pakeitimų direktyvos įsigaliojimo dienos visą pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį sutaupyto energijos kiekį, kurį lemia, pvz., priemonės, taikytos siekiant užtikrinti 3 % šildomų ir (arba) vėsinamų centrinės valdžios subjektams priklausančių ir jų naudojamų (žr. 5 straipsnį) pastatų bendro ploto renovacijos rodiklį, nurodyti kaip sutaupyta energiją.

Tačiau valstybės narės turi įrodyti, kad visas sutaupyto energijos kiekis pasiektas taikant politikos priemones, kurios įgyvendintos viešųjų organizacijų pastatų renovacijos tikslais⁽⁸⁹⁾. Jos negali skaičiuoti sutaupyto energijos kiekio, kuris būtų pasiektas netaikant politikos priemonės. Todėl valstybės narės turi įrodyti reikšmingumą. Jeigu nacionalinės perkėlimo į nacionalinę teisę ar įgyvendinimo priemonės reikalingos, kad šį sutaupyto energijos kiekį būtų galima nurodyti kaip sutaupyta energiją, jos turi būti pradėtos taikyti dar nenurodžius sutaupyto energijos kiekio.

Sutaupyto energijos kiekį, kurį nurodo kaip sutaupyta įgyvendinant politikos priemones, skirtas viešųjų organizacijų pastatų renovacijai, valstybės narės turi apskaičiuoti pagal V priedo nuostatas. Sutaupyto energijos kiekis, išskaičiuotas į pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį reikalaujamą sutaupyti galutinės energijos kiekį, turi būti išreiškiamas suvartotos galutinės energijos kiekiu. Jeigu sutaupyto energijos kiekis išreiškiamas pirminės energijos kiekiu, valstybės narės turi taikyti EVED IV priede nurodytus perskaičiavimo koeficientus.

7.3.4. Papildomumas, susijęs su įgyvendinimo priemonėmis pagal Ekologinio projektavimo direktyvą⁽⁹⁰⁾

Vien tik katilų pakeitimas nelaikomas renovacijos priemone, nes taikoma speciali EVED V priedo 2 punkto c papunkčio nuostata. Todėl visų pirma atsižvelgiama į būtinuosius reikalavimus pagal specialias ekologinio projektavimo nuostatas⁽⁹¹⁾. Energijos kiekis, sutaupyta pakeitus prietaisais, kuriems taikomi ekologinio projektavimo teisės aktai, pvz., patalpų šildytuvus, gali būti skaičiuojamas kaip sutaupyta energija, tik jeigu viršijami būtinieji ekologinio projektavimo reikalavimai, išskyrus išankstinio pakeitimo atvejus (žr. EVED V priedo 2 punkto e papunktį).

Jeigu valstybė narė taiko paskatas ar teikia subsidijas produktams, kuriems galioja ES energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo taisyklės, rekomenduojama siekti aukštesnės energinio naudingumo klasės. Pavyzdžiui, paskata ar subsidija, kuria skatinama montuoti naujus, energiją efektyviau naudojančius katilus, būtų taikoma tik dviem aukščiausiomis skaitlingoms energijos vartojimo efektyvumo ženklo klasėms priskiriamams katilams, atsižvelgiant į atitinkamam laikotarpiui aktualius rinkos duomenis.

⁽⁸⁹⁾ Žr. EVED 41 konstatuojamąją dalį.

⁽⁹⁰⁾ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/125/EB, nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimų su energija susijusiems gaminiams nustatymo sistemą (OL L 285, 2009 10 31, p. 10).

⁽⁹¹⁾ Taisyklės pagal produktų kategorijas žr.

https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/energy-efficient-products_en.

7.3.5. Papildomumas, susijęs su energijos vartojimo auditais pagal 8 straipsnį

Pagal 8 straipsnio 4 dalį reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad didelės įmonės (t. y. įmonės, kurios nėra MVĮ) privalėtų atlikti energijos vartojimo auditą kas 4 metus; tai savaime nelemia energijos taupymo.

Priemonės, kuriomis skatinamas ar remiamas audito rekomendacijų įgyvendinimas, griežtesnės, nei minimaliai reikalaujama pagal 8 straipsnį – 8 straipsnio 7 dalies antroje pastraipoje nurodyta, kad valstybės narės „gali įgyvendinti skatinamąją ir paramos sistemą“. Todėl dėl tokių priemonių sutaupytos energijos kiekis gali būti skaičiuojamas tarsi kitu atveju jis nebūtų sutaupytas, su sąlyga, kad laikomasi reikšmingumo kriterijaus. Tas pats reikalavimas taikomas energijos kiekiui, sutaupytam įgyvendinant MVĮ skirtas priemones.

7.4. Reikšmingumas ir tinkamumas

Be papildomumo principo, valstybės narės turi atitikti reikšmingumo kriterijų. Į automatinį ES teisės aktų taikymą ar savarankiškus pagerinimus, kuriuos lėmė rinkos jėgos ar technologiniai pokyčiai (pavyzdžiui), negali būti atsižvelgiama, nes valstybės narės negali į skaičiavimus įtraukti veiksmų, kurie vis tiek būtų buvę įvykdyti.

Nacionalinių valdžios institucijų veikla įgyvendinant politikos priemonę turi būti reikšminga siekiant sutaupyti nurodytą energijos kiekį; kitaip tariant,

- jos turi būti prisidėjusios prie atitinkamo atskiro veiksmo įgyvendinimo ir
- subsidija arba įpareigotosios, dalyvaujančiosios ar įgaliosios šalies dalyvavimas akivaizdžiai turi turėti daugiau nei minimalų poveikį galutinio vartotojo sprendimui investuoti į energijos vartojimo efektyvumą.

Todėl valstybės narės turi įrodyti, kad energijos kiekis sutaupytas taikant politikos priemonę, kuria siekiama paskatinti taupyti galutinę energiją⁽⁹²⁾. Priemonės, kurių imtasi pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/842⁽⁹³⁾, gali būti laikomos reikšmingomis, tačiau valstybės narės turi įrodyti, kad jas įgyvendinus pasiektas didesnis energijos vartojimo efektyvumas, kurį galima patikrinti ir išmatuoti arba įvertinti.

Pavyzdžiui, siekiant įrodyti reikšmingumą, nepakanka nurodyti pagal finansavimo sistemas teikiamos subsidijos sumos, nes ji savaime neįrodo, kad subsidijos turėjo įtakos galutinių vartotojų investiciniams sprendimams. Veiksmų dalyvių vaidmuo iš esmės gali būti įrodytas netaikant subsidijos kriterijaus; standartizuoti veiksmai (pvz., produktų montavimo standartų kūrimas, konsultavimas energetikos klausimais ir energijos vartojimo auditai, rengiami faktiškai įgyvendinus veiksmus) gali būti svarbus reikšmingumo rodiklis.

Siekdamos užtikrinti atitiktį, valstybės narės galėtų nustatyti bendruosius reikšmingumo reikalavimus pagal EVEIS ar alternatyvias priemones ir pagal tuos reikalavimus patikrinti kiekvieną atskirą projektą⁽⁹⁴⁾. Jais galėtų būti nustatyta, kad šalis (pvz., teikiančios paraišką išduoti baltąjį sertifikatą⁽⁹⁵⁾) privalo dokumentais pagrįsti ir įrodyti, kad jos tiesiogiai prisidėjo prie veiksmo įgyvendinimo.

Galėtų būti reikalaujama, kad įpareigotosios šalys įrodytų, kad:

- jos prisidėjo tiesiogiai ar netiesiogiai (t. y. per tarpininkus) ir
- sprendimas buvo priimtas iki veiksmo įgyvendinimo.

Valstybės narės taip pat galėtų reikalauti, pavyzdžiui, kad:

- skirstymo sistemų operatoriai (t. y. įpareigotosios šalys) ir trečiosios šalys sudarytų sutartį;

⁽⁹²⁾ Kriterijus, kuriais remiantis NEEVVP ir pagal 7 straipsnį teikiamuose pranešimuose įrodomas reikšmingumas, žr. IX priedėlyje.

⁽⁹³⁾ 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įsipareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 156, 2018 6 19, p. 26).

⁽⁹⁴⁾ Žr. XII priedėlį.

⁽⁹⁵⁾ Įgaliojimus suteikiančios įstaigos išduotas teisinis dokumentas, kuriuo garantuojama, kad pasiektas nurodytas sutaupytos energijos kiekis. Kiekvienas sertifikatas yra unikalus ir atsekamas produktas, suteikiantis nuosavybės teisę į tam tikrą papildomą sutaupytos energijos kiekį ir užtikrinantis, kad toks sutaupytos energijos kiekis nebuvo niekur kitur apskaitytas.

- energija nebuvo pradėta taupyti iki sutarties sudarymo;
- šalys sutaupytos energijos kiekį gali įskaičiuoti kaip sutaupyta, tik kai jos tiesiogiai dalyvavo įgyvendinant priemonę (pvz., atlikdamos energijos vartojimo auditą, teikdamos subsidijas ir t. t.) ir
- būtų parengti susitarimai, apimantys visą grandinę nuo įpareigotųjų šalių iki galutinių energijos vartotojų.

7.5. Priemonės, kuriomis skatinama ant pastatų arba juose savoms reikmėms montuoti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas

Svarbu atskirti:

- EVED 7 straipsnio 4 dalies f punkte numatytą galimybę ant pastatų ar juose sumontuotais įrenginiais savoms reikmėms pasigaminant energiją išskaičiuoti iš sutaupytos energijos kiekio, apskaičiuoto pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis, ir
- paaiškinimą EVED V priedo 2 punkto e papunktyje, pagal kurį sutaupytos energijos kiekis, pasiektas taikant priemones, skatinančias ant pastatų arba juose montuoti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, iš esmės gali būti įskaičiuojamas į reikalaujamą sutaupyti energijos kiekį pagal 7 straipsnio 1 dalį.

Tai taip pat paaiškinta EVED 43 konstatuojamojoje dalyje.

Remdamosi EVED V priedo 2 punkto e papunkčiu, valstybės narės gali sutaupytos energijos kiekį, pasiektą taikant priemones, skatinančias ant pastatų arba juose savoms reikmėms montuoti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, įskaičiuoti į energijos kiekį, kurį reikalaujama sutaupyti pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį, su sąlyga, kad dėl tokių priemonių galutinės sutaupytos energijos kiekis yra patikrinamas, išmatuojamas ar įvertinamas ir jis apskaičiuojamas pagal EVED V priedo nuostatas ⁽⁹⁶⁾.

Todėl taip pat taikomi papildomumo ir reikšmingumo reikalavimai bei valstybių narių nustatytos stebėsenos ir tikrinimo taisyklės.

Valstybės narės turi įrodyti, kad taikant tokias priemones galutinės energijos sutaupoma, nes pereinama prie kitos technologijos. Pavyzdžiui, energijos kiekis, sutaupytas pastatuose įdiegus veiksmingesnes šildymo ir karšto vandens technologijas, įskaitant energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, atitinka visus reikalavimus, kol valstybės narės gali užtikrinti, kad toks energijos kiekis yra papildomas, išmatuojamas ir patikrinamas pagal V priede nustatytus metodus ir principus ⁽⁹⁷⁾.

Šis principas išaiškintas EVED V priedo 2 punkto e papunktyje ir yra taikomas siekiant bendro EVED 7 straipsnio 1 dalyje nustatyto tikslo, t. y. taupyti galutinę energiją, neatsižvelgiant į naudojamą technologiją (tai gali būti priemonė, skatinanti atsinaujinančiuosius išteklius ar iškastinius energijos šaltinius naudojanči technologiją, dėl kurios sumažėja faktinis energijos suvartojimas pastatuose, transporto ar pramonės sektoriuose).

EVED V priedo 2 punkto e papunktyje pateikiama aiški nuoroda į pareigą taupyti energiją, nustatytą 7 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią reikalaujama, kad valstybės narės sutaupyta tam tikrą suminį galutinės energijos kiekį, ir kuria siekiama faktiškai mažinti fizinio ar juridinio asmens suvartojamos energijos kiekį (vadovaujantis V priedo 1 punkto b papunkčiu). 2 straipsnio 5 dalyje terminas „sutaupyta energija“ apibrėžiama kaip sutaupytos energijos kiekis, nustatomas matuojant ir (arba) įvertinant suvartojimą prieš tai ir po to, kai buvo įgyvendinta energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonė, kartu užtikrinant suvartoto energijos kiekio normalizavimą atsižvelgiant į išorės sąlygas, darančias poveikį energijos vartojimui. Kadangi EVED 7 straipsniu siekiama faktiškai mažinti galutinės energijos vartojimą, galima daryti išvadą, kad pagal V priedo 2 punkto e papunktį reikalaujama įrodyti, kad taikant priemones, skatinančias ant pastatų arba juose savoms reikmėms montuoti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, taupoma energija, t. y. faktiškai sumažėja galutinės energijos vartojimas.

⁽⁹⁶⁾ Informaciją apie priemones, skatinančias ant pastatų arba juose savoms reikmėms montuoti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, žr. X priedėlyje.

⁽⁹⁷⁾ Žr. X priedėlį.

Valstybės narės gali lanksčiai išreikšti sutaupytos energijos kiekį suvartotos galutinės arba pirminės energijos kiekiu, kaip numatyta V priedo 3 punkto d papunktyje (alternatyvios politikos priemonės) ir 7a straipsnio 4 dalyje (EVEIS). Tačiau išlieka pareiga užtikrinti suminių sutaupytos energijos kiekį pagal parduodamos energijos kiekį (iki 2020 m.) ir galutinės suvartotos energijos kiekį (2021–2030 m.).

7.6. Priemonės, kuriomis skatinama diegti taupiau energiją vartojančius produktus ir transporto priemonės

Į valstybių narių energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės transporto srityje galima atsižvelgti siekiant įvykdyti pareigą taupyti galutinę energiją⁽⁹⁸⁾. Šios priemonės apima:

- politiką, kuria skatinama naudoti taupiau energiją vartojančias transporto priemones arba pereiti prie kitų transporto rūšių – dviračių, ėjimo pėsčiomis ir bendrojo transporto ir
- susisiekimą ir miestų planavimą, mažinantį transporto poreikį.

Netaršių transporto priemonių viešieji pirkimai atitinka reikalavimus, jeigu papildomai įvykdomi būtinieji reikalavimai, nustatyti peržiūroje Netaršių transporto priemonių direktyvoje.

Sistemos, kuriomis skatinama sparčiau diegti naujas taupiau energiją vartojančias transporto priemones, arba politika, kuria skatinama pereiti prie veiksmingesnių degalų, dėl kurių sumažėja energijos sunaudojimas vienam kilometrui, taip pat atitinka reikalavimus, jeigu įvykdomos reikšmingumo ir papildomumo sąlygos⁽⁹⁹⁾.

V priedo 2 punkto f papunktyje išaiškinta, kad galima nurodyti visą politikos priemonių, kuriomis skatinama sparčiau diegti taupiau energiją vartojančius produktus ir transporto priemones, poveikį, jei įrodoma, kad:

- toks įdiegimas įvyksta anksčiau nei baigiasi vidutinė tikėtina produkto ar transporto priemonės gyvavimo trukmė, arba anksčiau nei produktą arba transporto priemonę būtų įprasta pakeisti ir
- visas sutaupytas kiekis įskaičiuojamas tik už laikotarpį iki vidutinės tikėtinos keičiamo produkto arba transporto priemonės gyvavimo trukmės pabaigos⁽¹⁰⁰⁾.

Atitinkamai tokios priemonės turi būti suderintos su valstybių narių nacionalinėmis politikos sistemomis, nustatytomis pagal Direktyvą 2014/94/ES dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo.

7.7. Kokybės standartų taikymo užtikrinimas

EVED V priedo 2 punkto g papunktyje išaiškinta, kad skatinant diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones, turi būti išlaikyti produktų, paslaugų ir priemonių diegimo kokybės standartai. Valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų išlaikyti kokybės standartai, o jei tų standartų nėra – jie būtų nustatyti.

7.8. Klimato skirtumų problemos sprendimas

Remiantis EVED V priedo 2 punkto h papunkčiu, valstybėms narėms leidžiama sutaupytos energijos kiekį koreguoti pagal regionams būdingą skirtingą klimatą. Šioje nuostatoje numatytos dvi galimybės:

- i) koreguoti pagal standartinę vertę arba
- ii) skirtingą sutaupytos energijos kiekį derinti su regionams būdingais oro temperatūros skirtumais.

7.9. Dvigubos apskaitos vengimas

Pagal EVED 7 straipsnio 12 dalį reikalaujama, kad valstybės narės įrodytų, kad, kai politikos priemonių ar atskirų veiksmų poveikis sutampa, sutaupytos energijos kiekis nėra skaičiuojamas du kartus. Atsižvelgiant į valstybių narių nurodytų priemonių įvairovę ir didelę politikos priemonių poveikio sutapimo, kurį lemia tai, kad EVEIS taikoma kartu su alternatyviomis priemonėmis (pvz., sąveika tarp energijos apmokestinimo ir subsidijų namų ūkiams, skirtų langams ar patalpų šildytuvams pakeisti), tikimybę, labai svarbu spręsti dvigubos apskaitos problemą.

⁽⁹⁸⁾ Žr. VII priedėlį.

⁽⁹⁹⁾ EVED 15 konstatuojamoji dalis.

⁽¹⁰⁰⁾ Žr. VII priedėlį.

Šiuo požiūriu veiksminga priemonė galėtų būti nacionalinė duomenų bazė. Pavyzdžiui, duomenų bazėje būtų fiksuojama, kad subsidija, kuria skatinama pakeisti senus katilus, buvo sumokėta tam tikram namų ūkiui, ir vartotojas būtų išpėjamas, jeigu tas pats namų ūkis vėl pateiktų paraišką.

Kartu taikyti įvairias politikos priemones valstybėms narėms sudėtingiau:

- reikia daugiau su įgyvendinimu susijusių pastangų, pvz., sutaupytos energijos kiekiui apskaičiuoti, ir (dar svarbiau)
- užtikrinti:
 - reikalavimų vykdymą, ypač kai taikomos įvairios plataus masto priemonės, ir
 - poveikio tikrinimą išvengiant dvigubos apskaitos.

Pagal EVED 7 straipsnio 12 dalį dviguba apskaita draudžiama, kai sutampa politikos priemonių poveikis, t. y. valstybės narės turi atsižvelgti į tai, kad tuo pačiu metu įgyvendinamos kitos politikos priemonės gali turėti poveikį sutaupytos energijos kiekiui, todėl ne visi pokyčiai, stebimi nuo konkrečios politikos priemonės taikymo pradžios, gali būti priskiriami vien tik tai priemonei.

8. MATAVIMAS, STEBĖSENA, KONTROLĖ, KOKYBĖ IR TIKRINIMAS

EVED pabrėžiama stebėsenos ir tikrinimo taisyklių svarba įgyvendinant EVEĮS ir alternatyvias politikos priemones, taip pat reikalavimą patikrinti statistiškai reprezentatyvųjų priemonių ėminių.

Renkantis energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių statistiškai reikšmingą dalį ir reprezentatyvųjų ėminių, reikia nustatyti kiekvienos priemonės statistinio energijos taupymo veiksmų skaičiaus poaibį, tiksliai atspindintį visą energijos taupymo veiksmų aibę, kad juo remiantis būtų galima daryti pagrįstai patikimas išvadas dėl pasitikėjimo priemonių visuma⁽¹⁰¹⁾.

EVED 7a straipsnio 5 dalis (EVEĮS)

„Valstybės narės įdiegia matavimo, kontrolės ir tikrinimo sistemas, pagal kurias būtų atliekamas dokumentuotas įpareigotųjų šalių įdiegtų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių bent statistiškai reikšmingos dalies ir reprezentatyviojo ėminio patikrinimas. Matavimas, kontrolė ir tikrinimas turi būti atliekami nepriklausomai nuo įpareigotųjų šalių.“

EVED 7b straipsnio 2 dalis (alternatyvios politikos priemonės)

„Visoms priemonėms, išskyrus susijusias su apmokestinimu, valstybės narės sukuria matavimo, kontrolės ir tikrinimo sistemas, pagal kurias būtų atliekamas dokumentuotas dalyvaujančiųjų arba įgaliotųjų šalių įdiegtų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių bent statistiškai reikšmingos dalies ir reprezentatyviojo ėminio patikrinimas. Matavimas, kontrolė ir tikrinimas turi būti atliekami nepriklausomai nuo dalyvaujančiųjų ar įpareigotųjų šalių.“

Matavimo, kontrolės ir tikrinimo sistemomis turi būti užtikrinta, kad sutaupytos energijos kiekio skaičiavimai būtų patikrinti pagal energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių statistiškai reikšmingą dalį ir reprezentatyvųjų ėminių.

Šie reikalavimai, be kita ko, gali būti įvykdyti tokiais būdais:

- atliekant automatizuotą kompiuterinį duomenų ir skaičiavimų, kuriuos pateikė įpareigosios, dalyvaujančiosios ar įgaliotosios šalys arba naudos gavėjai (kai naudos gavėjai tiesiogiai teikia duomenis valdžios institucijai), patikrinimą arba dokumentų peržiūrą,
- įvertinant išmatuotą sutaupytos energijos kiekį pagal priemonių arba naudos gavėjų statistiškai reikšmingą dalį ir reprezentatyvųjų ėminių,
- atliekant patikrinimus, kurie vykdomi pagal reguliavimo, kvalifikavimo, akreditavimo ar sertifikavimo sistemą, pvz., kai nurodytas sutaupytos energijos kiekis yra pagrįstas energijos vartojimo audito rezultatais arba energinio naudingumo sertifikatais (moduliuotas sutaupytos energijos kiekis).

⁽¹⁰¹⁾ Žr. XII priedėlį.

Politikos priemonės dokumentuose turėtų būti paaiškinta, kaip šios kitos sistemos reikalavimais užtikrinama, kad būtų vykdoma energijos vartojimo audito ar kitų sutaupytos energijos kiekio vertinimų statistiškai reikšmingos dalies ir reprezentatyviojo ėminio kontrolė ar patikrinimas.

Stebėsenos ir tikrinimo sistema gali būti taikoma skirtingais etapais ar lygmenimis. Pagal šį metodą patikrinimai vietoje gali būti rengiami antrame etape, per kurį patikrinamos atskirų veiksmų ėminių dalys, vertinamos kaip galimai neatitinkančios priemonių reikalavimų. Jeigu šių patikrinimų atlikti techniškai ar ekonomiškai neįmanoma, tai gali būti paaiškinta priemonės dokumentuose.

Valstybės narės turi paaiškinti, kaip jos taiko kriterijus, kad patikrintų numanomą ar moduluotą sutaupytos energijos kiekį (EVED V priedo 5 punkto g papunktis).

Matavimo, kontrolės ir sistemų (žr. EVED V priedo 5 punkto j papunktį) nepriklausomumas gali būti pagrįstas dokumentais remiantis tuo, kad tikrinančioji įstaiga (neišsamus kriterijų sąrašas):

- yra pagal teisės aktus nepriklausomas viešosios teisės subjektas arba
- neturi jokių finansinių ryšių su įpareigotosiomis, dalyvaujančiosiomis ar įgaliotosiomis šalimis, t. y. joms iš dalies ar visiškai nepriklauso ir negauna iš jų mokėjimų, arba
- gali sudaryti sutartį su įpareigotosiomis, dalyvaujančiosiomis ar įgaliotosiomis šalimis, tačiau tokiu atveju yra kontroliuojama valdžios institucijos ar kvalifikavimo, akreditavimo ar sertifikavimo įstaigos.

Tikrinančioji įstaiga gali būti:

- tiesiogiai atsakinga už energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių arba sutaupytos energijos kiekio skaičiavimų patikrinimą arba
- atsakinga už tikrinimo procesų ir ėminio sudarymo patikrinimų, kuriuos atliko kitos organizacijos, įskaitant įpareigotąsias, dalyvaujančiąsias ar įgaliotąsias šalis, kontrolę.

9. PAREIGOS RENGTI PLANUS IR TEIKTI ATASKAITAS

9.1. Pirmasis įpareigojimo taikymo laikotarpis

Per 2014–2020 m. pirmąjį įpareigojimo taikymo laikotarpį valstybės narės turi pateikti metines ataskaitas iki 2019 m. balandžio 30 d. ir 2020 m. balandžio 30 d. (24 straipsnio 1 dalis ir XIV priedo 2 punktas)⁽¹⁰²⁾. Savo ataskaitose jos, be kita ko, nurodo, kokios pažangos pasiekta siekiant energijos taupymo tikslo, taip pat kokios politikos priemonės nustatytos arba kokias planuojama nustatyti pagal XIV priedo 2 punktą. Ataskaitas įvertins Komisija.

Pagal Valdymo reglamento 27 straipsnį kiekviena valstybė narė turi ne vėliau kaip 2022 m. balandžio 30 d. pranešti Komisijai apie 2020 m. savo nacionalinio energijos vartojimo efektyvumo tikslo (nustatyto pagal EVED 3 straipsnio 1 dalį) įgyvendinimą, pateikdama Valdymo reglamento IX priedo 2 punkte nurodytą informaciją.

9.2. Antrasis įpareigojimo taikymo laikotarpis ir vėlesnis laikotarpis

2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu ir vėliau taikomos šios pagrindinės pareigos rengti planus ir teikti ataskaitas (EVED 7, 7a ir 7b straipsniai ir V priedas):

- savo integruotuose NEKSVP (projektuose ir galutiniuose planuose) (Valdymo reglamento III priedas) valstybės narės turi pateikti energijos kiekio, sutaupyto per 2021–2030 m. laikotarpį, skaičiavimą, kaip nurodyta 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punkte (žr. EVED 7 straipsnio 6 dalį),
- kadangi kai kurie duomenys (pvz., vidutinis metinis galutinės suvartojamos energijos kiekis 2016–2018 m. (ktne)) galėjo būti neprieinami, kad juos būtų galima pranešti pirmame NEKSVP projekte,⁽¹⁰³⁾ todėl pateikti nurodyto skaičiavimo galėjo būti neįmanoma. Tačiau valstybės narės savo pirmame galutiniame NEKSVP bei paskesniuose jų projektuose ir galutiniuose NEKSVP turi nurodyti, kaip jos atsižvelgė į Valdymo reglamento III priede išvardytus elementus,

⁽¹⁰²⁾ Remiantis Valdymo reglamento 59 straipsnio antra pastraipa, 24 straipsnio 1 dalis išbraukiama 2021 m. sausio 1 d.

⁽¹⁰³⁾ Turėjo būti pateiktas ne vėliau kaip 2018 m. gruodžio 31 d. (Valdymo reglamento 9 straipsnio 1 dalis).

- be to, kai tinkama, valstybės narės savo NEKSVP (projektuose ir galutinėse versijose) turi paaiškinti, kaip jos nustatė metines sutaupymo normas ir skaičiavimo bazinį scenarijų pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis, taip pat kaip ir koku mastu jos taikė 7 straipsnio 4 dalyje nurodytas pasirinkimo galimybes (žr. EVED 7 straipsnio 6 dalį),
- jeigu valstybė narė nusprendžia taikyti vieną ar daugiau galimybių, numatytų EVED 7 straipsnio 4 dalyje, ji ją (jas) turi taikyti ir apskaičiuoti poveikį per įpareigojimo taikymo laikotarpį (žr. EVED 7 straipsnio 5 dalį) ir
- jeigu valstybė narė 2021–2030 m. laikotarpiu pasinaudoja EVED 7 straipsnio 4 dalies c punkte numatyta galimybe, ji turi informuoti Komisiją apie planuojamas taikyti politikos priemonės savo NEKSVP (projekte ir galutinėje versijoje). Ji turi apskaičiuoti priemonių poveikį pagal EVED V priedą ir jį nurodyti NEKSVP (žr. 7 straipsnio 4 dalies c punktą). Šią informaciją pirmą kartą ji turi pateikti *pirmame galutiniame NEKSVP* (ne vėliau kaip 2019 m. gruodžio 31 d.).

Be to, valstybės narės turi:

- įtraukti informaciją apie priemonių, skirtų energijos nepritekliui mažinti pagal EVED, rezultatą į savo nacionalines energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitas, remiantis Valdymo reglamento 17 straipsniu (žr. EVED 7 straipsnio 11 dalį),
- kasmet skelbti kiekvienos įpareigotosios šalies arba kiekvienos įpareigotųjų šalių pakategorės sutaupytos energijos kiekį ir bendrą įgyvendinant sistemą sutaupytos energijos kiekį (žr. EVED 7a straipsnio 7 dalį) ir
- savo NEKSVP išsamiai aprašyti alternatyvų metodą ir nuostatas, kad užtikrintų, kad jos atitinka EVED V priedo 2 punkto i papunkčio reikalavimą, t. y. kad apskaičiuojant sutaupytos energijos kiekį atsižvelgta į priemonių gyvavimo trukmę ir kokia verte taupymo poveikis laikui bėgant mažėja.

Kitu atveju valstybės narės gali taikyti kitą metodą, kuriuo, remiantis skaičiavimais, gaunamas bent toks pats bendras sutaupytos energijos kiekis. Šiuo atveju jos turi užtikrinti, kad sutaupytos energijos kiekis, apskaičiuotas taikant tą metodą, neviršytų sutaupytos energijos kiekio, kuris būtų gautas joms apskaičiavus kiekvienu atskiru veiksmu sutaupytos energijos kiekį laikotarpiu nuo to veiksmo įgyvendinimo dienos iki atitinkamai 2020 m. gruodžio 31 d. arba 2030 m. gruodžio 31 d.

Taigi pareigos rengti planus ir teikti ataskaitas pagal Valdymo reglamentą taip pat taikomos vykdant pareigą taupyti energiją ir siekiant pažangos pagal EVED 7, 7a ir 7b straipsnius ir V priedą:

Tvarkaraštis

2018 m. gruodžio 31 d. (po 2028 m. sausio 1 d. ir vėliau kas 10 metų)	NEKSVP projekto pateikimas (Valdymo reglamento 9 straipsnio 1 dalis, 4 ir 6 straipsniai, I ir III priedai)
likus 6 mėnesiams iki galutinio NEKSVP	Komisija gali pateikti rekomendacijas valstybėms narėms, kurių įnašą (įskaitant įnašą į pareigos taupyti energiją pagal EVED 3 straipsnio 5 dalį vykdymą) ji laiko nepakankamu (Valdymo reglamento 31 straipsnio 1 dalis)
2019 m. gruodžio 31 d. (po 2029 m. sausio 1 d. ir vėliau kas 10 metų)	Galutinio NEKSVP pateikimas (Valdymo reglamento 3 straipsnio 1 dalis, 4 ir 6 straipsniai, I ir III priedai)
2020 m. kovo 10 d.	Pirmos ilgalaikės renovacijos strategijos pateikimas (PEND 2a straipsnio 8 dalis)

<p>Iki 2021 m. spalio 31 d. (ir vėliau kas dvejus metus)</p>	<p>Komisijos atliekamas pažangos siekiant ES tikslų vertinimas, ypač remiantis integruotomis nacionalinėmis energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitomis (Valdymo reglamento 29 straipsnis).</p> <p>Vykdamt pareigą taupyti energiją svarbūs Valdymo reglamento 29, 21 (Integruotų ataskaitų dėl energijos vartojimo efektyvumo teikimas) ir 24 (Integruotų ataskaitų dėl energijos nepritekliaus teikimas) straipsniai.</p> <p>Jeigu valstybės narės pasiekta pažanga nepakankama, Komisija pateiks rekomendacijas (Valdymo reglamento 32 straipsnio 1 dalis).</p>
<p>Iki 2022 m. balandžio 30 d.</p>	<p>Ataskaita dėl 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslų įgyvendinimo kiekvienoje valstybėje narėje (Valdymo reglamento 27 straipsnis ir IX priedo 2 punktas)</p>
<p>Iki 2023 m. kovo 15 d. (ir vėliau kas dvejus metus)</p>	<p>Ataskaita dėl NEKSVP įgyvendinimo (integruota nacionalinė energetikos ir klimato srities pažangos ataskaita) (Valdymo reglamento 17 straipsnis)</p>
<p>2023 m. birželio 30 d. (po 2033 m. sausio 1 d. ir vėliau kas 10 metų)</p>	<p>Atnaujinto NEKSVP projekto pateikimas (Valdymo reglamento 14 straipsnio 1 dalis)</p>
<p>2024 m. birželio 30 d. (po 2034 m. sausio 1 d. ir vėliau kas 10 metų)</p>	<p>Galutinio atnaujinto NEKSVP pateikimas (Valdymo reglamento 14 straipsnio 2 dalis)</p>

9.3. Pranešimas apie EVEIŠ ir alternatyvias priemones (išskyrus apmokestinimą)

Remdamasi EVED V priedo 5 punktu ir Valdymo reglamento III priedu, valstybės narės turi informuoti Komisiją apie savo siūlomą išsamią metodiką, kurią jos norėtų taikyti įgyvendindamos savo politikos priemones, kaip nurodyta EVED 7a, 7b straipsniuose ir 20 straipsnio 6 dalyje. Išskyrus apmokestinimo atvejį (žr. 9.4 skirsnį), pranešime turi būti pateikta ši informacija:

- a) pagal 7 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos b punktą privalomas sutaupyti arba per visą 2021–2030 m. numatomas sutaupyti energijos kiekis;
- b) įpareigotosios, dalyvaujančiosios ar įgaliotosios šalys arba įgyvendinančiosios valdžios institucijos;
- c) tiksliniai sektoriai;
- d) politikos priemonės ir atskiri veiksmai, įskaitant bendrą suminį taikant kiekvieną priemonę numatomas sutaupyti energijos kiekį;
- e) įpareigojimo taikymo pagal EVEIŠ laikotarpio trukmė;
- f) veiksmai, numatyti politikos priemonėse;
- g) skaičiavimo metodika, įskaitant tai, kaip buvo nustatytas papildomumas ir reikšmingumas, ir kurios metodikos ir kriterijai naudojami numanomam ir moduluotam sutaupyto energijos kiekiui nustatyti;
- h) priemonių gyvavimo trukmė ir tai, kaip ji apskaičiuojama arba kuo ji pagrįsta;

- i) pagal kokį metodą atsižvelgiama į klimato sąlygų skirtumus valstybėje narėje ir
- j) pagal 7a ir 7b straipsnius priimtų priemonių stebėsenos ir tikrinimo sistemos ir kaip užtikrinamas jų nepriklausomumas nuo įpareigotųjų, dalyvaujančiųjų ar įgaliotųjų šalių.

Be to, pagal Valdymo reglamento III priedo 3.1 ir 3.2 punktus valstybės narės turi pateikti šią informaciją:

„3.1. Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos, nurodytos Direktyvos 2012/27/ES 7a straipsnyje:

- a) energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos aprašymą;
- b) suminių ir metinių numatomą sutaupyti kiekį ir įpareigojimų taikymo laikotarpio (-ių) trukmę;
- c) įpareigotąsias šalis ir jų pareigas;
- d) tikslinius sektorius;
- e) pagal priemones numatomus reikalavimus atitinkančius veiksmus;
- f) informaciją apie šių Direktyvos 2012/27/ES nuostatų taikymą:
 - i) kai taikytina, konkrečius veiksmus ir kiekį, kuris pagal 7 straipsnio 11 dalį bus sutaupyta energijos nepriteklių patiriančiuose namų ūkiuose;
 - ii) kiekį, kurį sutaupys energetinių paslaugų teikėjai arba trečiosios šalys (7a straipsnio 6 dalies a punktas), ir
 - iii) „kaupimą ir skolinimąsi“ (7a straipsnio 6 dalies b punktas) ir
- g) kai taikytina, informaciją apie prekybą sutaupyta energija.

3.2. Alternatyvios priemonės, nurodytos Direktyvos 2012/27/ES 7b straipsnyje ir 20 straipsnio 6 dalyje (išskyrus apmokestinimą):

- a) politikos priemonės rūšis;
- b) glaustą aprašymą, įskaitant kiekvienos nurodytos priemonės rengimo ypatybes;
- c) suminių ir metinių pagal kiekvieną priemonę numatomą sutaupyti energijos kiekį ir (arba) per kiekvieną tarpinį laikotarpį sutaupytos energijos kiekį;
- d) įgyvendinančiąsias valdžios institucijas, dalyvaujančiąsias arba įgaliotąsias šalis ir jų pareigas įgyvendinant politikos priemonę (-es);
- e) tikslinius sektorius;
- f) pagal priemones numatomus reikalavimus atitinkančius veiksmus ir
- g) kai taikytina, specialias politikos priemones arba atskirus energijos nepritekliaus problemos sprendimo veiksmus.“

9.4. Apmokestinimo priemonės

Pagal EVED V priedo 5 punkto k papunktį valstybės narės (remiantis Valdymo reglamentu) turi pranešti Komisijai savo metodiką, kurią jos norėtų taikyti įgyvendindamos apmokestinimo priemones. Visų pirma jos turi pateikti šią informaciją:

- „i) tikslinius sektorius ir mokesčių mokėtojų segmentą;
- ii) įgyvendinančiąją valdžios instituciją;
- iii) numatomą sutaupyti energijos kiekį;

iv) apmokestinimo priemonės trukmę ir

v) skaičiavimo metodiką, įskaitant tai, koks kainų elastingumas naudojamas ir kaip jis buvo nustatytas.“

Be to, pagal Valdymo reglamento III priedo 3.3 punktą valstybės narės turi pateikti šią informaciją apie apmokestinimo priemones:

„a) trumpą priemonių aprašymą;

b) priemonių galiojimo trukmę;

c) įgyvendinančią valdžios instituciją;

d) suminį ir metinį pagal kiekvieną priemonę numatomą sutaupyti kiekį;

e) tikslinius sektorius ir mokesčių mokėtojų segmentą;

f) skaičiavimo metodiką, įskaitant tai, koks kainų elastingumas naudojamas ir kaip jis buvo nustatytas, pagal Direktyvos 2012/27/ES V priedo 4 punktą.“

Valstybės narės turi nurodyti, kaip jos apskaičiavo elastingumą ir kuriuos naujus ir reprezentatyvius oficialių šaltinių duomenis naudojo ⁽¹⁰⁴⁾.

10. PAREIGOS TAUPYTI ENERGIJĄ TAIKYMO LAIKOTARPIS PO 2030 M.

Remiantis EVED 7 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, po 2030 m. dešimties metų laikotarpiu valstybės narės turi toliau pagal pirmos pastraipos b punktą mažinti metinį suvartojamos energijos kiekį, nebent Komisija, atlikusi peržiūrą ne vėliau kaip 2027 m., o po to kas dešimt metų, padarytų išvadą, kad ES ilgalaikiams 2050 m. energetikos ir klimato srities tikslams pasiekti to nebereikia.

⁽¹⁰⁴⁾ Daugiau informacijos apie pasiūlymus dėl elastingumo, naudotino siekiant nustatyti paklausos reakciją, žr. IV priedėlyje.

Aiškinamieji pavyzdžiai, kokia būtų metinė sutaupymo norma, jeigu būtų taikomos pagal 7 straipsnio 2–4 dalis pasirinktos galimybės ⁽¹⁾

	Mln. tne	Metinė sutaupymo norma (%)	Paiškinimas
Bazinis lygis (vidutinis galutinės suvartojamos energijos kiekis)	100		Vidutinis galutinės energijos suvartojimas
Savarankiška energijos gamyba savoms reikmėms	5		
Galutinės energijos suvartojimas transporto sektoriuje	33		
Pakoreguotas bazinis lygis	62		
Minimali sutaupymo norma (7 straipsnio 1 dalies b punktas)		0,8 %	Vidutinis galutinės suvartojamos energijos kiekis (100) padauginamas iš 0,8 % ir susumuojamas 10 metų laikotarpiu (gaunama 44 mln. tne – bendras sutaupyta energijos kiekis per įpareigojimo taikymo laikotarpį)
1 galimybė – visiškai pasinaudoti išimtimis (35 %)			
Reikiama savo sutaupymo norma, kurią reikalaujama taikyti prieš taikant išimtis		1,2 %	Savo sutaupymo norma, kurią valstybė narė turėtų taikyti, jeigu nuspręstų visiškai išnaudoti (35 %) pasirinkimo galimybes pagal 4 dalį; tai reiškia, kad išimtis turėtų būti taikoma 68 mln. tne suminiam sutaupyta energijos kiekiui.
2 galimybė – neįtraukti transporto sektoriaus ir pasigamintos energijos vartojimo			
Sutaupyta energijos kiekis po bazinio lygio išskaičiavimų	27,3		Tai suminis sutaupyta energijos kiekis, likęs taikant 0,8 % sutaupymo normą vartojimui po visų išskaičiavimų.
Reikalingas papildomai sutaupyti energijos kiekis	16,7		Toki energijos kiekį reikia sutaupyti, kad būtų pasiektas reikalaujamas minimalus kiekis (44 mln. tne).

	Mln. tne	Metinė sutaupymo norma (%)	Paaiškinimas
Reikiama savo sutaupymo norma, taikoma prieš bazinio lygio išskaičiavimus		1,3 %	Savo sutaupymo norma, kurią valstybė narė turėtų taikyti, jeigu nuspręstų į apskaičiavimo bazinio lygio scenarijų neįtraukti energijos vartojimo transporto sektoriuje ir savarankiškos energijos gamybos.
3 galimybė – visiškai pasinaudoti išimtimis ir bazinio lygio išskaičiavimais			
Sutaupytos energijos kiekis po bazinio lygio išskaičiavimų	27,3		Tai yra sutaupytos energijos kiekis, likęs taikant visus bazinio lygio išskaičiavimus.
Sutaupytos energijos kiekis, kai taikomos didžiausios išimtys	17,7		Tai yra sutaupytos energijos kiekis, likęs taikant visus išskaičiavimus ir pasirinktas galimybės pagal 7 straipsnio 2–4 dalis.
Reikalingas papildomai sutaupyti energijos kiekis	26,3		Tokį energijos kiekį reikia sutaupyti, kad būtų pasiektas reikalaujamas minimalus kiekis (44 mln. tne).
Reikiama savo sutaupymo norma, taikoma prieš bazinio lygio išskaičiavimus ir išimtis		2 %	Savo sutaupymo norma, kurią valstybė narė turėtų taikyti, jeigu nuspręstų į apskaičiavimo bazinio lygio scenarijų neįtraukti transporto ir savarankiškos energijos gamybos ir visiškai išnaudotų (35 %) pasirinkimo galimybes pagal 4 dalį.

(¹) Lentelėje pateikti skaičiai nesusiję su jokia konkrečia valstybe narė. Šiuo pavyzdžiu siekiama parodyti galimus naudojimosi įvairiomis pagal 7 straipsnio 2–4 dalis pasirinktomis galimybėmis padarinius ir jų poveikį sutaupyto energijos kiekiui. Apskaičiuotas sutaupyto energijos kiekis bus skirtingas kiekvienoje atitinkamoje valstybėje narėje.

II PRIEDĖLIS

ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO ĮPAREIGOJIMŲ SISTEMOS

Valstybės narės, kurdamos ir įgyvendindamos EVEİS, turėtų atsižvelgti bent į šiuos aspektus ⁽¹⁾.

1. Politikos tikslai

Valstybių narių EVEİS politikos tikslai turėtų būti paprasti, aiškūs ir orientuoti į energijos sutaupymą, atsižvelgiant į tai, kuriame galutinio vartojimo sektoriuje energijos taupymo potencialas yra didžiausias ir kur ši sistema galėtų labiausiai padėti įveikti kliūtis investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą.

Jeigu sistemos tikslai yra keli, įsitikinkite, kad bet kokių su energija nesusijusių tikslų siekimas netrukdytų siekti energijos taupymo tikslo.

Kurdamos šią sistemą valstybės narės privalo (EVED 7 straipsnio 11 dalis) atsižvelgti į poreikį sumažinti energijos nepriteklių (nebent būtų nuspręsta, kad to bus siekiama alternatyviomis politikos priemonėmis). Pavyzdžiui, į EVEİS gali būti įtrauktas konkretus energijos nepritekliaus mažinimo tikslas (pvz., minimali sutaupyta energijos dalis arba sutaupyta energijos kiekis, pasiekiamas veiksmais, skirtais mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams), arba priedas už įgyvendinamus veiksmus, skirtus mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams. Kita alternatyva galėtų būti įpareigotųjų šalių įnašas į fondą, iš kurio bus finansuojamos energijos vartojimo efektyvumo programos, skirtos mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ⁽²⁾.

2. Teisiniai įgaliojimai

EVEİS turi būti kuriama ir naudojama pagal kruopščiai parinktus ir suderintus teisėkūros, reguliavimo, ministerijų darbo ir administravimo procesus. Bendrą EVEİS struktūrą nustatant reglamentuojančiais teisės aktais, suinteresuotiesiems subjektams suteikiama tikrumo dėl teisinio šios sistemos statuso. Nustačius reglamentuojamas išsamias įgyvendinimo procedūras, galima vėliau iš dalies keisti sistemos aspektus, atsižvelgiant į įgytą patirtį.

Kol EVEİS pradės veikti visu pajėgumu, gali praeiti keleri metai (3–4 metai, priklausomai nuo sistemos struktūros ir teisinių aplinkybių valstybėje narėje); per tą laiką bus įvertintas potencialas, suplanuota bei parengta politika ir sistema išbandyta rinkoje.

3. Sistemos taikymas kurui

Dėl EVEİS taikymo kurui reikėtų nuspręsti atsižvelgiant į bendruosius politikos tikslus ir į įvertintą energijos vartojimo efektyvumo potencialą naudojant įvairių rūšių kurą. EVEİS, sukurta siekiant atlikti pareigą taupyti energiją pagal 7 straipsnį, gali apimti labai įvairių rūšių kurą. Vis dėlto kelios sėkmingos programos buvo pradėtos iš pradžių įtraukiant tik vieną ar dvi kuro rūšis ir vėliau išplėstos, įtraukiant daugiau kuro rūšių, atsižvelgiant į įgytą patirtį.

Nustatant sistemos taikymą kurui, reikėtų atsižvelgti ir į rinkos iškraipymo riziką, kai tarp įvairių energijos rūšių gali būti konkurencija teikiant tą pačią energetinę (pvz., patalpų šildymo) paslaugą.

4. Sistemos taikymas sektoriams ir įrenginiams

Dėl EVEİS taikymo energijos galutinio vartojimo sektoriams ir įrenginiams reikėtų nuspręsti atsižvelgiant į bendruosius politikos tikslus ir įvertintą įvairių sektorių bei įrenginių energijos vartojimo efektyvumo potencialą. Jeigu ketinama griežtai riboti sektorių ir įrenginių įtraukimą į sistemą, apsvarstykite, ar atitiktis vertinimas netaps per didelę našta.

Jurisdikcijose, kuriose yra energijai imlių nuo prekybos priklausomų (pvz., aliuminio lydymo) pramonės sektorių, valdžios institucijos gali nuspręsti neįtraukti tokių pramonės sektorių į EVEİS (arba taikyti jiems išimtį), argumentuodamos tuo, kad tai gali neigiamai paveikti jų konkurencingumą tarptautinėse rinkose.

⁽¹⁾ Parengta pagal RAP (2014 m.), *Best practices in designing and implementing energy efficiency obligation schemes* (<https://www.raponline.org/knowledge-center/best-practices-in-designing-and-implementing-energy-efficiency-obligation-schemes/>) įtraukiant iš projekto ENSPOL (<http://enspol.eu/>) įgytą patirtį; RAP (Lees, E., Bayer, E.), *Toolkit for energy efficiency obligations* (2016 m.) (<https://www.raponline.org/wp-content/uploads/2016/05/rap-leesbayer-eeotoolkit-2016-feb.pdf>).

⁽²⁾ Žr. V priedėlį, jame pateikta daugiau pasiūlymų dėl energijos nepritekliaus mažinimo priemonių.

5. Energijos taupymo tikslas

Nustatykite EVEIŠ energijos taupymo tikslo dydį pagal bendruosius politikos tikslus ir siekite tinkamos pusiausvyros tarp daromos pažangos, tikslo pasiekimo kainos vartotojams ir to, kas yra praktiškai įmanoma remiantis energijos vartojimo efektyvumo potencialo vertinimu.

Nustatykite tikslą, išreikštą galutine energija (t. y. vartotojams tiekiamos ir jų suvartojamos energijos kiekiais), nebent sistema apimtų kelių skirtingų rūšių kurą – pastaruoju atveju gali būti tinkamiau rinktis pirminę energiją.

Išreikškite tikslą energijos vienetais, nebent sistemoje būtų nustatytas politikos tikslas, susijęs su koku nors kitu tikslu (pvz., išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimu); pastaruoju atveju apsvastykite, ar reikėtų naudoti CO₂ ekvivalento vienetus.

Nustatykite gana ilgą tikslo siekimo laikotarpį, geriausia nuo 10 iki 20 metų. Jeigu aiškiai matyti, kad laikui bėgant tikslas bus didinamas (arba nesikeis), įpareigotosios šalys gali pritaikyti savo verslo modelius, pvz., pradėti nuo poveikio elgesiui priemonių pirmuoju laikotarpiu, o vėlesniais laikotarpiais pereiti prie sudėtingesnių energijos taupymo technologijų.

Apskaičiuokite tinkamus per visą įvertintą kiekvienos energijos vartojimo efektyvumo priemonės gyvavimo trukmę sutaupyto energijos kiekius.

Jeigu sistemoje yra politikos tikslų, susijusių ne tik su energijos taupymu, apsvastykite, ar reikia nustatyti antrinius tikslus.

6. Įpareigotosios šalys

Nustatykite EVEIŠ įpareigotąsias šalis, atsižvelgdami į sistemos taikymą kurui ir į tai, kokio tipo energijos tiekėjas turi reikiamą infrastruktūrą ir pajėgumą valdyti tinkamo energijos kiekio sutaupymą ir (arba) pirkimą, atsižvelgiant į reikalingumą (EVED 7a straipsnio 2 dalis), kad įpareigotosios šalys būtų skiriamos remiantis objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais.

Apsvarstykite, ar įpareigojimą reikėtų taikyti tik didesniems energijos tiekėjams, kurie paprastai yra pajėgūs įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo projektus pačiuose vartotojų įrenginiuose arba sudaryti sutartis su trečiosiomis šalimis, kurios tai padarytų. Atsietose energijos ir dujų rinkose įpareigojimai gali būti nustatomi mažmeninės prekybos energija įmonėms ir (arba) energijos perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams. Būtinai reikės nuspręsti, kurio tipo energijos tiekėjams bus taikomas įpareigojimas. Sistemos diegimą gali palengvinti esami mažmeninės prekybos energija įmonių ryšiai su galutiniais vartotojais. Energijos perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai yra labiau nutolę nuo galutinių vartotojų, tačiau (esant reguliuojamoms monopolijoms) jiems teikiamas paskatas galima lengviau suderinti su EVEIŠ tikslais.

Kiekvienai įpareigotajai šaliai nustatykite atskirus energijos taupymo tikslus pagal jos užimamą energijos pardavimo rinkos dalį. Jeigu taikomos išimties energijai imliems nuo prekybos priklausomiems pramonės sektoriams ir (arba) kitoms nustatytoms galutinių vartotojų grupėms, pardavimo šiems galutiniams vartotojams galima neįtraukti apskaičiuojant rinkos dalis.

7. Atitikties tvarka

Kaip būtiną EVEIŠ dalį, nustatykite procedūrą, pagal kurią įpareigotosios šalys praneš atitinkamai institucijai apie savo laikomą tinkamu sutaupyto energijos kiekį, ir to sutaupyto energijos kiekio tikrinimo bei patvirtinimo procesą.

Nustatykite sankciją, kuri bus taikoma įpareigotosioms šalims, nepasiekusioms savo atskirų energijos taupymo tikslų. Nustatomos sankcijos dydis turėtų būti pakankamas, kad paskatintų energijos tiekėjus pasiekti savo tikslus.

Apsvarstykite, ar iš energijos tiekėjų turėtų būti reikalaujama ne tik sumokėti skirtą baudą, bet ir kompensuoti bet kokią trūkstamą sutaupyto energijos kiekį (?).

8. Paskatos už rezultatyvumą

Apsvarstykite, ar į EVEIŠ reikėtų įtraukti paskatas už rezultatyvumą įpareigotosioms šalims, viršijusioms savo energijos taupymo tikslus. Jeigu geresnių rezultatų pasiekę energijos tiekėjai gali gauti nemažų pajamų iš išmokų, skiriamų kaip paskatų už rezultatyvumą, svarbu taikyti griežtas matavimo, tikrinimo ir ataskaitų teikimo procedūras, kad būtų užtikrintas tokių skatinamųjų išmokų pagrįstumas.

(?) Taip pat žr. IX priedėlį dėl reikšmingumo ir XII priedėlį dėl stebėsenos ir tikrinimo.

9. Tinkamas sutaupytos energijos kiekis

Užtikrinkite paslaugų teikėjams galimybę įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo projektus, kad jie galėtų sutaupyti tinkamą energijos kiekį. Tada įpareigosios šalys galėtų:

- įtraukti specializuotas įmones, pvz., energetinių paslaugų įmones, kurios įgyvendintų projektus jų vardu,
- savo įnašais prisidėti prie NEVEF, kurio lėšomis remiamas energijos vartojimo efektyvumo projektų įgyvendinimas, arba
- tuo atveju, kai naudojami baltieji sertifikatai (žr. kitą skirsnį dėl prekybos), pirkti patikrintus tinkamus energijos kiekius, sutaupytus akredituotų neįpareigotųjų šalių.

10. Energijos taupymo kliūčių pašalinimas

Nekurkite ir nepalikite esamų reguliavimo ir su reguliavimu nesusijusių kliūčių, trukdančių pasiekti didesnę energijos vartojimo efektyvumą.

Suteikite paskatų energijos vartojimo efektyvumo projektams arba politikos priemonėms, kuriuos įgyvendinant galima pasiekti tinkamą sutaupytos energijos kiekį, kartu užtikrinant, kad sutaupytos energijos kiekį būtų galima patikrinti.

Šalinkite kliūtis, pavyzdžiui:

- suteikdami paskatas,
- panaikindami arba iš dalies pakeisdami teises ar reguliavimo nuostatas,
- patvirtindami gaires ir aiškinamąsias rekomendacijas ir (arba)
- supaprastindami administracines procedūras.

Tai gali būti derinama su švietimu, mokymu ir specialios informacijos bei techninės pagalbos teikimu energijos vartojimo efektyvumo srityje.

Įvertinkite kliūtis ir veiksmus, kurių imamasi siekiant pašalinti kliūtis, pateikite Komisijai nustatytus faktus ir dalykitės geriausia nacionaline patirtimi šiuo klausimu.

11. Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo priemonės

Apsvarstykite poreikį EVEIŠ sudaryti išplėstinį ir nebaigtinį patvirtintų energijos vartojimo efektyvumo priemonių, laikomų turinčiomis vertę taupant energiją, sąrašą (įtraukiant kuo daugiau sektorių, priklausomai nuo sistemos tikslo, kad būtų galima skatinti energetinių paslaugų rinką).

Leiskite taikyti reikalavimus atitinkančias priemones, kurios nėra įtrauktos į sąrašą, – taip skatinamos įpareigotųjų šalių ir energetinių paslaugų įmonių inovacijos siekiant politikos tikslų.

12. Sąveika su kitomis politikos priemonėmis

Apsvarstykite, kaip EVEIŠ galėtų teigiamai sąveikauti su kitomis politikos priemonėmis, pavyzdžiui, informavimo ir finansavimo priemonėmis, kurios galėtų padėti padidinti vartotojų pajėgumą dalyvauti diegiant energijos vartojimo efektyvumo priemones. Taip galima sumažinti įpareigotųjų šalių įpareigojimų vykdymo išlaidas ir įmanoma nustatyti didesnio užmojo tikslus.

Užtikrinkite, kad teikiant poveikio ataskaitas būtų išvengta sutaupytos energijos dvigubos apskaitos.

Venkite skatinti diegti tas pačias energijos vartojimo efektyvumo priemones kartu su kitomis panašiomis politikos priemonėmis, tokiomis kaip energijos vartojimo efektyvumo aukcionai. Taip atsiranda konkurencija tarp priemonių, taikomų naudojantis esamomis energijos vartojimo efektyvumo didinimo galimybėmis, todėl didėja įpareigotųjų šalių arba aukciono dalyvių patiriamos išlaidos.

13. Vertinimas, matavimas, tikrinimas ir ataskaitų teikimas

Kaip būtina EVEIŠ dalį nustatykite patikimą sistemą, pagal kurią bus matuojami, tikrinami ir pranešami sutaupytos energijos kiekiai ir kita veikla, kuria padedama siekti sistemos tikslų.

Nustatykite procedūras, pagal kurias bus vertinama, ar sutaupytos energijos kiekiai yra papildomi, neįskaitant tų, kurie būtų buvę sutaupyti be EVEIŠ.

Užtikrinkite, kad būtų nustatyti stebėsenos ir tikrinimo procesai, nepriklausomi nuo dalyvaujančių šalių, ir kad patikrinimai vietoje būtų viena iš tikrinimo priemonių kartu su dokumentų patikromis (*).

14. Prekyba sutaupyta energija

Apsvarstykite galimybę leisti prekybą sutaupyta energija tarp įpareigotųjų šalių ir trečiųjų šalių. Tokios prekybos paskirtis – išplėsti esamas galimybes pasiekti tinkamą sutaupytos energijos kiekį ir leisti rinkos jėgoms nustatyti galimybes, kurios yra ekonomiškai efektyviausios.

Prekyba sutaupyta energija gali vykti dvišaliu pagrindu ar rinkos formuotojo (kuriuo gali būti, nors paprastai nėra, sistemos administratorius) sukurtoje rinkoje arba, įprasčiau, per trečiąją šalį.

Kai kuriose EVEIS kainas atskleisti privaloma, o kitose tai daroma savanoriškai.

Sutaupyta energija dažnai prekiaujama rengiant ir parduodant vadinamuosius baltuosius sertifikatus, tačiau ja galima prekiauti ir dvišaliu pagrindu, todėl sertifikatai nebūtinai.

15. Finansavimas

EVEIS nustatykite tinkamą mechanizmą, kad būtų galima padengti išlaidas, įpareigotųjų šalių patirtas siekiant savo atskirų energijos taupymo tikslų.

16. Sistemos administravimas

EVEIS administravimas turėtų apimti bent šiuos dalykus:

- energijos taupymo tikslo paskirstymą įpareigotosioms šalims,
- tinkamų energijos vartojimo efektyvumo priemonių patvirtinimą ir (kai reikia) numanomų su jomis susijusių energijos sutaupymo verčių nustatymą,
- faktinio sutaupytos energijos kiekio stebėseną, matavimą ir tikrinimą, įskaitant energijos vartojimo efektyvumo projektų rezultatų auditą,
- užtikrinimą, kad įpareigojimo būtų laikomasi, be kita ko, tikrinant įpareigotųjų šalių tikslų siekimo rezultatyvumą ir skiriant sankcijas,
- jei taikytina, reikalavimą, kad įpareigotosios šalys praneštų:
 - bendrą statistinę informaciją apie jų galutinius vartotojus (nurodydamos reikšmingus anksčiau pateiktos informacijos pokyčius) ir
 - naujausią informaciją apie galutinių vartotojų energijos suvartojimą, įskaitant, kai tinka, šią informaciją (teikiama išlaikant privačios ir neskelbtinos komercinės informacijos vientisumą ir konfidencialumą pagal ES teisę):
 - apkrovos profilius,
 - segmentaciją ir
 - geografinę padėtį,
- (jei reikia) baltųjų sertifikatų rengimo ir jų nuosavybės registravimą ir
- (jei reikia) prekybos sutaupyta energija rinkos sukūrimą ir valdymą.

17. Sistemos rezultatai

Esminės svarbos klausimas kuriant EVEIS yra tai, kaip bus pranešama apie šios sistemos rezultatus. Galima tai daryti skelbiant metines sistemos veikimo ataskaitas, kuriose pateikiami bent šie duomenys:

- per metus įvykę sistemos pokyčiai,
- įpareigotųjų šalių įpareigojimų laikymasis,
- rezultatai, gauti siekiant šios sistemos bendrojo energijos taupymo tikslo, įskaitant sutaupytos energijos kiekio išskaidymą pagal energijos vartojimo efektyvumo priemonių rūšis,
- rezultatai pagal sistemos antrinius tikslus ir bendrus reikalavimus,

(*) Taip pat žr. IX priedėlį dėl reikšmingumo ir XII priedėlį dėl stebėsenos ir tikrinimo.

- rezultatai, susiję su prekyba sutaupyta energija,
- įvertintos įpareigotųjų šalių įpareigojimų laikymosi išlaidos ir
- sistemos administravimo išlaidos.

18. **Tobulintinos sritys**

Veiksmingose EVEIŠ nustatomi sistemos veikimo ir administravimo nuolatinio tobulinimo procesai. Vykdamas nepertraukiamą vertinimo ir politikos tobulinimo ciklą, tai apima svarstymą, kaip bus nustatomos tobulintinos sritys ir kaip bus imamasi konkrečių tobulinimo veiksmų.

19. **Rezervavimas ir skolinimasis**

Pagal EVED 7a straipsnio 6 dalies b punktą EVEIŠ gali būti leidžiama įpareigotosioms šalims skaičiuoti konkrečiais metais sutaupytos energijos kieki, tarsi jis būtų sutaupytas bet kuriais iš 4 ankstesnių ar 3 paskesnių metų. Priklausomai nuo tikslų pasiekimo termino arba EVEIŠ laikotarpių, galima naudotis šiuo lankstumu, leidžiant įpareigotosioms šalims viršyti savo būsimą tikslą ir taip kompensuoti už nepakankamą dabartinio tikslo pasiekimą (skolinimasis), arba atvirkščiai.

Pavyzdžiui, gali būti naudinga išspręsti su įpareigotųjų šalių taikomų strategijų sėkmingumo vertinimu susijusius neaiškumus – tai yra svarbu, be kita ko, siekiant išvengti valstybės narės taikomų sankcijų pagal 13 straipsnį.

Reikėtų stengtis, kad nebūtų ciklų su pertrūkiais (kai per daug rezervuojama) ar rizikos, kad būsimi tikslai gali likti nepasiekti (kai per daug skolinamasi). To galima išvengti nustatant didžiausias leidžiamas skolinti arba rezervuoti siekiamų tikslų ar sutaupytos energijos kiekių dalis, taip pat nustatant ilgiausią laikotarpį, kurį galima tai daryti.

III PRIEDĖLIS

ALTERNATYVIOS POLITIKOS PRIEMONĖS

EVED 7b straipsnyje valstybėms narėms leidžiama pasiekti savo energijos taupymo tikslus įgyvendinant alternatyvias politikos priemones. Kai valstybės narės nusprendžia tai daryti, jos turėtų, nepažeisdamos EVED 7 straipsnio 4 ir 5 dalių, užtikrinti, kad pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį reikalaujamas sutaupyti energijos kiekis būtų sutaupytas galutinių vartotojų lygmeniu ir būtų laikomasi EVED V priedo (visų pirma 3 skirsnio) reikalavimų.

Nedarant poveikio teisiniams reikalavimams ir Komisijos atliekamam planuojamų ir esamų alternatyvių politikos priemonių, apie kurias praneša valstybės narės, vertinimui, toliau pateiktas orientacinis ir nebaigtinis pagrindinių charakteristikų sąrašas gali padėti valstybėms narėms rengti alternatyvias priemones (išskyrus transporto sektoriuje ⁽¹⁾):

1. Finansavimo schemos ir priemonės bei fiskalinės paskatos

1.1. Pastatų renovacijos subsidijos

Valstybės narės galėtų teikti pastatų renovacijos subsidijas, pvz., esamų gyvenamųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumui didinti ir jų šildymo bei vėsinimo sistemoms modernizuoti.

Subsidijų dydis gali priklausyti nuo:

- numatomo pasiekti energinio naudingumo (pvz., konkrečios energinio naudingumo klasės),
- sutaupomos energijos kiekio arba
- šildymo (vėsinimo) sistemos efektyvumo ⁽²⁾.

Tokios subsidijos forma gali būti dotacija arba subsidijuojama paskola.

Tinkamos tokių subsidijų gavėjos gali būti MVĮ. Bet koku atveju subsidijos turi atitikti valstybės pagalbos taisykles.

1.2. Sutarčių sudarymas

Valstybės narės gali skatinti sudaryti sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo – tai tam tikros formos energetinė rinkos paslauga, teikiama siekiant įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo priemones.

Įmonės teikia energijos vartojimo efektyvumo paslaugas, tokias kaip:

- pastatų energinio naudingumo didinimas,
- šildymo sistemų atnaujinimas ar galimai neefektyvių prietaisų pakeitimas arba
- horizontaliųjų technologijų (elektros variklių ir t. t.) naudojimas pramonėje.

Įmonės užtikrina energijos ir (arba) lėšų sutaupymą taikant atitinkamas priemones, o rangovo atlygis priklauso nuo įgyvendinamų priemonių rezultatyvumo.

1.3. PVM sumažinimas energijos vartojimo efektyvumo priemonėms

Valstybės narės, skatindamos įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo priemones, gali nustatyti lengvatinį PVM tarifą tam tikriems produktams, medžiagoms arba paslaugoms.

Įgyvendinant tokias priemones ypač daug dėmesio reikėtų skirti, be kita ko, Direktyvos 2006/112/EB reikalavimams dėl lengvatinių PVM tarifų taikymo tam tikriems produktams ir paslaugoms.

⁽¹⁾ Žr. VII priedėlį, jame pateikta daugiau pasiūlymų dėl transporto sektoriaus.

⁽²⁾ Pastatų energinio naudingumo direktyvos 10 straipsnio 6 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės savo finansines priemones, susijusias su energijos vartojimo efektyvumo didinimu atliekant pastatų renovaciją, susietų su numatoma sutaupyti arba sutaupyta energija pagal vieną ar daugiau metodų, kaip antai:

- renovacijai naudojamos įrangos energijos vartojimo efektyvumą arba medžiagų energinį naudingumą,
- standartines pastatuose sutaupomos energijos apskaičiavimo vertes,
- energinio naudingumo sertifikatus, išduotus prieš renovaciją ir po jos,
- energijos vartojimo audito rezultatus ir
- bet kurią kitą aktualų, skaidrų ir proporcingą metodą.

1.4. Greitesnė efektyvumo priemonių amortizacija

Valstybės narės gali skatinti naudotis mokesčio lengvata, pagal kurią mokesčius mokančios įmonės gali greičiau amortizuoti savo investicijas į energiją taupančius produktus. Šios rūšies priemonė gali būti tinkama didinant naudojamą efektyvaus energijos vartojimo įrangą, pvz., pramonės sektoriuje.

Būtų galima sudaryti pagal konkrečius technologinius kriterijus tinkamų produktų sąrašą, į kurį būtų įtraukti tik labiausiai energiją taupantys produktai rinkoje. Šis sąrašas turėtų būti nuolat atnaujinamas, atsižvelgiant į technologijų bei rinkos pokyčius ir įtraukiant naujausias technologijas.

2. Nacionalinis energijos vartojimo efektyvumo fondas (NEVEF)

Valstybės narės gali įkurti NEVEF, kuriuose būtų susietos kelių rūšių politikos priemonės. NEVEF veikla gali apimti dotacijas ir subsidijas energijos vartojimo efektyvumo priemonėms keliuose sektoriuose (pvz., įmonėms, namų ūkiams ir savivaldybėms), taip pat informavimo kampanijas, kaip papildomas priemonės.

Siekiant užtikrinti didelį svorto poveikį, bendras lėšų suteikimo procesas turi būti suplanuotas taip, kad būtų kuo efektyvesnis. Valdžios sektoriaus bendradarbiavimas su bankais galėtų būti veiksmingas būdas tai pasiekti. Kad tokių NEVEF finansavimas atitiktų reikalavimus pagal 7 straipsnį, jis turi būti skiriamas iš viešųjų šaltinių arba derinant viešojo ir privačiojo (pvz., bankų) finansavimo šaltinius.

Įgyvendinant NEVEF, būtina skirti ypač daug dėmesio pastangoms išvengti galimų sutapimų ir sutaupytos energijos dvigubos apskaitos kartu su kitomis finansinėmis sistemomis.

Įpareigotosios šalys gali pagal EVEIŠ savo įnašais prisidėti prie NEVEF, taip visiškai ar iš dalies įvykdydamos savo pareigą taupyti energiją.

3. Reguliavimas ir savanoriški susitarimai

Valstybės narės gali skatinti sudaryti savanoriškus arba reguliuojamojo pobūdžio susitarimus tarp valdžios institucijų ir įvairių sektorių dalyvių. Taip galėtų būti siekiama intensyviai savanorišką arba privalomą tam tikrų technologinių ar organizacinių priemonių įgyvendinimą, pavyzdžiui, neefektyvių technologijų pakeitimą.

4. Minimalūs pramonės procesų energinio našumo standartai

Minimalūs efektyvumo standartai gali būti tinkamas būdas sumažinti energijos poreikį pramonėje, nes jais šalinamos pagrindinės kliūtys pramonėje taikyti ekonomiškai efektyvias energijos vartojimo efektyvumo priemones (tos kliūtys yra rizikos vengimas ir neapibrėžtumas).

Vis dėlto, kadangi atskiruose pramonės sektoriuose arba jų dalyse gali būti taikomi labai specializuoti pramoniniai procesai, nustatyti standartus gali būti sunku. Be to, siekiant užtikrinti, kad energijai imliems pramonės sektoriams skirtos politikos priemonės būtų veiksmingos, jos turėtų būti planuojamos atsižvelgiant į galimas sąveikas arba sutapimus su ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema.

5. Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo sistemos

Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimas turi būti papildomas ženklavimui, privalomam pagal ES teisės aktus, kad pirkėjai galėtų priimti sprendimus remdamiesi informacija apie su energija susijusių gaminių energijos suvartojimą. Todėl yra nedaug galimybių papildomai ką nors pridėti prie etikečių, kuriomis privaloma ženklinti prietaisus pagal Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentą, arba, pastatų atveju, prie energinio naudingumo sertifikatų.

Taigi daugiausia dėmesio skiriama į Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentą neįtrauktiems galutinio vartojimo būdams arba seniems su energija susijusiems gaminiams (pvz. žr. kitame skirsnyje), nes šis reglamentas apima energijos vartojimo efektyvumo ženklavimą, taikomą su energija susijusiems produktams rinkoje.

6. Senų šildymo sistemų ženklavimas

Šia priemone nustatoma energijos vartojimo efektyvumo etiketė, skirta senoms šildymo sistemoms su įrengtu šildymo katilu, senesniu nei tam tikra nustatyta amžiaus riba. Vartotojai informuojami apie jų šildymo prietaisų efektyvumo būklę ir gali siekti gauti su energija susijusių konsultacijų, pasiūlymų ir subsidijų. Šiuo ženklavimu siekiama spartinti senų šildytuvų pakeitimą ir vartotojus skatinti taupyti energiją.

Kaip papildoma naujų šildymo prietaisų ženklavimui, ši priemonė turėtų paspartinti neefektyvių senų šildymo sistemų pakeitimą.

7. Mokymas ir švietimas, įskaitant su energija susijusio konsultavimo programas

Šios programos paprastai yra papildomos priemonės, sudarančios palankias sąlygas sėkmingai taikyti kitas alternatyvias priemones (pvz., finansavimo sistemas). Siekiant išvengti dvigubos apskaitos, įprasta praktika yra pranešti apie sutaupyta energiją tik pagal tą alternatyvią priemonę, kurią taikant įmanoma tiesioginė dalyvių stebėseną (pvz., per finansinės pagalbos patvirtinimo procesą). Kai apie sutaupyta energiją tiesiogiai pranešama pagal mokymo ir švietimo programas, reikėtų ypač stengtis pagrįsti reikšmingumą ⁽³⁾.

8. MVĮ energijos vartojimo audito programa

Energijos vartojimo auditai yra svarbi priemonė nustatant, kokiomis priemonėmis turėtų būti didinamas energijos vartojimo efektyvumas ir mažinamos energijos sąnaudos. Nustatant, kiek energijos suvartojama konkrečiose įmonės zonose, tokiais auditais nurodoma, kur būtų įmanoma sutaupyti energijos, taigi iš jų galima gauti nemažai ekonominės naudos.

Nors energijos vartojimo auditai gali padėti sutaupyti daug energijos, MVĮ jų paprastai neatliekama. Būtų galima įvairiomis priemonėmis (pvz., informavimo kampanijomis, subsidijomis arba mokesčių lengvatomis už šias paslaugas) didinti tokio audito patrauklumą MVĮ.

9. Energijos vartojimo efektyvumo mokymosi tinklai

Pagal šios rūšies priemonę kuriami konkrečių sektorių tinklai, kurie padeda įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo priemones įmonėse ir kurių dalyviai ilgą laiką bendradarbiauja ir keičiasi informacija. Daugeliu atvejų bendradarbiavimas tęsiasi ir po finansavimo pabaigos, ir tai turi poveikį bendriems energijos vartojimo efektyvumo pokyčiams įmonėse.

10. Kitos alternatyvios priemonės

10.1. Energijos vartojimo efektyvumo aukcionai

Pagal šią priemonę nustatomas dotacijų skyrimas energijos vartojimo efektyvumo projektams remiantis techniniais ir ekonominiais kriterijais (pvz., projekto dydžiu, sutaupyta energija arba sumažinta galia vatais) pagal atvirkštinio aukciono mechanizmą.

Aukcionai gali būti atviri (nustatomi tik sutaupyti energijos kiekiai) arba uždari (pasirenkama tam tikro tipo technologija). Gali reikėti kelti reikalavimą, kad dalyviai atliktų energijos vartojimo auditą ir (arba) stebėtų energijos sutaupymą jau po įgyvendinimo. Specialūs tiekėjams keliami reikalavimai gali padėti daugiau skirti dėmesio mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams.

10.2. Nacionalinė ATLPS, skirta ne ATLPS sektoriams

Pagal šią priemonę sukuriami atskira pradinės (gamintojų) grandies apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ATLPS), skirta sektoriams, kurių neapima ES ATLPS (pvz., transportui ir pastatų šildymui), ar jų dalims.

Priešingai nei galutinės (vartotojų) grandies ATLPS, pvz., ES ATLPS, pradinės grandies ATLPS taikoma taršai vertės grandinės pradžioje, t. y. pirminės energijos šaltiniams, tokiems kaip gamtinės dujos, nafta arba jos produktai, kaip antai benzinas ar dyzelinas.

Poveikis pasiekiamas tais pačiais mechanizmais kaip ir galutinės grandies sistemoje: nustatant didžiausią leidžiamą taršos kiekį ir metinius šios viršutinės ribos sumažinimus, politinėmis priemonėmis sukuriama stygius, kuriuo remiantis nustatomos CO₂ kainos. Taip suteikiama paskatų imtis taršos mažinimo priemonių.

10.3. Energijos ir CO₂ mokesčiai ⁽⁴⁾

Informacijos apie kitas alternatyvių priemonių rūšis galima rasti projekto ODYSSEE-MURE dalyje, skirtoje sėkmingoms priemonėms ⁽⁵⁾. Pagal projektą ENSPOL ⁽⁶⁾ galima gauti paramą patikimų alternatyvių politikos priemonių įgyvendinimui ir peržiūrai. Tarptautinės energetikos agentūros duomenų bazėje ⁽⁷⁾ ir EEE duomenų bazėje ⁽⁸⁾ pateikti labiau bendro pobūdžio informacijos apie energijos vartojimo efektyvumo priemones rinkiniai.

⁽³⁾ Taip pat žr. IX priedėlį.

⁽⁴⁾ Taip pat žr. III priedėlį, jame pateikta daugiau informacijos apie šios rūšies alternatyvias priemones.

⁽⁵⁾ MURE sėkmingų priemonių duomenų bazė

<http://www.measures-odyssee-mure.eu/successful-measures-energy-efficiency-policy.asp>.

⁽⁶⁾ <http://enspol.eu/>

⁽⁷⁾ <https://www.iea.org/policiesandmeasures/energyefficiency/>

⁽⁸⁾ <https://www.eea.europa.eu/themes/climate/national-policies-and-measures/policies-and-measures>

Atsižvelgiant į papildomumo reikalavimą, būtina apsvarstyti tam tikrų rūšių priemonių tarpusavio sąveiką, kad būtų išvengta dvigubos apskaitos. Pagal projekto ODYSSEE-MURE politikos sąveikos priemonę (angl. *policy interaction facility*) ⁽¹⁾ apžvelgiama tokia sąveika ir mažinamasis arba didinamasis jos poveikis. Tai gali padėti įvertinti poveikį, jeigu derinamos kelios alternatyvios politikos priemonės.

Tarptautinės energetikos agentūros tyrime ⁽²⁾ pateikta naudingos informacijos apie galimus alternatyvių politikos priemonių įgyvendinimo finansavimo būdus, įskaitant bendrus viešojo ir privačiojo sektorių metodus.

⁽¹⁾ <http://www.odyssee-mure.eu/>

⁽²⁾ <https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/finance.pdf>

IV PRIEDĖLIS

APMOKESTINIMO PRIEMONĖS

ENERGIJOS ARBA CO₂ MOKESČIAI, ĮSKAITANT ELASTINGUMO NAUDOJIMĄ SIEKIANT UŽFIKSUOTI PAKLAUSOS REAKCIJĄ

Taikydamos esamas mokesčių priemones (įgyvendintas iki bet kurio įpareigojimo taikymo laikotarpio) arba naujas mokesčių priemones (nustatytas per tam tikrą laikotarpį), valstybės narės turi laikytis visų EVED V priedo 2 punkto a papunkčio ir 4 punkto reikalavimų).

Apskaičiuodamos energijos kiekį, sutaupytą mokesčių priemonėmis, kurios įgyvendintos kaip alternatyvios politikos priemonės pagal EVED 7b straipsnį, jos turėtų atsižvelgti į šiuos aspektus:

1. Pagrindinis skaičiavimas kiekvienais metais, kuriais taikoma mokesčių priemonė

Apskaičiuodamos atskirų veiksmų, kurių imamasi per įpareigojimo taikymo laikotarpį, poveikį energijos suvartojimui, valstybės narės turi išanalizuoti vartojimą tuo atveju, jei nebūtų energijos ar CO₂ mokesčio (energijos suvartojimas pagal priešingos padėties scenarijų).

Kaip nustatyta EVED V priedo 4 punkto b papunktyje, valstybės narės turėtų taikyti kainų elastingumą, atitinkantį energijos paklausos reakciją į kainų pokyčius (žr. 3 skirsnį toliau). Rekomenduojama taikyti kainų elastingumą metiniu pagrindu, remiantis stebimu energijos suvartojimu, kad būtų galima įvertinti energijos suvartojimą pagal priešingos padėties scenarijų, atsižvelgiant į faktinius galutinių vartotojų kainų procentinius pokyčius, kuriuos paskatino ta apmokestinimo priemonė (žr. 2 skirsnį).

Tada energijos suvartojimas pagal priešingos padėties scenarijų turi būti palyginamas su stebėjimais nustatytu energijos suvartojimu, gaunant įvertį, kiek energijos suvartojimas sumažėjo dėl mokesčių priemonės taikymo kiekvienais metais (žr. diagramą):

$$\begin{array}{l}
 \left(\begin{array}{c} \text{Energijos /} \\ \text{elektros} \\ \text{mokestis} \end{array} - \begin{array}{c} \text{Min. ribinė} \\ \text{vertė pagal} \\ \text{EVED} \end{array} \right) \times \frac{1}{\text{energijos kaina}} = \Delta p [\%] \\
 \\
 \begin{array}{c} \text{Stebimas} \\ \text{energijos} \\ \text{suvartojimas} \end{array} \times \frac{1}{1 + \Delta p \partial e / \partial p} = \begin{array}{c} \text{Energijos suvartojimas} \\ \text{be energijos ir elektros} \\ \text{mokesčio [PJ]} \end{array} \\
 \\
 \begin{array}{c} \text{Energijos} \\ \text{suvartojimas be} \\ \text{energijos ir elektros} \\ \text{mokesčio [PJ]} \end{array} - \begin{array}{c} \text{Stebimas} \\ \text{energijos} \\ \text{suvartojimas} \end{array} = \begin{array}{c} \text{Dėl priemonės} \\ \text{sutaupomas} \\ \text{energijos} \\ \text{kiekis [PJ/a]} \end{array}
 \end{array}$$

Pastaba. Δp – kainos pokytis; $\partial e / \partial p$ – paklausos kainų elastingumas.

Šaltinis – *Europe Economics*, 2016 m.

Jeigu skirtingoms galutinių vartotojų grupėms ar kuro rūšims taikomi skirtingi mokesčio tarifai arba atleidimas nuo mokesčio, energijos suvartojimas pagal priešingos padėties scenarijų turėtų būti apskaičiuojamas atskirai kiekvienai iš tų grupių ar rūšių.

2. Galutinių vartotojų kainų procentinių pokyčių apskaičiavimas

Skirtumas (arba delta koeficientas) tarp valstybės narės taikomo apmokestinimo lygio ir minimalių lygių pagal ES teisę lemia tinkamą mokesčio vienam energijos vienetui dydį apskaičiuojant sutaupytos energijos kiekį. Būtina stengtis suprasti ir pagrįsti tai, kiek toks mokestis perkeliamas galutiniams vartotojams, ir atleidimą nuo mokesčio ar skirtingų mokesčio tarifų taikymą konkrečioms galutinių vartotojų grupėms arba tam tikrai energijos rūšiai, kartu atsižvelgiant į visas tuo pačiu metu skiriamas subsidijas.

Kai mokesčio tarifai yra skirtingi, dėl kiekvienos grupės ir energijos rūšies turėtų būti atliekamos atskiros analizės. Poveikis galutinių vartotojų kainoms turėtų būti išreiškiamas kaip procentinis pokytis pagal energijos kainą, įskaitant mokesčių.

Jeigu mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams taikoma lengvata (siekiama sušvelninti mokesčio padidinimo poveikį), turėtų būti įvertintas svertinis galutiniams vartotojams perkeliamas mokesčio padidėjimas. Pavyzdžiui, jeigu energijos kainų padidėjimas dėl nustatyto mokesčio yra 1 EUR/kWh, ir 30 % paveiktų vartotojų taikoma lengvata 0,2 EUR/kWh, svertinis padidėjimas yra:

$$1 \text{ EUR/kWh} \times 70 \% + ((1 \text{ EUR/kWh} - 0,2 \text{ EUR/kWh}) \times 30 \%) = 0,94 \text{ EUR/kWh}$$

Šiuos įverčius galima nustatyti nacionaliniais energijos kainų pokyčių, įvykusių dėl mokesčių, subsidijų, atleidimų nuo mokesčių arba pirminės energijos (kuro) kainų per visus atitinkamus metus, tyrimais.

3. Kainų elastingumo apskaičiavimas

Atitinkamas kainų elastingumas įvertinamas taikant kintamųjų, turinčių poveikį energijos paklausai, ekonometrinį modeliavimą siekiant išskirti energijos kainų pokyčių poveikį. Reikia pakankamai ilgo laikotarpio (bent 15–20 metų, naudojama apskaičiuojant ilgalaikį elastingumą) duomenų arba didelės apimties vienmomenčių valstybių narių duomenų siekiant užtikrinti, kad įverčiai būtų statistškai patikimi ir į modeliavimo sistemą būtų įtraukti visi reikiami aiškinamieji kintamieji. Trumpalaikiam elastingumui, parodančiam trumpalaikį elgesio pokytį, nustatyti pakanka 2–3 metų stebėjimo laikotarpio.

Reikiami aiškinamieji kintamieji priklauso nuo sektoriaus, kuriame taikoma mokesčių priemonė. Pavyzdžiui, būsto sektoriuje pagal taikomą modelį reikėtų atsižvelgti į:

- pajamas (kai tinka, išskaidant į regionines ar pajamų grupes),
- gyventojų skaičių,
- patalpų plotą,
- technologinius pokyčius,
- savaiminio energijos vartojimo efektyvumo didėjimo spartą ir
- šildymo ir vėsinimo poreikį (taikant temperatūros kintamąjį).

Įtraukiant kitas politikos priemones į analizę, bus įmanoma įvertinti galimą jų sutapimą ir išskirti, kiek jos atskirai prisidėjo prie sutaupytos energijos kiekio (žr. 4 skirsnį).

Įvertintas kainų elastingumas kinta laikui bėgant. Trumpuoju laikotarpiu, 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpio pradžioje arba tada, kai bus pradėta taikyti nauja politikos priemonė, jis bus mažesnis. Tai atspindi ribotas galimybes (pvz., orientacines poveikio elgesiui priemones arba kuro pakeitimo sprendimus) vartotojams prisitaikant prie kainų pokyčių. Laikui bėgant, elastingumas didėja, nes vis daugiau vartotojų priima investavimo sprendimus remdamiesi didesniais kainomis, dėl kurių gaunama geresnė investicijų į energetiškai efektyvesnes prekes ir paslaugas grąža.

Jau esamų mokesčių priemonių atveju energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmų, kurių imamasi įpareigojimo taikymo laikotarpiu, poveikis turėtų būti atskirtas nuo veiksmų, kurių imtasi ankstesniais laikotarpiais, poveikio. Visų pirma, investavimo sprendimai, priimti 2014–2020 m. laikotarpiu remiantis energijos kainomis, padidintomis nustačius mokesčių, turėtų būti atimti skaičiuojant pranešamus sutaupytos energijos kiekius 2021–2030 m. laikotarpiu.

Kai mokesčio tarifai įvairių rūšių kurui skiriasi, turėtų būti įvertinamas kryžminis kainų elastingumas (vertinant kainos poveikį kitos rūšies kuro paklausai), atsižvelgiant į santykinai pabrangusių (dėl apmokestinimo) rūšių kuro pakeitimą kitų, nepabrangusių, rūšių kuru. Nustatant kryžminį kainų elastingumą, pavyzdžiui, būtų vertinama dyzelinių degalų paklausos reakcija į benzino kainos pokyčius.

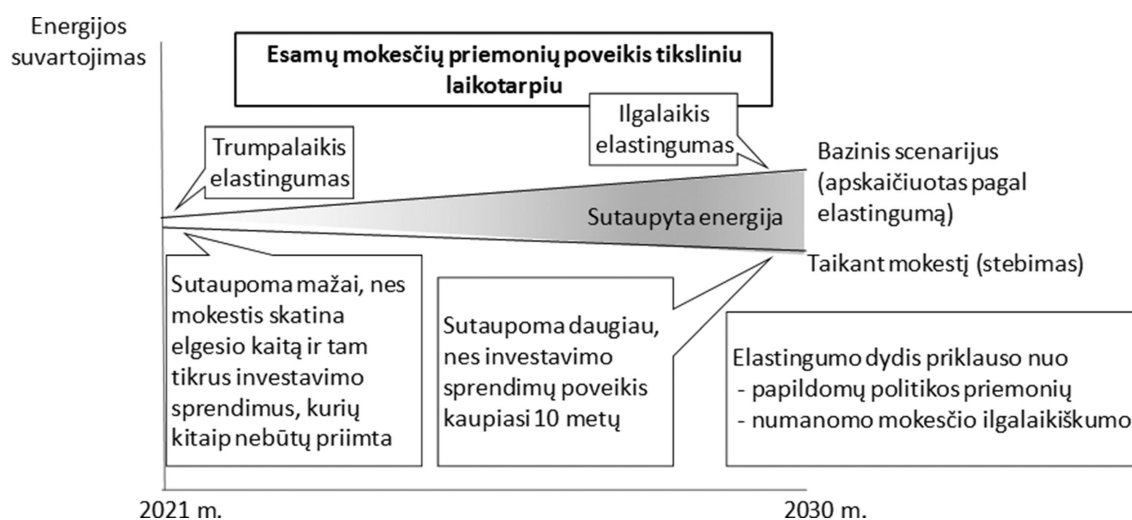
4. Sutapimai su kitomis politikos priemonėmis

Elastingumas vertinamas per ilgus laikotarpius, susiejant atitinkamos mokesčių priemonės ir kitų ankstesnių politikos priemonių poveikį. Be to, mokesčių ir kitos priemonės dažnai vienos kitas papildo; pavyzdžiui, subsidijų programomis padedama galutiniams vartotojams lengviau prisitaikyti prie didesnių kainų, o mokesčių priemonėmis padidinamas subsidijų programų patrauklumas galutiniams vartotojams.

Tai reiškia, kad per ilgesnį laikotarpį elastingumas apims ir papildomų politikos priemonių, įgyvendintų vertinimo laikotarpiu, rezultatus, t. y. kuo didesnio užmojo ir veiksmingesnės yra tos kitos priemonės, tuo didesnis bus elastingumas.

Kadangi mokesčių priemonės ir kitos politikos priemonės daugeliu atžvilgių sutampa, rekomenduojama taikyti vieną iš šių metodų:

- įvertinti energijos arba CO₂ mokesčių priemonės poveikį naudojant tik trumpalaikį elastingumą per visą įpareigojimo taikymo laikotarpį (pvz., 2021–2030 m.) ir atskirai įvertinti kitų politikos priemonių poveikį pagal principus „iš apačios į viršų“ arba
- įvertinti energijos arba CO₂ mokesčių priemonės poveikį naudojant trumpalaikį elastingumą 2021 metais (arba, jei priemonė pradeda taikyti po 2021 m., nuo jos taikymo pradžios) ir laipsniškai pereinant prie ilgalaikio elastingumo iki 2030 m. Šiuo atveju turėtų būti atimami energijos kiekiai, sutaupyti dėl kitų politikos priemonių, darančių poveikį apmokestinamam galutinės energijos vartojimui, nes jie gauti pagal principus „iš apačios į viršų“, laikantis EVED techninių reikalavimų, be kita ko, vykdant atskirus savarankiškus veiksmus (žr. diagramą):

Tuos pačius metodus galima taikyti ir 2014–2020 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu.

5. Sutapimai su ES teise

5.1. Sutapimai su naujų lengvųjų (keleivinių) automobilių ir naujų lengvųjų komercinių transporto priemonių išmetamų teršalų normomis (reglamentai (EB) Nr. 443/2009 ir (ES) Nr. 510/2011)

Energijos arba CO₂ mokesčių priemonių poveikis lengvųjų automobilių ir lengvųjų komercinių transporto priemonių suvartojamos energijos kiekiui gali būti apskaičiuojamas naudojant regresinę analizę – nustatant energijos kainų (įskaitant mokesčio padidinimo poveikį) koreliaciją su naujų lengvųjų automobilių ir naujų lengvųjų komercinių transporto priemonių, pralenkiančių ES minimalias išmetamųjų teršalų normas, pardavimu. Regresinei analizei turi būti naudojamos nacionalinio lygmens vertės. Atliekant nacionalinį tyrimą galima įvertinti, kokia procentinė transporto priemonių pardavimo dalis sietina su apmokestinimo poveikiu, o sutaupytos energijos kiekį galima įvertinti pagal principą „iš apačios į viršų“, atsižvelgiant į papildomumo kriterijų.

5.2. Sutapimai su tam tikrų su energija susijusių gaminių pašalinimo iš rinkos reikalavimais (įgyvendinimo priemonėmis pagal Ekologinio projektavimo direktyvą)

Pagal Ekologinio projektavimo direktyvą taikomų priemonių poveikis gali būti apskaičiuojamas atliekant regresinę analizę – nustatant energijos kainų (įskaitant mokesčio padidinimo poveikį) koreliaciją su gaminių, pralenkiančių minimalius standartus pagal šią direktyvą, pardavimu. Pagal šį laiko eilutės metodą taip pat galima įtraukti fiktyvių kintamųjų, kad būtų galima išskirti gaminiams taikomų standartų poveikį energijos suvartojimui. Bet kuriuo atveju, sutaupytos energijos kiekį vertinant „iš apačios į viršų“, būtina reikia atsižvelgti į papildomumą.

6. Išteklių poreikiai

Vertinant elastingumą būtina turėti specialiųjų modeliavimo žinių. Jeigu valstybė narė neturi savo modeliavimo specialistų grupių, turinčių reikiamų gebėjimų, ji turėtų užtikrinti, kad būtų atliekami metodiškai patikimi ir skaidrūs tyrimai ir gaunami įverčiai, pagrįsti naujais ir reprezentatyviais oficialių duomenų šaltiniais. Ji taip pat turėtų įsitikinti, kad jai prieinami visi reikalingi duomenys, prielaidos ir metodikos, naudojami vykdant ataskaitų teikimo reikalavimus pagal V priedo 5 punkto k papunktį.

Kai nepakanka duomenų, kad būtų galima patikimai įvertinti elastingumą, galima naudotis panašių modeliavimo užduočių, atliktų su atitinkamomis galutinųjų vartotojų grupėmis arba kuro rūšimis, rezultatais, gaunant pakaitinius rodiklius. Tokių palyginamųjų įverčių pasirinkimas turėtų būti gerai pagrįstas ir galėtų būti atliekamas, be kita ko, remiantis:

- rezultatais, gautais iš mokslinės literatūros, publikuotos pripažintame ir recenzuojamame leidinyje, naudojant naujus duomenis ir modelius, atitinkančius dabartinę politikos padėtį, ir
- regresijos rezultatais, gautais konkrečiame panašios valstybės narės sektoriuje (valstybės narės pasirinkimas turėtų būti aiškiai pagrįstas).

Kaip paskutinę galimybę, kai nėra kitos išeities (ir tik tada, kai galima dokumentais įrodyti, kad pirmiau minėtų galimybių pasirinkti neįmanoma), vieno sektoriaus rezultatus, kai tinka, būtų galima taikyti kitiems sektoriams. Ir šiuo atveju turėtų būti pateiktas aiškus pagrindimas.

V PRIEDĖLIS

ENERGIJOS NEPRITEKLIUS MAŽINIMAS

ORIENTACINIAI IR NEIŠSAMŪS POLITIKOS PRIEMONIŲ, KURIOMIS MAŽINAMAS ENERGIJOS NEPRITEKLIS, PAVYZDŽIAI

Dauguma valstybių narių yra įgyvendinusios politiką, kuria siekia mažinti energijos nepriteklių. Šios priemonės gali būti apibūdinamos kaip politikos priemonės, skirtos energijos vartojimui konkrečioje tikslinėje grupėje, t. y. pažeidžiamuose namų ūkiuose, energijos nepriteklių patiriančiuose namų ūkiuose ar socialiniuose būstuose. Jos skirstomos į dvi grupes pagal jų aktualumą taikant EVED 7 straipsnio 1 dalį ir 11 dalies 2 pastraipą:

- energijos vartojimui skirtos socialinės politikos priemonės – jomis siekiama greitai sušvelninti energijos nepritekliaus poveikį, tačiau jos neskirtos energijos vartojimo efektyvumui didinti. Tokių priemonių pavyzdžiai – energijos sąskaitų apmokėjimo lengvatos, tiesioginės išmokos, sumažinti tarifai ir socialinės išmokos. Tokia politika nėra aktuali taikant EVED 7 straipsnio 11 dalį, pagal kurią tinkamos yra tik tos politikos priemonės, kurios įgyvendinamos vykdant pareigą taupyti energiją (pvz., mažinant energijos vartojimą), ir
- energijos vartojimo efektyvumo politikos priemonės, konkrečiai skirtos mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams (pagal specialų komponentą arba skirtos tik šiai grupei) – jos yra tinkamos pagal EVED 7 straipsnio 11 dalį, nes jomis siekiama pašalinti kliūtis, suteikti paskatų investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą ir sumažinti energijos nepriteklių.

Toliau lentelėje apžvelgiamos tam tikrų rūšių energijos vartojimo efektyvumo politikos priemonės, skirtos mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ir jau įgyvendinamos keliose valstybėse narėse; šie pavyzdžiai yra orientaciniai ir neišsamūs.

Orientaciniai politikos priemonių, kuriomis mažinamas energijos nepriteklis, pavyzdžiai ⁽¹⁾

Politikos rūšis	Energijos vartojimo efektyvumo politika, skirta mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams	Atitinkamos valstybės narės ⁽²⁾
-----------------	---	--

Priemonės, taikomos pagal EVEIŠ (EVED 7a straipsnis)

Rinkos priemonė	Konkretus tikslas, susijęs su energijos nepritekliaus mažinimu (arba mažas pajamas gaunančiais namų ūkiais), arba priedas už veiksmus, įgyvendinamus dėl mažas pajamas gaunančių namų ūkių	AT, FR, IE, UK
-----------------	--	----------------

Priemonės, taikomos kaip alternatyvios politikos priemonės (EVED 7b straipsnis)

Finansavimo sistemos ir priemonės	Paskatos atlikti energetiškai efektyvią pastatų renovaciją, pvz., skirtos mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams arba žemiausių energijos klasių (pvz., G ir F) pastatams renovuoti, arba teikiamos didesnės paskatos atsižvelgiant į pajamas ar socialinius kriterijus	BE, BG, CY, DE, DK, EL, ES, FR, IE, LT, LV, MT, NL, RO, SI, UK
Finansavimo sistemos ir priemonės	Paskatos pakeisti elektros prietaisus, pvz., skirtos mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams, arba teikiamos didesnės paskatos atsižvelgiant į pajamas ar socialinius kriterijus	AT, BE, DE, HU
Fiskalinės paskatos	Pajamų mokesčio kreditas (sumažinimas), pvz., teikiamos didesnės paskatos atsižvelgiant į pajamas ar socialinius kriterijus	EL, FR, IT

Politikos rūšis	Energijos vartojimo efektyvumo politika, skirta mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams	Atitinkamos valstybės narės ^(?)
Mokymas ir švietimas	Informavimo kampanijos ir informacijos centrai	AT, DE, FR, IE, HU, MT, SI, UK
Mokymas ir švietimas	Energijos vartojimo auditai ^(?)	BE, DE, FR, IE, LV, SI

⁽¹⁾ Ugarte, S. et al., *Energy efficiency for low-income households* (ITRE komitetui skirtas tyrimas, 2016 m.), [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/595339/IPOL_STU\(2016\)595339_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/595339/IPOL_STU(2016)595339_EN.pdf).

⁽²⁾ Padėtis 2016 m. viduryje.

⁽³⁾ Mokymo ir švietimo politika yra bendro pobūdžio politikos intervencija. Energijos vartojimo efektyvumo politika „energijos vartojimo auditas“ yra vienas iš galimų šios kategorijos porūšių. Pavyzdžiui, mažas pajamas gaunančių namų ūkių energijos vartojimo auditais iš tiesų siekiama informuoti juos apie energijos vartojimo šaltinius ir mokyti, kaip jie galėtų optimizuoti arba efektyviai sumažinti energijos vartojimą. Be to, pagal kai kurias iš šių programų bedarbiai taip pat mokomi tapti konsultantais dėl energijos (pvz., programos „Caritas“ atvejis Vokietijoje).

Ši politika įgyvendinama kaip atskiras EVEIS komponentas ir kaip pasirinktų rūšių alternatyvios politikos priemonės ^(?). Finansinės priemonės, kurias sudaro paskolos ir dotacijos pastatų renovacijai, yra plačiausiai taikomos priemonės skatinant efektyvų energijos vartojimą mažas pajamas gaunančiuose namų ūkiuose. Taip pat vykdoma elektros prietaisų pakeitimo politika ir taikomos informavimo priemonės, tačiau tik keliose valstybėse narėse. Be to, kelios valstybės narės parengė specialias energijos vartojimo audito programas, skirtas mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams.

Išsamesnių energijos vartojimo efektyvumo politikos, skirtos mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams, pavyzdžių galima gauti iš šių šaltinių:

— ES energijos nepritekliaus observatorijos,

<https://www.energypoverty.eu/policies-measures>

— MURE duomenų bazės pagal „Horizontas 2020“ projektą ODYSSEE-MURE,

<http://www.measures-odyssee-mure.eu/>

— Europos Parlamento Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komitetui skirto tyrimo *Energy efficiency for low-income households*,

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/595339/IPOL_STU\(2016\)595339_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/595339/IPOL_STU(2016)595339_EN.pdf).

^(?) Todėl šiuo atveju aktualūs ir bendrieji II priedėlyje (dėl EVEIS) bei III priedėlyje (dėl alternatyvių politikos priemonių) pateikti paaiškinimai.

VI PRIEDĖLIS

DĖL POVEIKIO ELGESIUI PRIEMONIŲ SUTAUPYTOS ENERGIJOS KIEKIO APSKAIČIAVIMAS

Poveikio elgesiui priemonės yra bet kokio pobūdžio politikos priemonės arba intervencijos, kuriomis siekiama taupyti energiją keičiant galutinių vartotojų elgesį, t. y. tai, kaip jie vartoja energiją, jų energiją vartojančius gaminius (pvz., prietaisus, techninius įtaisus, transporto priemones) arba sistemas (pvz., gyvenamuosius ir negyvenamuosius pastatus). Tokios priemonės gali apimti konsultavimą dėl energijos, tikslines informavimo kampanijas, energijos vartojimo tikruoju laiku rodyimą ar grįžtamosios informacijos teikimą, mokymą ekologiškai vairuoti, energijos taupymo darbe kampanijas ir kt.

Poveikio elgesiui priemonėms reikia specialaus vertinimo, nes įrodyti elgesio pokyčio reikšmingumą sunkiau negu, pavyzdžiui, įdiegto techninio sprendimo. Be to, elgesio pokyčiai gali būti labai laikini, todėl sunkiau nustatyti priemonių gyvavimo trukmę ir energijos kiekį, sutaupytą laikui bėgant.

1. Vertinimo metodai

1.1. Randomizuoti kontroliniai tyrimai

Siekiant įveikti minėtus sunkumus valstybėms narėms rekomenduojama, kai tinka, taikyti randomizuotų kontrolinių tyrimų (angl. *randomised controlled trials*, RCT) metodą⁽¹⁾, pagal kurį renkami duomenys apie matuojamą arba stebimą energijos suvartojimą prieš ir po intervencijos (-ų). Palyginant tiriamosios ir kontrolinės grupių energijos suvartojimo pokyčius (prieš ir po intervencijos), galima patikrinti, ar realus sutaupytos energijos kiekis yra artimas numatytam kiekiui.

Rekomenduojama prieš pradėdant taikyti šį metodą dideliu mastu, pirma jį išbandyti, kad būtų galima:

- palyginti variantus,
- pagerinti planavimą ir veiksmingumą ir
- kruopščiai įvertinti poveikį.

1.2. Pusiau eksperimentinis metodas

Kai neįmanoma taikyti randomizuotų kontrolinių tyrimų metodo, galima alternatyva yra pusiau eksperimentinis metodas⁽²⁾, pagal kurį tiriamoji grupė palyginama su lyginamąja grupe. Pagrindinis skirtumas nuo randomizuotų kontrolinių tyrimų metodo yra tai, kad asmenys grupėms priskiriami ne atsitiktine tvarka, todėl būtina kontroliuoti arba kuo labiau sumažinti galimas ėminio sudarymo ar atrankos paklaidas, pvz., suderinimo metodais. Taip pat svarbu, kad naudojami statistiniai testai būtų patvirtinami dokumentais, taigi būtų galima patikrinti rezultatų tinkamumą ir reikšmingumą.

⁽¹⁾ Pagal randomizuotų kontrolinių tyrimų metodą, dažnai taikomą sveikatos mokslų srityje, asmenys (iš visos tikslinės tiriamosios visuomenės) atsitiktine tvarka priskiriami tiriamosioms grupėms arba kontrolinei grupei. Tiriamosioms grupėms taikoma vertinama intervencija (tyrimas), o kontrolinėms grupėms – ne. Manoma, kad priskiriant asmenis grupėms atsitiktine tvarka sudaromos palyginimui tinkamos sąlygos, kai vienintelis statistiškai reikšmingas skirtumas tarp grupių yra tai, ar su jomis atliekamas tyrimas, ar ne. Skirtingas tiriamąsias grupes galima naudoti tada, kai tikslas yra palyginti įvairių rūšių intervencijas.

Išsamias randomizuotų kontrolinių tyrimų (RCT) metodo gaires žr., pvz.:

— E. Vine, M. Sullivan, L. Lutzenhiser, C. Blumstein, B. Miller, *Experimentation and the evaluation of energy efficiency programs* (2014 m.), *Energy Efficiency*, 7(4), 627–640.
— E. R. Frederiks, K. Stenner, E. V. Hobman, M. Fischle, *Evaluating energy behavior change programs using randomised controlled trials: Best practice guidelines for policymakers* (2016 m.), *Energy research & social science*, 22, 147–164.

⁽²⁾ Daugiau informacijos apie pusiau eksperimentinį metodą žr., pvz.:

— E. Hannigan, J. Cook, *Matching and VIA: quasi-experimental methods in a world of imperfect data*, *Proceedings of IEPEC 2015 m.* (https://www.iepec.org/wp-content/uploads/2018/02/2015paper_hannigan_cook-1.pdf),
— Voswinkel, F., Broc, J.S., Breitschopf, B., & Schlomann, B. (2018), *Evaluating net energy savings – a topical case study of the EPATEE project*, finansuota pagal programą „Horizontas 2020“ (https://epatee.eu/sites/default/files/files/epatee_topical_case_study_evaluating_net_energy_savings.pdf).

1.3. Energijos suvartojimo matavimas arba stebėseną

Kai neįmanoma taikyti nė vieno iš minėtų metodų, sutaupytos energijos kiekį galima įvertinti matuojant arba stebint dalyvių energijos suvartojimą prieš intervenciją ir po intervencijos. Šis metodas lengviau įgyvendinamas, tačiau jame yra kur kas daugiau neapibrėžtumo, nes dėl intervencijos įvykusius pokyčius sunku atskirti nuo pokyčių, įvykusių dėl kitų veiksnių. Todėl būtina paaiškinti, kaip atsižvelgta į kitus veiksnius (pvz., normalizuojant energijos suvartojimo duomenis pagal oro sąlygas) ir kas daroma dėl neapibrėžtumo (pvz., naudojamos konservatyvios prielaidos).

2. Poveikio apskaičiavimas pagal numanomai sutaupyto kiekio nustatymo metodą

Atliekant vertinimus pagal kurį nors iš pirmiau aprašytų metodų, gautus rezultatus galima naudoti kaip kriterijų nustatant numanomai sutaupyto kiekį (žr. V priedo 1 punkto a papunktį), jeigu tas sutaupytos energijos kiekis panaudojamas tos pačios rūšies intervencijai (tomis pačiomis įgyvendinimo sąlygomis) ir panašioms tikslinėms grupėms. Poveikio elgesiui priemonių rezultatai gali būti labai įvairūs, priklausomai nuo intervencijos rūšies (ir įgyvendinimo sąlygų) bei tikslinės grupės pobūdžio, todėl gautų tam tikros rūšies intervencijos konkrečioje tikslinėje grupėje rezultatų neįmanoma ekstrapoliuojant pritaikyti kitos rūšies intervencijai arba kitai grupei.

Bendrosios apskaičiavimo formulės numanomai sutaupytam taikant poveikio elgesiui priemones kiekiui nustatyti pavyzdys:

Bendras sutaupytos galutinės energijos kiekis =

$$\sum_{\text{dalyvių skaičius}} (\text{vienetinis galutinės energijos suvartojimas} \times \text{numanomai sutaupyto kiekio koeficientas} \times \text{dvigubos apskaitos koeficientas})$$

Dalyvių skaičius gali būti gaunamas:

- tiesiogiai per stebėsenos sistemą (pvz., kai dalyviai registruojami dalyvauti programoje arba praneša apie savo veiksmus) arba
- per visos tikslinės tiriamosios visumos tyrimus – tokiu atveju ėminio sudarymo metodo aprašyme turi būti paaiškinta, kaip užtikrinamas ėminio reprezentatyvumas, kad būtų galima taikyti ekstrapoliavimą visai tiriamajai visumai.

Vienetinį galutinės energijos suvartojimą (t. y. tenkantį vienam dalyviui) galima nustatyti:

- tiesiogiai iš dalyvių pranešamų duomenų (pvz., energijos sąskaitų, savarankiško matavimo) arba
- įvertinant vidutinį energijos suvartojimą, tenkantį vienam tikslinės grupės dalyviui (pvz., remiantis nacionaline statistika arba ankstesniais tyrimais) – tokiu atveju būtina paaiškinti, kaip užtikrinama, kad vidutinis energijos suvartojimas būtų reprezentatyvus energijos suvartojimui toje tikslinėje grupėje.

Numanomai sutaupyto kiekio koeficientas yra sutaupytos energijos kiekis procentais, nustatytas remiantis ankstesniais vertinimais (žr. pirmiau aprašytus metodus). Būtina paaiškinti, kaip užtikrinama, kad intervencijos, kuriai taikomas šis koeficientas, sąlygos yra panašios į tas, kuriomis gautas šis kriterijus.

Dvigubos apskaitos koeficientas (procentais) taikomas, kai politikos priemonė įgyvendinama pakartotinai ir yra skirta tai pačiai grupei, kurios dalyviai tiesiogiai nestebimi. Atsižvelgiama į tai, kad tam tikra dalis dalyvių, kuriems padarė poveikį ši politikos priemonė, jį jau patyrė per ankstesnį laikotarpį (-ius) (poveikio sutapimas).

Tuo atveju, kai taikoma tikslingai orientuota politikos priemonė ir dalyviai yra tiesiogiai stebimi (pvz., mokymo programa), dalyvių dvigubą apskaitą galima nustatyti tiesiogiai, todėl gali nereikėti taikyti dvigubos apskaitos koeficiento.

Panašiai, jeigu energijos taupymo trukme laikomas laikotarpis tarp dviejų politikos priemonės įgyvendinimo ciklų (pvz., dviejų informavimo kampanijų), dvigubos apskaitos rizikos nėra ⁽³⁾.

⁽³⁾ Žr. VIII priedėlį, jame pateikta daugiau informacijos gyvavimo trukmės klausimu.

VII PRIEDĖLIS

TRANSPORTO SEKTORIAUS POLITIKA, KURIOS NEAPIMA ES TEISĖ

Vykdam transporto sektoriaus nacionalinę, regioninę ir vietos politiką (papildomai, kartu su energijos ir CO₂ mokesčių priemonėmis), būtų galima taupyti energiją:

- mažinant poreikį keliauti,
- kelionėms renkantis taupiau energiją vartojančių rūšių transportą ir (arba)
- didinant transporto rūšių efektyvumą.

1. Priemonės, kuriomis skatinama rinktis taupiau energiją vartojančias kelių transporto priemones**1.1. Naujų transporto priemonių parkų vidutinio efektyvumo didinimas**

Politikos priemonės, kuriomis skatinama pirkti efektyvesnes naujas transporto priemones, apima:

- finansines paskatas arba reguliavimo nuostatas pirkti elektrines ar kitokias efektyviai energiją vartojančias transporto priemones,
- kitas paskatas, kaip antai lengvatines eismo ar automobilių statymo sąlygas, ir
- transporto priemonių apmokestinimą pagal išmetamo CO₂ kiekio arba energijos vartojimo efektyvumo kriterijus.

Vis dėlto sutaupyta energija tikriausiai bus susijusi tik su tomis transporto priemonėmis, kurioms netaikomos ES išmetamųjų teršalų normos, o dėl viešųjų pirkimų sutaupomos energijos kiekis turi papildyti tą, kuris privalomas pagal peržiūrėtą Netaršių transporto priemonių direktyvą.

Pagal peržiūrėtą Netaršių transporto priemonių direktyvą valstybės narės privalo užtikrinti, kad tam tikrų kelių transporto priemonių viešasis pirkimas atitiktų būtinuosius netaršių ir nulinės taršos transporto priemonių pirkimo tikslus per du atskaitinius laikotarpius (nuo direktyvos įsigaliojimo iki 2025 m. gruodžio 31 d. ir nuo 2026 m. sausio 1 d. iki 2030 m. gruodžio 31 d.). Vertindamos energijos, sutaupytos politikos priemonėmis, kuriomis siekiama skatinti efektyvesnių transporto priemonių viešąjį pirkimą, kiekį valstybės narės turėtų įrodyti, jog šie sutaupytos energijos kiekiai yra papildomi ir į juos neįtraukti kiekiai, pasiekti pagal Netaršių transporto priemonių direktyvos reikalavimus; taip galėtų būti tuo atveju, jeigu, pvz., dėl politikos priemonių viešuoju pirkimu nupirktų netaršių transporto priemonių procentinė dalis būtų didesnė, negu nustatyta direktyvoje. Kadangi būtinieji viešojo pirkimo tikslai Netaršių transporto priemonių direktyvoje nustatyti ne atskiriems metams, o daugiamečiam laikotarpiui, pagal šio pobūdžio priemonę sutaupytos energijos kiekis turėtų būti skaičiuojamas paskutiniaisiais kiekvieno laikotarpio metais, kad būtų galima prasmingai įvertinti tų kiekių papildomumą ir neriboti lankstumo, suteikto atskiroms valdžios institucijoms pagal Netaršių transporto priemonių direktyvą⁽¹⁾.

Kadangi EVED V priedo 2 punkto b papunktyje reikalaujama, kad sutaupytos energijos kiekis būtų papildomas kiekiui, sutaupytam įgyvendinant privalomą ES teisę ir atsižvelgiant į galiojančias išmetamųjų teršalų normas, valstybės narės turi kruopščiai įvertinti galiojančius ES teisės aktus, įskaitant reglamentus (EB) Nr. 443/2009 ir (ES) Nr. 510/2011 ir Reglamentą (ES) 2019/631 (naujų lengvųjų automobilių ir naujų lengvųjų komercinių transporto priemonių išmetamųjų teršalų normos).

Reglamentuose (EB) Nr. 443/2009 ir (ES) Nr. 510/2011 reikalaujama, kad, atitinkamai, lengvųjų (keleivinių) automobilių ir naujų lengvųjų komercinių transporto priemonių gamintojai užtikrintų, jog jų transporto priemonių vidutinis savitasis išmetamo CO₂ kiekis neviršytų jų savitosios teršalų išmetimo normos, nustatytos pagal tų reglamentų I priedą arba pagal jiems taikomą nukrypti leidžiančią nuostatą. Reglamente (ES) 2019/631 reikalaujama, kad kiekvienas lengvųjų automobilių ir (arba) lengvųjų komercinių transporto priemonių gamintojas užtikrintų, jog jo vidutinis savitasis išmetamo CO₂ kiekis neviršytų jo 2025 ir 2030 m. savitosios teršalų išmetimo normos, nustatytos pagal to reglamento I priedą arba, kai gamintojui taikoma nukrypti leidžianti nuostata, pagal tą nukrypti leidžiančią nuostatą.

Pagal visus tris reglamentus gamintojai gali nuspręsti, kaip jie pasieks savo tikslus, ir nustatyti vidutinį viso savo naujų transporto priemonių parko išmetamųjų teršalų kiekį, užuot laikęsi išmetamo CO₂ kiekio normų atskirai dėl kiekvienos transporto priemonės. Be to, gamintojai gali viešai, skaidriai ir nediskriminuodami sudaryti bendrą fondą. Atskirų gamintojų tikslai pakeičiami bendru tikslu, kurio kolektyviai siekia visi fondo nariai.

⁽¹⁾ Žr. [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2018\)614690](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2018)614690) ir https://ec.europa.eu/transport/themes/sustainable/consultations/2016-clean-vehicles_en.

Jeigu valstybė narė nustatytų nacionalines politikos priemones, iš gamintojų būtų tikimasi, kad jie atitinkamai pritaikys savo kainodaros strategijas visose ES rinkose, kad pasiektų savo tikslus ES lygmeniu. Valstybės narės turėtų įrodyti, kad su tokiais priemonėmis siejamas energijos sutaupymas nėra pasiektas paprasčiausiai perėmus pastangas, kurias būtų turėję įdėti gamintojai, ir kad jomis paankstinti normos skaičiavimo metų rezultatai arba pagerinta išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo trajektorija, kurios būtų galima pagrįstai tikėtis iki normos skaičiavimo metų (2021, 2025 ir 2030 m.). Su naujomis transporto priemonėmis, kurioms taikomos ES išmetamųjų teršalų normos, siejamas energijos sutaupymas galėtų būti pasiektas priemonėmis, kuriomis skatinama anksčiau pakeisti transporto priemones (žr. 1.2 ir 1.3 skirsnius).

Būsiami ES teisės aktai dėl sunkvežimių turėtų turėti panašų poveikį gebėjimui sutaupyti tinkamą energijos kiekį pakeičiant transporto priemones^(?). Pagal siūlomus teisės aktus kiekvienas didelių sunkvežimių gamintojas privalėtų užtikrinti, kad jo vidutinis savitasis išmetamo CO₂ kiekis neviršytų jo 2025 m. savitosios teršalų išmetimo normos. Atliekant siūlomą būsimų Sąjungos teisės aktų, skirtų sunkiosioms transporto priemonėms, peržiūrą tikriausiai bus svarstomas 2030 m. normų nustatymas didesniems sunkvežimiams, mažesniems sunkvežimiams, miesto ir tolimojo susisiekimo autobusams.

Transporto priemonių, kurioms netaikomos ES išmetamųjų teršalų normos (pvz., motociklų, mažesnių sunkvežimių, miesto ir tarp miestinio susisiekimo autobusų (ir, iki 2025 m., didesnių sunkvežimių)), sutaupytos energijos metinį kiekį galima apskaičiuoti palyginant transporto priemonių, pirktų taikant tam tikrą priemonę, metinį energijos suvartojimą su vidutinės rinkos transporto priemonės, priskiriamos prie tos pačios transporto priemonių klasės (nustatytos pagal transporto priemonės dydį ir galią), vidutiniu metiniu energijos suvartojimu.

Orientacinis pavyzdys (transporto priemonių klasė, kuriai netaikomos Sąjungos išmetamųjų teršalų normos)

$$GMSEK = \sum n_poveikis \times (GES_vidurkis - GES_poveikis)$$

čia:

GMSEK – galutinis metinis sutaupytos energijos kiekis (bendras);

n_poveikis – pagal programą nupirktų transporto priemonių skaičius;

GES_vidurkis – rinkos vidutinis metinis galutinės energijos suvartojimas ir

GES_poveikis – pagal programą nupirktų transporto priemonių vidutinis metinis galutinės energijos suvartojimas.

1.2. Paspartinamas mažiau efektyvių transporto priemonių pakeitimas efektyvesnėmis transporto priemonėmis transporto parkuose

Politikos priemonės, kuriomis spartinamas perėjimas prie taupiau energiją vartojančių transporto priemonių, apima transporto priemonių atidavimo į metalo laužą programas ir transporto priemonių parko pakeitimo politikos priemones. Kitomis priemonėmis, kuriomis skatinama pereiti prie taupiau energiją vartojančių transporto priemonių (žr. 1.1 skirsnį), jų pirkimas gali būti paankstintas, pavyzdžiui, kai finansinės paskatos taikomos ribotą laikotarpį.

EVED V priedo 2 punkto f papunktyje paaiškinta, kad galima nurodyti visą politikos priemonių, kuriomis skatinama sparčiau pereiti prie taupiau energiją vartojančių transporto priemonių, poveikį, „jei įrodoma, kad toks įdiegimas įvyksta anksčiau nei baigiasi vidutinė tikėtina <...> transporto priemonės gyvavimo trukmė, arba anksčiau nei <...> transporto priemonę būtų įprasta pakeisti“.

Taigi sutaupytos energijos kiekio apskaičiavimas turėtų būti dalijamas į dvi dalis:

- i) apskaičiuojamas visas sutaupytos energijos kiekis (per tiek metų, kiek praeina iki senosios transporto priemonės įprastos gyvavimo trukmės pabaigos arba iki to laiko, kai tą transporto priemonę būtų įprasta pakeisti), ir
- ii) per visą naujosios transporto priemonės gyvavimo trukmę, likusią po senosios transporto priemonės numatomos gyvavimo trukmės pabaigos arba įprasto jos pakeitimo, sutaupytos energijos kiekis apskaičiuojamas atsižvelgiant į papildomumą.

^(?) Žr. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1071_en.htm.

Pakeičiant neefektyviausiai energiją vartojančias transporto priemones, kurių vidutinė tikėtina gyvavimo trukmė yra ilgiausia, būtų tikimasi sutaupyti daugiau energijos. Valstybės narės turėtų savo NEKSVP apibūdinti taikomą metodą, pagal kurį įvertinama vidutinė gyvavimo trukmė, ir kuo tas metodas pagrįstas, įskaitant tyrimus, kuriais užtikrintas metodikos patikimumas. Šiuo atžvilgiu jos galėtų pateikti įrodymų dėl transporto priemonių, kurioms taikoma paspartinto diegimo politika, vidutinės tikėtinos gyvavimo trukmės (tai gali būti, pvz., transporto priemonių atidavimo į metalo laužą statistikos duomenys). Jeigu tikslinės transporto priemonės yra senesnės negu vidutinė tikėtina gyvavimo trukmė, gali reikėti vidutinę tikėtiną jų gyvavimo trukmę nustatyti tyrimais.

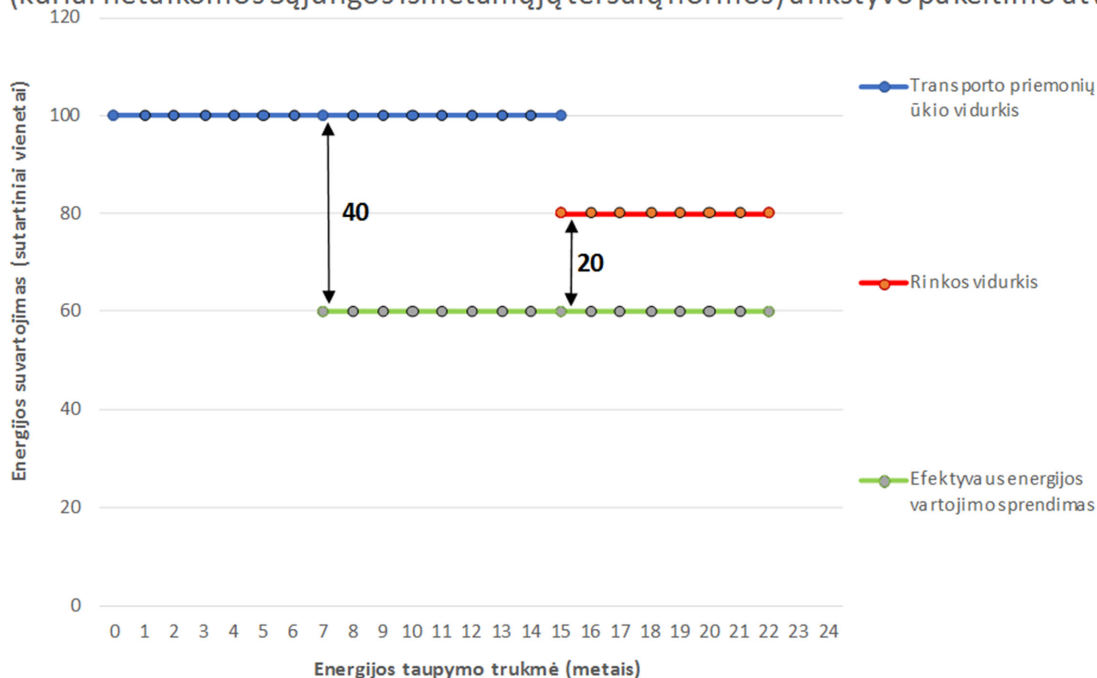
Orientacinis skaičiavimo pavyzdys: kaip apskaičiuojamas energijos kiekis, sutaupytas dėl transporto priemonės (kuriai netaikomos ES išmetamųjų teršalų normos) ankstyvo pakeitimo

Toliau diagramoje parodytas pavyzdys, kaip apskaičiuojamas sutaupytos energijos kiekis (naudojant sutartinius vienetus) tuo atveju, kai anksčiau pakeičiama masinio vartojimo rinkos klasei priskiriama transporto priemonė, kuriai netaikomos ES išmetamųjų teršalų normos (pvz., motociklas) ir kurios numatoma gyvavimo trukmė yra 15 metų.

Daroma prielaida, kad vidutinė šios klasės transporto priemonė suvartoja 100 energijos vienetų ir turėtų būti pakeista 7-ųjų metų pabaigoje (t. y. transporto priemonės pakeitimas paankstinamas 8 metais). Daroma prielaida, kad rinkos vidutinė energijos suvartojimo norma yra 80 vienetų, o pasirinkto efektyvaus energijos vartojimo sprendimo suvartojamas kiekis – 60 vienetų. Taigi papildomai sutaupytos energijos kiekis yra $(100 - 60) \times 8 + (80 - 60) \times 7 = 460$ vienetų.

Šiame pavyzdyje, neturint duomenų apie pakeičiamų transporto priemonių faktinį suvartojamą energijos kiekį, transporto priemonių ūkio vidutinis suvartojimas naudojamas kaip atskaitos vertė, pagal kurią apskaičiuojamas per pirmus 8 metus sutaupytos energijos kiekis; rinkos vidutinė energijos suvartojimo norma pagal rinkos vidurkį tuo metu, kai atliekamas pirkimas keičiant transporto priemonę, laikoma baziniu dydžiu apskaičiuojant energijos kiekį, sutaupytą per likusią numatomą transporto priemonės, kuria pakeista ankstesnė transporto priemonė, gyvavimo trukmę.

Bendrojo sutaupytos energijos kiekio apskaičiavimas transporto priemonės (kuriai netaikomos Sąjungos išmetamųjų teršalų normos) ankstyvo pakeitimo atveju

Lengvųjų automobilių ir lengvųjų komercinių transporto priemonių, kuriems, įgyvendinus reglamentus (EB) Nr. 443/2009, (ES) Nr. 510/2011 ir (ES) 2019/631, taikomos ES išmetamųjų teršalų normos, suvartojamos energijos kiekis, susietas su vidutiniu išmetamo CO₂ kiekiu transporto priemonės pirkimo metais, turėtų būti taikomas kaip atskaitos vertė transporto priemonėms, kuriomis pakeičiamos tos transporto priemonės. Taip atsizvelgiama į užskaitos poveikį gamintojų pastangoms, kurias jie turėtų įdėti, kad pasiektų savo privalomus tikslus, kaip reikalaujama V priedo 2 punkto b papunktyje, kuriame nustatyta, kad sutaupytos energijos kiekis turi būti papildomas kiekiui, sutaupytam dėl privalomos ES teisės įgyvendinimo.

Būsiami ES teisės aktai dėl sunkvežimių gali turėti panašų poveikį gebėjimui sutaupyti tinkamą energijos kiekį, pakeičiant transporto priemones ⁽³⁾.

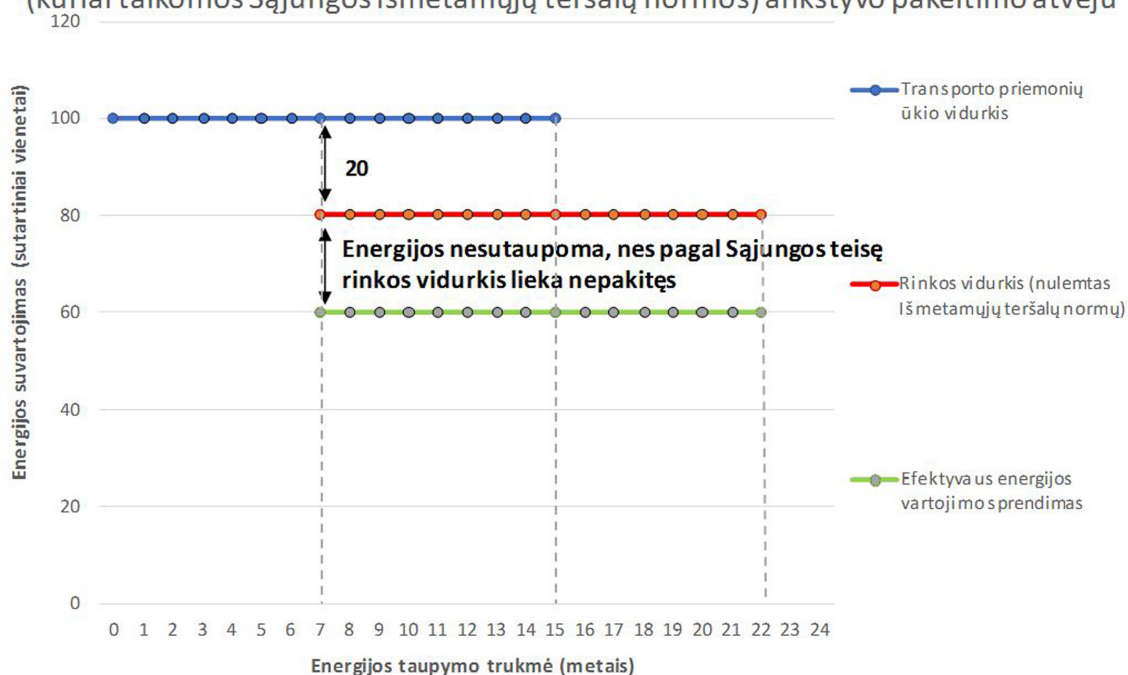
⁽³⁾ Žr. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1071_en.htm.

Energijos, sutaupyta dėl transporto priemonės (kuriai taikomos ES išmetamųjų teršalų normos) ankstyvo pakeitimo, kiekio apskaičiavimo pavyzdys

Toliau diagramoje parodyta, kaip apskaičiuojamas sutaupyta energijos kiekis (naudojant sutartinius vienetus) tuo atveju, kai anksčiau pakeičiama masinio vartojimo rinkos klasei priskiriama transporto priemonė, kuriai taikomos ES išmetamųjų teršalų normos (pvz., lengvasis automobilis) ir kurios numatoma gyvavimo trukmė yra 15 metų. Daroma prielaida, kad vidutinė šios klasės transporto priemonė suvartoja 100 energijos vienetų ir turėtų būti pakeista 7-ųjų metų pabaigoje (t. y. transporto priemonės pakeitimas paankstinamas 8 metais).

Daroma prielaida, kad rinkos vidutinė energijos suvartojimo norma yra 80 vienetų, o pasirinkto efektyvaus energijos vartojimo sprendimo suvartojamas kiekis – 60 vienetų. Tačiau dėl užskaitos poveikio, taikant ES teisę, tinkama laikoma tik transporto priemonės ankstyvo pakeitimo laikotarpiu sutaupyta energija ir jos kiekis turėtų būti apskaičiuojamas pagal rinkos vidurkį, o ne pagal konkrečią transporto priemonę, kuria pakeista ankstesnė transporto priemonė. Taigi papildomai sutaupyta energijos kiekis yra $(100 - 80) \times 8 = 160$ vienetų.

Bendrojo sutaupyta energijos kiekio apskaičiavimas transporto priemonės (kuriai taikomos Sąjungos išmetamųjų teršalų normos) ankstyvo pakeitimo atveju

Dėl visų spartesnio diegimo skatinimo politikos priemonių reikėtų pateikti įrodymų, kad tos transporto priemonės, kurios pakeičiamos, nepatenka į naudotų transporto priemonių rinką; taip užtikrinama, kad sutaupyta energijos kiekis neatsvertų papildomai suvartota energija dėl naudojamų neefektyvių transporto priemonių.

1.3. Esamų transporto priemonių energijos vartojimo efektyvumo didinimas

Taikant politikos priemones, kuriomis pasiekiami toliau nurodyti rezultatai, galima sutaupyti energijos sumažinant suvartojamos energijos kiekį vienam keleiviui arba tonkilometriui:

- padidinamas esamų transporto priemonių energijos vartojimo efektyvumas (pvz., paskatomis pradėti naudoti energijos suvartojimo požiūriu efektyvesnes padangas arba energiją taupančius tepalus),
- pagerinama transporto infrastruktūra ir transporto sistemos veikimas (pvz., sumažinant eismo spūstis),
- padidinama vidutinė transporto priemonių apkrova (pvz., paskatomis dalytis automobiliais arba krovinio transporto logistika) ir
- daromas poveikis vairuotojų elgesiui (pvz., sumažinant greičio ribas arba įgyvendinant ekologiško vairavimo kampanijas).

Apskaičiuojant šiomis priemonėmis sutaupyta energijos kiekį reikia įvertinti dalyvių, kuriems daromas poveikis, skaičių (tai gali būti, pvz., transporto priemonės, vairuotojai, keleiviai arba krovinio tonos), taip pat numatomą sutaupyti energijos kiekį vienam dalyviui ir priemonių poveikio tvarumą laikui bėgant.

Ekologiško vairavimo kampanijos orientacinis pavyzdys:

$$GMSEK = \sum n_poveikis \times GES_vidurkis \times Sekvpd \times (1 - Et) \times (1 - Pt)$$

Čia:

GMSEK – galutinis metinis sutaupytos energijos kiekis (bendras);

$n_poveikis$ – pagal programą išmokyty dalyvių skaičius;

GES_vidurkis – vidutinis metinis galutinės energijos suvartojimas;

Sekvpd – sutaupytos energijos kiekis (%), tenkantis vienam programos dalyviui;

Et – procentais išreikšta naujų transporto priemonių technologijų pažanga, dėl kurios energijos vartojimas yra mažiau priklausomas nuo vairavimo įpročių (pvz., naudojant elektrinių transporto priemonių regeneracinę stabdžių sistemą) ir mažiau linkęs didėti laikui bėgant, ir

Pt – procentais išreikštas mokymo poveikio dalyviui sumažėjimas po mokymo pabaigos (vertės mažėjimo faktorius, didėjantis laikui bėgant).

2. Poreikio keliauti mažinimas arba taupiau energiją vartojančių transporto rūšių pasirinkimas

Politikos priemonės, kuriomis siekiama mažinti poreikį keliauti arba kelionėms rinktis taupiau energiją vartojančių rūšių transportą, gali apimti:

- investicijas į transporto infrastruktūrą (pvz., geležinkelius, autobusus, keltus, autobusų eismo juostas, dviračių juostas, pėsčiųjų zonų kūrimą), kad būtų daugiau pasirinkimo galimybių, įskaitant:
 - integruotas daugiaryšio visuomeninio transporto sistemas,
 - dalijimąsi dviračiais ir paspirtukais, suteikiant keliautojams galimybių vykti nuo durų iki durų,
 - keleivių ir krovinių vežimą,
 - nuotolinio darbo paskatas ir
 - greitųjų geležinkelių transportą, kaip alternatyvas trumpiems skrydžiams,
- fiskalines priemones, tokias kaip visuomeninio transporto subsidijos,
- kelių apmokestinimą pagal eismo spūsčių dydį ir (arba) išmetamo CO₂ kiekį,
- esamų reglamentavimo ar apmokestinimo priemonių pertvarką, pvz., integruotu žemės naudojimo planavimu, teikiant pirmenybę statyboms arti viešojo transporto infrastruktūros, ir
- įmonių automobilių reglamentavimo arba apmokestinimo pakeitimus, kad darbuotojams būtų siūloma naudotis visuomeniniu transportu arba kelionių dviračiu išlaidų padengimo galimybėmis.

Energijos, sutaupytos nustačius eismo spūsčių mokestį, kiekio apskaičiavimo orientacinis pavyzdys

Jeigu mieste įvedamas eismo spūsčių mokestis, sutaupytos energijos kiekį galima apskaičiuoti palyginant numatomą energijos suvartojimą pagal eismo intensyvumą tuo atveju, jeigu nebūtų mokesčio, su energijos suvartojimu pagal eismo intensyvumą taikant šią priemonę. Eismo intensyvumo duomenis būtų galima rinkti naudojant kelių rinkliavų infrastruktūrą.

Valstybėms narėms reikėtų atsižvelgti į užskaitos poveikį, pvz., dėl naudojimosi viešuoju transportu padidėjimo, transporto aktyvumo ne spūsčių zonoje pokyčių ir suvartojamo energijos kiekio pokyčių pasikeitus eismo srautui.

VIII PRIEDĖLIS

PRIEMONIŲ GYVAVIMO TRUKMĖ IR SUTAUPYTOS ENERGIJOS KIEKIO MAŽĖJIMO SPARTA LAIKUI BĖGANT

Valstybės narės visų pirma turėtų skirti reikalavimus atsižvelgti į:

- priemonės gyvavimo trukmę ir
- tai, kaip sparčiai sutaupomos energijos kiekis mažėja per atitinkamą įpareigojimo taikymo laikotarpį.

1. Priemonių gyvavimo trukmė

Taikant V priedo 2 punkto i papunktį, valstybės narės gali naudoti pagal politikos priemonės rūšį nustatytas orientacines gyvavimo trukmės vertes, kurių nebaigtinis sąrašas pateiktas toliau lentelėje ⁽¹⁾. Jos gali naudoti ir kitokias vertes, tačiau bet kuriuo atveju savo integruotuose NEKSVP turi apibūdinti taikomą kiekvienos rūšies priemonės gyvavimo trukmę ir kaip ji apskaičiuojama arba kuo ji pagrįsta ⁽²⁾.

Energijos taupymo orientacinė trukmė pagal priemonės rūšį

Veiksmo rūšis (pagal tikslinį sektorių)	Orientacinė gyvavimo trukmė (metais)
PASTATAI	
Energetiškai efektyvi statyba	> 25
Pastato atitvarų (tuščiavidurės sienos, masyviosios sienos, palėpės, stogo, grindų) izoliacija	> 25
Langai/įstiklinimas	> 25
Karšto vandens vamzdžių izoliacija	20
Naujas/modernizuotas centralizuotas šilumos tiekimas	20
Šilumą atspindinčios radiatorių plokštės (tarp radiatorių ir sienos įterpta izoliacinė medžiaga atspindi šilumą atgal į patalpą)	18
Didelio efektyvumo katilai (< 30 kW)	20
Šilumos regeneravimo sistemos	17
Šilumos siurblys	10 (oras–oras); 15 (oras–vanduo); 25 (geoterminis)
Cirkuliacinis siurblys (šilumos paskirstymas)	10
Efektyvi (LED) lempučių	15

⁽¹⁾ Šaltiniai, kuriais naudojantis nustatytos šios orientacinės vertės:

— CWA 15693:2007, *Saving lifetimes of energy efficiency improvement measures in bottom-up calculations*, CEN Workshop Agreement, 2007 m. balandžio mėn.,

— Europos Komisija, 2010 m., *Preliminary draft excerpt — Recommendations on measurement and verification methods in the framework of Directive 2006/32/EC on energy end-use efficiency and energy services* (nepaskelbta).

⁽²⁾ Žr. EVED V priedo 5 punkto h papunktį.

Veiksmo rūšis (pagal tikslinį sektorių)	Orientacinė gyvavimo trukmė (metais)
Šviestuvai su balastinėmis sistemomis (apšvietimo įrenginiai su specialiais efektyviais lempų įtaisais)	15
Efektyvūs šaldymo prietaisai	15
Efektyvūs vandens naudojimo prietaisai	12
Karštą vandenį taupantys čiaupai su srauto ribotuvais	15
Karšto vandens talpykla su izoliatoriumi	15
Efektyvus aušintuvas arba patalpų oro kondicionierius	10
Hidraulinis šilumos skirstymo balansavimas (centralizuoto šilumos tiekimo sistemose)	10
Šildymo kontrolė	5
Apsauga nuo skersvėjų (medžiaga, kuria užpildomi tarpai aplink duris, langus ir kt., padidinant pastato oro nepralaidumą)	5
Elektroninės vartojimo prekės	3
PASLAUGOS	
Energetiškai efektyvi statyba	> 25
Pastato atitvarų (tuščiaavidurės sienos, masyviosios sienos, palėpės, stogo, grindų) izoliacija	> 25
Langai/ištiklinimas	> 25
Katilai (> 30 kW)	25
Šilumos siurbLIAI	10 (oras–oras); 15 (oras–vanduo); 25 (geoterminis)
Šilumos regeneravimo sistemos	17
Efektyvūs centralizuoti oro kondicionieriai ir aušintuvai	17
Efektyvios ventiliacijos sistemos	15
Viešųjų erdvių/gatvių apšvietimo sistemos	13
Naujos/renovuotos įstaigų apšvietimo sistemos	12
Komerinės paskirties šaldytuvai	8
Judėjimo aptikimo įrangos šviesos valdikliai	10
Efektyviai energiją vartojanti biuro įranga	3
Energijos naudojimo vadybos sistemos (plg. ISO 50001)	2
TRANSPORTAS	
Efektyviai energiją vartojančios transporto priemonės	(100 000 km) (*)

Veiksmo rūšis (pagal tikslinį sektorių)	Orientacinė gyvavimo trukmė (metais)
Automobilių mažo pasipriešinimo riedėjimui padangos	(50 000 km) (*)
Sunkvežimių mažo pasipriešinimo riedėjimui padangos	(100 000 km) (*)
Sunkvežimių šoniniai skydai (aerodinaminiai priedai sunkiosioms krovininėms transporto priemonėms)	(50 000 km) (*)
Sunkvežimių padangų slėgio reguliavimas (automatiniai padangų slėgio stebėjimo įtaisai)	(50 000 km) (*)
Degalų priedai	2
Perėjimas prie kitų transporto rūšių	2

(*) Reikalingi duomenys apie vidutinius nuvažiuotus atstumus.

Veiksmo rūšis	Orientacinė energijos taupymo trukmė (metais)
PRAMONĖ	
Kogeneracija (bendra šilumos ir elektros energijos gamyba)	10
Atliekinės šilumos panaudojimas	10
Efektyvios suslėgtojo oro sistemos	10
Efektyvūs elektros varikliai/kintamo greičio pavaros	8
Efektyvios siurblių sistemos	10
Efektyvi ventiliacijos sistema	10
Energijos naudojimo vadybos sistemos (plg. ISO 50001)	2

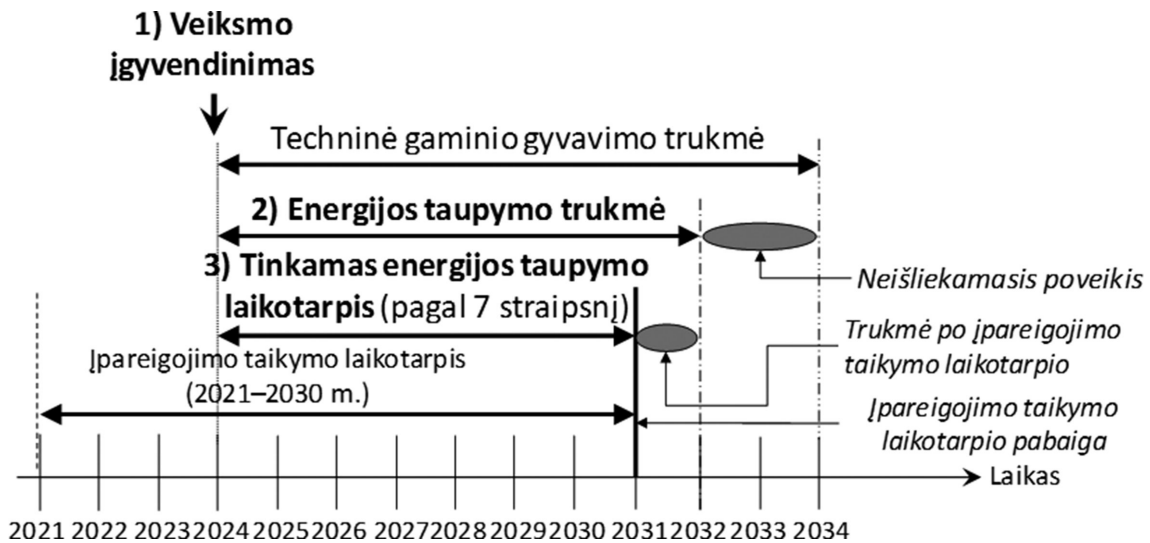
Jei taikoma, atskirais pirmiau išvardytų rūšių veiksmais pasiekiamas energinis naudingumas turėtų viršyti minimalų lygį, reikalaujamą pagal privalomą ES teisę, pvz., EVED V priedo 2 punkto c papunktį.

Orientacinė energijos taupymo trukmė – tai laikotarpis, kuriuo yra nustatytas ir vykdomas atitinkamas veiksmas. Šis laikotarpis gali būti trumpesnis negu techninė gyvavimo trukmė (nurodyta gamintojo) dėl poveikio neišliekamumo (pvz., gaminys pašalinamas arba pasensta), kuris gali būti ypač būdingas:

- su individualiu elgesiu susijusiems veiksams,
- kai yra problemų, susijusių su įdiegto gaminio arba atskiro veiksmo kokybe ar priežiūra, ir
- veiklos sektoriuose, kuriems būdingas verslo ciklų neuztikrintumas (pvz., parduotuvės užsidaro po kelerių metų nuo atidarymo).

Apskaičiuojant suminį sutaupyto energijos kiekį pagal EVED 7 straipsnį, reikia atsižvelgti ir į tinkamą energijos taupymo laikotarpį. Tai reiškia, kad gali būti skaičiuojama tik atitinkamu įpareigojimo taikymo laikotarpiu (nuo to atskiro veiksmo įgyvendinimo pradžios iki įpareigojimo taikymo laikotarpio pabaigos) sutaupyta energija.

Dėl poveikio elgesiui priemonių valstybės narės gali iš esmės daryti prielaidą, kad taikoma gyvavimo trukmė yra lygi intervencijos, kuria skatinami efektyvaus energijos vartojimo įpročiai, trukmei. Jos gali nurodyti ir kitokią vertę, tačiau bet kuriuo atveju privalo savo integruotuose NEKSVP apibūdinti taikomą gyvavimo trukmę ir kaip ji apskaičiuojama arba kuo ji pagrįsta ⁽³⁾.

2. Sutaupomos energijos kiekio mažėjimo per atitinkamą įpareigojimo taikymo laikotarpį sparta

2.1. Bendrieji aspektai

Kartu su kiekvienos priemonės gyvavimo trukme valstybės narės pagal EVED V priedo 2 punkto i papunktį privalo atsižvelgti į tai, kaip sparčiai sutaupomos energijos kiekis mažėja laikui bėgant. Tai darydamos jos turėtų atsižvelgti į šiuos dalykus:

- kiek metų atskiri veiksmai turi poveikį (t. y. atsižvelgiant į gyvavimo trukmę),
- koku laiku buvo arba bus iš naujo įgyvendinamas atskiras veiksmas,
- įpareigojimo taikymo laikotarpio trukmę ir
- jei taikoma, savo ketinimą naudotis pasirinkimo galimybėmis, numatytomis EVED 7 straipsnio 4 ir (arba) 8 dalyje.

Apskritai vertinant, kaip sparčiai sutaupomos energijos kiekis mažėja laikui bėgant, reikia laikytis nustatytos įpareigojimų taikymo laikotarpio trukmės. Jei neketinama naudotis EVED 7 straipsnio 4 dalies d, e arba g punkte ir (arba) 8 dalyje numatytomis pasirinkimo galimybėmis, ilgiausia galima trukmė yra:

- 7 metai pirmuoju įpareigojimo taikymo laikotarpiu (2014–2020 m.) ir
- 10 metų antruoju (2021–2030 m.) ir vėlesniais įpareigojimų taikymo laikotarpiais.

Jeigu valstybės narės numato naudotis tomis pasirinkimo galimybėmis, ilgiausia trukmė gali būti iki 22 metų (žr. lentelę):

Pavyzdys	Laikotarpis, kuriuo iš naujo įgyvendinami veiksmai	Sutaupomos energijos kiekis:	Įpareigojimo taikymo laikotarpis, kuriam priskiriama sutaupyta energija	Sąlygos
1.	2014 1 1–2020 12 31	2014–2020 m.	2014–2020 m.	Konkrečių sąlygų nėra

⁽³⁾ Žr. V priedo 5 punkto h papunktį.

Pavyzdys	Laikotarpis, kuriuo iš naujo įgyvendinami veiksmai	Sutaupomos energijos kiekis:	Įpareigojimo taikymo laikotarpis, kuriam priskiriama sutaupyta energija	Sąlygos
2.	2021 1 1–2030 12 31	2021–2030 m.	2021–2030 m.	Konkrečių sąlygų nėra
3.	Po 2008 12 31, iki 2013 12 31	2011–2013 m.	2014–2020 m.	Žr. 7 straipsnio 8 dalį
4.	Po 2008 12 31, iki 2013 12 31	2014–2020 m.	2014–2020 m.	Žr. 7 straipsnio 4 dalies d punktą ir 7 straipsnio 5 dalyje nustatytas ribas
5.	Po 2008 12 31, iki 2013 12 31	2021–2030 m.	2021–2030 m.	Žr. 7 straipsnio 4 dalies d punktą ir 7 straipsnio 5 dalyje nustatytas ribas
6.	2014 1 1–2020 12 31	2014–2020 m.	2021–2030 m.	Žr. 7 straipsnio 4 dalies g punktą ir 7 straipsnio 5 dalyje nustatytas ribas
7.	2018 1 1–2020 12 31	2021–2030 m.	2021–2030 m.	Žr. 7 straipsnio 4 dalies e punktą ir 7 straipsnio 5 dalyje nustatytas ribas

Tik pirmiau pateiktų 4, 5 ir 7 pavyzdžių atvejais gyvavimo trukmė galėtų būti ilgesnė nei 10 metų. Taip pat pažymėtina, kad naudojimas šiomis pasirinkimo galimybėmis 7 straipsnio 5 dalyje apribotas iki ne daugiau kaip:

- 25 % sutaupytos energijos, skaičiuojamos 2014–2020 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu (4 pavyzdys), arba
- 30 % sutaupytos energijos, skaičiuojamos pagal EVED 7 straipsnio 2 ir 3 dalis, 2021–2030 m. įpareigojimo taikymo laikotarpiu (5 ir 7 pavyzdžiai).

Bet kuriuo atveju valstybės narės privalo savo integruotuose NEKSVP apibūdinti taikomą priemonių gyvavimo trukmę ir kaip ji apskaičiuojama arba kuo ji pagrįsta ⁽⁴⁾.

2.2. Energijos taupymo tvarumas

Be to, sutaupomos energijos kiekis kinta laikui bėgant – daugiausia dėl dvejopų veiksnių:

- atskiro veiksmo rezultatyvumo mažėjimo (palyginti su galimu būklės blogėjimu, kuris būtų buvęs patirtas pagal bazinį scenarijų) ir
- naudojimo sąlygų (pvz., gamybos apimties) pokyčių.

Įrodymų, kuriais būtų galima remtis nustatant sutaupomos energijos kiekio mažėjimo spartą laikui bėgant, nėra daug. Vis dėlto rezultatyvumo mažėjimą gali paspartinti prasta ar nepakankamai gera kokybė ir priežiūra arba neefektyvus energijos vartojimo įpročiai. Todėl tai gali būti aktualu, jeigu vykdomos nuostatos dėl kokybės ir priežiūros, pvz., EVED V priedo 2 punkto g papunktis arba Pastatų energinio naudingumo direktyvos 14 ir 15 straipsniai (šildymo ir oro kondicionavimo sistemų tikrinimai). Panašiai ir energijos naudojimo vadybos sistemos teikia galimybę nustatyti ir greitai ištaisyti nenumatytą per didelį energijos suvartojimą arba kitus trūkumus, taip sumažinant riziką, kad sutaupomos energijos kiekis gali mažėti laikui bėgant.

Paprastesnis metodas galėtų būti standartinės mažėjimo normos (analogiškos techniniam diskonto koeficientui) nustatymas. Kai galima pagrįstai vykdyti kokybės ir priežiūros nuostatas, nustatyta mažėjimo sparta galėtų būti maža arba net nulinė, jei galima tai pagrįsti ir neįmanoma įrodyti atitinkamo sutaupomos energijos kiekio mažėjimo per atitinkamą įpareigojimo taikymo laikotarpį.

Ypač daug dėmesio reikėtų skirti tų rūšių atskiriems veiksams, kurių gyvavimo trukmė trumpesnė nei 10 metų, ypač nedidelių sąnaudų veiksams, kuriais pasiekiamo energijos sutaupymo mažėjimo per įpareigojimo taikymo laikotarpį tikimybė yra didesnė.

⁽⁴⁾ Žr. V priedo 5 punkto h papunktį.

Poveikio elgesiui priemonės yra išskirtinės ir šiuo atžvilgiu, kaip ir priemonės gyvavimo trukmės atveju, nes efektyvaus energijos vartojimo įpročių išliekamumas gali lengvai keistis laikui bėgant. Todėl rekomenduojama, kad valstybės narės iširtų realų poveikio elgesiui priemonių poveikį⁽⁵⁾.

3. Gyvavimo trukmės ir taupymo tvarumo tyrimo metodai

Atsižvelgiant į pareigą pranešti pagal EVED V priedo 5 punkto h papunktį, valstybės narės raginamos, kai įmanoma, nustatyti matavimo procedūras, kad būtų kaupiamos žinios apie tai, kaip sutaupomos energijos kiekis kinta laikui bėgant.

Gyvavimo trukmės, išliekamumo ir rezultatyvumo mažėjimo tyrimo metodų pavyzdžiai glaustai pateikti lentelėje:

Metodo tipas	Tiriami dalykai	Pastabos
Įrangos patikra vietoje	Gyvavimo trukmė/ išliekamumas	Ėminių sudarymo klausimai (dėl dydžio ir ėminių praradimo arba nuoseklumo laikui bėgant): statistiškai reikšmingų rezultatų gavimas gali brangiai kainuoti (nebent stebėseną vykdoma keliais tikslais) Teisiniai klausimai (dėl patekimo į vietas po keleto metų)
Matavimas ir bandymai vietoje	Rezultatyvumo mažėjimas	Ėminių sudarymo klausimai (tačiau gali būti naudojama tiksliniams tikrinimams); brangiai kainuoja (nebent tai jau atliekama kitais, pvz., kokybės valdymo ar rinkos priežiūros tikslais) Ne visada techniškai įmanoma
Laboratoriniai tyrimai	Rezultatyvumo mažėjimas	Brangiai kainuoja (tačiau galėtų būti naudingų sąveikų, pvz., tarp valstybių, su vykdoma rinkos priežiūra ir kt.). Sunku atsižvelgti į realias naudojimo sąlygas (arba modeliuoti senėjimą)
Apklausa/pokalbiai	Gyvavimo trukmė/ išliekamumas Rezultatyvumo mažėjimas	Mažiau kainuoja Tinka priklausomai nuo veiksmo rūšies Deklaratyvių duomenų patikimumo klausimas (būtina kruopščiai parinkti klausimyno klausimus)
Sąskaitų analizė	Išliekamumas Rezultatyvumo mažėjimas	Sunku rasti tinkamą kontrolinę grupę (jei reikia) Sunku sudaryti pakankamai ilgą laiko eilutę Reikia surinkti papildomų duomenų siekiant analizuoti energijos vartojimo pokyčius Brangiai kainuoja (nebent dalyviai praneša duomenis pagal pačią priemonę)
Lyginamoji analizė ir antrinės literatūros peržiūra	Gyvavimo trukmė/ išliekamumas Rezultatyvumo mažėjimas	Remiamasi prieinamais duomenimis Gali padėti pasiekti sutarimą Gali padėti nustatyti, kur reikia atlikti daugiau tyrimų

⁽⁵⁾ Taip pat žr. VI priedėlį, jame pateikta daugiau pasiūlymų dėl poveikio elgesiui priemonių.

Metodo tipas	Tiriami dalykai	Pastabos
Ūkio modeliavimas	Gyvavimo trukmė/ išliekamumas	Pardavimo duomenų (reikalingų vertinant atnaujinimo dažnį) gavimas dažnai brangiai kainuoja Alternatyvūs duomenų šaltiniai galėtų būti atliekų surinkimo ir (arba) perdirbimo organizacijos (taikoma ne visų rūšių veiksams)

IX PRIEDĖLIS

REIŠMINGUMO ĮRODYMO KRITERIJAI

Pagal EVED V priedo 5 punkto g papunktį ir Valdymo reglamento III priedo 4 punkto d papunktį valstybės narės privalo pranešti apie savo skaičiavimo metodiką, be kita ko:

- kaip jos nustatė papildomumą ir reikšmingumą ir
- kokias metodikas ir kriterijus jos taikė nustatydamos numanomą ir moduluotą sutaupyto energijos kiekį.

Nedarant poveikio Komisijos atliekamam planuojamų arba esamų politikos priemonių vertinimui, toliau pateiktas nebaigtinis kriterijų sąrašas galėtų padėti valstybėms narėms nustatyti reikšmingumo pagrindimo dokumentais metodiką. Jos turėtų įvertinti, ar kiekvienai priemonei yra tinkamas vienas kriterijus, ar kelių kriterijų derinys.

1. Reikšmingumo pagrindimo dokumentais kriterijų pavyzdžiai (EVEIŠ)

- Kriterijai, taikomi patvirtinant arba paneigiant įnašų, apie kuriuos praneša įpareigtosios šalys (arba kitos šalys, kurioms leidžiama pranešti apie sutaupyto energiją), tinkamumą, ir kaip tai tikrinama

Orientacinis pavyzdys

Iš anksto nustatytų rūšių tinkami įnašai (pvz., finansinė pagalba, tikslinės konsultacijos dėl energijos, techninė parama planuojant ar įgyvendinant veiksmą) ir atitinkami reikalavimai (pvz., minimalus paskatos dydis, atsipirkimo laiko riba, būtinas konsultacijų dėl energijos turinys); pasirašyta sutartis su klientu dėl projekto įgyvendinimo, apmokėtos sąskaitos faktūros ir projekto dokumentai.

- Kriterijai, taikomi patvirtinant arba paneigiant įnašų, pateiktų pagal veiksmus, apie kuriuos pranešta, tinkamumą remiantis sąlygomis, kuriomis jie buvo pateikti, ir kaip tai tikrinama

Orientacinis pavyzdys

Reikalavimas, kad dėl įnašo būtų nuspręsta kartu su naudos gavėju dar iki veiksmo įdiegimo (ir būtų pateikti atitinkamų rūšių įrodymai, pvz., standartizuotos formos pareiškimas, užpildytas ir pasirašytas naudos gavėjo).

Kai su galutiniais naudos gavėjais susisiekiama tarpininkais – reikalavimas, kad sutartys arba susitarimai, apimančios visą grandinę nuo įpareigotųjų šalių (arba kitų šalių, kurioms leidžiama pranešti apie sutaupyto energiją) iki galutinių gavėjų, būtų įsigalioję dar iki veiksmo įdiegimo (ir būtų pateikti atitinkamų rūšių įrodymai).

- Kriterijai, taikomi siekiant išvengti veiksmų, apie kuriuos pranešama, ir susijusios sutaupyto energijos dvigubos apskaitos, ir kaip tai tikrinama

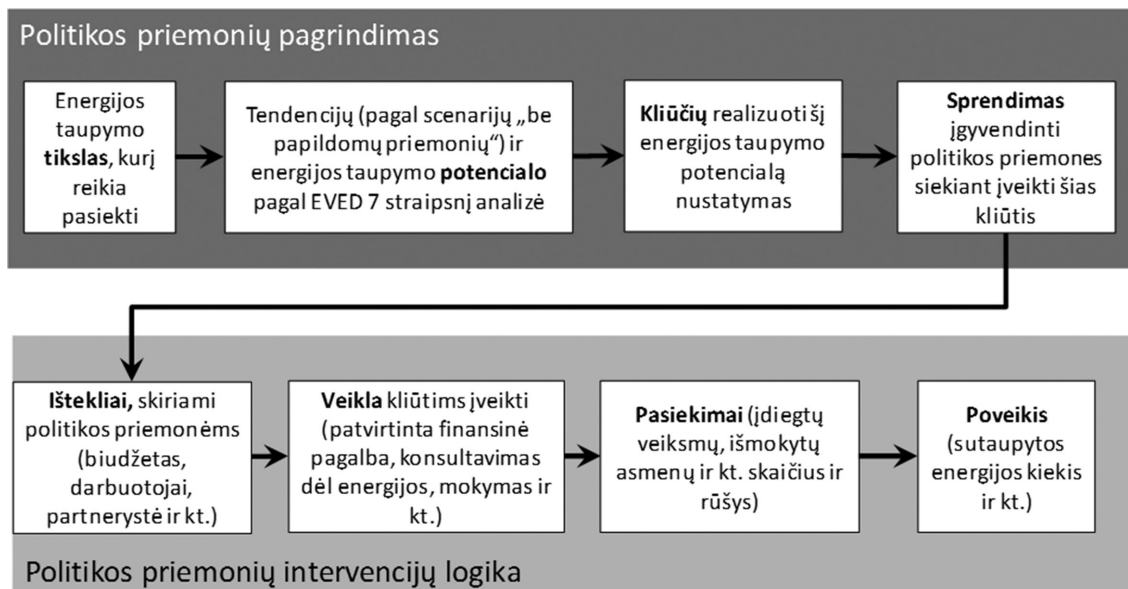
Orientacinis pavyzdys

Reikalavimas, kad galutiniai naudos gavėjai būtų davę sutikimą, kad apie sutaupyto energiją būtų pranešta jų vardu tik vieną kartą pagal atitinkamą veiksmą (ir būtų pateikti atitinkamų rūšių įrodymai).

Reikalavimas, kad duomenys apie kiekvieną veiksmą (pvz., standartinės formos pareiškimas, užpildytas ir pasirašytas naudos gavėjo) būtų įtraukti į internetinę duomenų bazę, kurioje būtų galima automatizuotai tikrinti pasikartojimus.

2. Reikšmingumo pagrindimo dokumentais kriterijų pavyzdžiai (alternatyvios politikos priemonės)

Alternatyvios priemonės reikšmingumas turėtų būti pagrindžiamas dokumentais bent paaiškinant numatomą priežastinio ryšio grandinę nuo priemonės taikymo pradžios iki veiksmų įdiegimo arba įgyvendinimo tikslinėje grupėje arba grupėse. Toliau diagramoje pateiktas paprastas, bendras pagal EVED 7 straipsnį vykdomos energijos vartojimo efektyvumo politikos pagrindimo ir intervencijų logikos aprašymas:

Priežastinio ryšio grandinė nebūtinai yra viena linija – ji gali apimti kelias priežastinio ryšio trajektorijas arba priežasties ir poveikio santykius.

Intervencijų logika apibūdinta Geresnio reglamentavimo priemonių rinkinyje⁽¹⁾. Nustačiusi kliūtis, valstybė narė turėtų paaiškinti, kaip atitinkama politikos priemonė parengta siekiant praktiškai įveikti tas kliūtis⁽²⁾. Daugiau gairių dėl priemonių rengimo ir kliūčių analizės galima rasti galutinėje Pažangios energetikos Europai programos projekto AID-EE⁽³⁾ ataskaitoje.

Pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį valstybės narės galėtų atsižvelgti į toliau pateiktą klausimų, aktualių siekiant įrodyti reikšmingumą, nebaigtinį sąrašą. Pavyzdžiui, jeigu naudojamos finansinės paskatos, intervencijų logikos paaiškinimas galėtų apimti tai, kokia preliminarinė analizė atlikta planuojant tas finansines paskatas, paaiškinant pasirinktą paskatų rūšį (dotacijos, lengvatinės paskolos, finansinės garantijos ir kt.) ir dydį (dotacijos norma, paskolų palūkanų norma ir kt.).

Orientacinis ir nebaigtinis sąrašas

- Koks yra tos politikos priemonės pagrindimas? Visų pirma, kokias kliūtis (trukdančias taupyti energiją) ja tikimasi įveikti?
- Kokios galimos sąveikos su kitomis politikos priemonėmis?
- Kokie šios priemonės veiklos tikslai?
- Kokių (kokybinių ar kiekybinių) pokyčių tikimasi įgyvendinant šią priemonę?

⁽¹⁾ *Better Regulation Toolbox*, Europos Komisija, https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-toolbox-46_en.

⁽²⁾ Daugiau apie intervencijų logiką ir kaip ji turėtų būti planuojama ir analizuojama, žr. *Better Regulation Toolbox* – 46-oji priemonė, 3.3 skirsnis.

⁽³⁾ „Active implementation of the European Directive on Energy Efficiency“, https://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/sites/iee-projects/files/projects/documents/aid-ee_guidelines_en.pdf.

- Kaip šia priemone bus pasiekti tie pokyčiai (kokybiniu požiūriu, kaip šia priemone tikimasi pasiekti reikiamus pokyčius šalinant atitinkamas kliūtis)?
- Kokius išteklius (biudžetą, personalą, įrangą ar kt.) šiai priemonei skyrė įgyvendinančioji valdžios institucija (ir, kai tinka, jos įgaliotoji šalis)?
- Kas ir kaip turėtų dalyvauti įgyvendinant politiką (pvz., partnerystės įmonės, tarpininkai, tikslinės grupės)?
- Kokią veiklą pagal šią priemonę tikimasi vykdyti ar įgyvendinti (pvz., finansinės pagalbos teikimą, konsultacijas dėl energijos, mokymą)? Kokių pasiekimų tikimasi (pvz., įgyvendinti veiksmus, išmokyti asmenis)?

Be to, valstybės narės galėtų apsvarstyti poreikį atlikti politikos priemonės baigiamąjį (*ex post*) vertinimą ir surinkti duomenų, kad įvertintų pagal intervencijų logiką padarytas prielaidas dėl jos poveikio.

Konkrečiai dėl priemonės poveikio atskyrimo nuo kitų toms pačioms grupėms ar veiksmų rūšims skirtų politikos priemonių poveikio skiriami du bendrieji atvejai:

- valstybė narė nusprendžia pranešti tik apie vieną politikos priemonę tam tikrame sektoriuje ar sektoriaus dalyje – šiuo atveju gali pakakti dokumentų apie intervencijų logiką, kuria grindžiama ši priemonė, ir jos poveikio analizę arba
- valstybė narė nusprendžia pranešti apie kelias politikos priemones, kurios gali iš dalies sutapti – šiuo atveju ji turi paaiškinti, kaip išvengiama dvigubos apskaitos.

3. **Kriterijų, pagal kuriuos dokumentais pagrindžiamas dalyvaujančiosios šalies, įgaliotosios šalies ar įgyvendinančiųjų valdžios institucijų veiklos reikšmingumas, pavyzdžiai**

Savanoriški susitarimai

Nors savanoriškų susitarimų įgyvendinimą galima iš esmės laikyti pakankamu reikšmingumo įrodymu, būtų galima nustatyti konkrečius kriterijus siekiant užtikrinti, kad dalyvaujančiosios šalys iš tiesų reikšmingai dalyvautų veikloje pagal tuos susitarimus.

Šie kriterijai gali būti susiję, pavyzdžiui, su:

- tinkamų veiksmų sąrašu arba veiksmais, apie kuriuos turi pranešti dalyvaujančiosios šalys, tinkamumo kriterijais,
- reikalavimu, kad dalyvaujančiosios šalys turėtų sertifikuotą energijos naudojimo vadybos sistemą,
- tinkamų stebėsenos ir tikrinimo procedūrų vykdymu ir
- sankcijomis arba pašalinimu jei nustatoma pažeidimų ir t. t. (*)

Informavimas ir konsultacijos dėl energijos

Energijos paslaugų teikėjo konsultacijų, dideliu mastu teikiamų galutiniams energijos vartotojams, paprastai negalima laikyti pakankamu reikšmingo dalyvavimo įrodymu. Dažnai tokios priemonės apima tik kokios nors grįžtamosios informacijos teikimą (pvz., per interneto svetaines) apie tai, kaip galutiniai vartotojai galėtų sumažinti savo suvartojamos energijos kiekį.

Atsižvelgiant į didelę atskirų veiksmų, kurie paprastai gali būti vykdomi pagal pavienes priemones, įvairovę, didelį neapibrėžtumą, kuris daro poveikį susijusių sutaupytos energijos kiekių įverčiams, ir ribotą tokio taupymo mastą⁽⁵⁾, paprastai būtina vietoje imtis veiksmų arba taikyti kokio nors pobūdžio ekonominę paskatą siekiant užtikrinti, kad būtų realiai įgyvendinta pakankamai veiksmų ir iš tiesų reikšmingai prisidėtų dalyvaujančiosios šalys, įgaliotosios šalys arba įgyvendinančiosios valdžios institucijos. Į panašius aspektus reikia atsižvelgti ir informavimo kampanijų atveju.

(*) Tokiomis aplinkybėmis, kai sudaromi savanoriški pramonės gamintojų (pvz., gaminančių šaldytuvus) susitarimai, turėtų būti nustatyti tinkami protokolai, pavyzdžiui, dėl gaminių energinio naudingumo reguliaraus tikrinimo, atliekamo trečiųjų šalių, ir būtų galima taikyti sankcijas, jei tikrinant nustatytas rezultatyvumas nesiekia lygio, apie kurį pranešta, ir kt.

(5) Literatūros šaltiniuose dėl namų ūkių pažymima, kad sutaupytos energijos kiekis, kurio galima tikėtis iš šios rūšies priemonės, gali siekti 2–3 % viso suvartojamos energijos kiekio, įvertinto iš anksto (K. Gaffney, *Calculating energy savings from measures related to information and advice on energy efficiency*, 2015 m., pranešimas praktiniame seminare dėl bendrų metodų ir principų, tinkamų apskaičiuoti poveikiui taikant EVEIS arba kitas politikos priemones pagal 7 straipsnį), <http://iet.jrc.ec.europa.eu/energyefficiency/node/9080>.

Į toliau pateiktą nebaigtinį kriterijų sąrašą būtų galima atsižvelgti nustatant metodą, pagal kurį turėtų būti įrodytas šių rūšių priemonių veiksmingumas:

- atsakymai arba grįžtamoji informacija, gaunama per teminę apklausą (realių respondentų skaičius),
- tikslinės auditorijos dalyvavimas teminiuose (praktiniuose) seminaruose, internetinės platformos ar taikomosios programos naudotojai arba sekėjai arba
- vartotojai, gavę konsultaciją tam skirtoje vietoje bendroje prieigos vietoje (dėl renovacijos ir kt.), registruojami duomenų bazėje (nurodant užduotą klausimą, pvz., kur gauti paskolą, kaip parengti dotacijos paraišką, informacijos apie sertifikuotas statybos įmones prašymą ar kt.) ⁽⁶⁾.

—

⁽⁶⁾ Taip pat žr. VI priedėlį.

X PRIEDĖLIS

Priemonėmis, kuriomis skatinama diegti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas ir kitas šildymo technologijas ant pastatų arba juose, sutaupytos energijos kiekio apskaičiavimas

1. Dėl priemonių, kuriomis skatinama diegti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, sutaupytos energijos kiekis

Kaip paaiškinta 7.5 skirsnyje, priemonės, kuriomis skatinama ant pastatų arba juose diegti mažos galios energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijas, gali būti tinkamos vykdant energijos taupymo reikalavimą pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį, jei tokiomis priemonėmis gaunamas sutaupytos energijos kiekis, kurį galima patikrinti ir išmatuoti arba įvertinti.

Toliau pateikti pavyzdžiai parodo, kaip galima apskaičiuoti sutaupytos energijos kiekį pagal EVED V priedo 2 punkto e papunktį. Pateikti skaičiai yra orientaciniai, tai nėra realios praktikoje gaunamos vertės. Jie pasirinkti skaičiavimo logikai parodyti.

1.1. Seno skystojo kuro katilo pakeitimas nauju skystojo kuro katilu

	Šilumos poreikis	Konversijos efektyvumas	Galutinės energijos poreikis ⁽¹⁾	Sutaupytos, palyginti su senuoju katilu, galutinės energijos kiekis ⁽²⁾	Sutaupytos, palyginti su minimaliu efektyvumu, galutinės energijos kiekis ⁽³⁾
<i>Ankstesnė padėtis</i>					
Skystojo kuro katilas	10 000 kWh	0,77	12 987 kWh		
Iškastiniu kuru kūrenamas katilas, kurio efektyvumas minimalus ⁽⁴⁾	10 000 kWh	0,86	11 628 kWh		
Efektyvesnio energijos vartojimo galimybės					
1) Dujinis kondensacinis katilas	10 000 kWh	0,975	10 526 kWh	2 731 kWh	1 371 kWh
2) Saulės šilumos įrenginys su dujiniu katilu	10 000 kWh		10 474 kWh	2 731 kWh	1 371 kWh
Saulės šilumos įrenginys	1 000 kWh	1	1 000 kWh		
Dujinis kondensacinis katilas	9 000 kWh	0,95	9 474 kWh		

⁽¹⁾ Šilumos poreikis, padalytas iš numanomo konversijos efektyvumo.

⁽²⁾ Galutinės energijos poreikio pagal ankstesnę padėtį ir galutinės energijos poreikio pasirinkus galimybę taupyti skirtumas. Kaip apskaičiuoti sutaupytos galutinės energijos kiekį taip pat žr. papildomumo principo paaiškinimuose.

⁽³⁾ Galutinės energijos poreikio naudojant minimalaus energinio efektyvumo katilą ir galutinės energijos poreikio pasirinkus galimybę taupyti skirtumas. Kaip apskaičiuoti sutaupytos galutinės energijos kiekį taip pat žr. papildomumo principo paaiškinimuose.

⁽⁴⁾ Pagal 2013 m. rugpjūčio 2 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 813/2013, kuriuo įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/125/EB nustatomi patalpų šildytuvų ir kombinuotųjų šildytuvų ekologinio projektavimo reikalavimai (OL L 239, 2013 9 6, p. 136).

1.2. Seno skystojo kuro katilo pakeitimas nauju biomasės katilu

	Šilumos poreikis	Konversijos efektyvumas	Galutinės energijos poreikis ⁽¹⁾	Sutaupyta, palyginti su senuoju katilu, galutinės energijos kiekis ⁽²⁾	Sutaupyta, palyginti su minimaliu efektyvumu, galutinės energijos kiekis ⁽³⁾
<i>Ankstesnė padėtis</i>					
Skystojo kuro katilas	10 000 kWh	0,77	12 987 kWh		
Minimalus standartas					
Biomasės katilas, kurio efektyvumas minimalus ⁽⁴⁾	10 000 kWh	0,75	13 333 kWh		
Efektyvesnio energijos vartojimo galimybės					
1) Biomasės katilas (geriausia rinkoje esanti technologija, įvertinta pagal produktų katalogus/ sertifikavimo sistemas)	10 000 kWh	0,92	10 870 kWh	2 117 kWh	2 464 kWh

⁽¹⁾ Šilumos poreikis, padalytas iš numanomo konversijos efektyvumo.

⁽²⁾ Galutinės energijos poreikio pagal ankstesnę padėtį ir galutinės energijos poreikio pasirinkus galimybę taupyti skirtumas.

⁽³⁾ Galutinės energijos poreikio naudojant minimalaus energinio efektyvumo katilą ir galutinės energijos poreikio pasirinkus galimybę taupyti skirtumas.

⁽⁴⁾ Pagal 2015 m. balandžio 28 d. Komisijos reglamentą (ES) 2015/1189, kuriuo įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/125/EB nustatomi kietojo kuro katilų ekologinio projektavimo reikalavimai (OL L 193, 2015 7 21, p. 100).

1.3. Elektrinio šildytuvo pakeitimas šilumos siurbliu

	Šilumos poreikis	Konversijos efektyvumas	Galutinės energijos poreikis ⁽¹⁾	Sutaupyta, palyginti su senuoju katilu, galutinės energijos kiekis ⁽²⁾	Sutaupyta, palyginti su minimaliu efektyvumu, galutinės energijos kiekis ⁽³⁾
<i>Ankstesnė padėtis</i>					
Skystojo kuro katilas	10 000 kWh	0,77	12 987 kWh		
Minimalus standartas					
Šilumos siurblys pagal minimalų standartą ⁽⁴⁾	10 000 kWh	3,1	3 225 kWh	9 762 kWh	0
Efektyvesnio energijos vartojimo galimybės					
1) Šilumos siurblys	10 000 kWh	3,5	2 857 kWh	10 130 kWh	368 kWh

⁽¹⁾ Šilumos poreikis, padalytas iš numanomo konversijos efektyvumo.

⁽²⁾ Galutinės energijos poreikio pagal ankstesnę padėtį ir galutinės energijos poreikio pasirinkus galimybę taupyti skirtumas.

⁽³⁾ Galutinės energijos poreikio naudojant minimalaus energinio efektyvumo katilą ir galutinės energijos poreikio pasirinkus galimybę taupyti skirtumas.

⁽⁴⁾ Pagal Reglamentą (ES) 2015/1189.

1.4. Fotovoltinis įrenginys

			Galutinės energijos poreikis ⁽¹⁾	Sutaupyta galutinės energijos kiekis ⁽²⁾
Ankstesnė padėtis				
Elektros energija iš tinklo	3 500 kWh		3 500 kWh	
Efektyvesnio energijos vartojimo galimybė				
Fotovoltinis įrenginys	3 500 kWh		3 500 kWh	0 kWh

⁽¹⁾ Elektros energijos poreikis, padalytas iš numanomo konversijos efektyvumo.

⁽²⁾ Galutinės energijos poreikio pagal ankstesnę padėtį ir galutinės energijos poreikio pasirinkus galimybę taupyti skirtumas.

Šiame pavyzdyje parodyta, kad fotovoltinio įrenginio gaminama elektros energija skaičiuojama kaip galutinė energija, tiekama į pastatą siekiant tenkinti galutinės energijos poreikį tame pastate.

2. Dėl priemonių, kuriomis skatinama diegti labai mažos galios kogeneracijos įrenginius, sutaupyta energijos kiekis

Vietoje įrengti kogeneracijos (bendros šilumos ir elektros energijos gamybos) įrenginiai gali būti reikšmingi siekiant sutaupyti reikiamą energijos kiekį pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį, jeigu juose suvartojama mažiau energijos nei įrenginiuose, kurie jais pakeisti. Bendras tokios sistemos efektyvumas, vertinamas kartu sudėjus visus kogeneracijos produktus (t. y. elektros energiją ir naudingąją šilumą), remiantis suvartojamu kuru, turėtų būti didesnis nei šildymo įrenginio, kuris ja pakeistas.

Nors kogeneracija gali padėti sutaupyti nemažai pirminės energijos (priklausomai nuo pasirinkto elektros energijos rūšių derinio), ji teikia mažiau galimybių sumažinti galutinės energijos suvartojimą. Galutinės energijos atžvilgiu elektros energijos vertė yra tokia pati kaip iškastinio kuro ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių.

Tik galutinis sutaupyta energijos kiekis, gautas padidinus vietoje įdiegtos sistemos efektyvumą, gali būti skaičiuojamas pagal EVED 7 straipsnio 1 dalį, kaip parodyta toliau pavyzdyje:

Pavyzdys

Daroma prielaida, kad:

- pradinis atvejis yra skystojo kuro katilas, kurio šiluminis efektyvumas (*eta*, šilum.) lygus 0,77 (efektyvumas pagal grynąją šilumingumą),
- kadangi pagal kogeneracijos technologiją taip pat gaminama elektros energija, bazinio scenarijaus atveju į pastatą turi būti tiekiamas lygiavertis elektros energijos kiekis,
- kogeneracijos atveju eksploatuojama dujų kogeneracinė jėgainė, kurios efektyvumas *eta* (šilum.) = 0,70, o *eta* (elektr.) = 0,30,
- tiekama šiluma yra 10 000 kWh (šilum.).

Apskaičiuodami visą sutaupyta energijos kiekį, pirmiausia turime apskaičiuoti elektros energijos, pagaminamos kogeneracinėje jėgainėje, kiekį. Visų pirma apskaičiuojame jėgainėje suvartojamo iškastinio kuro kiekį, padalydami tiekiamos šilumos kiekį iš jėgainės šiluminio efektyvumo. Tai žinodami galime nustatyti, kiek elektros energijos pagaminama.

Kogeneracijos atvejis:

$$10\,000 \text{ kWh (šilum.)} / \eta_{\text{šilum.}} = 14\,285 \text{ kWh (dujų)}$$

$$14\,285 \text{ kWh (dujų)} \times \eta_{\text{elektr.}} = 4\,285 \text{ kWh (elektr.)}$$

Į pastatą tiekama iš viso 14 285 kWh galutinės energijos (visa ji gamtinių dujų pavidalu).

Bazinio scenarijaus atveju apskaičiuojama kitaip. Dujų kiekį apskaičiuojame pagal šiluminį efektyvumą ir katilo tiekiamą šilumą:

Bazinio scenarijaus atvejis:

$10\,000 \text{ kWh (šilum.)} / \eta_{\text{ta}} \text{ (šilum.)} = 12\,987 \text{ kWh (dujų)}$

Papildomai iš elektros tinklo į pastatą turi būti tiekiamas 4 285 kWh elektros energijos.

Į pastatą tiekiamas iš viso 17 273 kWh galutinės energijos (gamtinių dujų ir elektros energijos).

Šiame pavyzdyje aprašytu atveju, įdiegus kogeneraciją, būtų sutaupyta 2 988 kWh galutinės energijos.

—

XI PRIEDĖLIS

PAPILDOMUMAS

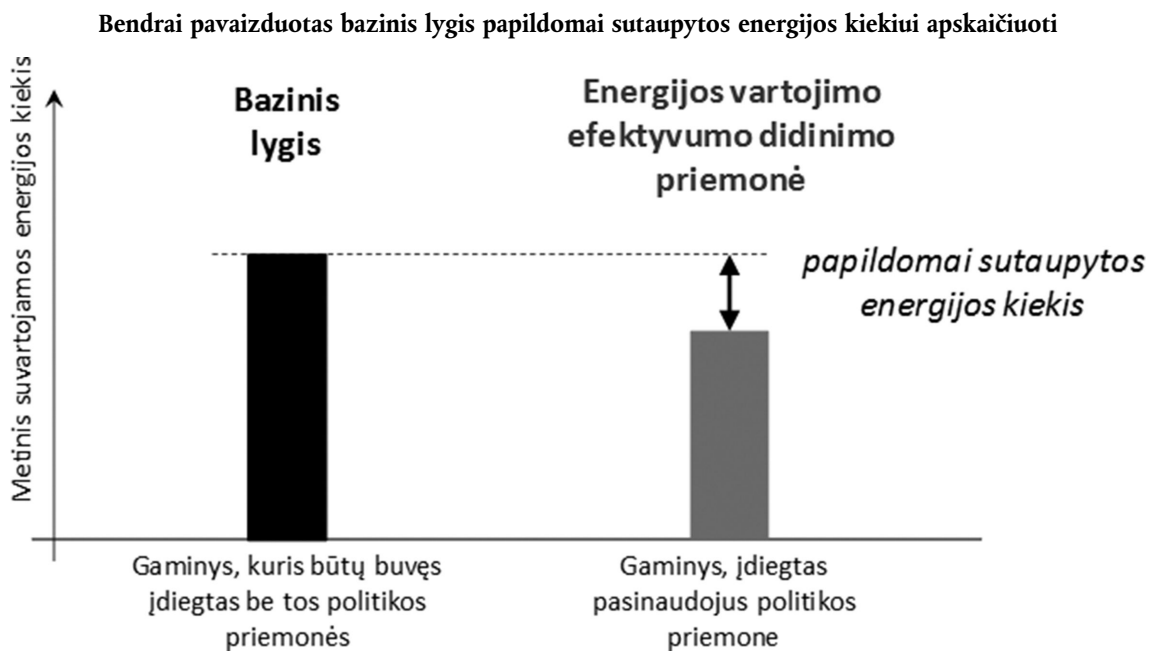
EVED V priedo 2 punkto a papunktis

Turi būti įrodyta, kad sutaupyta energijos kiekis yra papildomas tam kiekiui, kuris būtų sutaupyta bet koku atveju, įpareigotajai, dalyvaujančiajai ar įgaliojamajai šaliai arba įgyvendinančiajai valdžios institucijai nesiimant veiksmų. Kad galėtų nustatyti, koks sutaupyta energijos kiekis gali būti nurodomas kaip papildomas, valstybės narės atsižvelgia į tai, kokia būtų energijos vartojimo ir paklausos raida neįgyvendinus atitinkamos politikos priemonės, įvertindama bent šiuos veiksnius: energijos vartojimo tendencijas, vartotojų elgesio pokyčius, technologijų pažangą ir kitų Sąjungos arba nacionaliniu lygmeniu įgyvendintų priemonių paskatintus pokyčius;

Siekiant nustatyti, kokia būtų energijos vartojimo ir paklausos raida neįgyvendinus politikos priemonės, svarbu įvertinti gaminį, kuris būtų buvęs įdiegtas, pavyzdžiui:

- baziniu lygiu laikant tų gaminių energijos suvartojimo rinkos vidurkį,
- analizuojant energijos vartojimo tendencijas ir
- atliekant apklausas, per kurias palyginami dalyvių ir kontrolinių grupių atsakymai.

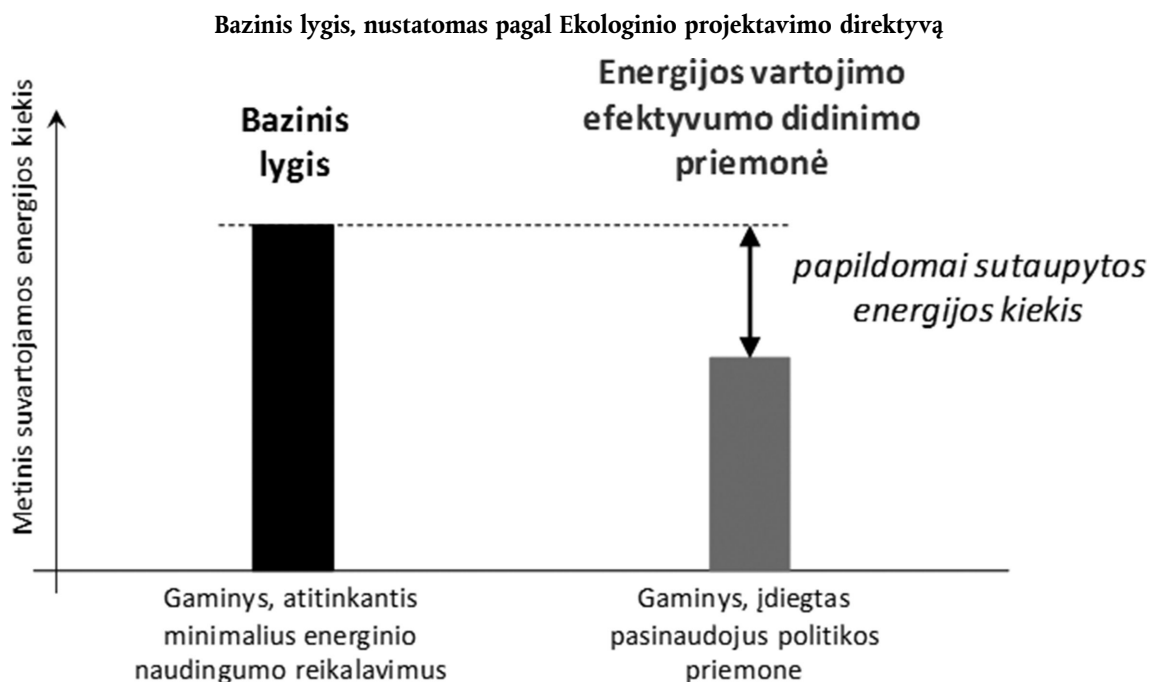
Taip gaunamas bazinis lygis, kaip parodyta toliau:

V priedo 2 punkto b papunktyje išaiškinta, kad „dėl privalomos Sąjungos teisės įgyvendinimo sutaupyta energijos kiekis laikomas kiekiu, kuris būtų sutaupyta bet kuriuo atveju“. V priedo 2 punkto c papunktyje nustatyta, be kita ko, kad nustatant bazinį lygį, naudojamą apskaičiuojant sutaupyta energijos kiekį, turėtų būti atsižvelgiama į minimalius reikalavimus, nustatytus reglamentais (EB) Nr. 443/2009 ir (ES) Nr. 510/2011 (dėl naujų lengvųjų automobilių ir naujų lengvųjų komercinių transporto priemonių) ir įgyvendinimo priemonėmis pagal Ekologinio projektavimo direktyvą dėl su energija susijusių gaminių.

Pavyzdžiui, bazinis lygis, naudojamas nustatant sutaupyta energiją įdiegus su energija susijusius gaminius, kuriems taikoma Ekologinio projektavimo direktyva (pvz., šildymo sistemas), turėtų mažų mažiausiai atitikti minimalaus energinio naudingumo reikalavimus, nustatytus atitinkamoje direktyvoje, galiojusioje to atskiro veiksmo įdiegimo metu. Jeigu atitinkami minimalūs reikalavimai pagal ES teisę yra iš dalies pakeičiami, peržiūrimi arba atnaujinami, į tai būtina atsižvelgti patikslinant bazinį lygį.

Toliau schemoje parodytas toks bazinis lygis, apibrėžiamas kaip energijos suvartojimas naudojant gaminį, kurio energinis naudingumas atitinka minimalius Ekologinio projektavimo direktyvos reikalavimus:

Praktikoje tokie reikalavimai galėtų būti taikomi metiniam gaminio suvartojamos energijos kiekiui arba kitiems energinio naudingumo rodikliams (pvz., katilo efektyvumui). Bazinis lygis gali būti atitinkamai nustatomas, pvz., atsižvelgiant į reikalavimus dėl katilo efektyvumo ir, kartu naudojant kitus duomenis, apskaičiuojant šildymo poreikį, kuris turės būti tenkinamas naudojant tą katilą.

Šie duomenys galėtų būti:

- konkrečiai to pastato, kuriame įrengiamas naujas katilas, duomenys (pvz., naudojami energinio naudingumo sertifikatų arba energijos vartojimo auditų duomenys) arba
- vidutinės reprezentatyvios vertės tame pastatų ūkyje, kuriam skirta politikos priemonė (pvz., kai naudojamas numanomai sutaupyto kiekio nustatymas).

Valstybės narės taip pat turėtų atsižvelgti į informaciją apie kiekvieną gaminių kategoriją, pateiktą Komisijos svetainėje ⁽¹⁾.

V priedo 2 punkto a papunktyje nurodyti papildomi veiksniai, į kuriuos turėtų būti atsižvelgiama nustatant bazinį lygį, kaip antai:

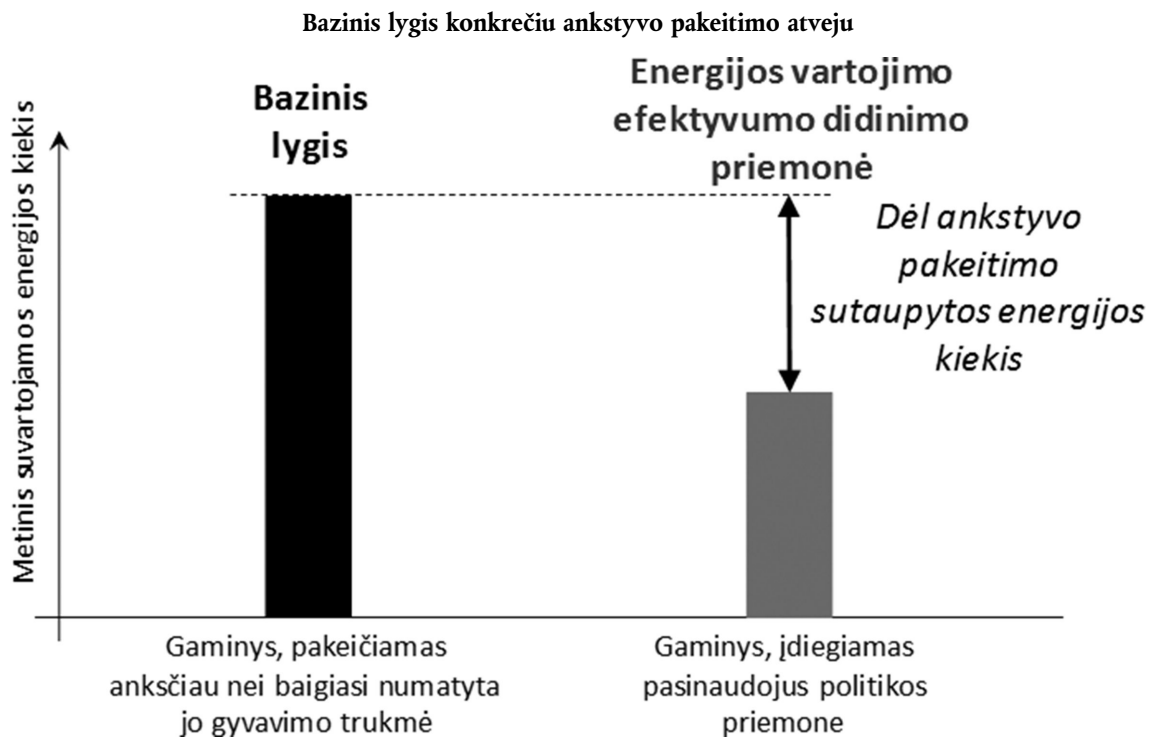
- vartotojų elgesio pokyčiai laikui bėgant,
- technologinė pažanga ir
- kitų nacionalinių politikos priemonių, kurios jau įgyvendintos ir toliau turi įtakos energijos vartojimui, poveikis, įskaitant galimus sutapimus su kita politika, apie kurią pranešta pagal EVED 7 straipsnį.

Kad būtų išvengta dvigubos apskaitos, EVED 7 straipsnio 12 dalyje nustatyta: „Valstybės narės turi įrodyti, kad, kai politikos priemonių ar atskirų veiksmų poveikis sutampa, sutaupytos energijos kiekis nėra skaičiuojamas du kartus“.

Apskritai nustatant bazinį lygį reikėtų, kai įmanoma, atsižvelgti į prielaidas (renovacijos rodiklį be politikos priemonės, automobilių parko vidutinio amžiaus pokytį, esamų katilų gyvavimo trukmę ir kt.), atitinkančias nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo strategiją arba panašią politikos programą. Taip pat, pranešdamos apie kelias politikos priemones, valstybės narės turėtų užtikrinti prielaidų, daromų nustatant bazinius lygius, nuoseklumą.

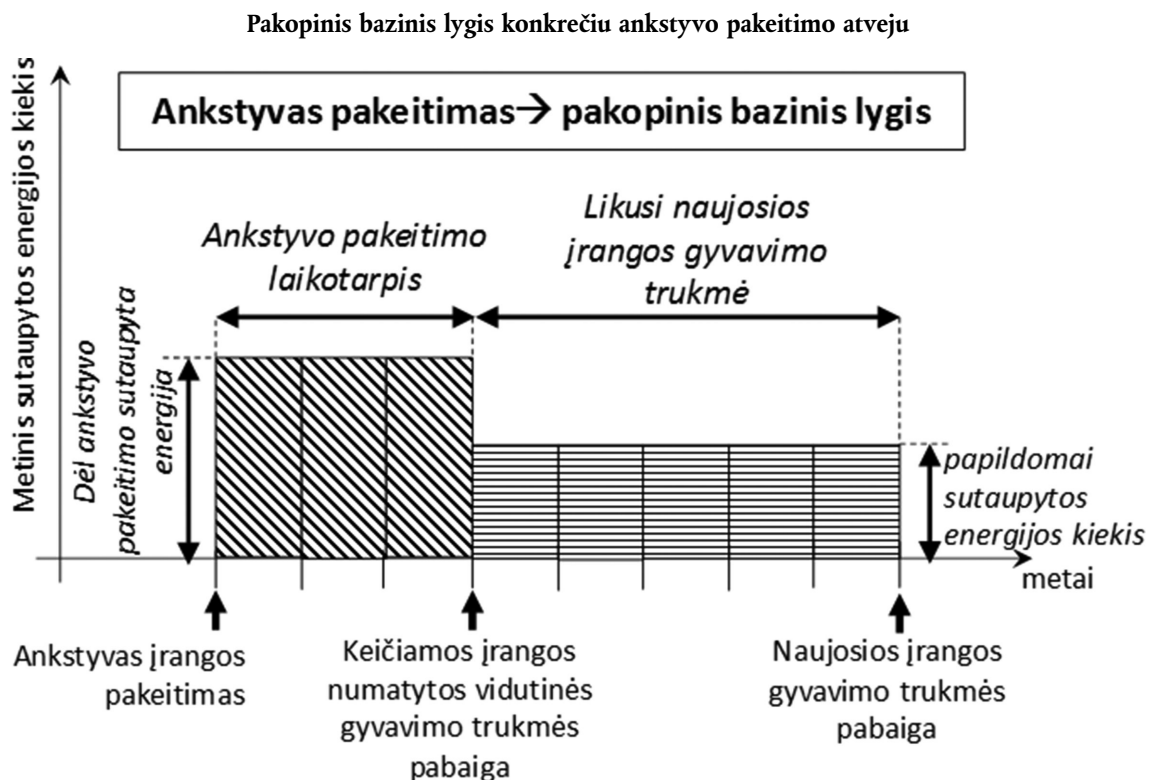
⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/energy-efficient-products_en

EVED V priedo 2 punkto f papunktyje paaiškintas konkretus atvejis, kada politikos priemonėmis „skatinama sparčiau diegti taupiau energiją vartojančius produktus ir transporto priemones“. Tokiomis aplinkybėmis, kai galima įrodyti ankstyvą gaminio arba transporto priemonės pakeitimą, baziniu lygiu gali būti keičiamo gaminio arba transporto priemonės suvartojamos energijos kiekis (žr. diagramą):

Šis konkretus atvejis yra tinkamas tik „ankstyvo pakeitimo laikotarpiu“, t. y. nuo naujosios įrangos įdiegimo iki keičiamos įrangos vidutinės tikėtinos gyvavimo trukmės pabaigos.

Bazinis lygis, nustatytas apskaičiuojant papildomai sutaupyta energijos kiekį, turi būti naudojamas per visą likusią naujosios įrangos gyvavimo trukmę. Taip nustatomas pakopinis bazinis lygis, kaip parodyta toliau:

Šiame pavyzdyje apibūdintu atveju ankstesnė įranga buvo pakeista likus 3 metams iki tikėtinos jos gyvavimo trukmės pabaigos. Tie 3 metai yra ankstyvo pakeitimo laikotarpis. Naujosios įrangos tikėtina gyvavimo trukmė yra 8 metai. Taigi likusiems 5 metams bazinis lygis, naudojamas apskaičiuojant papildomai sutaupyto energijos kiekį, nustatomas taip, kaip paaiškinta pirmiau.

Pakopinio bazinio lygio naudojimo alternatyva galėtų būti sutaupyto energijos kiekio svertinio dydžio, taikomo per visą atitinkamo veiksmo gyvavimo trukmę, apskaičiavimas. Tai neturi reikšti, kad bus pranešama apie sutaupyto energijos kiekius, viršijančius nustatytą pakopinį bazinį lygį. Be to, sutaupyto energijos kiekio svertinio dydžio apskaičiavimas turėtų būti paaiškintas.

Tais atvejais, kai taikoma nukrypti nuo papildomumo reikalavimo leidžianti nuostata esamiems pastatams (EVED V priedo 2 punkto b papunktis), baziniu lygiu būtų galima laikyti iki pastato renovacijos buvusią padėtį. Valstybės narės gali naudoti:

- konkretaus pastato duomenis (pvz., iš energijos sąskaitų, energinio naudingumo sertifikato arba energijos vartojimo audito) arba
- vidutines reprezentatyvias vertes tame pastatų ūkyje, kuriam skirta politikos priemonė (pvz., kai naudojamas numanomai sutaupyto kiekio nustatymas).

Tada galima įvertinti papildomumą, atsižvelgiant į renovacijos darbus, kurie būtų buvę atlikti bet koku atveju. Pavyzdžiui, priklausomai nuo nacionalinių aplinkybių, finansinės paskatos keisti langus gali turėti reikšmingą poveikį, susijusį su bandymais pasipelnyti, pvz., dalyviai naudojami finansinėmis paskatomis, nors prieš tai planavo pakeisti langus bet koku atveju (ne dėl energijos vartojimo efektyvumo, o dėl kitų priežasčių, pvz., apsaugos nuo triukšmo ar estetinių paskatų).

Tam tikromis aplinkybėmis bazinio lygio nustatymo procesas yra sudėtingesnis. Tos aplinkybės išvardytos toliau lentelėje ir pateikta pasiūlymų, kaip tai spręsti:

Aplinkybės	Problemos	Gairės
Politika jau įgyvendinama daugelį metų	Sunku nustatyti, kokia padėtis būtų be tos politikos. Dabartinės tendencijos (pvz., išreikštos rinkos vidurkiu) gali būti iš dalies nulemtos rinką keičiančio tos politikos poveikio ankstesniais metais.	Nustatyti bazinį lygį pagal minimalius ES teisės aktuose nustatytus lygius. Arba naudoti tas pačias prielaidas, kaip pagal oficialų nacionalinį įprastinės veiklos scenarijų, kuriuo pagrįsta nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo strategija arba panaši politikos programa.
Vietos transporto politika, kuria skatinamas perėjimas prie kitų transporto rūšių, susisiekimo valdymas ir kt. (tai gali būti taikoma ir kitai politikai, kuria energijos vartojimas gali būti sumažintas vienoje srityje, tačiau padidėti kitoje srityje)	Sunku stebėti pavienius pokyčius. Sunku atsižvelgti į šalutinį poveikį (pvz., dėl naujo viešojo transporto eismo vienu maršrutu gali susidaryti eismo spūstys kitoje vietoje).	Naudotis vietos transporto modeliavimu, palyginant scenarijus, kurie būtų taikant tą politiką arba be jos (pagal modelius, patikslintus remiantis transporto tyrimais).

Aplinkybės	Problemos	Gairės
Sudėtingi pramonės procesai be aiškiai apibrėžtos rinkos	Rinkos vidurkius sunku nustatyti sudėtingiems sisteminiams procesams, atskirai parengtiems konkrečiuose pramonės objektuose (kai nėra realios rinkos).	Kaip bazinį lygį galima naudoti nustatytą pavyzdinę investiciją. Taikomas metodas turėtų būti grindžiamas technologine sistema, kurios investicijų sąnaudos mažiausios, o rezultatas palyginamas su tuo, kuris būtų gautas pasirinkus energetiškai efektyvų variantą.

Apskritai vertinant grynąjį arba papildomą sutaupytos energijos kiekį būtų galima apsvarstyti galimybę taikyti šiuos metodus ⁽¹⁾:

- randomizuotus kontrolinius tyrimus ir galimus taikyti randomizuotus metodus ⁽²⁾,
- pusiau eksperimentinių tyrimų planus, įskaitant suderinimo metodus ⁽³⁾,
- apklausomis grindžiamus metodus,
- pardavimo rinkoje duomenų analizes,
- sisteminius ekspertų vertinimo metodus,
- numanomus arba nustatytus „grynojo ir bendrojo“ kiekių santykius,
- istorinio atsekamumo (arba atvejų tyrimo) metodą,
- įprastos praktikos bazinių scenarijų metodus,
- vertinimus „iš viršaus į apačią“ (arba makroekonominis modelius).

⁽¹⁾ Daugiau informacijos žr., pvz.: Voswinkel, F., Broc, J.S., Breitschopf, B., ir Schломann, B. (2018 m.), *Evaluating net energy savings – topical case study of the EPATEE project*, finansuota pagal programą „Horizontas 2020“, https://epatee.eu/sites/default/files/files/epatee_topical_case_study_evaluating_net_energy_savings.pdf.

⁽²⁾ Taip pat žr. VI priedėlį.

⁽³⁾ Taip pat žr. VI priedėlį.

XII PRIEDĖLIS

STEBĖSENA IR TIKRINIMAS

1. Veiksmų ir sutaupytos energijos kiekio tikrinimas

Kuriant stebėsenos ir tikrinimo sistemą gali būti naudinga skirti veiksmų tikrinimą nuo sutaupytos energijos kiekio tikrinimo. Tai nereiškia, kad šiuos du dalykus turi tikrinti atskiri subjektai; šis skirtumas nustatomas siekiant užtikrinti, kad būtų sprendžiami su kiekvienos rūšies tikrinimu susiję konkretūs klausimai.

Veiksmai tikrinami siekiant įsitikinti, kad jie įdiegti arba įgyvendinti laikantis kokybės, rezultatyvumo ar kitų reikalavimų pagal atitinkamą politikos priemonę.

Sutaupytos energijos kiekiai, apie kuriuos pranešta, tikrinami siekiant įsitikinti, kad jie atitinka skaičiavimo taisykles arba metodiką pagal tą politikos priemonę.

Priklausomai nuo nacionalinių aplinkybių ir politikos priemonės rūšies, stebėsenos ir tikrinimo procesuose gali dalyvauti įvairios, skirtingais požiūriais besivadovaujančios šalys. Toliau lentelėje išdėstyti kiekvieno tipo šalių vaidmenys atsižvelgiant į kiekvienos priemonės specifiką:

	Igyvendinančiosios valdžios institucijos	Dalyvaujančiosios arba įgaliosios šalys/rangovai/ įpareigosios šalys
Veiksmai arba projektai, kuriuos reikia patvirtinti/atmesti	Tikslas: užtikrinti veiksmų ir projektų kokybę (iš anksto nustatytų reikalavimų laikymąsi) + pateikti pagrindinius politikos valdymo ir vertinimo duomenis	Tikslas: užtikrinti, kad veiksmai ir (arba) projektai atitiktų sistemos reikalavimus (pvz., kad būtų gauta finansinė paskata arba energijos taupymo kreditai) + užtikrinti, kad būtų patenkintas klientas (taikoma rangovams arba įpareigotosioms šalims) arba būtų sutaupyta energijos (taikoma galutiniams vartotojams)
	Vaidmenys: 1) nustatyti reikalavimus ir ataskaitų teikimo/ dokumentų tvarkymo taisykles; 2) patvirtinti arba atmesti pasiūlytus veiksmus ar projektus; 3) atlikti arba užsakyti baigiamuosius (<i>ex post</i>) tikrinimus (dokumentų ir (arba) vietoje) ir skirti baudas/sankcijas	Vaidmenys: 1) pateikti valdžios institucijų reikalaujamą informaciją; 2) saugoti <i>ex post</i> tikrinimui reikalingus dokumentus; 3) įgyvendinti kokybės procesus.
Sutaupytos energijos kiekiai, kuriuos reikia įskaityti (arba kredituoti) arba atmesti	Tikslas: užtikrinti sutaupytos energijos kiekio vertinimo ir ataskaitų teikimo kokybę (iš anksto nustatytų skaičiavimo taisyklių ir (arba) vertinimo reikalavimų laikymąsi), kad stebimas sutaupytos energijos kiekis atitiktų politikos poveikį pagal tos politikos tikslus ir EVED reikalavimus + pateikti pagrindinius politikos valdymui ir vertinimui reikiamus duomenis	Tikslas: užtikrinti, kad sutaupyta energija atitiktų sistemos reikalavimus (pvz., kad būtų gauti energijos taupymo kreditai) + užtikrinti, kad būtų patenkintas klientas (taikoma rangovams arba įpareigotosioms šalims) arba būtų sutaupyta energijos (taikoma galutiniams vartotojams)

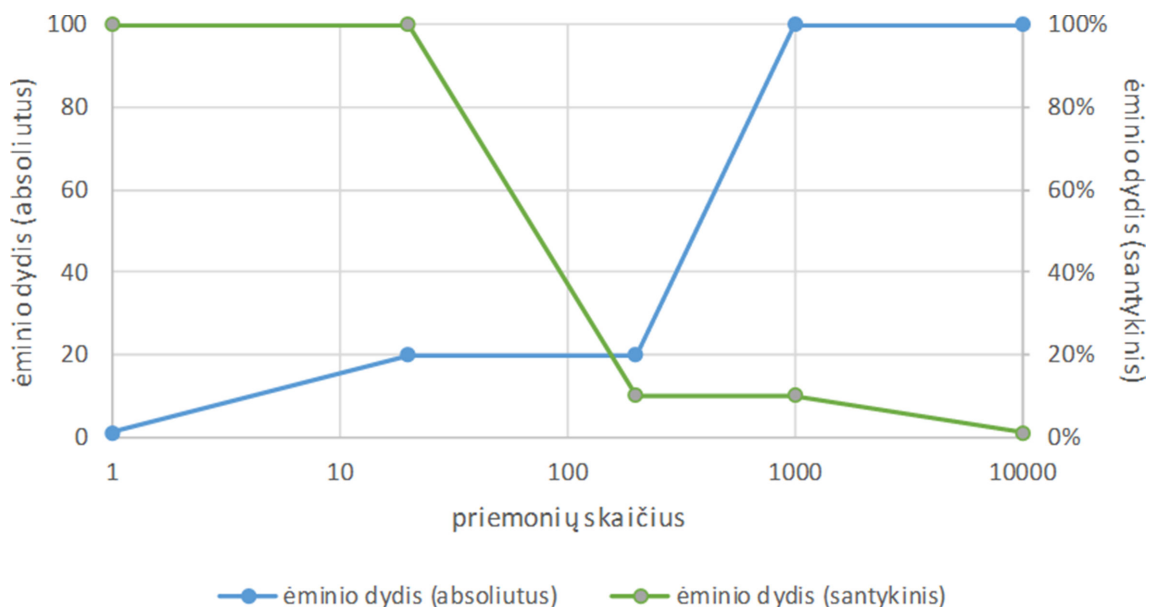
	Igyvendinančiosios valdžios institucijos	Dalyvaujančiosios arba įgaliotosios šalys/rangovai/ įpareigosios šalys
	<p>Vaidmenys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nustatyti skaičiavimo taisykles ir (arba) vertinimo reikalavimus; 2) patvirtinti arba atmesti sutaupytos energijos kiekius, apie kuriuos pranešta (arba apskaičiuoti sutaupytos energijos kiekius, priklausomai nuo politikos priemonių rūšies ir taikomų taisyklių); 3) atlikti <i>ex post</i> tikrinimus (dokumentų ir (arba) vietoje) ir skirti baudas/sankcijas 	<p>Vaidmenys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pateikti valdžios institucijų reikalaujamą informaciją; 2) saugoti <i>ex post</i> tikrinimui reikalingus dokumentus; 3) apskaičiuoti sutaupytos energijos kieki; 4) įgyvendinti kokybės procesus.

2. Statistiškai reikšminga dalis ir reprezentatyvusis ėminys

EVED 7a straipsnio 5 dalyje (dėl EVEIŠ) ir 7b straipsnio 2 dalyje (dėl alternatyvių priemonių) nustatyta: „Valstybės narės įdiegia matavimo, kontrolės ir tikrinimo sistemas, pagal kurias būtų atliekamas dokumentuotas <...> energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių bent statistiškai reikšmingos dalies ir reprezentatyviojo ėminio patikrinimas“.

Šio reikalavimo tikslas – patikrinti ir įsitikinti, kad iš tiesų pasiektas toks energijos sutaupymas, apie kokį pranešta. Todėl ypač svarbu pasirinkti statistiškai reprezentatyvų ėminį, kuris pakankamai tiksliai atitiktų visos tiriamosios visumos (t. y. energijos vartojimo efektyvumo priemonių) ypatybes.

Tai, kas yra „statistiškai reprezentatyvu“, labai priklauso nuo priemonių, į kurias atsižvelgiama, skaičiaus ir kitų pagrindinių sąlygų, būdingų atskiroms įgyvendinamoms priemonėms. Todėl visuotinai tinkamos apibrėžties, pvz., procentinių dydžių ar atvejų skaičiaus, pateikti neįmanoma. Toliau daromos prielaidos yra tik orientacinės ir negali atstoti konkrečiu atveju atliekamos statistinių priemonės savybių analizės:

Svarstant, kas galėtų sudaryti statistiškai reikšmingą dalį ir reprezentatyvųjį ėminį, valstybėms narėms gali būti naudingas šis neišsamus orientacinis sąrašas:

- išsamus nedidelio atvejų skaičiaus ($n < 20$) tyrimas,
- esant vidutiniam atvejų skaičiui gali būti tinkamas ėminys, sudarantis 10 % tiriamosios visumos, tačiau ne mažiau kaip $n = 20$,

- sudarant didelius ėminius, maždaug 100 vienetų dydžio ėminys gali būti laikomas pakankamu esant 1 % klaidų tikimybei dėl 5 % klaidingų pranešimų dalies (t. y. darant prielaidą, kad 5 % pranešimų apie veiksmus yra klaidingi). Sudarant ėminius kai nustatyta didesnė klaidingų pranešimų dalis, pakanka mažesnio dydžio ėminio (žr. lentelę):

Klaidingų pranešimų dalis	Klaidų tikimybė		
	10 %	5 %	1 %
5 %	31	51	103
10 %	15	24	49
20 %	7	11	22
50 %	2	3	5

Pastaba. Klaidų tikimybės 1–10 % intervalas pateiktas tik kaip pavyzdys. Klaidų tikimybė gali būti didesnė, priklausomai nuo politikos priemonės rūšies, atskirų veiksmų ir ar yra vykdomi kokybės procesai, skiriamos baudos ar sankcijos.

Nustatant reprezentatyvųjų ėminių turėtų būti atsižvelgiama ir į kitus aspektus. Pavyzdžiui, jeigu tos pačios rūšies atskiras veiksmas (kaip apibrėžta 2 straipsnio 19 dalyje) gali būti įgyvendinamas įvairių tipų pastatuose, gali reikėti paimti sluoksniinį ėminį. Taip būtų užtikrinama, kad kiekvienos kategorijos pastatų skaičius ėminyje būtų proporcingas visam tos kategorijos pastatų skaičiui (veiksmų, apie kuriuos pranešta pagal vertinamą priemonę, tiriamojoje visuomenėje). Jei galima pagrįstai manyti, kad vykdamas veiksmą galėtų būti sutaupyti labai skirtingi energijos kiekiai įvairių tipų pastatuose, gali būti tinkama atskirai sudaryti kiekvienos kategorijos ėminį.

Ėminio dydis yra susijęs su tikrinimu, o ne su matavimu. Pagal tą pačią politikos priemonę gali būti įgyvendinami įvairūs atskiri veiksmai (kaip apibrėžta 2 straipsnio 19 dalyje), tačiau prasmingam vertinimui atlikti reikia vienalytiškumo. Todėl pirmas ėminio sudarymo proceso veiksmas turėtų būti nustatymas, į kokius veiksmus arba kriterijus reikėtų atsižvelgti nustatant vienalytes (veiksmų arba dalyvių) grupes, kurių rezultatus įmanoma ekstrapoliuoti iš reprezentatyviojo ėminio (kiekvienos grupės) matavimų.

Priklausomai nuo politikos priemonės rūšies, šiame etape gali reikėti taikyti kitus kriterijus. Pavyzdžiui, EVEIŠ įpareigosios šalys arba trečiosios šalys, kurios gali skatinti imtis atskirų veiksmų, skirtų galutiniams vartotojams, gali taikyti labai skirtingas strategijas ir skirtingais būdais rinkti duomenis bei apskaičiuoti sutaupytos energijos kiekį. Todėl turėtų būti sudaromi kiekvienos šalies ėminiai.

3. Pavyzdžiai, kaip kurti stebėsenos ir tikrinimo sistemą

Toliau pateikti orientaciniai pavyzdžiai su pagrindine informacija apie tai, kaip užtikrinti, kad:

- kontrolė ir tikrinimas būtų vykdomi nepriklausomai nuo įpareigotųjų, dalyvaujančiųjų ar įgaliotųjų šalių ir
- būtų atliekamas bent statistiškai reikšmingos dalies ir reprezentatyviojo ėminio energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių patikrinimas.

3.1. EVEIŠ (numanomai sutaupyto kiekio nustatymas)

Pagal EVEIŠ vykdomų veiksmų tikrinimo aspektai apima šiuos dalykus:

- iš įpareigotųjų šalių būtų galima reikalauti, kad jos pavestų nepriklausomoms trečiosioms šalims tikrinti veiksmų ėminius. Toks tikrinimas galėtų būti atliekamas lankantis vietoje, siekiant patikrinti ir įsitikinti, kad veiksmai atitinka EVEIŠ reikalavimus ir kad veiksmai ir jų įdiegimo ar įgyvendinimo sąlygos (be kita ko, jei reikia, palyginant padėtį prieš įdiegiant ar įgyvendinant ir po įdiegimo ar įgyvendinimo) atitinka įpareigotųjų šalių praneštus sutaupytos energijos kiekio skaičiavimų duomenis,

- nepriklausomoms trečiosioms šalims galėtų būti privaloma užsiregistruoti atitinkamoje valdžios institucijoje ir mokėti registracijos mokesčius. Jų gali būti prašoma pranešti savo tikrinimo rezultatus tiek valdžios institucijai, tiek įpareigotajai šaliai,
- atitinkama valdžios institucija galėtų nustatyti tikrinimo protokolus (pvz., kiekvienos veiksmų rūšies kontrolinį sąrašą), kad būtų suderinta trečiųjų šalių tikrinimo praktika,
- valdžios institucija kartu su akreditavimo įstaigomis galėtų nustatyti kriterijus, kuriuos turėtų atitikti trečiosios šalys, kad jas užregistruotų atitinkama valdžios institucija, ir
- akreditavimo įstaigos galėtų vykdyti reguliarią trečiųjų šalių kontrolę (kad būtų užtikrinta, jog jos veikia nepriklausomai ir laikydamosi tikrinimo protokolų). Tai galėtų būti finansuojama trečiųjų šalių registracijos mokesčių lėšomis. Tada akreditavimo įstaigos praneštų savo gautus rezultatus atitinkamai valdžios institucijai.

Siekiant užtikrinti, kad tikrinimai būtų atliekami nepriklausomai, trečiosios šalys turėtų būti organizacijos, kurios nėra iš dalies ar visiškai priklausančios įpareigotajai šaliai arba jos kontroliuojančiajai bendrovei. Tai turėtų patikrinti akreditavimo įstaiga.

Ši tvarka nustatoma siekiant kuo labiau sumažinti valdžios institucijos išlaidas ir administracinę našą; visų pirma:

- tikrinimai galėtų būti organizuojami ir apmokami įpareigotųjų šalių ir
- kontrolė galėtų būti organizuojama akreditavimo įstaigų ir apmokama trečiųjų šalių.

Taigi valdžios institucijos vaidmuo turėtų būti susijęs su pagrindinėmis užduotimis:

- nustatyti ėminių sudarymo taisykles, trečiosioms šalims taikomus kriterijus, tikrinimo protokolus ir t. t.,
- peržiūrėti akreditavimo įstaigų ataskaitose nurodytus nustatytus faktus ir
- remiantis savo atlikta peržiūra:
 - reikalauti, kad įpareigotosios šalys imtųsi veiksmų, siekdamos ištaisyti bet kokią neatitiktį,
 - tiriamaais atvejais iš dalies arba visiškai panaikinti įskaitytą sutaupytos energijos kiekį, apie kurį pranešta, ir
 - skirti sankcijas ar baudas.

Veiksmų tikrinimo ėminių sudarymas galėtų būti grindžiamas statistiniais kriterijais (dėl reprezentatyvumo) arba rizika grindžiamu požiūriu, nes tikrinimai taip pat naudojami siekiant užtikrinti vartotojų apsaugą ir kovoti su sukčiavimu.

Valdžios institucija turėtų tikrinti pagal EVEIS sutaupytos energijos kiekį nepriklausomai nuo įpareigotųjų šalių. Šiomis aplinkybėmis valdžios institucija:

- turėtų nustatyti:
 - sutaupytos energijos kiekių skaičiavimo taisykles,
 - duomenų reikalavimus ir
 - (galbūt) internetinę duomenų platformą, kuri palengvintų duomenų rinkimą.

Iš įpareigotųjų šalių galėtų būti reikalaujama naudojantis šia platforma pranešti būtiną informaciją apie skaičiavimus ir saugoti įrodymus (taip pat dėl papildomos informacijos). Ši platforma užtikrintų galimybę sistemingai ir automatizuotai tikrinti pranešamų verčių patikimumą. Nustačiusi, kad yra išskirčių, valdžios institucija patikrintų atitinkamus duomenis ir skaičiavimus,

- galėtų tikrinti veiksmų, apie kuriuos pranešta, statistiškai reikšmingos dalies ir reprezentatyviojo ėminio (*) duomenis ir skaičiavimus atlikdama dokumentų patikras, per kurias įpareigotosios šalys privalėtų jai pateikti reikiamus įrodymus,
- tada, remdamasi pirmiau nurodytų veiksmų rezultatais, galėtų vykdyti kontrolę vietoje tolesnio tikrinimo tikslais.

Kuriant tokią internetinę duomenų platformą būtų patirta išankstinių išlaidų EVEIS, tačiau ji palengvintų duomenų rinkimą ir tvarkymą ir galėtų labai sumažinti tiek įpareigotųjų šalių, tiek atitinkamos valdžios institucijos administracinę naštą.

Remdamasi įvairių tikrinimo etapų rezultatais, valdžios institucija galėtų:

- reikalauti, kad įpareigotosios šalys pateiktų papildomus paaiškinimus arba pagrindimus,
- tiriamais atvejais iš dalies arba visiškai panaikinti įskaitytą sutaupytos energijos kiekį, apie kurį pranešta, ir
- skirti sankcijas ar baudas.

3.2. Savanoriškas susitarimas (sutaupyto kiekio moduliavimas)

Sudarydamos savanorišką susitarimą, dalyvaujančiosios šalys turėtų įsipareigoti nustatyti veiksmų planą ir energijos taupymo tikslą pagal patikimą metodiką, pvz., energijos vartojimo auditą. Tame veiksmų plane turėtų būti nurodyti veiksmai, įgyvendintini per pagrįstą laikotarpį (priklausomai nuo kiekvieno susitarimo specifikos) ir reguliariai peržiūrėtini tinkamais laiko intervalais.

Kadangi veiksmai, kuriuos įsipareigoja įgyvendinti dalyvaujančiosios šalys, yra joms tiesiogiai naudingi (nes jos taip pat yra galutiniai vartotojai), jos galėtų pačios tikrinti tų veiksmų kokybę, tačiau valdžios institucija turėtų pateikti aiškias gaires dėl daugumos įprastų rūšių veiksmų kokybės tikrinimo. Šiuo atveju daugiausia siekiama patikrinti jau įgyvendintus veiksmus. Vis dėlto, siekiant užtikrinti visišką atitiktį reikalavimams, stebėsenos įstaiga turėtų patikrinti veiksmus ir sutaupytos energijos kiekį nepriklausomai nuo susitarimą pasirašiusių šalių (valdžios institucijos ir dalyvaujančiųjų šalių).

Ėminių sudarymas tikrinant sutaupytos energijos kiekius turėtų būti grindžiamas patikimu statistiniu metodu, kad būtų užtikrintas reprezentatyvumas, taigi būtų galima ekstrapoliuoti rezultatus visai sistemai.

Toliau nurodyti orientaciniai pagal savanoriškus susitarimus vykdomų veiksmų ir sutaupytos energijos kiekio tikrinimo aspektai:

- valdžios institucija (susitarimą pasirašiusi ministerija) galėtų paskirti nepriklausomą stebėsenos įstaigą (pvz., nacionalinę energetikos agentūrą) ir kartu su ja galėtų nustatyti:
 - duomenų reikalavimus (t. y. duomenis, kuriuos būtina pateikti, ir būtinus dokumentus, kuriuos turi saugoti dalyvaujančiosios šalys) ir
 - sutaupytos energijos kiekio apskaičiavimo gaires,
- stebėsenos įstaiga galėtų sukurti internetinę duomenų platformą, kuria naudojantis būtų galima sistemingai ir automatizuotai tikrinti pranešamų duomenų patikimumą. Nustačiusi, kad yra išskirčių, stebėsenos įstaiga patikrintų atitinkamus duomenis ir skaičiavimus,
- dalyvaujančiosios šalys turėtų būti įpareigos per tą internetinę platformą reguliariai pranešti duomenis apie savo įgyvendinamus veiksmus, taip pat saugoti tinkamus įrodymus (pvz., sąskaitas faktūras),
- stebėsenos įstaiga turėtų patikrinti veiksmų, apie kuriuos pranešama, statistiškai reikšmingą dalį ir reprezentatyvųjį ėminį, pvz., atlikdama praneštų duomenų ir skaičiavimų dokumentų patikras. Ji turėtų reikalauti, kad dalyvaujančiosios šalys pateiktų atitinkamus įrodymus,
- tada, remdamasi pirmiau nurodytų veiksmų rezultatais, stebėsenos įstaiga galėtų vykdyti kontrolę vietoje tolesnio tikrinimo tikslais,

(*) Ėminių sudarymas tikrinant sutaupytos energijos kiekį turėtų būti grindžiamas statistiniu metodu, kad būtų užtikrintas reprezentatyvumas, taigi rezultatus būtų galima ekstrapoliuoti visai sistemai.

- remdamasi savo tikrinimų rezultatais, stebėsenos įstaiga turėtų reikalauti iš dalyvaujančiųjų šalių imtis veiksmų, kad būtų ištaisytos bet kokios nustatytos problemos, arba panaikinti įskaitytus sutaupyto energijos kiekius, apie kuriuos pranešta. Jei tinka, valdžios institucija gali skirti sankcijas (pvz., pašalinimą iš susitarimo) arba baudas ir
- stebėsenos įstaiga turėtų rengti metines susitarimo rezultatų ir vykdyto tikrinimo bei kontrolės ataskaitas. Šios ataskaitos turėtų būti skelbiamos viešai.

3.3. Subsidijų sistema (sutaupyto energijos kiekis matuojamas skaitikliais)

Subsidijų sistema galėtų būti susijusi su namų renovacija siekiant tam tikro energinio naudingumo lygio. Veiksmai ir sutaupyto energijos kiekis turėtų būti tikrinami nepriklausomai nuo įgaliotosios šalies, t. y. tai turėtų daryti kitas rangovas.

Ėminių sudarymas tikrinant veiksmų kokybę turėtų būti pagrįstas:

- rizika grindžiamu požiūriu siekiant nustatyti galimą sukčiavimą ir
- statistiniu metodu, kad būtų užtikrintas reprezentatyvumas, taigi rezultatus būtų galima ekstrapoliuoti visai sistemai.

Orientaciniai sutaupyto energijos ir veiksmų pagal subsidijų sistemas tikrinimo aspektai:

- darbus atliekantys statybos sektoriaus profesionalai turėtų turėti nurodytą kvalifikaciją ir būti užregistruoti atitinkamos valdžios institucijos,
- teikiant subsidijos paraišką iš namų ūkių turėtų būti reikalaujama (laikantis atitinkamų vartotojų ir duomenų apsaugos nuostatų) leisti susipažinti su jų energijos sąskaitomis ir, kai prašoma, atsakyti į apklausos klausimus (jei jie įtraukiami į tikrinamą ėminį) ir
- energinio naudingumo lygis, pasiektas po renovacijos, turėtų būti patvirtintas sertifikuoto vertintojo išduotu energinio naudingumo sertifikatu.

Ši sistema galėtų būti administruojama įgaliotosios šalies.

Renovacijos projektų įgyvendinimo ir pasiekto energinio naudingumo lygio arba sutaupyto energijos tikrinimas galėtų būti valdomas taip:

- įgaliotoji įstaiga galėtų tvarkyti duomenų bazę, kurioje būtų saugomi duomenys apie patvirtintus renovacijos projektus, – taip būtų įmanoma sudaryti renovacijos projektų statistiškai reikšmingą dalį ir reprezentatyvųjį ėminį,
- valdžios institucija galėtų pasamdyti stebėseną vykdančią rangovą, kuris turėtų prieigą prie tos duomenų bazės ar prie bet kokių kitų būtinų duomenų ar duomenų bazės (pvz., energinio naudingumo sertifikatų duomenų bazės). Remdamasis pirmu tikrinimo etapu, rangovas turėtų pasirinkti poėminį tikrinimui vietoje ir
- sutaupyto energijos kiekio arba pasiekto energinio naudingumo lygio tikrinimas turėtų būti skaidriai patvirtinamas sertifikuoto vertintojo išduotu energinio naudingumo sertifikatu arba pagal kitą skaidrų ir tinkamą metodą (žr. III priedėlį, 1.1 skirsnį).

Stebėseną vykdančias rangovas turėtų rinkti visus reikiamus duomenis, priklausomai nuo metodikos, taikomos siekiant sudaryti statistiškai patikimą ėminį (energinio naudingumo sertifikatų, energijos sąskaitas ir kt.), taip pat atlikti tolesnę analizę, kad būtų nustatytas:

- įvertintas arba išmatuotas sutaupyto energijos kiekis arba
- energinio naudingumo padidėjimas.

4. **Stebėsenos ir tikrinimo sistemų gairės ir pavyzdžiai**

Valstybės narės raginamos atsižvelgti į papildomus šaltinius, pavyzdžiui:

- projektą „multEE“ (pagal programą „Horizontas 2020“) ⁽⁵⁾,
- EVEIS stebėsenos sistemų pranešimus ⁽⁶⁾ ir
- EPATEE atvejų tyrimą, apimančią stebėsenos sistemų, naudojamų vertinant sutaupytą energiją, pavyzdžius ⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ <https://multee.eu/>

⁽⁶⁾ http://atee.fr/sites/default/files/part_3-monitoring_verification_and_evaluation.zip

⁽⁷⁾ https://epatee.eu/sites/default/files/files/epatee_topical_case_study_linkage_between_monitoring_and_evaluation.pdf

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2019/1659**2019 m. rugsėjo 25 d.****dėl šildymo ir vėsinimo efektyvumo potencialo išsamaus vertinimo turinio pagal Direktyvos 2012/27/ES 14 straipsnį**

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnį,

kadangi:

- (1) Sąjunga yra įsipareigojusi sukurti tvarią, konkurencingą, saugią ir nuo iškastinio kuro nepriklausomą energetikos sistemą. Energetikos sąjungos strategijoje nustatyti plataus užmojo Sąjungos tikslai. Ja visų pirma siekiama išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį iki 2030 m. sumažinti bent 40 %, palyginti su 1990 m., padidinti suvartojamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį bent iki 32 % ir sutaupyti daug energijos, taip padidinant Sąjungos energetinį saugumą, konkurencingumą ir tvarumą. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES ⁽¹⁾ (Energijos vartojimo efektyvumo direktyva) su pakeitimais, padarytais Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2002 ⁽²⁾, nustatytas energijos vartojimo efektyvumo tikslas Sąjungos lygmeniu iki 2030 m. sutaupyti bent 32,5 % energijos.
- (2) šildymo ir vėsinimo sektorius – svarbiausias galutinės energijos vartojimo sektorius, kuriame suvartojama energija sudaro maždaug 50 % visos ES energijos paklausos. 80 % šios energijos suvartojama pastatuose. Siekiant užtikrinti energetikos pertvarką visais ES administraciniais lygmenimis būtina nustatyti energijos vartojimo efektyvumo užtikrinimo galimybes, kad būtų galima sutaupyti visose valstybėse narėse, ir suderinti politiką;
- (3) Direktyvos 2012/27/ES (Energijos vartojimo efektyvumo direktyva) 14 straipsnyje reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė atliktų ir pateiktų Komisijai išsamų efektyvaus šildymo ir vėsinimo galimybių vertinimą, siekiant jas skatinti. Išsamus vertinimas turi apimti visus Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos VIII priede nurodytus elementus;
- (4) valstybės narės turėjo atlikti pirmą išsamų vertinimą iki 2015 m. gruodžio 31 d. ir apie jį pranešti Komisijai. Komisijos prašymu vertinimas turi būti atnaujinamas ir pateikiamas Komisijai kas penkerius metus;
- (5) Komisijos Jungtinis tyrimų centras (JRC) išnagrinėjo pirmuosius išsamius vertinimus ir nustatė, kad vertinimams atlikti galėtų būti naudinga rinkti naujus duomenis, apibūdinti šildymo ir vėsinimo naują potencialą ir gerinti nacionalinių bei vietos lygmens administracijų sąveiką;
- (6) 2019 m. balandžio 8 d. raštu Komisija pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 14 straipsnio 1 dalį paprašė valstybių narių iki 2020 m. gruodžio 31 d. pateikti atnaujintus išsamius vertinimus.
- (7) Komisija nurodė, kad reikia nustatyti aiškesnius duomenų rinkimo ir apdorojimo reikalavimus ir sudaryti sąlygas valstybėms narėms pagrindinį dėmesį analizėje skirti vietos lygmeniu aktualiems šildymo ir vėsinimo būdams laikantis technologinio neutralumo principo;

⁽¹⁾ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL L 315, 2012 11 14, p. 1).

⁽²⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2002, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 328, 2018 12 21, p. 210).

- (8) Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2019/826 ⁽³⁾ supaprastinami ir su atnaujintais energetikos sąjungos teisės aktais, visų pirma Pastatų energinio naudingumo direktyva ⁽⁴⁾, Energijos vartojimo efektyvumo direktyva ⁽⁵⁾, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 ⁽⁶⁾ (Atnaujinančiųjų išteklių energijos direktyva) ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2018/1999 ⁽⁷⁾ (Valdymo reglamentas), suderinami vertinimų reikalavimai;
- (9) visų pirma analizės parengimas turėtų būti glaudžiai susijęs su planavimu ir ataskaitų teikimu, kaip nustatyta Reglamente (ES) 2018/1999 ir, kai tik įmanoma, grindžiamas ankstesniais vertinimais. Teikiant išsamių vertinimų rezultatus gali būti naudojamas Europos Komisijos pateiktas ataskaitos šablonas;
- (10) Šis dokumentas pakeis Komisijos šildymo ir vėsinimo efektyvumo skatinimo gaires ⁽⁸⁾.
- (11) ši rekomendacija nekeičia teisinio Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos poveikio ir nedaro poveikio privalomam Teisingumo Teismo pateiktam Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos aiškinimui. Joje daugiausia dėmesio skiriama nuostatomis, susijusioms su išsamium efektyvaus šildymo ir vėsinimo galimybių vertinimu, ir ji yra susijusi su Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 14 straipsniu ir VIII priedu,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

Atlikdamos išsamius vertinimus pagal Direktyvos 2012/27/ES 14 straipsnį ir VIII priedą valstybės narės turėtų vadovautis šios rekomendacijos prieduose nurodytomis gairėmis.

Priimta Briuselyje 2019 m. rugsėjo 25 d.

Komisijos vardu

Miguel ARIAS CAÑETE

Komisijos narys

⁽³⁾ 2019 m. kovo 4 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/826, kuriuo dėl išsamių šildymo ir vėsinimo efektyvumo potencialo vertinimų turinio iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES VIII ir IX priedai (OL L 137, 2019 5 23, p. 3).

⁽⁴⁾ Su pakeitimais, padarytais 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/844, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo ir Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 156, 2018 6 19, p. 75).

⁽⁵⁾ Su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2018/2002.

⁽⁶⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atnaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

⁽⁷⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

⁽⁸⁾ Gairės dėl Direktyvos 2012/27/ES;
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52013SC0449>

I PRIEDAS

EFEKTYVAUS ŠILUMOS IR VĖSUMOS TIEKIMO POTENCIALO IŠSAMŲ VERTINIMŲ TURINYS

1. BENDROSIOS REKOMENDACIJOS DĖL EVED VIII PRIEDO

Pagal Direktyvos 2012/27/ES (Energijos vartojimo efektyvumo direktyva, EVED) 14 straipsnio 1 ir 3 dalis kiekviena valstybė narė turi parengti ir Komisijai pateikti išsamų efektyvaus šilumos ir vėsumos tiekimo galimybių vertinimą. Į vertinimą turi būti įtraukti visi EVED VIII priede nurodyti elementai.

Pirmąjį vertinimą valstybės narės turėjo pateikti iki 2015 m. gruodžio 31 d. Komisijos prašymu tą vertinimą reikia atnaujinti kas penkerius metus. Analizės rengimas turi būti glaudžiai susijęs su planavimo ir ataskaitų teikimo priemonėmis, numatytomis Reglamente (ES) 2018/1999 (Valdymo reglamentas) ir, jei įmanoma, pagrįstas ankstesniais vertinimais. Valstybės narės gali naudotis Komisijos pateikta ataskaitų teikimo forma.

Siekdama supaprastinti vertinimus Komisija pasinaudojo EVED 22 ir 23 straipsniuose numatytomis galimybėmis ir pasiūlė Deleguotąjį reglamentą (ES) 2019/826, kuriuo iš dalies keičiamas EVED VIII priedas ir IX priedo 1 dalis.

Šio dokumento tikslas – paaiškinti naujuosius reikalavimus ir padėti veiksmingai ir nuosekliai taikyti EVED VIII priedo nuostatas dėl informacijos, kurią reikia pateikti Komisijai išsamiuose vertinimuose. Šiuo dokumentu pakeičiamos Komisijos paskelbtos galiojančios gairės dėl šilumos ir vėsumos tiekimo efektyvumo didinimo ⁽¹⁾.

Rengiant nacionalinę šilumos ir vėsumos tiekimo apžvalgą išsamaus vertinimo parengiamieji veiksmai turi apimti:

- naudingosios energijos (NE) ⁽²⁾ kiekio įvertinimą ir kiekybinį galutinės energijos suvartojimo (GES) ⁽³⁾ įvertinimą pagal sektorius (GWh per metus),
- apskaičiuotą ir nustatytą dabartinį šilumos ir vėsumos kiekį, tiekiamą galutinio suvartojimo sektoriams (GWh per metus), suskirstytą pagal technologijas ir pagal tai, ar energija pagaminta iš iškastinių, ar iš atsinaujinančiųjų išteklių,
- nustatytą galimą kiekį, tiekiamą iš įrenginių, kuriuose pagaminama atliekinė šiluma arba vėsuma (GWh per metus),
- iš atsinaujinančiųjų išteklių ir iš atliekinės šilumos ar vėsumos gautos energijos dalį, apie kurią pranešta, galutinės energijos kiekyje, suvartotame per paskutinius penkerius metus centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo sektoriuje,
- prognozuojamos šilumos ir vėsumos energijos paklausos tendencijas per ateinančius 30 metų (GWh) ir
- valstybės teritorijos žemėlapi, kuriame pažymėtos energijai imlios teritorijos, šilumos ir vėsumos tiekimo punktai, nurodyti 2 punkto b papunktyje, bei esami ir planuojami centralizuoto šilumos tiekimo įrenginiai.

Bendrai apžvelgiant šildymo ir vėsinimo politiką į vertinimą būtina įtraukti:

- efektyvaus šilumos ir vėsumos tiekimo vaidmens siekiant ilgainiui sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį aprašymą ir
- bendrą galiojančios šildymo ir vėsinimo politikos ir priemonių apžvalgą, pateikiamą pagal Valdymo reglamentą.

⁽¹⁾ Gairės dėl Direktyvos 2012/27/ES, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52013SC0449>.

⁽²⁾ Naudingoji energija – visa galutiniams vartotojams reikalinga šilumos ir vėsumos energija po visų energijos transformavimo etapų šildymo ir vėsinimo įrangoje.

⁽³⁾ Visa energija, tiekiamą pramonei, transportui, namų ūkiams, paslaugų sektoriui ir žemės ūkiui. GES neapima energijos, tiekiamos energijos transformavimo sektoriui ir pačiam energetikos sektoriui. Visus skirtumus, palyginti su Eurostato statistiniais duomenimis ir balansais, reikia paaiškinti.

Kad būtų galima išanalizuoti ekonominį šildymo ir vėsinimo efektyvumo potencialą, rengiant išsamų vertinimą reikia atlikti šiuos veiksmus:

- nustatyti tinkamas mažo anglies dioksido kiekio ir didelio energijos vartojimo efektyvumo šilumos ir vėsumos tiekimo technologijas šalies teritorijoje remiantis sąnaudų ir naudos analize (SNA),
- parengti bazinį ir alternatyvius scenarijus, skirtus aiškiai apibrėžtai geografinai teritorijai,
- atlikti finansinę ir ekonominę analizę (atliekant pastarąją atsižvelgti į išorės sąnaudas),
- atlikti jautrumo analizę ir
- nurodyti taikytą metodą ir padarytas prielaidas.

Galiausiai, išsamaus vertinimo pabaigoje reikia pateikti pasiūlymus dėl papildomų ir būsimų šildymo ir vėsinimo politikos priemonių.

2. KONKREČIOS REKOMENDACIJOS

2.1. ŠILDYMO IR VĖSINIMO APŽVALGA

2.1.1. **Metinės šildymo ir vėsinimo paklausos įvertinimas atsižvelgiant į naudingąją energiją ir kiekybiškai įvertintą galutinės energijos suvartojimą**

Pagal EVED VIII priedo 1 punktą valstybės narės privalo pateikti naujausius kiekybiškai įvertintus GES duomenis apie šildymą ir vėsinimą būsto, paslaugų ir pramonės sektoriuose bei visuose kituose sektoriuose, kiekviename iš kurių suvartojamas kiekis sudaro daugiau kaip 5 proc. visos šalies naudingojo šildymo ir vėsinimo paklausos. Valstybės narės turi taip pat įvertinti ir pranešti naudingosios šildymo ir vėsinimo energijos paklausą tuose sektoriuose. Kiekvieno sektoriaus GES ir NE reikia pateikti GWh.

Galutinės šilumos ir vėsumos energijos suvartojimas turėtų būti pagrįstas tikra, pamatuota ir patikrinta informacija bei suskirstymu pagal sektorius, kaip numatyta Europos energetikos statistikoje ir nacionaliniuose energijos balansuose⁽⁴⁾.

Siekiant laikytis EVED VIII priedo 3 punkto tikslinga pateikti geografiškai suskirstytus tiekimo ir suvartojimo duomenis, kad būsimą energijos poreikį būtų galima susieti su tiekimo šaltiniais. Tam reikia žinoti pagrindinių šildymo ir vėsinimo naudotojų buvimo vietą. Kartu su informacija apie galimus tiekėjus pagal EVED VIII priedo 2 punktą taip galima parengti ten pat 3 punkte nurodytų vietų žemėlapi, kad būtų galima geriau suprasti įvairias sąlygas šalyje. Vienas iš būdų pateikti geografinį suskirstymą galėtų būti aiškios teritorinio suskirstymo sistemos, pvz., pašto indeksų, vietos administracinių vienetų, savivaldybių, pramoninių parkų ir jų apylinkių ir kt., panaudojimas.

Jei įmanoma ir naudinga, šildymo ir vėsinimo paklausą pagal sektorius galima suskirstyti į tam tikrus papildomus elementus, pvz., nustatyti energijos kiekį arba temperatūros klasę, kurios paprastai reikės⁽⁵⁾ (pvz., aukštos temperatūros šiluma, vidutinės temperatūros šiluma, vidutinės ir (arba) žemos temperatūros šiluma, žemos temperatūros šiluma, vėsinimas ir šaldymas). Taip pavyktų parengti tikslesnę ir naudingesnę analizę, pvz., atliekant SNA nustatyti konkrečių šilumos ir vėsumos tiekimo sprendimų techninį ir ekonominį gyvybingumą siekiant patenkinti konkrečius poreikius įvairiuose subsektoriuose.

Norint tinkamai suskirstyti paklausą reikia surinkti ir apdoroti patikimus duomenis. Tam neretai teks derinti įvairius duomenų rinkinius, tvarkyti duomenis iš viršaus į apačią ir iš apačios į viršų, daryti hipotezes ir prielaidas. Jeigu tiesioginių duomenų apie energijos suvartojimą nėra, reikėtų naudoti netiesioginius išvestinius duomenis. Galimi elementai – teritorinio vieneto gyventojai, energijos suvartojimas vienam gyventojui ir šildomas pastatų plotas vienam gyventojui. Skirtingiems subsektoriams tikriausiai reikės taikyti skirtingus metodus.

⁽⁴⁾ *Gairės dėl Direktyvos 2012/27/ES,*

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52013SC0449>.

⁽⁵⁾ Išsamesnę informaciją apie įprastą šilumos ir vėsumos suskirstymą pagal naudojimo paskirtį žr. IV priede.

Būsto sektoriuje ir dažniausiai paslaugų sektoriuje yra daug mažų ir vidutinių vartotojų, esančių visoje savivaldybės arba kito teritorinio vieneto teritorijoje. Jų energijos poreikis paprastai susijęs su patalpų šildymu ir vėsinimu, tad ji lemia patalpų plotas, kurių reikia šildyti ir (arba) vėsinti. Gali būti naudinga taikyti kriterijus, kuriais paklausa paaškinama geografiniu požiūriu⁽⁶⁾, pvz., suskirstyti tokius vartotojus į didelio ir mažo šilumos paklausos tankio grupes. Jeigu pastatai skirstomi į įvairius segmentus, pvz., siekiant atitikti energijos beveik nevartojančių pastatų reikalavimus, galima vadovautis tokiu pat suskirstymo į segmentus principu.

Pramonės sektoriuje paprastai yra keli dideli šilumos vartotojai, kurių paklausą lemia pramoniniai procesai. Šiuo atveju vartotojus galima suskirstyti į grupes pagal energijos poreikį (MWh per metus) ir temperatūros ribines vertes.

2.1.2. **Dabartinio šilumos ir vėsumos tiekimo nustatymas ir (arba) įvertinimas pagal technologiją**

Šio etapo tikslas – nustatyti technologinius sprendimus, naudojamus tiekiant šilumą ir vėsumą (EVED VIII priedo 1 punktas). Analizė ir verčių pateikimas turėtų būti tokios pat struktūros, kaip šildymo ir vėsinimo paklausos aprašymas. Pagal EVED VIII priedo 2 punkto a papunktį turi būti pateikiami naujausi turimi duomenys GWh per metus. Reikėtų skirti vietoje ir už jos ribų esančius išteklius bei atsinaujinančiuosius ir iškastinius energijos išteklius.

2 punkto a papunktyje išvardijamos technologijos, kurių energijos tiekimo duomenis reikia pateikti:

„— vietinis tiekimas:

- iš tik šilumai gaminti skirtų katilų,
- iš didelio naudingumo šilumos ir elektros energijos kogeneracijos įrenginių,
- šilumos siurblių,
- naudojant kitas vietoje taikomas technologijas ir iš kitų vietoje naudojamų šaltinių ir

— nevietinis tiekimas:

- iš didelio naudingumo šilumos ir elektros energijos kogeneracijos įrenginių;
- naudojant atliekinę šilumą,
- naudojant kitas ne vietoje taikomas technologijas ir iš kitų ne vietoje naudojamų šaltinių;“.

Kiekvienos technologijos atveju reikia atskirti atsinaujinančiuosius ir iškastinius energijos išteklius. Duomenis, kurių neįmanoma surinkti tiesiogiai, reikėtų nustatyti netiesiogiai. Pirmiau pateiktas sąrašas nėra baigtinis; tai mažiausia, ką į jį reikia įtraukti. Prireikus, siekiant užtikrinti išsamumą ir tikslumą, reikėtų įtraukti papildomus energijos šaltinius.

Duomenų apie šilumos ir vėsumos tiekimo šaltinius išsamumas turėtų atitikti reikalavimus, susijusius su pasirinktu išsamaus vertinimo metodu. Tai gali būti vietos duomenys, technologija, naudojamas kuras, tiekiamos energijos kiekis (MWh per metus) ir kokybė⁽⁷⁾, šilumos prieinamumas (per dieną arba per metus), įrenginių amžius ir tikėtina gyvavimo trukmė ir kt.

⁽⁶⁾ Tokių kriterijų pavyzdžiai:

- šilumos paklausos tankis (MWh/km²) – per metus suvartojamas šilumos ir vėsumos kiekis tam tikro teritorinio vieneto pastatuose, pvz., remiantis STRATEGO projekto ataskaita (<https://heatroadmap.eu/wp-content/uploads/2018/09/STRATEGO-WP2-Background-Report-6-Mapping-Potenital-for-DHC.pdf>) didelio poreikio teritorijos – tai teritorijos, kuriose suvartojamos šilumos energijos kiekis viršija 85 GWh/km² per metus, ir
- plotų santykis (m²/m²) – šildomas ar vėsinamas tam tikro teritorinio vieneto pastatų plotas, padalytas iš to vieneto ploto. Išsamesnę informaciją žr. *Bendrosios ataskaitos, kurioje pateikiamos gairės dėl viešųjų šilumos žemėlapių rengimo įrankių ir metodų*, 2.1.1 punkte, <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98823>.

⁽⁷⁾ Išsamesnę informaciją apie įprastą šilumos ir vėsumos suskirstymą pagal naudojimo paskirtį žr. IV priede.

2.2. Įrenginių, kuriuose gaminama atliekinė šiluma ar vėsuma, ir jų šilumos ar vėsumos tiekimo potencialo nustatymas

Šio etapo tikslas – nustatyti, aprašyti ir kiekybiškai įvertinti atliekinės šilumos ar vėsumos šaltinius, kurių techninis potencialas dar nėra visiškai išnaudotas. Tai galėtų būti panaudota kaip esamos ar būsimos šildymo ir vėsinimo paklausos rodiklis. EVED VIII priedo 2 punkto b papunktyje išvardijami šilumos gamybos įrenginiai, kuriuos reikia išnagrinėti:

- „— šiluminių jėgainių, iš kurių gali būti tiekama arba kurios gali būti modifikuotos taip, kad iš jų galėtų būti tiekama atliekinė šiluma, ir kurių bendra šiluminė galia yra didesnė nei 50 MW,
- šilumos ir elektros energijos kogeneracijos įrenginių, kuriuose naudojamos I priedo II dalyje nurodytos technologijos ir kurių bendra šiluminė galia yra didesnė nei 20 MW,
- atliekų deginimo įrenginių,
- atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginių, kurių bendra šiluminė galia yra didesnė nei 20 MW ir kuriuose šiluma ar vėsuma gaminama naudojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją, išskyrus 2 punkto b papunkčio i ir ii dalyse nurodytus įrenginius,
- pramonės įrenginių, kurių bendra šiluminė galia yra didesnė nei 20 MW ir iš kurių gali būti tiekama atliekinė šiluma.“

Valstybės narės gali atskirai pranešti ir apie kitus į sąrašą neįtrauktus atliekinės šilumos ir vėsumos šaltinius, visų pirma, iš tretinio sektoriaus. Kaip numatyta EVED 14 straipsnio 7 dalyje, leidimų išdavimo ir leidimo tikslais valstybės narės gali vertinti šiluminių elektrinių įrenginių, kurių bendroji šiluminė galia yra 20–50 MW, atliekinės šilumos gamybos galimybes.

Taip pat gali būti naudinga aprašyti gaminamos energijos kokybę, pvz., temperatūrą (garas ar karštas vanduo), kurią galima pasiekti atsižvelgiant į paskirtį, kuriai ji paprastai naudojama⁽⁸⁾. Jeigu atliekinės šilumos ar vėsumos kiekis arba kokybė nėra žinomi, juos galima įvertinti taikant tinkamą aiškiai dokumentuotomis prielaidomis pagrįstą metodiką. Pavyzdžiui, atliekinę šilumą iš elektros gamybos įrenginių galima atgauti taikant įvairius metodus ir technologijas⁽⁹⁾.

Žemėlapyje valstybės narės turi parodyti galimų atliekinės šilumos ir vėsumos šaltinių, kuriais ateityje būtų galima patenkinti poreikį, vietą.

2.3. Šilumos ir vėsumos tiekimo ir paklausos žemėlapiai

Pagal EVED VIII priedą į išsamų nacionalinių efektyvaus šilumos ir vėsumos tiekimo potencialo vertinimą reikia įtraukti visos šalies teritorijos žemėlapi, kuriame reikia pavaizduoti šildymo ir vėsinimo paklausos šaltinius ir infrastruktūrą, įskaitant šiuos dalykus (VIII priedo 3 punktas):

- „atlikus 1 punkte nurodytą analizę nustatyti šildymo ir vėsinimo paklausos rajonai; savivaldybių ir aglomeracijų zonos, kuriuose suvartojama daug energijos, turi būti pažymėtos pagal nuoseklius kriterijus,
- pagal 2 punkto b papunktį nustatyti esami šilumos ir vėsumos tiekimo punktai ir centralizuoto šilumos tiekimo įrenginiai,
- 2 punkto b papunktyje nurodyto tipo planuojami šilumos ir vėsumos tiekimo punktai ir centralizuoto šilumos perdavimo įrenginiai.“

Į šį sąrašą įtraukti tik objektai, kuriuos reikia pavaizduoti žemėlapyje. Galima įtraukti ir kitus objektus, pvz., atsinaujinančiųjų energijos išteklių pasiskirstymą.

Šildymo ir vėsinimo žemėlapio rengimas turėtų būti laikomas ne atskira užduotimi, o neatsiejama šildymo ir vėsinimo efektyvumo didinimo galimybių bei vartotojų ir potencialių tiekėjų sinergijos vertinimo proceso dalimi. Atsižvelgiant į reikalavimą parengti žemėlapi visi surinkti duomenys apie šildymo ir vėsinimo tiekimą ir paklausą turėtų būti pateikiami nurodant erdvinį aspektą, kad būtų galima nustatyti sinergijos galimybes.

⁽⁸⁾ Išsamesnę informaciją apie įprastą šilumos ir vėsumos suskirstymą pagal naudojimo paskirtį žr. V priede.

⁽⁹⁾ *Guidelines on best practices and informal guidance on how to implement the comprehensive assessment at Member State level (geriausias patirties gairės ir neoficialiosios gairės, kaip valstybės narės lygmeniu parengti išsamų vertinimą)*, <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98819>

Pagal EVED VIII priedo 3 punkto a papunkčio reikalavimus žemėlapių elementų skiriamoji geba turi būti pakankama, kad būtų galima nustatyti konkrečius šildymo ir vėsinimo paklausos rajonus. 3 punkto b ir c papunkčiuose nurodytų elementų atveju vizualiai galima viską pateikti bendriau (atsižvelgiant į pasirinktą analizės metodą ir turimą informaciją), bet SNA tikslais turi būti įmanoma pakankamai tiksliai nustatyti tam tikro elemento vietą.

Jeigu būsimų tiekimo punktų ir įrenginių planai buvo pateikti nacionalinės administracijos institucijai arba paminėti nacionalinės politikos dokumentuose, tai gali reikšti, kad jie yra pakankamai brandūs, kad juos būtų galima įtraukti į šią kategoriją. Tai nelems būsimų planavimo ar investavimo sprendimų ir nesaistys jokios šalies.

Žemėlapių sluoksniams rengti gali būti naudojami įvairūs metodai ⁽¹⁰⁾. Kai kuriuose žemėlapiuose užtikrinamas didesnis išsamumas ir gali prireikti didesnių išsamios informacijos rinkinių (pvz., žemėlapiuose su izolinijomis). Rengiant kitus galbūt reikės mažiau pastangų, bet jie bus ne tokie naudingi nustatant šilumos ir vėsumos vartotojų ir tiekėjų sinergiją (pvz., spalvinio kodavimo žemėlapiai). Valstybės narės raginamos rengti žemėlapius, kuriuose naudojama išsamiausia turima informacija, tačiau apsaugoti neskelbtiną komercinę informaciją.

Spalvų intensyvumo žemėlapių rekomenduojama paskelbti internete. Kai kuriose valstybėse narėse tai jau daroma; žemėlapis gali būti naudinga priemonė galimiems investuotojams ir visuomenei.

2.4. Šildymo ir vėsinimo paklausos prognozavimas

Pagal EVED VIII priedo 4 punktą reikia parengti ateinančių 30 metų šildymo ir vėsinimo paklausos prognozę, pateikiant tikslesnę ateinančių 10 metų informaciją. Prognozėje turi būti atsižvelgta į su energijos vartojimo efektyvumu ir šildymo ir vėsinimo paklausa susijusios politikos ir strategijos (pvz., ilgalaikių pastatų renovavimo strategijų pagal Pastatų energinio naudingumo direktyvą ⁽¹¹⁾), integruotų energetikos ir klimato srities veiksmų planų pagal Valdymo reglamentą) poveikį; reikėtų perteikti įvairių pramonės sektorių poreikius.

Rengdamos prognozes valstybės narės turėtų naudoti suskirstymo į segmentus metodą pagal EVED VIII priedo 1 ir 2 punktus, kad nustatytų dabartinę pasiūlą ir paklausą (t. y. būsto, paslaugų, pramonės ir kituose sektoriuose bei jų galimuose daliniuose segmentuose).

Galima vadovautis atitinkamomis tarptautinėmis, nacionalinėmis ir mokslinėmis ataskaitomis, jeigu jos yra parengtos remiantis aiškiai dokumentuota metodika ir jeigu jose pateikiama pakankamai išsami informacija. Kita vertus, rengiant prognozę galima remtis energijos paklausos modeliavimu. Metodus ir prielaidas būtina aprašyti ir paaiškinti.

2.5. Iš atsinaujinančiųjų išteklių ir iš atliekinės šilumos ar vėsumos gautos energijos dalis galutinės energijos kiekyje, suvartotame centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo sektoriuje

Valstybės narės privalo pranešti apie energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių ir atliekinės šilumos ir vėsumos dalį, kaip numatyta Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos (AIED) ⁽¹²⁾ 15 straipsnio 7 dalyje. Duomenis galima teikti dėl kiekvienos rūšies atsinaujinančiųjų neiškastinių išteklių, išvardytų AIED 2 straipsnio 1 punkte, ir dėl atliekinės šilumos.

Kol nėra sukurta atsinaujinančiosios vėsinimo energijos apskaitos metodikos pagal AIED 35 straipsnį, valstybės narės privalo naudoti tinkamą nacionalinę metodiką.

⁽¹⁰⁾ Išsamesnę informaciją apie atliekinės šilumos apskaičiavimo metodus žr. *Background report providing guidance on tools and methods for the preparation of public heat maps (bendroji ataskaita, kurioje pateikiamos gairės dėl viešųjų spalvų intensyvumo žemėlapių rengimo priemonių ir metodų)* 3 ir 4 punktuose; <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98823>.

⁽¹¹⁾ 2010 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo (OL L 153, 2010 6 18, p. 13).

⁽¹²⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

3. TIKSLAI, STRATEGIJOS IR POLITIKOS PRIEMONĖS

3.1. EFEKTYVAUS ŠILDYMO IR VĖSINIMO VAIDMUO ILGAINIUI SIEKIANT SUMAŽINTI IŠMETAMŲ ŠESD KIEKĮ IR DABARTINĖS POLITIKOS APŽVALGA

Reikėtų trumpai pristatyti su efektyviu šildymu ir vėsinimu susijusios dabartinės politikos apžvalgą sutelkiant dėmesį į visus pakeitimus, palyginti su politika, apie kurią buvo pranešta pagal Valdymo reglamentą, ir vengiant dubliavimo.

Konkreči šildymo ir vėsinimo politika turi derėti su politika, susijusia su penkiais energetikos sąjungos aspektais, visų pirma energijos vartojimo efektyvumo srityje (Valdymo reglamento 4 straipsnio b punkto 1–4 papunkčiai ir 15 straipsnio 4 dalies b punktas); tie aspektai:

- priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas, įskaitant išmetamų ŠESD kiekio sumažinimą ir jų absorbavimą, įgyvendinant sektoriaus atsinaujinančiosios energijos dalies, palyginti su GES, trajektorijas,
- energijos vartojimo efektyvumas, įskaitant indėlį įgyvendinant ES 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslą ir 2030, 2040 ir 2050 m. orientacinius tikslus,
- energetinis saugumas, įskaitant tiekimo šaltinių įvairinimą, energetikos sistemos atsparumo ir lankstumo didinimą ir priklausomybės nuo importo mažinimą,
- energijos vidaus rinkos, įskaitant sujungimo gerinimą, perdavimo infrastruktūrą, konkurencingas kainas ir į vartotojų dalyvavimą orientuotą politiką bei energijos nepritekliaus mažinimą, ir
- moksliniai tyrimai, inovacijos ir konkurencingumas, įskaitant įnašą į privačius mokslinius tyrimus ir inovacijas, ir švarių technologijų panaudojimas.

Valstybės narės turi aprašyti, kaip energijos vartojimo efektyvumas ir išmetamo ŠESD kiekio sumažinimas šildymo ir vėsinimo sektoriuje dera su tais penkiais aspektais, ir kiekybiškai tai įvertinti, kai pagrįsta ir įmanoma.

3.1.1. **Pavyzdys. Priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo aspektas**

Pavyzdžiui, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo aspekto atveju šildymo ir vėsinimo sektoriuje reikia kiekybiškai įvertinti energijos vartojimo efektyvumo politikos poveikį išmetamų ŠESD kiekiui ir žemės naudojimui. Reikėtų apibūdinti technologijų naudojimą ateityje, nurodant atsinaujinančiųjų neiškastinių išteklių panaudojimą, įskaitant atsinaujinančiosios (vėjo, saulės, fotovoltinės) elektros energijos panaudojimą šildymo ar vėsinimo tikslais ir tiesioginę šilumos gamybą iš atsinaujinančiųjų energijos nešiklių (šildymas ir vėsinimas naudojant saulės šilumos energiją, biomasę, biodujos, vandenilis, sintezės dujos) ar kt. Paskesnėje SNA (žr. 4 skirsnį) būtų galima nustatyti naują politiką ir priemones (5 skirsnis) siekiant įgyvendinti su šildymu ir vėsinimu susijusius nacionalinius energijos vartojimo efektyvumo ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslus.

3.1.2. **Pavyzdys. Energijos vartojimo efektyvumo aspektas**

Kalbant apskritai apie energijos vartojimo efektyvumą, valstybės narės turi nurodyti kiekį, kuriuo pagal šildymo ir vėsinimo sektoriaus energijos vartojimo efektyvumo politiką tikimasi prisidėti prie 2030, 2040 ir 2050 m. tikslų. Jį reikia kiekybiškai apskaičiuoti įvertinant pirminės ar galutinės energijos suvartojimą, sutaupomos pirminės ar galutinės energijos kiekį arba energijos suvartojimo intensyvumą taikant pagal Valdymo reglamentą pasirinktą metodą.

Valstybės narės taip pat turėtų aprašyti atitinkamą savo politikos poveikį energetiniam saugumui, moksliniams tyrimams, inovacijoms ir konkurencingumui.

4. EKONOMINIŲ EFEKTYVAUS ŠILDYMO IR VĖSINIMO GALIMYBIŲ ANALIZĖ

4.1. EKONOMINIŲ GALIMYBIŲ ANALIZĖ

4.1.1. **Apžvalga**

Valstybės narės gali įvairiomis priemonėmis analizuoti ekonomines šildymo ir vėsinimo technologijų galimybes, bet metodas turi būti (EVED VIII priedo 7 ir 8 punktai):

- taikomas visoje šalies teritorijoje (nors tai nereiškia, kad negali reikėti papildomos analizės, pvz., atskirai pagal regionus),

- pagrįstas SNA (EVED 14 straipsnio 3 dalis), o vertinimo kriterijus turi būti grynoji dabartinė vertė (GDV),
- taikomas nustatant alternatyvius efektyvesnių ir atsinaujinančiųjų išteklių šildymo ir vėsinimo technologijų scenarijus; tai apima bazinio ir alternatyvių nacionalinių šildymo ir vėsinimo sistemų scenarijų rengimą⁽¹³⁾,
- naudojamas aprėpiant įvairias technologijas – pramoninę atliekinę šilumą ir vėsumą, atliekų deginimą, didelio naudingumo kogeneraciją, kitus atsinaujinančiuosius energijos išteklius, šilumos siurblius ir šilumos nuostolių mažinimą veikiančiuose centralizuotuose tinkluose ir
- taikomas atsižvelgiant į socialinius ir ekonominius bei aplinkos veiksnius⁽¹⁴⁾.

Į SNA dalį, susijusią su įvertinimu pagal AIED 15 straipsnio 7 dalį, reikia įtraukti nedidelį ekologinį pavojų keliančiam atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimui ir atliekinės šilumos ir vėsumos naudojimui šildymo ir vėsinimo sektoriuje tinkamų vietovių erdvinę analizę ir nedidelio masto namų ūkio projektų galimybių įvertinimą.

Priklausomai nuo jų ir būtinosios informacijos buvimo vertinant sudėtingesnius šilumos paklausos ir pasiūlos sudedamųjų dalių ryšius nacionalinėje energetikos sistemoje, visų pirma dinamiškesnius aspektus, galima naudoti kitas pažangias energetikos sistemų modeliavimo priemones.

Vertinimo ataskaitoje turi būti nurodyta, kokios prielaidos buvo padarytos, visų pirma dėl pagrindinių energijos sąnaudų ir gautos energijos veiksnių kainų ir diskonto normos.

4.1.2. **Geografinės ir sistemos ribos**

Atliekant išsamų vertinimą itin svarbus analizės etapas yra geografinių ir sistemos ribų nustatymas. Taip nustatoma subjektų grupė ir jų sąveikos aspektai, kurie bus įtraukti į analizę.

EVED VIII priedo 8 punkto d papunktyje įtvirtinti du bendro pobūdžio reikalavimai, susiję su šiuo aspektu:

- geografinės ribos turi apimti tinkamą gerai apibrėžtą geografinę teritoriją ir
- SNA turi būti atsižvelgiama į visus sistemoje ir geografinėmis ribomis apibrėžtoje teritorijoje turimus atitinkamus centralizuoto ar necentralizuoto tiekimo išteklius.

Bendromis geografinėmis ribomis apibrėžta teritorija turi visiškai atitikti vertinamą teritoriją, t. y. nagrinėjamosios valstybės narės administracinę teritoriją. Tačiau, visų pirma didelėms valstybėms narėms, rekomenduojama papildomai padalyti savo teritoriją į regionus (pvz., NUTS-1), kad būtų lengviau rengti žemėlapius ir planus ir kad būtų atsižvelgiama į įvairias klimato zonas. Geografinėmis ribomis apibrėžtoje teritorijoje valstybės narės turėtų nustatyti šilumos ir vėsumos paklausos sinergijos su atliekų ir atsinaujinančiųjų išteklių šilumos ir vėsumos energija galimybes.

Kita vertus, sistemos ribos yra daug labiau vietinio pobūdžio sąvoka. Jomis turi būti apibrėžiamas vienetas arba šilumos ir vėsumos vartotojų ir tiekėjų, kurių energijos mainai yra arba gali būti reikšmingi, grupė. Taip apibrėžtos sistemos bus analizuojamos laikantis jų ribų (taikant SNA), siekiant nustatyti, ar tam tikros šilumos ir vėsumos tiekimo galimybės įgyvendinimas yra ekonomiškai naudingas.

Tokių sistemų pavyzdžiai⁽¹⁵⁾:

- daugiabučių namų grupė (šilumos vartotojai) ir planuojama centralizuoto šilumos tiekimo sistema (galimas šilumos tiekėjas),
- miesto rajonas, esantis šalia tinkamo šilumos šaltinio,

⁽¹³⁾ Įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energijos potencialo ir atliekinės šilumos ir vėsumos panaudojimo šildymo ir vėsinimo sektoriuje įvertinimą, kaip numatyta AIED 15 straipsnio 7 dalyje.

⁽¹⁴⁾ Papildomus paaiškinimus žr. V priede.

⁽¹⁵⁾ Šis neišsamus sąrašas čia pateikiamas tik kaip pavyzdys.

- mažesni šildymo ir vėsinimo įrenginiai, kaip antai prekybos zonų (šilumos ir vėsumos vartotojai), ir šilumos siurbLIAI (galima technologija, kuria patenkinamas šilumos ir vėsumos poreikis), ir
- pramonės įmonė, kurioje vartojama šiluma, ir kita įmonė, kuri galėtų tiekti atliekinę šilumą.

4.1.3. **Tinkamų techninių sprendimų nustatymas**

Ankstesniuose etapuose nurodytą poreikį galima patenkinti pasitelkiant įvairius didelio naudingumo šildymo ir vėsinimo sprendimus. Ekonomiškai efektyviausią ir naudingiausią šildymo ar vėsinimo sprendimą galima apibrėžti atsižvelgiant į vieną ar daugiau iš šių elementų:

- ištekliai, naudojami kaip energijos šaltinis, pvz., atliekinė šiluma, biomasė arba elektra,
- technologija, naudojama energijos ištekliams konvertuoti į vartotojams naudingą energiją, pvz., šilumos regeneravimas arba šilumos siurbLIAI, ir
- skirstomoji sistema, kurią naudojant vartotojams (centralizuotai ar necentralizuotai) galima tiekti naudingąją energiją.

Galimus techninius sprendimus taip pat reikėtų vertinti atsižvelgiant į galimybę juos naudoti:

- decentralizuotose (arba individualiose) sistemose, kai keli gamintojai (arba kiekvienas vartotojas) vietoje pagamina savo šilumą ar vėsumą, ir
- centralizuotose sistemose, kuriose centralizuotos šildymo ir vėsinimo sistemos naudojamos paskirstant šilumos energiją vartotojams iš nevietinių šilumos šaltinių, kuriuos galima naudoti šilumai ir vėsumai tiekti iki sistemos ribų, t. y. didelio paklausos tankio ir dideliems vartotojams, pvz., gamyklai.

Tinkamų sprendimų tam tikros energijos tiekimo ir vartojimo sistemos⁽¹⁶⁾ ribose pasirinkimą lems daug veiksnių, įskaitant:

- išteklių buvimą (pvz., atsižvelgiant į biomasės buvimą gali būti sprendžiama dėl praktinio biomase kūrenamų katilų naudingumo),
- šilumos poreikio ypatumus (pvz., centralizuotas šilumos tiekimas ypač tinka didelio šilumos paklausos tankio miesto teritorijoms) ir
- galimo šilumos tiekimo ypatumus (žemos temperatūros atliekinė šiluma gali būti netinkama naudoti pramoniniuose procesuose, bet gali būti tinkama naudoti centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje).

4.1.4. **Bazinis scenarijus**

Kaip nurodyta EVED VIII priedo 8 punkto a papunkčio ii dalyje, atskaitos taškas bus bazinis scenarijus, kuriame atsižvelgiama į politiką, vykdomą išsamaus vertinimo rengimo metu. Atskaitos taškas turėtų būti šių nacionalinės šildymo ir vėsinimo sistemos elementų charakteristikos:

- šilumos vartotojų ir šiuo metu suvartojamos energijos kiekio apžvalga,
- šiuo metu naudojami šilumos ir vėsumos tiekimo šaltiniai ir
- galimi šilumos ir vėsumos tiekimo šaltiniai (jeigu tokių pakeitimų galima pagrįstai tikėtis pagal vykdomą politiką ir priemones, kaip nurodyta EVED VIII priedo I dalyje).

Iš bazinio scenarijaus matyti labiausiai tikėtini energijos poreikio, tiekimo ir transformavimo pokyčiai atsižvelgiant į turimas žinias, technologinę plėtrą ir politikos priemones. Todėl tai įprastinės veiklos (BAU) arba atskaitos scenarijus. Jame reikia perteikti pagal nacionalinės ir ES teisės aktus taikomas politikos priemones ir jis gali būti grindžiamas pagal Valdymo reglamentą parengtais energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos taikant esamas priemones (WEM) scenarijais.

⁽¹⁶⁾ Tai sritis, kurioje tiekimo ir vartojimo sistemos yra tarpusavyje susijusios ir joms būdingos panašios charakteristikos.

Į jį reikėtų įtraukti informaciją apie tai, kaip šiuo metu patenkinamas poreikis, ir prielaidas, kaip jis bus patenkinamas ateityje. Ateities technologijos nebūtinai turi būti tik tos, kurios yra naudojamos dabar. Jos, pavyzdžiui, gali būti didelio naudingumo kogeneracija arba efektyvus centralizuotas šildymas ir vėsinimas (CŠV), jeigu tokių pokyčių galima pagrįstai tikėtis.

4.1.4.1. Dabartinis šilumos ir vėsumos tiekimo technologijų derinys

Baziniame scenarijuje reikia aprašyti kiekvieno šilumos paklausos segmento dabartinį šilumos ir vėsumos tiekimo technologijų derinį kiekvienos energijos sistemos ribose. Pirmenybę reikėtų teikti principui „iš apačios į viršų“ remiantis išsamią informaciją (pvz., arti šaltinio surinktais duomenimis, apklausų rezultatais ir kt.).

Nesant išsamos informacijos tokius duomenis galima numanyti pagal principą „iš viršaus į apačią“ remiantis:

- informacija apie dabartinį vartojamo kuro rūšių derinį ir
- prielaidomis dėl šalyje diegiamų pagrindinių technologinių sprendimų.

Kadangi šilumos tiekimo technologijų derinys susijęs su šilumos paklausos šaltiniu, informaciją apie pastarąją galima panaudoti tam, kad būtų galima parengti pirmojo įverčius. Pavyzdžiui, duomenis apie namų ar butų skaičių energijos sistemos ribose galima panaudoti siekiant įvertinti bendrą pavienių šildymo įrenginių skaičių ir dydį (darant prielaidą, kad viename name yra vienas įrenginys). Be to, siekiant nustatyti apytikslį šilumos gamybos įrenginių skaičių (ir jų dydį) pramonės sektoriuje, galima naudoti duomenis apie pramoninių įrenginių skaičių ir dydį.

4.1.4.2. Būsimas šilumos ir vėsumos tiekimo technologijų derinys ir jų pakeitimo sparta

Būsimą šilumos ir vėsumos tiekimo technologijų derinį galima įvertinti pagal paskutinių metų kuro rūšių derinį nustatant tų metų ir visų tarpinių metų technologijų derinį, darant prielaidas dėl įvairių raidos trajektorijų priklausomai nuo to, kaip vyko technologinė plėtra. Naudojant šią informaciją kartu su šildymo ir vėsinimo paklausos prognozėmis galima parengti viso laikotarpio technologijų derinio prognozes.

Prielaidas dėl būsimos šilumos ir vėsumos tiekimo technologijų derinio taip pat galima suformuluoti remiantis technologijų pakeitimo sparta. Darant prielaidą, kad šiuo metu naudojamą šilumos gamybos įrangą jos ekonominio gyvavimo ciklo pabaigoje reikės pakeisti, galima daryti prielaidas dėl:

- kai kurių technologijų naudojimo per analizės laikotarpį ir
- kitos įrangos pakeitimo.

Tokiais atvejais pagal pakeitimo mastą būtų galima daryti išvadą dėl naujų technologijų skverbties ribos atsižvelgiant į dabartinę paklausą. Pakeitimo mastai konkrečiuose sektoriuose gali būti:

- nustatomi pagal rinkos tyrimus arba naudojant kitus svarbius šaltinius, be kita ko, atsižvelgiant į galimą politikos priemonių įtaką, arba
- apskaičiuojami remiantis vidutiniu technologijos gyvavimo ciklu – darant prielaidą dėl 20 metų gyvavimo ciklo ir rinkos pertekliaus ir kad kasmet pakeičiama 1/20 technologijos įrangos.

4.1.5. Alternatyvių scenarijų rengimas

Pagal EVED VIII priedo 8 punkto c papunktį reikia apsvarstyti visus scenarijus, kurie gali padaryti poveikį baziniam lygiui, įskaitant efektyvaus individualaus šildymo ir vėsinimo vaidmenį. Taigi kiekvienos analizuojamos energijos sistemos ribose alternatyvių scenarijų skaičius turėtų atitikti pagal 7 punktą pateiktą techniniu požiūriu perspektyvių sprendimų skaičių.

Scenarijus, kurie nėra įmanomi (dėl techninių ar finansinių priežasčių arba dėl nacionalinių taisyklių), galima atmesti ankstyvame SNA etape, bet atmetus būtina pateikti aiškiai dokumentuotą pagrindimą.

Alternatyvių scenarijų rengimo procedūros iš esmės atitinka bazinio scenarijaus rengimo procesą. Įvairių technologijų dalis galima nustatyti kiekvieniems metams; reikia apskaičiuoti įrenginių dydį ir skaičių. Alternatyviuose scenarijuose reikia atsižvelgti į Valdymo reglamente nustatytus Europos Sąjungos energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos tikslus ir apsvarstyti būdus užtikrinti didesnio užmojo nacionalinį įnašą, darant prielaidą, kad energijos paklausa kinta taip pat, kaip pagal bazinį scenarijų.

Alternatyvių scenarijų išsamumas bus skirtingas:

- vietos sprendimų atveju reikėtų nustatyti technologijos dalį paklausos segmente ⁽¹⁷⁾, o
- ne vietos sprendimų atveju sprendimas juos įgyvendinti padarys poveikį iš karto visiems segmentams; todėl būtinas pajėgumus reikėtų vertinti pagal bendrą paklausą ir sezoninės apkrovos modelius, neatskiriant paklausos segmentų (pvz., jeigu iš CŠV tinklo šiluma tiekama namų ūkiams ir paslaugų sektoriui, reikia apskaičiuoti tik bendrus abiejų segmentų pajėgumus).

Pagal kiekvieną alternatyvų scenarijų reikia kiekybiškai apskaičiuoti šias vertes (palyginti su baziniu scenarijumi):

- ekonomines nagrinėjamų technologijų galimybes, kaip kriterijų taikant GDV,
- išmetamų ŠESD kiekio sumažinimą,
- sutaupytos pirminės energijos kiekį (GWh per metus) ir
- poveikį atsinaujinančiųjų išteklių energijos daliai nacionaliniame energijos rūšių derinyje.

4.2. SĄNAUDŲ IR NAUDOS ANALIZĖ

Siekiant įvertinti sprendimo investuoti į efektyvaus šildymo ir vėsinimo technologiją nulemtą gerovės pokytį, reikia atlikti SNA. Pagal EVED VIII priedo 8 punkto a papunkčio i dalį vertinimo kriterijus turi būti GDV.

Reikia nustatyti socialinę diskonto normą (SDN). Tai parametras, kuriuo perteikiamas visuomenės požiūris į tai, kaip reikėtų vertinti būsimą naudą ir sąnaudas, palyginti su dabartinėmis ⁽¹⁸⁾. Būsimoms sąnaudoms ir naudai suteikus dabartinę vertę galima jas lyginti per tam tikrą laikotarpį.

Į SNA reikia įtraukti ekonominę analizę ir finansinę analizę investuotojo požiūriu, be kita ko, taikant finansinę diskonto normą. Taip galima nustatyti galimas politikos įtakos sritis atsižvelgiant į finansinių ir ekonominių techninio sprendimo sąnaudų skirtumą.

Siekdamos įvertinti poveikį ir galimą šildymo ir vėsinimo naudą energetikos sistemai valstybės narės turėtų įvertinti, kokie techniniai sprendimai yra tinkamiausi poreikiams patenkinti. Nauda galėtų būti tokia:

- tiesesnė energijos paklausos kreivė,
- paklausos sumažinimas tinklo perkrovos atvejais arba per pikinių energijos kainų laikotarpius,
- didesnis sistemos atsparumas ir tiekimo patikimumas ir

⁽¹⁷⁾ t. y. pagal konkretų galutinio naudojimo tikslą (patalpų šildymas, vėsinimas, karštas vanduo arba garas) arba (sub)sektorių (pvz., būsto sektorius arba vienas iš jo subsektorių).

⁽¹⁸⁾ Komisijos rekomenduojama SDN (*Investicinių projektų sąnaudų ir naudos analizės gairės*) yra 5 proc. sanglaudos šalyse ir 3 proc. – kitose valstybėse narėse. Valstybės narės gali nustatyti kitą lyginamąjį rodiklį, jeigu:

- jos jį pagrindžia ekonomikos augimo prognozėmis ir kitais parametrais ir
- nuosekliai jį taiko visuose panašiuose projektuose toje pačioje šalyje, regione ar sektoriuje.

- siūloma apkrova tuomet, kai tiekiamas didelis kiekis, arba siūloma inercija energetikos sistemoje – SNA reikėtų atsižvelgti į tokio lankstumo vertę.

4.3. JAUTRUMO ANALIZĖ

Siekiant įvertinti pagrindinių veiksnių pakeitimų poveikį į SNA reikia įtraukti jautrumo analizę. Tam reikia įvertinti pakeitimų ir neaiškumų poveikį GDV (absoliučiai); taip pat galima nustatyti parametrus, kurių susijusi rizika yra didesnė. Įprasti nagrinėtini parametrai:

- investavimo ir veiklos sąnaudų pakeitimai,
- kuro ir elektros kainos,
- CO₂ kvotos ir
- poveikis aplinkai.

5. GALIMOS NAUJOS STRATEGIJOS IR POLITIKOS PRIEMONĖS

5.1. BŪSIMŲ TEISĖKŪROS IR KITŲ POLITIKOS PRIEMONIŲ PRISTATYMAS

Be esamų priemonių, aprašytų EVED VIII priedo 6 punkte, valstybės narės turėtų apžvelgti papildomas politikos priemones. Turėtų būti loginis ryšys tarp:

- šildymo ir vėsinimo duomenų, surinktų pagal 1 ir 2 punktus,
- būsimų politikos priemonių ir
- įvertinto jų poveikio.

Pagal 9 punktą turi būti kiekybiškai įvertinti šie kiekvienos politikos priemonės elementai:

- „išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimas,
- sutaupytos pirminės energijos kiekis (GWh per metus),
- poveikis didelio naudingumo kogeneracijos daliai,
- poveikis atsinaujinančiųjų išteklių energijos daliai nacionaliniame energijos rūšių derinyje ir šildymo bei vėsinimo sektoriuje,
- ryšys su nacionalinėmis finansinėmis programomis ir sutaupytais valstybės biudžeto ir rinkos dalyvių lėšomis,
- įvertintos valstybės paramos priemonės (jei tokių numatyta), joms skiriamas metinis biudžetas ir galimos pagalbos elementas.“

Planuojamas politikos priemones, kuriomis siekiama išnaudoti šildymo ir vėsinimo energijos vartojimo efektyvumo galimybes, reikėtų įtraukti į integruotą nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą pagal Valdymo reglamento 21 straipsnį. Valstybės narės gali įtraukti naujus elementus ir susieti juos su išsamiu vertinimu, kai atnaujins planus iki 2024 m. birželio 30 d.

—

II PRIEDAS

PAPILDOMI BIBLIOGRAFIJOS ŠALTINIAI

1. Bendrieji šaltiniai

- Geriausios patirties pavyzdžiai ir neoficialiosios gairės, kaip valstybės narės lygmeniu parengti išsamų vertinimą. Jungtinis tyrimų centras, Europos Komisija, 2016 m. ISBN 979-92-79-54016-5.

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98819>.

2. Šaltiniai dėl atliekinės šilumos ir vėsumos apskaičiavimo

- Pramonės atliekinė šiluma centralizuotam šildymui. Europos Bendrijų Komisija, Energetikos generalinis direktoratas, 1982 m.

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2fcd5481-ac79-4e8f-9aaa-ed88a38444db>

3. Šaltiniai dėl šilumos ir vėsumos tiekimo ir paklausos žemėlapių rengimo

- Bendroji ataskaita, kurioje pateikiamos gairės dėl viešųjų spalvų intensyvumo žemėlapių rengimo priemonių ir metodų. Jungtinis tyrimų centras, Europos Komisija, 2016 m. ISBN 978-92-79-54014-1.

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98823>.

4. Šaltiniai dėl sąnaudų ir naudos analizės atlikimo, įskaitant išorės sąnaudas

- Vadovas dėl transporto išorės sąnaudų. „CE Delft“ ataskaita, parengta Europos Komisijos Mobilumo ir transporto generalinio direktorato užsakymu, 2019 m.

<https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/studies/internalisation-handbook-isbn-978-92-79-96917-1.pdf>.

- Įgyvendinant projektus išmetamų ŠESD kiekio ir jo pokyčių vertinimo metodikos. Europos investicijų bankas, 2018 m.

https://www.eib.org/attachments/strategies/eib_project_carbon_footprint_methodologies_en.pdf.

- Ekonominis EIB investicinių projektų vertinimas. Europos investicijų bankas, 2013 m.

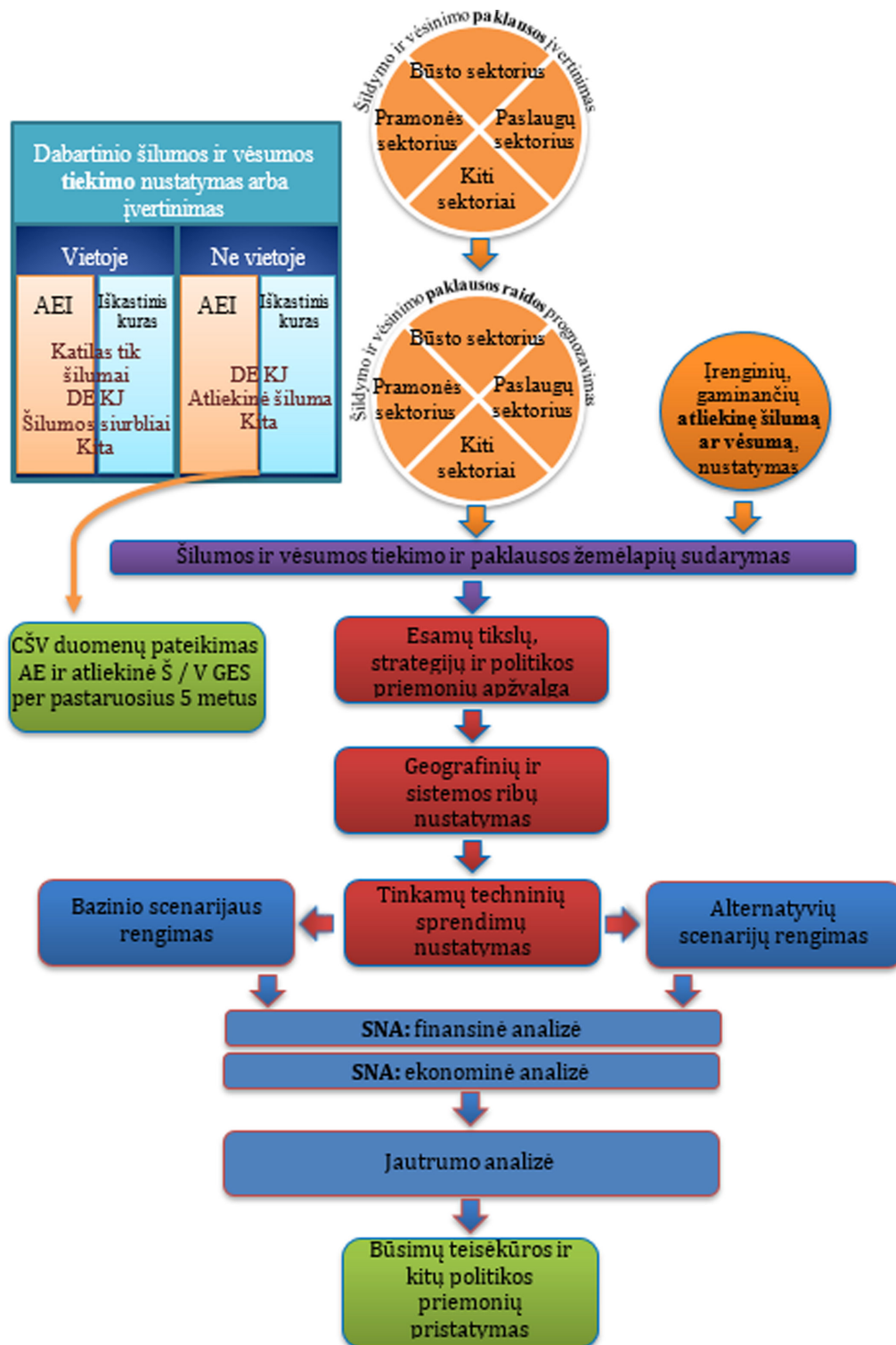
https://www.eib.org/attachments/thematic/economic_appraisal_of_investment_projects_en.pdf.

- Investicinių projektų sąnaudų ir naudos analizės gairės. 2014–2020 m. Sanglaudos politikos ekonominio vertinimo priemonė. Europos Komisija, Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas, 2014 m. ISBN 978-92-79-34796-2.

https://ec.europa.eu/inea/sites/inea/files/cba_guide_cohesion_policy.pdf.

III PRIEDAS

IŠSAMŲ VERTINIMŲ RENGIMO PROCESAS (EVED VIII PRIEDAS)

IV PRIEDAS

ATLIEKINĖS ŠILUMOS APSKAITA

1. Apžvalga

Atliekinė šiluma – šilumos energijos perteklius, liekantis po pramoninio proceso ir šilumos surinkimo. Pagal EVED VIII priedo 2 punkto b papunktį duomenų apie atliekinę šilumą pateikimo mastas skiriasi nuo tokių duomenų, pateikiamų pagal c papunktį. 2 punkto b papunktis susijęs su galimu tiekiamu atliekinės šilumos kiekiu GWh (techniniu potencialu) per metus, kurį gali pateikti kiti įrenginiai, kurie nėra įtraukti į sąrašą. Kita vertus, pagal 2 punkto c papunktį reikia pranešti apie „iš atsinaujinančiųjų išteklių ir iš atliekinės šilumos ar vėsumos gautos energijos dalį galutinės energijos kiekyje, suvartotame per paskutinius penkerius metus centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo sektoriuje ⁽¹⁾“.

2. Apskaita vykdant atliekinės šilumos ir vėsumos projektus

Procesų atliekinę šilumą ir vėsumą apskaityti sunku, nes nuo to momento, kai perteklius yra panaudojamas vietoje, jis nebėra atliekinė energija ir tampa didesnio efektyvumo arba mažesnių įrenginių veiklos sąnaudų dalimi.

Iš principo, šiluma laikoma atliekine šiluma tik kai ji yra kito proceso šalutinis produktas, kuris būtų išmestas į aplinką, kol nebus patiektas naudoti ne vietoje. Kitaip tariant, pramoninė atliekinė šiluma lygi energijos apkrovai, kuri kitaip nebūtų išgaunama ir kai reikia išorės vėsinimo.

Atliekine šiluma nereikėtų laikyti šių kategorijų energijos:

- šilumos, kuri buvo pagaminta turint pagrindinį tikslą tiesiogiai ją panaudoti vietoje arba už jos ribų ir kuri nėra kito proceso šalutinis produktas, neatsižvelgiant į energijos sąnaudas,
- kogeneracijos metu pagamintos šilumos iš kogeneracinių jėgainių (KJ), nes KJ savaime yra energijos vartojimo efektyvumo priemonė. Ją taikant sumažinamas atliekinės šilumos kiekis, nes kuro išteklių energija vartojama efektyviau, ir
- šilumos, kuri yra arba gali būti regeneruojama vidaus lygmeniu toje pačioje vietoje.

Atliekinės šilumos pavyzdžiai:

- duomenų centrai ar prekybos plotai, kuriuos reikia vėsinti, kai vykdant veiklą pagaminamą šilumą galima pristatyti už vietos ribų, o ne išmesti į aplinką, ir
- tiesioginis kondensatorių aušinimo srauto panaudojimas (pvz., šiluma gali būti tiekama šiltnamiams šildyti).

Jeigu iš atsinaujinančiųjų išteklių kuro pagaminama šiluma yra pagrindinio proceso šalutinis produktas, teikiant duomenis pagal 2 punkto b ir c papunkčius ją galima laikyti atliekine šiluma (pvz., biomasės ir biologiškai skaidžių atliekų deginimas).

Norint žemėlapiuose pavaizduoti atliekinės šilumos ir vėsumos projektus (3 punktas) valstybėms narėms rekomenduojama rinkti šią informaciją:

- gamyklos pavadinimas ir vieta,
- turimos ir galimos atliekinės šilumos ir vėsumos kiekis (GWh per metus) ir kokybė (įprasta temperatūra ir terpė) ir
- atliekinės šilumos ir vėsumos buvimas (valandų per metus).

3. Atliekinės šilumos apskaita kogeneracijos reikmėms

Kogeneracijos reikmėms apskaitomą šilumą reikia atimti ir jos negalima skaičiuoti kaip atliekinės šilumos pateikiant galimo šilumos ir vėsumos tiekimo analizės rezultatus (2 punkto b ir c papunkčiai) ir trijų rūšių energiją reikia apskaityti atskirai:

- elektros energiją,

⁽¹⁾ Iš atsinaujinančiųjų išteklių gautos vėsumos tiekimas turėtų būti nustatomas taikant bendrą vėsinimui ir centralizuotam vėsumos tiekimui suvartojamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekio apskaičiavimo metodą (AIED 35 straipsnis), kai jis bus sukurtas. Iki tol reikėtų taikyti tinkamą nacionalinį metodą.

- kogeneracijos šilumos energiją ir
- atliekinę energiją, kuri nėra panaudota ir kurią galima regeneruoti iš elektrinės kondensatoriaus arba išmetamųjų dujų. Pagal 2 punkto b papunktį reikia teikti duomenis apie visų šių rūšių šilumą. Pagal 2 punkto c papunktį galima teikti duomenis tik dėl tokios šilumos dalies, įtraukiamos į centralizuoto šilumos tiekimo sistemos suvartojamą galutinės energijos kiekį.

4. Atliekinės šilumos ir vėsumos apskaita pagal EVED VIII priedo 2 punkto b papunktį

Pagal 2 punkto b papunktį su centralizuota sistema susijusių atliekinės šilumos ir vėsumos duomenų pateikimas neribojamas. Taigi turi būti pranešama apie bendrą dabartinę ir potencialią atliekinę šilumą ir vėsumą, kurią galima tiesiogiai panaudoti kitam procesui (jeigu tai leidžia tiekiamos energijos temperatūros lygis) arba naudojant šilumos siurblius pritaikyti pagal tinkamą lygį, kad ją būtų galima panaudoti už vietos ribų.

Duomenis apie atliekinės energijos potencialą pagal 2 punkto b papunktį taip pat galima teikti remiantis pramoninių objektų apklausos rezultatais. Atliekant apklausą respondentų galima paprašyti kiekybiškai įvertinti:

- bendras energijos sąnaudas,
- šiluminius pajėgumus,
- kiek pagamintos šilumos jau panaudojama ir
- kiek šilumos atvėsta (arba kiek vėsumos sušyla) arba išleidžiama į aplinką.

Dar viena galimybė įvertinti galimą atliekinės šilumos ir vėsumos tiekimą – remtis netiesioginiais įverčiais, grindžiamais prielaida, kad panašūs šilumos temperatūros profiliai yra būdingi gamykloms:

- kurios veikia tame pačiame sektoriuje,
- kurios yra panašaus amžiaus,
- kurios pasižymi vienodu energetinės integracijos laipsniu ^(?) ir
- kurioms taikomos panašios energijos nuostolių mažinimo priemonės.

Tad galima apskaičiuoti, kad vienai tonai pagaminamo ar apdorojamo produkto tenka panašus atliekinės šilumos ar vėsumos kiekis (pvz., visos panašaus amžiaus gamyklos, kuriose naudojamos panašios technologijos, galėtų turėti panašius atliekinės šilumos profilius).

Apskaičiuotajam potencialui galima pritaikyti svertinį eksploatacinės parengties rodiklį, kuriuo atsižvelgiama į:

- regeneravimo įrangoje naudojamą technologiją,
- gamyklos amžių,
- energetinės integracijos laipsnį ir
- neseniai darytų investicijų į regeneravimo įrangą lygį.

Valstybėms narėms primygtinai rekomenduojama pateikti duomenis apie atliekinės šilumos ir vėsumos temperatūros lygį ir šaltinį (skystas vanduo, garas, išlydyta druska ar kita); tie veiksniai lemia galimą taikymą ir perdavimo atstumus, tad daro poveikį scenarijų analizei. Atliekinei šilumai regeneruoti dažniausiai naudojami tokie šaltiniai:

- stiklo lydymosi, cemento krosnių, dūmų deginimo įrenginių, aliuminio atšvaitinių aukštakrosnių ir katilų išmetamosios dujos,
- plieno elektros lanko krosnių, aliuminio atšvaitinių aukštakrosnių bei džiovimo ir sukietinimo krosnių procesų išmetamosios dujos ir
- krosnių, oro kompresorių ir vidaus degimo variklių aušinimo vanduo.

Garas retai būna atliekinė šiluma, nes jis paprastai pagaminamas prireikus ir yra išmetamas arba kondensuojamas vykstant procesui.

^(?) Pramonės atliekinė šiluma centralizuotam šildymui (Komisijos gairės)

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2fcd5481-ac79-4e8f-9aaa-ed88a38444db>.

Toliau esančioje lentelėje pateikiamas orientacinis šilumos ir vėsumos suskirstymas į kategorijas pagal temperatūros lygį ir išvardijami dažniausi šilumos panaudojimo atvejai. Apimama ir atliekinė, ir naudingoji šiluma, neatsižvelgiant į jai pagaminti suvartotą kurą.

Kategorija	Šaltinis	Temperatūros intervalas (°C)	Dažniausi panaudojimo tikslai
aukštos temperatūros šiluma	tiesioginis šildymas konvekcijos būdu (liepsna), elektros lanku, alyva ir kt.	> 500	plienas, cementas, stiklas
vidutinės temperatūros šiluma	aukšto slėgio garas	150–500	chemijos pramonės garo procesai
vidutinės ir (arba) žemos temperatūros šiluma	vidutinio slėgio garas	100–149	popieriaus, maisto, chemijos ir kitos pramonės garo procesai
žemos temperatūros šiluma	karštas vanduo	40–99	patalpų šildymas, maisto pramonės procesai ir kt.
vėsinimas	vanduo	0 – aplinkos temperatūra	patalpų vėsinimas, maisto pramonės procesai ir kt.
šaldymas	aušalas	< 0	šaldymas maisto, chemijos pramonėje

5. Atliekinės šilumos duomenų pateikimas pagal EVED VIII priedo 2 punkto c papunktį

AIED ⁽³⁾ nustatomas glaudus energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos ryšys ir laikoma, kad abu tuos rodiklius galima įtraukti į orientacinį kasmet didėjančios atsinaujinančiosios energijos dalies tikslą šildymo ir vėsinimo sektoriuje.

AIED ⁽⁴⁾ atliekinė šiluma apibrėžiama taip: „pramoniniuose ar energijos gamybos įrenginiuose arba tretiniame sektoriuje neišvengiamai sukuriama perteklinė šiluma ir vėsuma, kuri be prieigos prie centralizuoto šilumos arba vėsumos tiekimo sistemos nenaudojama pasklistų ore arba vandenyje, kai buvo arba bus taikomas kogeneracijos procesas arba kai kogeneracija yra negalima“.

Pateikiant duomenis apie ankstesnę energijos iš atliekinės šilumos ar vėsumos dalį ⁽⁵⁾ per pastaruosius penkerius metus (2 punkto c papunktis) galima apskaityti tik atliekinę šilumą ar vėsumą galutinės energijos kiekyje, suvartotame centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo sektoriuje.

⁽³⁾ AIED 23 straipsnyje („Atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo šildymo ir vėsinimo srityje skatinimas“) nustatomi orientaciniai tikslai ir reglamentuojama atsinaujinančiosios energijos ir atliekinės šilumos ar vėsumos apskaita.

⁽⁴⁾ AIED 2 straipsnio 9 dalis.

⁽⁵⁾ Šiame priede terminai „atliekinė šiluma ir vėsuma“ ir „perteklinė šiluma ir vėsuma“ vartojami kaip sinonimai. Atliekinė šiluma – tai pirmiausia likutinė termodinaminio ciklo šiluma, kuri būtų išleista į aplinką, nebent ji būtų surenkama ir tiekama naudoti už vietos ribų. Dalis jos gali būti naudojama už vietos ribų, jeigu pavyksta rasti tinkamą šilumos šalintuvą. Ji gali būti tiekama šilumos tinklui arba kitam pramonės objektui. Dalis atliekinės šilumos ar vėsumos, paskirstoma per centralizuotą sistemą, gali būti pranešama pagal EVED VIII priedo 2 punkto c papunktį.

V PRIEDAS

FINANSINĖ IR EKONOMINĖ SĄNAUDŲ IR NAUDOS ANALIZĖ

1. Apžvalga

SNA – tai esminis analizės metodas, kurį taikant vertinamas investavimo sprendimo nulemtas gerovės pokytis. Atliekant tokią analizę reikia įvertinti sąnaudų ir naudos pasikeitimus lyginant bazinį ir alternatyvius scenarijus. Po to rezultatus galima įtraukti į bendrą programą siekiant ilgainiui juos palyginti ir padaryti išvadas dėl jų pelningumo.

Pagal EVED VIII priedą į SNA turi būti įtraukiama:

- ekonominė analizė, kuria vertinami socialiniai ir ekonominiai bei aplinkos veiksniai bei visos visuomenės gerovės pokyčiai (t. y. klestėjimo lygis ir gyvenimo lygis), kuriuos galima susieti su gerove. Ekonominė analizė paprastai vadovaujama formuojant politiką ir
- finansinė analizė, atliekama privataus investuotojo požiūriu, grynąją grąžą vertinant tradiciniais diskontuoto grynųjų pinigų srauto metodais.

Atlikus abiejų rūšių analizę galima nustatyti sritis, kuriose įgyvendinant politiką galima užpildyti spragas tarp visuomenės poreikių ir iniciatyvos finansinio gyvybingumo ir (arba) tinkamumo. Po to politikos formuotojai gali priimti priemones, kuriomis siekiama remti arba skatinti (pvz., nustatant įpareigojimus, ekonomines paskatas ir kt.) iniciatyvą ir atsisaityti paramos mechanizmų, kai iš vertinimo matyti, jog socialiniu požiūriu jie nėra pateisinami.

SNA grindžiama diskontuoto grynųjų pinigų srauto analize, kurią atlikdamas analitikas:

- kiekvienos energijos sistemos ribose nustato bazinį ir alternatyvius scenarijus,
- kiekybiškai įvertina ir monetizuoja atitinkamas sąnaudas ir naudą (taip pat atsižvelgdamas į sąnaudų ir naudos pasiskirstymą per analizuojamą laikotarpį) ir
- įvertina pakeitimus lygindamas bazinį ir kiekvieną alternatyvų scenarijų.

Surinkus informaciją apie visas sąnaudas ir visą naudą, taikant vertinimo kriterijus (šiuo atveju – GDV) vertinama grąža pagal įvairius alternatyvius scenarijus.

2. Finansinė analizė

Atliekant finansinę analizę reikėtų atsižvelgti:

- tik į vidaus ir išorės grynųjų pinigų srautus; į apskaitos straipsnius, neatitinkančius faktinių srautų (t. y. nusidėvėjimo, atidėjinių ir kt.), neatsižvelgiama,
- nuolatinės (tikrąsias) kainas, nustatytas ataskaitiniais metais arba dabartines (nominaliąsias) kainas, siekiant sumažinti neapibrėžtį ir sudėtingumą,
- prognozuojamą vartotojų kainų indeksą (CPI),
- išlaidų ir pajamų PVM (nebent projekto vykdytojas gali jį susigrąžinti) ir
- tiesioginius mokesčius, susijusius su išteklių (t. y. elektros, darbo jėgos ir kt.) kainomis.

Nauda, kurią reikia įtraukti:

- energijos pardavimo pajamos,
- subsidijos ir
- likutinė vertė.

Sąnaudos turėtų apimti:

- šildymo ir vėsinimo technologijų investicines sąnaudas,
- veiklos ir priežiūros sąnaudas ir
- CO₂ sąnaudas.

Finansinė diskonto norma (FDN) naudojama norint perteikti alternatyviasias kapitalo sąnaudas, t. y. galimą grąžą toki pat kapitalą investavus į alternatyvų projektą. Kaip rizikos suvokimo rodiklis, ji gali būti įvairi priklausomai nuo sprendimą priimančio subjekto požiūrio ir technologijos (žr. 4 skirsnį).

3. Ekonominė analizė

Į ekonominę analizę reikia įtraukti bent EVED VIII priedo 8 punkto b papunktyje išvardytas sąnaudas ir naudą, įskaitant

- gaunamos energijos vertę vartotojui,
- gamyklų investicines sąnaudas,
- įrangą ir susijusius energetikos tinklus,
- kintamąsias ir pastoviąsias veiklos sąnaudas ir
- energijos sąnaudas.

Ekonominės galimybės – tai techninių galimybių, kurios, palyginti su tradiciniais energijos tiekimo ištekliais, yra ekonomiškai efektyvios, poaibis. Alternatyvūs scenarijai rengiami siekiant išbandyti įvairių techninių sprendimų, kuriais siekiama patenkinti šilumos poreikį, potencialo realizavimo poveikį. Tos potencialo dalys, kurių GDV yra teigiama, palyginti su baziniu scenarijumi, byloja apie išlaidų efektyvumą ir sudaro tos technologijos ekonominį potencialą.

Taikant alternatyvius scenarijus su panašiais rezultatais sprendimus galima priimti remiantis papildomais kriterijais, kaip antai išmetamo CO₂ kiekiu, sutaupytos pirminės energijos kiekiu arba kitais pagrindiniais rodikliais. Sistemos ribų lygmeniu nustatytus ekonomiškai efektyviausius sprendimus, juos galima sujungti siekiant nacionaliniu lygmeniu nustatyti ekonomiškai efektyviausias galimybes.

Ekonominei analizei naudojama socialinė diskonto norma (SDN) perteikiamas visuomenės požiūris į tai, kaip reikėtų vertinti būsimą naudą ir sąnaudas, palyginti su dabartinėmis (žr. 4 skirsnį).

Nors ekonominė analizė atliekama taip pat, kaip finansinė, esama labai svarbių skirtumų; atliekant ekonominę analizę, visų pirma:

- turi būti taikomos fiskalinės korekcijos, nes paprastai vertinami pervedimai tarp ūkio subjektų, kurie neperteikia tikrojo poveikio ekonominei gerovei,
- į išteklių (įskaitant darbo jėgą) kainas neįtraukiami tiesioginiai mokesčiai,
- neįtraukiamos subsidijos, nes jos yra pervedimai tarp subjektų ir nedaro poveikio ekonominei visos visuomenės gerovei,
- mokesčių mokėtojų įmonėms pervedamas turtas ir susijęs poveikis visuomenei ir gerovei yra visuomenės patiriamos sąnaudos ir jas reikėtų apskaityti ir
- reikėtų apskaičiuoti išorės veiksnius ir poveikį visuomenės gerovei⁽¹⁾; pagrindiniai išorės veiksniai, kuriuos reikia apsvastyti:
 - kuro deginimo poveikis aplinkai ir sveikatai ir
 - makroekonominis investicijų į energetikos sistemą poveikis.

4. Finansinė ir socialinė diskonto normos

Apskaičiuojant GDV reikia naudoti diskonto normą; tai parametras, kuriuo perteikiama būsimų sąnaudų ir naudos vertė visuomenei, palyginti su dabartinėmis sąnaudomis ir nauda. Diskonto normos naudojamos konvertuojant būsimas sąnaudas ir naudą jų dabartine verte, kad būtų galima atlikti palyginimą per tam tikrą laikotarpį.

Naudojamos dvi diskonto normos:

- finansinė diskonto norma (FDN) naudojama finansinės analizės tikslais norint perteikti alternatyviasias kapitalo sąnaudas, t. y. galimą grąžą, kurią būtų galima gauti tą patį kapitalą investavus į alternatyvų projektą. Ji gali skirtis priklausomai nuo:
 - sprendimus priimančio subjekto požiūrio (įvairūs suinteresuotieji subjektai (pvz., sektoriai, paslaugų įmonės ir namų ūkių savininkai) gali turėti skirtingų lūkesčių ir patirti skirtingas su jų turimu kapitalu susijusias alternatyvias sąnaudas) ir

⁽¹⁾ Atliekant finansinę analizę į juos neatsižvelgiama, nes jie nesukuria investuotojams tikrojo pinigų srauto.

- technologijos, nes tai rizikos suvokimo rodiklis, ir
- socialinė diskonto norma (SDN) naudojama ekonominės analizės tikslais norint perteikti visuomenės požiūrį į tai, kaip reikėtų vertinti būsimą naudą ir sąnaudas, palyginti su dabartinėmis.

Per 2014–2020 m. programavimo laikotarpį Komisija ⁽²⁾ siūlo naudoti dvi lyginamąsias SDN: 5 proc. – sanglaudos šalyse ir 3 proc. – kitur. Ji taip pat ragina valstybes nares pateikti savo lyginamuosius SDN rodiklius. Valstybės narės, kuriose yra nustatytos individualios vertės, gali jas naudoti SNA; tos, kuriose jos nenustatytos, gali naudoti pamatines vertes. Kadangi jos pateikiamos dėl 2014–2020 m., atliekant jautrumo analizę galima išnagrinėti galimo SND pasikeitimo po 2020 m. poveikį.

⁽²⁾ *Investicinių projektų sąnaudų ir naudos analizės gairės*,
https://ec.europa.eu/inea/sites/inea/files/cba_guide_cohesion_policy.pdf.

VI PRIEDAS

SĄNAUDŲ IR NAUDOS ANALIZĖS IŠORĖS SĄNAUDOS

1. Apžvalga

Gaminant energiją daromas įvairūs poveikis aplinkai, susijęs su tarša, žemės naudojimu ir išteklių (pvz., kuro, vandens) suvartojimu; tai daro įtaką visuomenės gerovei. Yra įvairių būdų piniginei poveikio aplinkai vertei nustatyti, kad būtų galima į ją atsižvelgti priimančiais sprendimus ⁽¹⁾ ⁽²⁾.

2. Aplinkosauginės vertės nustatymas

Aplinkosauginė vertė nustatyti reikia daug duomenų ir išteklių. Šią užduotį galima palengvinti naudojantis žalos aplinkai rodiklių duomenų bazėmis, kuriose pateikiama informacija apie žalą aplinkai, kurią sukelia, pavyzdžiui, kiekvienas papildomas energijos, pagamintos naudojant tam tikrą technologiją, vienetas.

Šiuos veiksnius galima naudoti siekiant pagal kiekvieną scenarijų įvertinti poveikį aplinkai ir sveikatai. Jeigu jie išreikšiami kiekvienam papildomam pagamintos energijos vienetui, žala aplinkai pagal tam tikrą scenarijų nustatoma padauginant energijos kiekį, pagamintą naudojant tam tikrą technologiją, iš žalos koeficiento vienam naudojamam technologiją pagamintos energijos vienetui, kaip parodyta toliau:

$$[ENV_{y,t}]_{Scen.} = [E_{y,t}]_{Scen.} \cdot DF_y$$

čia:

$[ENV_{y,t}]_{Scen.}$ žala aplinkai, siejama su energija, gaminama naudojant y technologiją t metais pagal tam tikrą scenarijų [EUR];

$[E_{y,t}]_{Scen.}$ energija, pagaminta naudojant y technologiją t metais pagal vieną scenarijų [MWh], ir

DF_y žala aplinkai vienam energijos, pagamintos naudojant y technologiją, vienetui [EUR/MWh].

Žala aplinkai pagal tam tikrą scenarijų tam tikrais metais bus visos energijos, pagamintos tais metais naudojant visas tame scenarijuje numatytas technologijas, suma:

$$[ENV_{Total,t}]_{Scen.} = \left[\sum_{y=1}^n ENV_{y,t} \right]_{Scen.}$$

Papildomos informacijos galima rasti ataskaitose, kuriose pristatomi žalos aplinkai veiksniai, susiję su šiomis poveikio aplinkai kategorijomis: klimato kaita, ozono sluoksnio ardymu, dirvožemio rūgštėjimu, gėlo vandens eutrofikacija, toksiškumu žmogui, kietųjų dalelių susidarymu, žemės ūkio paskirties žemės naudojimu, miesto žemės naudojimu, energijos išteklių išekvojimu ir kt.

Ilgainiui tos vertės gali skirtis dėl įvairių parametrų (pvz., gyventojų tankio, bendro atmosferos taršos krūvio) pasikeitimų. Taigi atliekant jautrumo analizę galima įvertinti tokių pasikeitimų poveikį.

Technologijų pakeitimai ir su konkrečiomis šalimis susiję veiksniai, kaip antai energijos rūšių derinys, taip pat turės poveikį išorės aplinkos apsaugos sąnaudoms ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

Atliekant finansinę analizę atsižvelgiama į CO₂, išmetamo iš įrenginių, kuriems taikoma ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ATLPS), kiekio sąnaudas, nes jos yra įtrauktos į CO₂ rinkos kainas. Nustatant klimato kaitos poveikio vertę galima taikyti žalos sąnaudų metodą, kuriuo gaunamos didesnės vertės vienai išmetamam teršalų kiekiui tonai.

Kad ir koks būtų taikomas metodas, pereinant nuo finansinės prie ekonominės analizės išmetamo CO₂ kiekio sąnaudas reikia atmesti, kad būtų išvengta dvigubo skaičiavimo.

⁽¹⁾ *Investicinių projektų sąnaudų ir naudos analizės gairės*, https://ec.europa.eu/inea/sites/inea/files/cba_guide_cohesion_policy.pdf.

⁽²⁾ E. Zvingilaite, *Health externalities and heat savings in energy system modelling* („Išorės sveikatos veiksniai ir sutaupomos šilumos kiekis modeliuojant energetikos sistemas“) (Kgs. Lyngby, DTU, 2013 m.).

⁽³⁾ Europos Komisijos projektas „ExternE-Pol“.

⁽⁴⁾ *Subsidies and costs of EU energy – final report (galutinė ataskaita „ES energijos subsidijos ir sąnaudos“)* (Ecofys, 2014 m.).

2.1. Pavyzdžiai

Pagal alternatyvų scenarijų vertinant papildomų KJ pajėgumų poveikį aplinkai reikėtų atsižvelgti į elektros energijos gamybos pokyčių poveikį aplinkai:

- naujų KJ elektrinių statyba – reikia atsižvelgti į abiejų gautų energinių produktų (šilumos ir elektros) poveikį (naudojant žalos koeficientus). Be to, reikėtų atsižvelgti į tokio pačio elektros ir šilumos kiekio gamybos naudojant kitą technologiją žalos aplinkai sąnaudas, kurių pavyko išvengti,
- esamų elektrinių konvertavimas į KJ – galima daryti prielaidą, kad elektrinių kuro suvartojimas ir jų poveikis aplinkai pagal bazinį scenarijų išliks pastovūs, tad į juos galima neatsižvelgti. Reikia įvertinti tik papildomos elektros energijos, kuri bus tiekama naudojant kitą technologiją, poveikį aplinkai.

3. Su visuomenės gerove susiję išorės veiksniai

Reikia įvertinti teigiamus ir neigiamus išorės veiksnius ir poveikį visuomenės gerovei. Atliekant finansinę analizę į juos neatsižvelgiama, nes jie nesukuria investuotojams tikrojo pinigų srauto. Pagrindiniai su sąnaudomis ir nauda susiję išorės veiksniai, be kita ko:

- poveikis oro kokybei ir sveikatai,
 - energijos tiekimo vartotojams patikimumas, jeigu tai nėra įtraukta per rinkos mechanizmus (pvz., lankstumo vertė, tinklo tarifai),
 - investicijos į energetikos infrastruktūrą ir (arba) sutaupomos lėšos,
 - žiedinė ekonomika ir efektyvus išteklių naudojimas,
 - platesnis poveikis aplinkai,
 - pramonės konkurencingumas dėl didesnio energijos vartojimo efektyvumo šildymo ir vėsinimo sektoriuje ir
 - ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas.
-

I dalis. Šildymo ir vėsinimo apžvalga				
2.a) Dabartinio šilumos ir vėsumos tiekimo duomenų pateikimas				
X METAI				
Vietoje tiekiamą energiją			Vienetai	Vertė
Būsto sektorius	Iškastinio kuro šaltiniai	Tik šilumai gaminti skirti katilai	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
	Atsinaujinančiųjų išteklių energija	Tik šilumai gaminti skirti katilai	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Šilumos siurbLIAI	GWh/a	
Paslaugų sektorius	Iškastinio kuro šaltiniai	Tik šilumai gaminti skirti katilai	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
	Atsinaujinančiųjų išteklių energija	Tik šilumai gaminti skirti katilai	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Šilumos siurbLIAI	GWh/a	
Pramonės sektorius	Iškastinio kuro šaltiniai	Tik šilumai gaminti skirti katilai	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
	Atsinaujinančiųjų išteklių energija	Tik šilumai gaminti skirti katilai	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Šilumos siurbLIAI	GWh/a	
Kiti sektoriai	Iškastinio kuro šaltiniai	Tik šilumai gaminti skirti katilai	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
	Atsinaujinančiųjų išteklių energija	Tik šilumai gaminti skirti katilai	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Šilumos siurbLIAI	GWh/a	

Ne vietoje tiekiamą energiją				
Būsto sektorius	Iškastinio kuro šaltiniai	Atliekinė šiluma	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
	Atsinaujinančiųjų išteklių energija	Atliekinė šiluma	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
Paslaugų sektorius	Iškastinio kuro šaltiniai	Atliekinė šiluma	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
	Atsinaujinančiųjų išteklių energija	Atliekinė šiluma	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
Pramonės sektorius	Iškastinio kuro šaltiniai	Atliekinė šiluma	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
	Atsinaujinančiųjų išteklių energija	Atliekinė šiluma	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
Kiti sektoriai	Iškastinio kuro šaltiniai	Atliekinė šiluma	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	
	Atsinaujinančiųjų išteklių energija	Atliekinė šiluma	GWh/a	
		DE KJ	GWh/a	
		Kitos technologijos	GWh/a	

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2019/1660**2019 m. rugsėjo 25 d.****dėl naujų Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (Direktyvos 2012/27/ES) matavimo ir sąskaitų išrašymo nuostatų įgyvendinimo**

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

- (1) Sąjunga yra įsipareigojusi sukurti tvarią, konkurencingą, saugią ir nuo iškastinio kuro nepriklausomą energetikos sistemą. Energetikos sąjunga nustatyti didelio užmojo Sąjungos tikslai. Ypač ja siekiama: i) iki 2030 m. sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bent 40 %, palyginti su 1990 m., ii) padidinti suvartojamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį iki bent 32 % ir iii) sutaupyti energijos, pagerinti Sąjungos energetinį saugumą, konkurencingumą ir tvarumą. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2012/27/ES⁽¹⁾ (EVE direktyva) su pakeitimais, padarytais Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2002⁽²⁾, nustatytas pagrindinis energijos vartojimo efektyvumo tikslas Sąjungos lygmeniu iki 2030 m. sutaupyti bent 32,5 % energijos;
- (2) šildymui ir vėsinimui suvartojama galutinė energija sudaro didžiausią – maždaug 50 % – dalį visos Europos Sąjungoje suvartojamos energijos. 80 % tos energijos suvartojama pastatuose. Todėl tai, ar Sąjunga pasieks savo energetikos ir klimato tikslus, labai priklauso nuo jos pastangų renovuoti pastatų fondus ir skatinti optimaliau eksploatuoti ir naudoti pastatus;
- (3) aiški ir laiku pateikiama informacija ir sąskaitos už energiją, grindžiamos faktiniu suvartojimu įgalina vartotojus aktyviai padėti mažinti energijos poreikį šildymui ir vėsinimui. Daugiau kaip 40 % būstų Sąjungoje yra daugiabučiuose arba pusiau atskirtuose pastatuose ir daugelyje iš jų yra bendros patalpų šildymo arba buitinio karšto vandens ruošimo sistemos. Todėl tokių būstų gyventojams svarbu laiku gauti tikslią, patikimą ir aiškią informaciją apie energijos suvartojimą, nepriklausomai nuo to, ar jie tiesiogiai susieti individualiais sutartiniais santykiais su energijos tiekėju;
- (4) EVE direktyva – Sąjungos teisės aktas, kuriuo sprendžiami šiluminės energijos tiekimo matavimo ir sąskaitų išrašymo klausimai. 2018 m. EVE direktyva iš dalies pakeista. Vienas iš pakeitimo tikslų buvo paaiškinti ir sustiprinti taikomas matavimo ir sąskaitų išrašymo taisykles;
- (5) aiškiau išdėstant nuostatas, greta EVE direktyvoje jau vartojamo termino „galutinis vartotojas“ pradėtas vartoti terminas „galutinis naudotojas“, siekiant paaiškinti, kad teisę gauti sąskaitų ir vartojimo informaciją turi ir vartotojai, kurie nėra sudarę individualių ar tiesioginių sutarčių su daugiabučių pastatų bendrose šildymo, vėsinimo ar buitinio karšto vandens ruošimo sistemose naudojamos energijos tiekėju;
- (6) be to, pakeitimais aiškiai nustatytas reikalavimas valstybėms narėms skelbti bendrojo atskiro matavimo daugiabučiuose pastatuose reikalavimo išimčių suteikimo kriterijus, metodikas ir tvarką ir paaiškintas besąlygiškas reikalavimas naujų daugiabučių pastatų gyvenamosiose dalyse individualiai matuoti buitinio karšto vandens suvartojimą;
- (7) siekiant sudaryti sąlygas gauti teisingus rezultatus ir nustatyti tinkamas paskatas daugiabučių pastatų gyventojams ir daugeliui paskirčių naudojamų pastatų naudotojams, labai svarbu nustatyti skaidrias ir viešai prieinamas tokių pastatų sąnaudų paskirstymo taisykles, todėl Direktyvoje (ES) 2018/2002 valstybėms narėms nustatytas ir toks reikalavimas;
- (8) siekiant užtikrinti, kad matavimas ir sąskaitos labiau paveiktų vartotojų elgesį ir taip būtų sutaupyta energijos, persvarstytoje EVE direktyvoje nustatytas ir aiškesnis reikalavimas pateikti sąskaitose naudingesnę ir išsamesnę informaciją, grindžiamą vartojimo duomenimis, pakoreguotais atsižvelgiant į klimatą. Tai apima aktualius palyginimus ir naujus elementus, kaip antai informaciją apie susijusį energijos rūšių derinį ir išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, taip pat apie taikomas skundų nagrinėjimo procedūras arba ginčų sprendimo mechanizmus;

(¹) 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL L 315, 2012 11 14, p. 1).

(²) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2002, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 328, 2018 12 21, p. 210).

- (9) kartu griežtesniais reikalavimais dažnai išrašyti sąskaitas arba teikti suvartojimo informaciją, kai nuotoliniu būdu nuskaitomi prietaisai derinami su taisyklėmis, kuriomis užtikrinamas laipsniškas perėjimas prie nuotoliniu būdu nuskaitomų skaitiklių ir šilumos daliklių, siekiama užtikrinti, kad galiausiai informaciją tinkamesniu laiku ir dažnai galėtų gauti visi galutiniai naudotojai;
- (10) valstybės narės turi priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kuriais Direktyvos (ES) 2018/2002 nuostatos dėl matavimo ir sąskaitų išrašymo būtų perkeltos į nacionalinę teisę ne vėliau kaip 2020 m. spalio 25 d.;
- (11) EVE direktyva valstybėms narėms suteikiama veiksmų laisvė, kaip reikalavimus dėl matavimo ir sąskaitų išrašymo perkelti į nacionalinę teisę ir įgyvendinti, todėl jos gali tai daryti geriausiai atsižvelgdamos į savo nacionalines aplinkybes, klimato sąlygas, nuomos ir turto nuosavybės modelius ir pastatų ūkį. Šioje rekomendacijoje paaiškinti iš dalies pakeisti reikalavimai ir parodoma, kaip galima pasiekti direktyvos tikslus. Visų pirma siekiama užtikrinti, kad visos valstybės narės, rengdamos EVE direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę priemones, ją suprastų vienodai;
- (12) šioje rekomendacijoje pateiktos gairės papildo ir iš dalies pakeičia ankstesnes Komisijos gaires dėl EVE direktyvos 9–11 straipsnių ⁽³⁾;
- (13) ši rekomendacija nekeičia teisinio EVE direktyvos poveikio ir nedaro poveikio privalomam Teisingumo Teismo pateiktam EVE direktyvos aiškinimui. Joje daugiausia dėmesio skiriama nuostatomis dėl matavimo ir sąskaitų ir ji susijusi su EVE direktyvos 9a, 9b, 9c, 10a ir 11a straipsniais ir VIIa priedu,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

Perkeldamos Direktyvos (ES) 2018/2002 9a, 9b, 9c, 10a ir 11a straipsniuose ir VIIa priede nustatytus reikalavimus į nacionalinę teisę valstybės narės turėtų vadovautis šios rekomendacijos priede pateiktomis gairėmis.

Priimta Briuselyje 2019 m. rugsėjo 25 d.

Komisijos vardu

Miguel ARIAS CAÑETE

Komisijos narys

⁽³⁾ COM(2013) 762 *final* ir SWD(2013) 448 *final*, Briuselis, 2013 m. lapkričio 6 d.

PRIEDAS

1. ĮVADAS

1.1. Teisinis ir politinis kontekstas

Direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (toliau – EVE direktyva) 9, 10 ir 11 straipsniai ir VII priedas apima individualaus energijos suvartojimo matavimą ir sąskaitų išrašymą. Su matavimu ir sąskaitų išrašymu susijusius pakeitimus, padarytus peržiūrėjus EVE direktyvą ir priėmus jos pakeitimų direktyvą ⁽¹⁾, daugiausia sudaro:

- papildymas naujomis konkrečiai šiluminei energijai taikomomis teisinėmis nuostatomis, t. y. 9a, 9b, 9c, 10a, 11a straipsniais ir VIIa priedu, ir
- šiluminės energijos pašalinimas iš pirminės EVE direktyvos nuostatų (9, 10, 11 straipsnių ir VII priedo) taikymo srities.

Kalbant apie elektros energijos matavimą ir sąskaitų išrašymą, galiojantys ES teisės aktai buvo konsoliduoti naujos redakcijos Elektros energijos rinkos direktyvoje, priimtoje kaip dokumentų rinkinio „Švari energija visiems europiečiams“ dalis.

Kalbant apie dujas, teisės aktų leidėjas (Europos Parlamentas ir Taryba) į peržiūrėtos EVE direktyvos 24 straipsnio 14 dalį įtraukė peržiūros išlygą siekdamas užtikrinti, kad sprendžiant dėl panašių pakeitimų būtų remiamasi Komisijos vertinimu arba pasiūlymu, kurį ji pateiks ne vėliau kaip 2021 m. gruodžio 31 d.

Apibendrinant pažymėtina, kad peržiūrėta EVE direktyva iš esmės keičiamos nuostatos dėl matavimo ir sąskaitų išrašymo, kiek tai susiję su šiluminei energijai taikomais reikalavimais. Elektros energijos atveju šios nuostatos išlieka nepakeistos tol, kol 2021 m. sausio 1 d. įsigalios naujos redakcijos Elektros energijos rinkos direktyvos nuostatos ⁽²⁾; nuostatos dėl dujų nebus keičiamos tol, kol (ir jei) teisės aktų leidėjas priims tolesnius pakeitimus.

1.2. Šio dokumento taikymo sritis ir tikslas

Šios rekomendacijos tikslas – padėti veiksmingai ir nuosekliai taikyti EVE direktyvos nuostatas dėl šiluminės energijos matavimo ir sąskaitų išrašymo. Ja iš dalies papildomos ir iš dalies pakeičiamos Komisijos jau paskelbtos gairės.

2013 m. Komisijos aiškinamoji pastaba dėl 9–11 straipsnių ⁽³⁾ išlieka aktuali elektros energijos ir dujų atžvilgiu, nes pirminės EVE direktyvos nuostatos dėl elektros energijos ir dujų kol kas tebegalioja. Tačiau, kalbant apie šiluminę energiją, daug kas buvo pakeista arba patikslinta, todėl 2013 m. pastaba bus aktuali tik iš dalies, kai pasibaigs peržiūrėtų nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę terminas (2020 m. spalio 25 d.) ⁽⁴⁾.

Komisija taip pat paskelbė konkrečias šiluminės energijos atskiro matavimo daugiabučiuose pastatuose rekomendacijas ⁽⁵⁾. Bendras šiose gairėse išdėstytas požiūris tebėra aktualus, kaip ir daugelis jose pateiktų rekomendacijų.

⁽¹⁾ Direktyva (ES) 2018/2002.

⁽²⁾ Plg. 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES, 70 ir 73 straipsnius (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).

⁽³⁾ SWD(2013) 448 *final*, Briuselis, 2013 m. lapkričio 6 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1416394987283&uri=SWD:2013:448:FIN>.

⁽⁴⁾ Visų pirma, 2013 m. pastabos 19–26, 50–54 ir 56 dalyse nustatyti principai taip pat yra svarbūs naujoms nuostatomis dėl šiluminės energijos.

⁽⁵⁾ „Guidelines on good practice in cost-effective cost allocation and billing of individual consumption of heating, cooling and domestic hot water in multi-apartment and multi-purpose buildings“ („Geriausias ekonomiškai efektyvaus sąnaudų paskirstymo ir sąskaitų išrašymo už individualų šilumos, vėsumos ir buitinio karšto vandens suvartojimą daugiabučiuose ir daugeliui paskirčių naudojamuose pastatuose praktikos gairės“), empirica GmbH – Communication and Technology Research, Simon Robinson, Georg Vogt, 2016 m. gruodžio mėn. <https://ec.europa.eu/energy/en/studies/specific-guidance-sub-metering-thermal-energy-multi-unit-buildings-implementation-articles-9>.

1.3. Pokyčių, susijusių su šiluminės energijos matavimu ir sąskaitų išrašymu, apžvalga

Pagrindiniai skirtumai, nustatyti pagal peržiūrėtą EVE direktyvą ir susiję su šiluminės energijos tiekimo matavimo ir sąskaitų išrašymo reikalavimais:

- greta jau vartojamo termino „galutinis vartotojas“ įvedamas terminas „galutinis naudotojas“. Tai daroma visų pirma siekiant patikslinti, kad teisės į sąskaitų išrašymą ir vartojimo informaciją (10a straipsnis) taip pat taikomos vartotojams, neturintiems individualių ar tiesioginių sutarčių su energijos, kuri naudojama daugiabučių ir daugeliui paskirčių naudojamų pastatų kolektyvinėse šilumos, vėsumos ar karšto vandens tiekimo sistemose, tiekėju,
- aiškesnis matavimo ir atskiro matavimo atskyrimas (atitinkamai 9a ir 9b straipsniai),
- aiškus reikalavimas, pagal kurį valstybės narės privalo skelbti kriterijus, metodikas ir procedūras, taikomas darant bendrojo reikalavimo dėl atskiro matavimo daugiabučiuose ir daugeliui paskirčių naudojamuose pastatuose išimtis (9b straipsnio 1 dalis),
- patikslintas besąlyginis buitinio karšto vandens atskiro matavimo naujuose daugiabučiuose ir daugeliui paskirčių naudojamuose pastatuose reikalavimas (9b straipsnio 2 dalis),
- naujas privalomas reikalavimas valstybėms narėms nustatyti skaidrias ir viešai prieinamas sąnaudų paskirstymo taisykles (9b straipsnio 3 dalis),
- skaitiklių ir šilumos daliklių nuotolinio rodmenų nuskaitymo reikalavimų nustatymas (9c straipsnis),
- sugriežtinti reikalavimai dėl sąskaitų išrašymo dažnumo ir informacijos apie vartojimą, kai rodmenys nuskaitymi nuotoliniu būdu (du ar keturis kartus per metus nuo 2020 m. spalio 25 d. ir kas mėnesį nuo 2022 m. sausio 1 d.) (10a straipsnis ir VIIa priedas),
- įvedama naudingesnė ir išsamesnė informacija apie sąskaitų išrašymą, pagrįsta suvartojimo duomenimis, pakoreguotais atsižvelgiant į klimato sąlygas, ir apimanti aktualius palyginimus ir naujus elementus, pavyzdžiui, informaciją apie susijusius energijos rūšių derinius ir išmetamų ŠESD kieki ir apie galimas skundų nagrinėjimo procedūras arba ginčų sprendimo mechanizmus (VIIa priedas).

2. MATAVIMO ĮPAREIGOJIMAS (9A STRAIPSNIS)

Naująjį 9a straipsnį sudaro dvi dalys, kurių kiekviena patikslinamas panašus pirminėje EVE direktyvoje nustatytas reikalavimas, t. y. 9 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa ir 3 dalies pirma pastraipa. Kartu jie sudaro bendrąją prievolę matuoti šiluminės energijos tiekimą.

9a straipsnio 1 dalyje nustatytas bendrasis reikalavimas užtikrinti, kad galutiniams vartotojams⁽⁶⁾ būtų pateikiami skaitikliai⁽⁷⁾, kurie tiksliai atspindi faktinį energijos suvartojimą. Palyginti su pirminės EVE direktyvos 9 straipsnio 1 dalimi, šiam reikalavimui netaikoma jokių sąlygų. Šioje nuostatoje nereikalaujama, kad skaitiklis teiktų informaciją apie tikslų naudojimo laiką.

9a straipsnio 2 dalyje pateikiamas konkretesnis reikalavimas, kad skaitiklis būtų įrengtas šilumokaityje arba tiekimo vietoje, kurioje šiluminė energija tiekama pastatui iš centrinio šaltinio, tiekiančio energiją daug pastatų, arba iš centralizuoto šilumos ar vėsumos tiekimo sistemos.

Ši nuostata jau buvo pirminės EVE direktyvos 9 straipsnio 3 dalyje.

⁽⁶⁾ Galutinis vartotojas EVE direktyvos 2 straipsnio 23 punkte apibrėžiamas kaip „fizinis arba juridinis asmuo, kuris įsigyja energiją galutiniam vartojimui“.

⁽⁷⁾ Palyginti su 9 straipsniu, 9a straipsnis netaikomas individualiems skaitikliams. Šis skirtumas nekeičia reikalavimo taikymo srities ir juo paprasčiausiai siekiama aiškiau atskirti matavimą ir atskirą matavimą, taip pat galutinius vartotojus ir galutinius naudotojus. Peržiūrėtoje EVE direktyvoje terminas „asmuo“ daugiausia vartojamas kalbant apie atskirą matavimą.

Daugeliu atvejų abiejų minėtų nuostatų reikalavimai sutampa ir lemia tokius pačius rezultatus: taip yra tuo atveju, kai galutiniam vartotojui tiekiamą šiluminę energiją, skirtą tik vienam pastatui (paprastai patalpoms šildyti ir buitiniam karštam vandeniui ruošti). Taip yra ir tuo atveju, kai pastatas padalytas į kelis vienetus, kurių kiekvienas turi savo šilumokaitį (pastotę), o kiekvieno vieneto naudotojas yra galutinis vartotojas, sudaręs tiesioginę sutartį su centralizuoto šilumos (vėsumos) tiekimo tinklo paslaugų teikėju⁽⁸⁾. Abiem šiais atvejais 9a straipsnio nuostatos reiškia, kad skaitiklis turi būti įrengtas tiekimo vietoje (šilumokaityje), skirtame kiekvieno atskiro galutinio vartotojo patalpoms.

Tačiau šie reikalavimai taip pat papildo vienas kitą. Vartojimas iš esmės gali vykti ne pastate, pavyzdžiui, pramonės objekte gamybos procesams naudojama šiluma. Pagal 9a straipsnio 1 dalį toks tiekimas taip pat turi būti matuojamas. Be to, kai kuriems galutiniams vartotojams gali būti tiekiamą keliems pastatams skirta energija. Pavyzdžiui, galutiniam vartotojui iš to paties centralizuoto šilumos tiekimo tinklo gali būti tiekiamą keliems pastatams skirta energija. Jei jie visi būtų sujungti su tinklu viename taške, pagal 9a straipsnio 1 dalį reikėtų tik vieno skaitiklio. Tačiau tokiais atvejais taikant 9a straipsnio 2 dalį siekiama užtikrinti, kad taip pat būtų nustatytas ir kiekvieno pastato individualus suvartojimas⁽⁹⁾. Kitas pavyzdys – didelis objektas, pavyzdžiui, karinė bazė, turintis nuosavą šilumos, vėsumos ar buitinio karšto vandens tiekimo į daug toje teritorijoje esančių pastatų įrenginį. Šiuo atveju reikėtų taikyti 9a straipsnio 2 dalį (bet ne 9a straipsnio 1 dalį).

Susidarius aplinkybėms, susijusioms su šilumos saugojimo sistemomis, gali kilti konkrečių klausimų dėl 9a straipsnio taikymo. Pavyzdžiui, atvejis, kai daugiau nei vienam galutiniam vartotojui, galutiniam naudotojui arba pastatui, sujungtam su vandeningojo sluoksnio šiluminės energijos saugojimo sistema (angl. ATEs), tiekiamą šiluma iš bendro seklojo geotermio šaltinio. Tokiu atveju sistema nebūtinai turi būti laikoma centralizuoto šilumos tiekimo sistema pagal 9a straipsnio 1 dalį⁽¹⁰⁾ ar centriniu šilumos ar buitinio karšto vandens šaltiniu pagal 9a straipsnio 2 dalį, jeigu:

- šiluma tiekiamą esant temperatūrai, kuri turi būti keliami naudojant atskirus šilumos siurblius, kad ją būtų galima panaudoti patalpų šildymui ar buitinio karšto vandens ruošimui, ir
- šilumos siurblių eksploatavimui reikalinga energija nėra paslaugos dalis, tačiau už ją atskirai moka kiekvienas galutinis vartotojas arba galutinis naudotojas⁽¹¹⁾.

Šiuo atveju pagal 9a straipsnį nereikalaujama matuoti žemos temperatūros šilumos.

Taip pat tais atvejais, kai tokia sistema veikia priešinga kryptimi ir tiekiamą vėsuma, pagal 9a straipsnį nereikalaujama, kad būtų matuojamas iš antžeminių saugyklų tiekiamas šaltis, jei tokia operacija reikalinga sezoniniam šilumos šaltinio regeneravimui ir jei šaltio šaltinis regeneruojamas tik (sezoniškai) pakaitomis vykdant šildymo (vėsinimo) operacijas⁽¹²⁾.

Galiausiai, ypatingais atvejais gali būti būtina atsižvelgti į aplinkybes, kai šilumos energija jau paruošto buitinio karšto vandens forma tiekiamą iš centralizuoto šilumos tiekimo sistemos arba iš panašaus išorinio šaltinio į daugiabutį ar daugeliu paskirčių naudojamą pastatą, kurio naudotojai yra atskiri tiekėjo galutiniai vartotojai. Šiuo atveju, taip pat atsižvelgiant į tai, kad EVE direktyvoje nenurodoma, ar buitiniam karštam vandeniui reikia šilumos, ar vandens skaitiklio, iš esmės gali pakakti vandens skaitiklių individualiuose butuose, jei kiekvieno buto (vieneto) čiaupas arba įleidžiamasis vamzdis laikomas tiekimo vieta. Tačiau tai leidžia daryti prielaidą, kad energijos tiekėjas yra vienintelis atsakingas už visus šilumos nuostolius iki tų tiekimo vietų pastate. Jei taip nėra ir atsižvelgiant į tai, kad šiluminės energijos nuostoliai centralizuoto šilumos tiekimo tinkluose gali būti dideli, šilumos skaitiklis turi būti įrengtas ten, kur baigiasi tiekėjo atsakomybė. Priešingu atveju galutiniai vartotojai negalės nustatyti, ar sąskaitos atitinka faktiškai suvartotos energijos kiekį: tiekėjas gali argumentuoti, kad nuostoliai patirti pastato viduje, už jo atsakomybės ribų, o nenaudojant skaitiklio nebus jokių priemonių, kuriomis būtų galima tai patikrinti.

⁽⁸⁾ Tokia padėtis nėra dažna, tačiau pasitaiko. Dažniau būna keli galutiniai naudotojai, bet tik vienas galutinis vartotojas – taip pat plg. 7.1 skirsnį.

⁽⁹⁾ Reikia atkreipti dėmesį, kad atsakomybė už tokių pastato lygmens skaitiklių įrengimą turėtų atitekti ne centralizuoto šilumos tiekimo įmonei, o pastatų savininkui ar valdytojui.

⁽¹⁰⁾ Centralizuotas šilumos tiekimas EVE direktyvoje neapibrėžtas, bet pagal Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą tai yra „šilumos energijos paskirstymas garų [arba] karšto vandens <...> forma iš centrinio gamybos šaltinio tinklu grupės pastatų arba vietų erdvės ar procesų šildymui <...>“.

⁽¹¹⁾ Kadangi šiluminė energija, gauta iš seklojo geotermio šaltinio, paprastai būna žemos temperatūros ir nėra tiesiogiai naudotina (nebent kartu su šilumos siurbliu) tipinėms energijos naudojimo reikmėms (patalpų šildymui, buitinio karšto vandens ruošimui, procesams), galima teigti, kad ji nebūtinai turėtų būti laikoma centralizuotai tiekiamą šiluma arba „šilumos <...> ar buitinio karšto vandens šaltiniu. Kalbant apie 9a straipsnio 2 dalį, toks aiškinimas dar labiau sustiprinamas tais atvejais, kai individualiai mokama už visus naudojamus šilumos siurblius (siekiant panaudoti iš žemės paviršiuje esančio šaltinio gaunamą šiluminę energiją), nes tokiu atveju esminis šildymo paslaugos komponentas nėra tiekiamas iš centrinio šaltinio.

⁽¹²⁾ Tokiomis sąlygomis galima įrodyti, kad sistemos operatorius ne parduoda tiekiamą šaltį, o tik laikinai panaudoja saugyklą šaltuoju laikotarpiu šilumai tiekti.

3. ATSKIRO MATAVIMO ĮPAREIGOJIMAS (9B STRAIPSNIO 1 DALIS)

Pakeitimų direktyvos 31 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad teisės, susijusios su sąskaitų išrašymu ir informacija apie sąskaitas ar suvartojimą, turėtų būti taikomos vartotojams, kuriems šiluma, vėsuma arba buitinis karštas vanduo tiekiami iš centrinio šaltinio, net jei jie su energijos tiekėju nėra sudarę tiesioginės individualios sutarties. Siekiant paaiškinti šį teisės akto aspektą, buvo pradėtas vartoti terminas „atskiras matavimas“, kuriuo apibrėžiamas individualių vienetų daugiabučiuose ar daugeliui paskirčių naudojamuose pastatuose, kuriuose šiems vienetams energija tiekama iš centrinio šaltinio ir kurių naudotojai⁽¹³⁾ nėra sudarę tiesioginės ar individualios sutarties su energijos tiekėju⁽¹⁴⁾, suvartojimo matavimas.

Pagal 9b straipsnį, laikantis tam tikrų sąlygų, paprastai reikalaujama užtikrinti atskirą matavimą. Ši nuostata jau buvo įtraukta į pirminės EVE direktyvos 9 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą ir joje nurodyta, kad atskiro matavimo priemonių įvedimo terminas yra 2016 m. gruodžio 31 d., šeštadienis. Peržiūrėtame tekste terminas nenurodytas tiesiog todėl, kad jis jau praėjo.

Naujajame 9b straipsnyje nustatytas reikalavimas iš esmės atitinka pirminėje EVE direktyvoje nustatytą reikalavimą. Tačiau pateikta keletas išaiškinimų; jie paaiškinti toliau.

Pirma, pirmojoje pastraipoje dabar aiškiau nurodoma, kokiomis sąlygomis atskiras matavimas yra privalomas, t. y. „<...> jei tai techniškai įmanoma ir ekonomiškai efektyvu, nes yra proporcinga, palyginti su galimos sutaupyti energijos kiekiu“. Tai taip pat atsispindi 30 konstatuojamojoje dalyje, kurioje nurodoma, kad „<...> tai, ar atskiras matavimas yra ekonomiškai veiksmingas, priklauso nuo to, ar susiję kaštai yra proporcingi galimos sutaupyti energijos kiekiui“ ir kad „<...> vertinant, ar atskiras matavimas yra ekonomiškai veiksmingas, galima atsižvelgti į kitų konkrečių, planuojamų priemonių konkrečiame pastate, pavyzdžiui, būsimos renovacijos, poveikį“. Šiuo išaiškinimu patvirtinamas požiūris, išdėstytas konkrečiose gairėse, kurias Komisija paskelbė siekdama padėti valstybėms narėms taikyti atitinkamas sąlygas⁽¹⁵⁾ įgyvendinant pirminę EVE direktyvą.

Antra, pagal šią nuostatą valstybės narės įpareigojamos aiškiai nustatyti ir paskelbti „bendruosius kriterijus, metodiką ir (arba) procedūras“, kuriais remiantis būtų nustatoma techninių galimybių ar ekonominio efektyvumo stoka. Tai taip pat atitinka požiūrį, kurio laikomasi pirmiau nurodytose konkrečiose gairėse. Komisija nuosekliai laikėsi nuomonės, kad valstybės narės turi aiškiai žinoti, kaip nustatomos sąlygos ir kaip jos taikomos praktikoje⁽¹⁶⁾.

4. KONKRETUS ĮPAREIGOJIMAS ATSKIRAI MATUOTI BUITINIO KARŠTO VANDENS SUVARTOJIMĄ NAUJŲ PASTATŲ GYVENAMOSIOSE DALYSE (9B STRAIPSNIO 2 DALIS)

Paprastai buitinio karšto vandens suvartojimo atskiras matavimas yra būtinas, atsižvelgiant į techninių galimybių ir ekonominio efektyvumo sąlygas pagal 9b straipsnio 1 dalį. Tačiau pagal 9b straipsnio 2 dalį griežtesnis ir besąlyginis reikalavimas taikomas ypatingu atveju, susijusiu su naujais daugiabučiais pastatais ir naujų daugeliui paskirčių naudojamų pastatų gyvenamosiomis dalimis, kuriose yra įrengtas centrinis šildymo šaltinis buitiniam karštam vandeniui ruošti arba kurioms buitinis karštas vanduo tiekiamas iš centralizuoto šilumos tiekimo sistemų.

Šis griežtesnis reikalavimas grindžiamas tuo, kad tokiais atvejais paprastai galima daryti prielaidą, kad atskiras buitinio karšto vandens matavimas yra techniškai įmanomas ir ekonomiškai efektyvus. Galima daryti prielaidą, kad naujuose daugiabučiuose pastatuose ir naujų daugeliui paskirčių naudojamų pastatų gyvenamosiose dalyse papildomos išlaidos, susijusios su buitinio karšto vandens suvartojimo atskiruose būstuose matavimu, yra ribotos, nes jį galima numatyti jau statybos etape. Be to, nėra jokių konkrečių priežasčių manyti, kad buitinio karšto vandens paklausa laikui bėgant sistemai ar ženkliai mažės, todėl galima tikėtis, kad ekonomiško elgesio skatinimo naudojant suvartojimu pagrįstas sąskaitas ir grįžtamąją informaciją (kalbant apie galimybę sutaupyti) nauda išliks didelė.

⁽¹³⁾ Naudotojais gali būti laikomi namų ūkiai, bendrovės ar bet kurie kiti subjektai, turintys teisę užimti atitinkamas patalpas.

⁽¹⁴⁾ Naudotojai, kurie yra sudarę individualias tiesiogines sutartis su energijos tiekėju, turi tokias teises kaip galutiniai vartotojai (t. y. fiziniai arba juridiniai asmenys, perkantys atitinkamą energiją savo galutiniam vartojimui) pagal 9a, 10a ir 11a straipsnius.

⁽¹⁵⁾ Žr. 4 išnašą.

⁽¹⁶⁾ Plg. SWD(2013) 448 *final* 25 dalį.

Peržiūretoje EVE direktyvoje nenurodyta, kas laikoma „nauju“ pastatu pagal 9b straipsnio 2 dalį. Viena vertus, naujų pastatų, kurie bus pradėti eksploatuoti pasibaigus perkėlimo į nacionalinę teisę terminui (t. y. 2020 m. spalio 25 d.), naudotojai gali tikėtis, kad pastate bus įrengti matavimo prietaisai. Kita vertus, jeigu paraiška gauti statybos leidimą buvo pateikta iki perkėlimo į nacionalinę teisę, gali būti, kad matavimo prietaisų įrengti neplanuota. Todėl perkeldamos šią nuostatą valstybės narės gali siekti įvertinti mastą, kuriuo įmanoma ar tikslinga pateisinti lūkesčius. Bet kuriuo atveju nauji pastatai, kurių paraiškos statybos leidimui gauti buvo pateiktos pasibaigus perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, patenka į 9b straipsnio 2 dalies taikymo sritį, ir juose turi būti įrengti skaitikliai.

Taigi reikalaujama įrengti skaitiklį, tačiau nenurodoma ar tai turėtų būti vandens, ar šilumos skaitiklis. Jeigu atskiri vienetai turi nuosavą pastotę, kuri tiekia tiek šilumą patalpų šildymui, tiek energiją vienetui vykdomam buitinio karšto vandens ruošimui, ir jeigu kiekvienoje pastotėje matuojamas bendras suvartojamos energijos kiekis, 9b straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas įvykdytas. Kitaip tariant, jeigu buitinis karštas vanduo yra ruošiamas kiekviename vienetui naudojant iš centrinio šaltinio arba centralizuoto šildymo pastotės tiekiamą šiluminę energiją, atitinkamas energijos suvartojimas gali būti matuojamas kartu su suvartojimu, skirtu patalpoms šildyti.

5. ŠILUMOS SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO TAISYKLĖS (9B STRAIPSNIO 3 DALIS)

Kai įdiegiama atskiro matavimo sistema, matavimo vertės arba rodikliai, gauti nuskaičius atskirų prietaisų (skaitiklių arba šilumos daliklių) rodmenis, naudojami paskirstant bendras išlaidas atskiroms prie sistemos prijungtoms patalpoms. Tai gali būti daroma įvairiais būdais ir tikriausiai nėra vienintelio geriausio būdo⁽¹⁷⁾, bent jau kalbant apie tipinį daugiabučių ar daugeliu paskirčių naudojamų pastatų patalpų šildymą ar vėsinimą, kai atskiri vienetai nėra termiškai nepriklausomi vienas nuo kito, t. y. kai šilumos srautai per vidines sienas nėra nereikšmingi, palyginti su srautais per pastato atitvaras (išorines sienas, stogą ir t. t.).

Tačiau taikant sąnaudų paskirstymo metodus, suvokiamus kaip teisingus ir pagrįstus aiškiais principais, vartotojai juos pripažįsta daug lengviau. Todėl, kaip pripažinta pakeitimų direktyvos 32 konstatuojamojoje dalyje, individualaus šiluminės energijos suvartojimo apskaitos skaidrumas gali padėti lengviau įgyvendinti atskirą matavimą. Pirminėje EVE direktyvoje tokios nacionalinės taisyklės buvo neprivalomos, ir tik maždaug du trečdaliai valstybių narių buvo nustačiusios tokias taisykles. Peržiūretoje EVE direktyvoje dabar reikalaujama, kad valstybės narės taikytų skaidrias ir viešai prieinamas sąnaudų paskirstymo taisykles⁽¹⁸⁾.

Tiksliau tariant, 9b straipsnio 3 dalyje teigiama, kad „[j]eigu daugiabučius ar daugeliu paskirčių naudojamus pastatus aptarnauja centralizuoto šilumos ar centralizuoto vėsumos tiekimo tinklas arba jei vyrauja nuosavos tokių pastatų bendros šildymo ar vėsinimo sistemos, valstybės narės užtikrina, kad būtų priimtos skaidrios, viešai prieinamos nacionalinės šilumos, vėsumos ir buitinio karšto vandens suvartojimo tokiuose pastatuose sąnaudų paskirstymo taisyklės, jog būtų užtikrintas individualaus suvartojimo apskaitos skaidrumas ir tikslumas“. Kadangi pastatų, kuriuose bent viena iš sąlygų yra įvykdyta, galima rasti daugumoje valstybių narių (arba visose valstybėse narėse), iki 2020 m. spalio 25 d. dauguma valstybių narių (arba visos valstybės narės) turės nustatyti tokias taisykles arba viešai paskelbti galiojančias taisykles.

Verta atkreipti dėmesį į tai, kad nacionalinėmis sąnaudų paskirstymo taisyklėmis nebūtinai turi būti išsamiai nustatyta, kaip paskirstomos išlaidos. Valstybės narės gali tik nustatyti sistemą, kuria nustatomi pagrindiniai principai ar parametrai, ir palikti regionų ar vietos valdžios institucijoms ar net atskirų pastatų suinteresuotiesiems subjektams tam tikrą lankstumą patikslinti konkrečius dalykus ar dėl jų susitarti.

⁽¹⁷⁾ Šilumos sąnaudų paskirstymo principų aptarimas ir analizė, žr. Castellazzi, L., *Analysis of Member States' rules for allocating heating, cooling and hot water costs in multi-apartment/purpose buildings supplied from collective systems — Implementation of EED Article 9(3)* (Valstybių narių taikomų šilumos, vėsumos ir buitinio karšto vandens sąnaudų bendrai energija aprūpinamuose daugiabučiuose ar daugeliu paskirčių naudojamuose pastatuose paskirstymo taisyklių analizė – EVE direktyvos 9 straipsnio 3 dalies įgyvendinimas), EUR 28630 EN, Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2017 m., ISBN 978-92-7969286-4, doi:10.2760/40665, JRC106729 <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/analysis-member-states-rules-allocating-heating-cooling-and-hot-water-costs-multi-apartmentpurpose>.

⁽¹⁸⁾ Reikia atkreipti dėmesį, kad šis reikalavimas taikomas neatsižvelgiant į atskiro matavimo paplitimą ir kad taisyklės taip pat turėtų apimti atvejus, kai atskirų faktinio suvartojimo duomenų arba šilumos daliklio rodmenų nėra, nes buvo nustatyta, kad atskiras matavimas yra techniškai neįmanomas arba ekonomiškai neefektyvus.

Tačiau, nepaisant išsamumo lygio, taisyklės turėtų būti parengtos taip, kad nebūtų pakenkta tam tikrų su EVE direktyva susijusių tikslų įgyvendinimui. Visų pirma, išlaidų paskirstymo taisyklėmis turi būti užtikrinta, kad praktikoje nebūtų pakenkta faktiškai suvartotu kiekiu grindžiamų sąskaitų išrašymo principui dėl per silpno ryšio tarp tam tikro galutinio naudotojo prietaiso rodmenų ir jo galutinės sąskaitos. Jei apskaičiuojant atskiriems naudotojams tenkančią bendrą išlaidų dalį per mažai atsižvelgiama į individualius rodmenis, bus pakenkta planuojamai efektyvaus energijos vartojimo paskatai. Kita vertus, taip pat svarbu, kad šis ryšys nebūtų pernelyg stiprus tais atvejais, kai kiekvieno naudotojo suvartojimas nėra visiškai nepriklausomas nuo kitų naudotojų suvartojimo ir kai rezultatas galėtų būti toks, kad atskirų pastato vienetų išlaidos galėtų būti paskirstomos labai nevienodai. Dėl įvairių išlaidų paskirstymo būdų naudotojams gali atsirasti arba sustiprėti skirtingos paskatos investuoti į energijos vartojimo efektyvumą viso pastato lygmeniu (pvz., gerinti pastato atitvaras). Jei valstybių narių nacionalinės išlaidų paskirstymo taisyklės parengtos taip, kad nemažina šios rizikos, Komisija laikosi nuomonės, kad tai galėtų prieštarauti EVE 19 straipsniui, kuriuo valstybės narės įpareigojamos įvertinti skirtingų paskatų pastatų savininkams ir (arba) nuomininkams klausimą ir imtis tinkamų priemonių jam išspręsti. Kaip jau minėta, nėra vienintelio teisingo išlaidų paskirstymo būdo, tačiau tinkamai parengtomis taisyklėmis užtikrinama atitinkamų paskatų naudotojams kaip atskiriems asmenims ir kaip bendruomenei pusiausvyra. Paskirstymo taisyklės, kuriomis tokios pusiausvyros neužtikrinama ir leidžiama atsirasti kraštutinumams, sukelia pavojų, kad nebus pasiekti atitinkamai 9b ir 19 straipsnių tikslai. Galimos priemonės, kurias taiko kai kurios valstybės narės, kad pasiektų tokius rezultatus, apima pagal individualius rodmenis paskirstytą sąnaudų dalies leidžiamus intervalus, maksimalius atskirų sąskaitų nuokrypius nuo pastato vidurkio ar pataisos koeficientų sistemas, atspindinčias nepalankią natūraliai šaltesnių (labiau paveiktų) pastato butų padėtį.

Atsižvelgdama į tai, Komisija pabrėžia, kad 10a straipsnyje nustatytas įpareigojimas pagrįsti sąskaitas faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis neturėtų būti suprantamas kaip reiškiantis, kad sąskaitų išrašymas turi būti grindžiamas *vien tik* tokių prietaisų rodmenimis. Kalbant apie daugiabučius ir daugeliui paskirčių naudojamus pastatus, iš tiesų yra pagrįstų, objektyvių priežasčių neskirstyti išlaidų vien tik pagal tokius rodmenis arba proporcingai jiems, bent jau tiek, kiek tai susiję su patalpų šildymu ir vėsinimu (žr. 16 išnašą). Du prašymai priimti prejudicinius sprendimus dėl klausimų, kurie gali būti aktualūs sprendžiant šią problemą, buvo pateikti Teisingumo Teismui 2017 m. pabaigoje⁽¹⁹⁾. Generalinio advokato išvados šiose sujungtose bylose, pateiktos 2019 m. balandžio 30 d., atspindi panašius argumentus šiuo klausimu⁽²⁰⁾.

6. NUOTOLINIS Nuskaitymas (9c STRAIPSNIS)

6.1. Perėjimas prie nuotoliniu būdu nuskaitomų prietaisų

Kaip siūlo Komisija, konkretus EVE direktyvos peržiūros tikslas buvo „[s]uteikti galių šiluminės energijos vartotojams, tinkamiau ir pakankamai dažnai teikiant jiems informaciją apie jų vartojimą, be kita ko, pasinaudojant technologijų pažanga“⁽²¹⁾.

Šiuo tikslu peržiūrotoje EVE direktyvoje nustatyti nauji reikalavimai, kuriais siekiama skatinti nuotoliniu būdu nuskaitomų prietaisų, kaip svarbiausių veiksnių, padedančių dažnai teikti informaciją galutiniams naudotojams apie jų suvartojimą, naudojimą.

Pakeitimų direktyvoje techniniu požiūriu nėra apibrėžta, kas yra nuotoliniu būdu nuskaitomas prietaisas. Direktyvos (ES) 2018/2002 33 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad „[n]audojant nuotoliniu būdu nuskaitomus prietaisus nereikia pateikti į atskirus butus ar vienetus, kad duomenis būtų galima nuskaityti“. Tačiau tai turėtų būti suprantama kaip bendra būtina nuotoliniu būdu nuskaitomų prietaisų savybė, bet nebūtinai kaip *vienintelė* savybė. 33 konstatuojamojoje dalyje taip pat teigiama, kad „valstybės narės gali savo nuožiūra nuspręsti, ar nuotolinio duomenų nuskaitymo priemonė ar privažiuojant technologijos turi būti laikomos nuotoliniu būdu nuskaitomomis“. Tai svarbus valstybių narių priimtinas sprendimas, nes nuo jų pasirinkimo tiesiogiai priklauso tai, kaip jos turėtų perkelti 9c straipsnyje ir VIIa priede nustatytus reikalavimus ir užtikrinti jų vykdymą. Tais atvejais, kai, pavyzdžiui, valstybė narė nusprendžia laikyti nuotolinio duomenų nuskaitymo priemonę ar privažiuojant technologijas nuotoliniu būdu nuskaitomomis, ji gali laikyti, kad tokios technologijos yra pakankamos, kad būtų laikomasi 9c straipsnyje nustatytų įpareigojimų pradėti taikyti nuotolinį duomenų nuskaitymą. Tačiau tai taip pat reikštų, kad sąlyga, pagal kurią būtų reikalaujama dažnai teikti informaciją, kaip numatyta VIIa priedo 2 punkte, būtų įvykdyta pastatuose, kuriuose įrengtos tokios sistemos. Kitaip tariant, jei prietaisais laikomas nuskaitomu nuotoliniu būdu, kaip nurodyta 9c straipsnyje, jis taip pat turi būti laikomas tokiu pagal VIIa priedo 2 punktą.

⁽¹⁹⁾ Žr. bylas C-708/17 ir C-725/17: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=200142&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1928887> ir <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=200154&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1928887>.

⁽²⁰⁾ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=213510>

⁽²¹⁾ Plg. Komisijos poveikio vertinimas, 3 skirsnis, p. 26 (SWD(2016) 405 final).

Ir atvirkščiai, jei valstybė narė nusprendžia nelaikyti nuotolinio nuskaitymo prieinanant ar privažiuojant technologijų nuotoliniu būdu nuskaitomomis technologijomis, ji turėtų numatyti reikalavimą įdiegti kitus, pažangesnius ar papildomus prietaisus arba sistemas, kad būtų laikomasi 9c straipsnio nuostatų⁽²²⁾. Šiuo atveju sąlyga, kuria nustatomi įpareigojimai dažnai teikti informaciją pagal VIIa priedo 2 punktą, būtų tenkinama tik tada, kai ir jei apskritai buvo pradėtos naudoti pastarosios rūšies sistemos.

Nuspręsdamos, ar nuotolinio duomenų nuskaitymo prieinanant ar privažiuojant technologijos yra nuotoliniu būdu nuskaitomos, valstybės narės gali diferencijuoti šį sprendimą pagal objektyvius parametrus, tokius kaip atitinkamų energetikos paslaugų arba prietaisų rūšys, atitinkamų pastatų tipas ar vieta ir tai, ar prietaisai naudojami matavimui ar atskiram matavimui. Pavyzdžiui, nuotolinio duomenų nuskaitymo prieinanant ar privažiuojant prietaisai gali būti laikomi nuotoliniu būdu nuskaitomais matuojant iš centralizuoto vėsumos tiekimo tinklo tiekiamą energiją, bet ne iš centralizuoto šilumos tiekimo tinklo tiekiamą energiją. Tais atvejais, kai valstybės narės nusprendžia diferencijuoti pagal tokius parametrus, jos turėtų užtikrinti, kad taikomos taisyklės būtų aiškios ir lengvai suprantamos.

Rinkos dalyviams svarbu, kad valstybės narės priimtų savo sprendimus dėl to, ar nuotolinio duomenų nuskaitymo prieinanant ar privažiuojant technologijos yra nuotoliniu būdu nuskaitomos, ir apie juos praneštų kuo greičiau perkėlimo į nacionalinę teisę proceso metu ir bet kuriuo atveju iki 2020 m. spalio 25 d. Priešingu atveju pastatų savininkai ir paslaugų teikėjai, besiruošiantys įrengti naujus įrenginius po tos datos, nežinos, kokie funkciniai reikalavimai bus taikomi. Žinoma, jei tokių sprendimų nėra, jie dėl visa ko gali pasirinkti nuotoliniu būdu nuskaitomus prietaisus, kurie nėra priklausomi nuo nuotolinio matavimo prieinanant ar privažiuojant technologijų.

Nei teisės aktais, nei pirmiau išdėstytomis aplinkybėmis nesiekama nustatyti hierarchinio ryšio tarp nuotolinio nuskaitymo prieinanant ar privažiuojant technologijų ir technologijų, grindžiamų kita ryšių infrastruktūra. Kadangi sprendimu laikyti jas nuotoliniu būdu nuskaitomomis būtų išplėstas prietaisų, kurie gali būti naudojami siekiant užtikrinti 9c straipsnio laikymąsi atitinkamoje valstybėje narėje, spektras ir šiuo požiūriu toks sprendimas galėtų būti laikomas mažiausią našą užkraunančia alternatyva, tai taip pat turėtų poveikio atitiktai VIIa priedo 2 punktui, kuri greičiausiai būtų didesnę našą užkraunanti priemonė. Tačiau valstybės narės gali pageidauti atsižvelgti į tai, kad nuotolinio matavimo prieinanant ar privažiuojant technologijos paprastai apriboja dažnumą, kuriuo galima būtų realiai ir ekonomiškai efektyviai rinkti duomenis, o tai savo ruožtu riboja galimybes teikti papildomas paslaugas ir papildomą naudą, kurią gali duoti prietaisai. Pavyzdžiui, centralizuoto šilumos tiekimo tinkle, kuriame matavimo duomenys yra perduodami (renkami) automatiškai kas valandą arba kasdien, tokie duomenys turės gerokai didesnę vertę juos galima naudojant sistemos valdymui optimizuoti, gedimams nustatyti, išpėjimo paslaugoms teikti ir t. t., palyginti su duomenimis, gautais kas mėnesį naudojant nuotolinio duomenų nuskaitymo prieinanant ar privažiuojant technologijas.

6.2. Po 2020 m. spalio 25 d. įrengiami prietaisai

Pagal peržiūrėtos EVE direktyvos 9c straipsnį reikalaujama, kad „9a ir 9b straipsnių taikymo tikslais“ būtų palaipsniui įvedami nuotoliniu būdu nuskaitomi skaitikliai ir šilumos dalikliai, t. y. neatsižvelgiant į tai, ar prietaisai naudojami matavimui ar atskiram matavimui.

Perėjimas prie nuotoliniu būdu nuskaitomų prietaisų skatinamas dviem skirtingais būdais. Pirmasis pateiktas 9c straipsnio 1 dalyje – joje nurodoma, kad po 2020 m. spalio 25 d. įrengti skaitikliai ir šilumos dalikliai turi būti nuskaitomi nuotoliniu būdu. Šis reikalavimas reiškia, pvz., kad po šios datos įrengti skaitikliai visose naujose ir esamose centralizuoto šilumos tiekimo tinklo sujungimo vietose turės būti nuskaitomi nuotoliniu būdu. Tai taip pat reiškia, kad šilumos skaitikliai, buitinio karšto vandens skaitikliai arba šilumos dalikliai, įrengti po šios datos kaip atskiro matavimo sistemos dalis, turi būti nuskaitomi nuotoliniu būdu (tačiau žr. pastabas toliau 6.3 skirsnyje).

9c straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[t]oliau taikomos 9b straipsnio 1 dalyje išdėstytos sąlygos dėl techninių galimybių ir ekonominio efektyvumo“. Tai neturėtų reikšti, kad pats 9c straipsnio 1 dalyje numatytas nuotolinio nuskaitymo įpareigojimas yra sąlyginis ar jam taikomi tokie kriterijai. Teiginiu veikiu išaiškinama, kad, pastate (kuriam taikoma 9b straipsnio 1 dalis, į kurią pateikiama nuoroda 9c straipsnio 1 dalyje) po 2020 m. spalio 25 d. įrengus atskiro matavimo sistemą, techninis pagrįstumas ir ekonominis efektyvumas ir toliau būtų svarios priežastys taikyti išimtis, susijusias su bendroju atskiro matavimo reikalavimu, ypač todėl, kad kai kuriais atvejais po šios datos taikomas nuotolinio nuskaitymo reikalavimas gali paveikti atitiktą vienam ar kitam kriterijui. Tai būtų aktualu tuo atveju, kai tam tikrame pastate

⁽²²⁾ Daugeliu atveju nuotolinio nuskaitymo prieinanant ar privažiuojant įrenginys gali tapti „tikru“ nuskaitomu nuotoliniu būdu, įmontavus pastate vieną ar daugiau tinklų sąsajų. Tokiomis tinklų sąsajomis signalai renkami iš prietaisų ir perduodami internetu arba telekomunikacijų sistemomis paslaugų teikėjų duomenų sistemoms.

įrengtos atskiro matavimo sistemos naudojimo laikas pasibaigtų ir ją reikėtų keisti, arba kai sistema būtų įrengiama pirmą kartą. Tokiais atvejais būtų tikslinga įvertinti 9b straipsnio 1 dalyje numatytus kriterijus, kad būtų nustatyta, ar atskiras matavimas apskritai yra techniškai įmanomas ir ekonomiškai efektyvus, atsižvelgiant į nuotolinio nuskaitymo reikalavimą. Kitaip tariant, 9c straipsnio 1 dalyje pateikta nuoroda į „9b straipsnio 1 dalyje išdėstyt[as] <...> sąlyg[as]“ turėtų būti suprantama ne kaip atskira sąlyga, susijusi su prietaiso savybėmis, bet kaip dalis bendrojo vertinimo pagal 9b straipsnio 1 dalį.

6.3. Esamų įrenginių individualių atskiro matavimo prietaisų pakeitimas arba papildomų prietaisų įrengimas

Gali kilti konkretus klausimas, susijęs su atvejais, kai esamas, jau įrengtas prietaisas turi būti pakeistas pirma laiko, nes jis yra sugedęs, dingo arba neveikia tinkamai. Iš esmės 9c straipsnio 1 dalis taikoma ir tokiais atvejais. Tačiau jeigu prietaisas, kurį reikia įrengti papildomai arba kuriuo reikia pakeisti esamą prietaisą, yra vienas iš daugelio prietaisų, kurie kartu sudaro pastato atskiro matavimo sistemą, tam tikromis konkrečiomis aplinkybėmis gali būti neįmanoma arba netikslinga pakeisti sugedusius arba trūkstamus prietaisus nuotoliniu būdu nuskaitomais prietaisais:

- Kalbant apie šilumos daliklių įrenginius, visi konkretaus atskiro matavimo įrenginio prietaisai turi būti to paties gamintojo ir rūšies, kad atitiktų Europos standartus⁽²³⁾. Naudojant garinimo principu veikiančius šilumos daliklius, nuotolinio nuskaitymo alternatyvos tiesiog neįmanomos techniškai.
- Elektroninių šilumos sąnaudų skirstytuvų atveju nuotoliniu būdu nuskaitoma sistemos, naudojamos kitose pastato vietose, versija ne visada gali būti prieinama, bet net jei ji būtų prieinama, galimybė ją panaudoti būtų ribota arba ji nebūtų naudojama, nes duomenys iš likusių atskiro matavimo prietaisų, būtini sąnaudų paskirstymo sąskaitoms parengti, būtų prieinami tik rečiau, nuskaičius rodmenis rankiniu būdu.
- Tokios pačios aplinkybės atsiranda, jei radiatoriai įrengiami bute, esančiame pastate, kuriame įrengti nuotoliniu būdu nuskaitomi šilumos sąnaudų skirstytuvai.
- Panaši problema gali kilti ir dėl atskiro šilumos ar karšto vandens skaitiklio, kuriuo keičiamas esamas skaitiklis arba kuris papildomai įrengiamas pastate, kuriame taikomas atskiras matavimas, kai kiti skaitikliai nėra nuskaitomi nuotoliniu būdu.

Todėl Komisija laikosi nuomonės, kad, esant minėtoms konkrečioms aplinkybėms, 9c straipsnio 1 dalis neturėtų būti aiškinama kaip užkertanti kelią atskirų prietaisų pakeitimui prietaisais, kurie nėra nuskaitomi nuotoliniu būdu, kai jie priklauso atskiro matavimo sistemai, pagrįstai prietaisais, kurie nėra nuskaitomi nuotoliniu būdu, net pasibaigus 9c straipsnio 1 dalyje nurodytam terminui.

Kita vertus, taip pat reikia atsižvelgti į reikalavimą užtikrinti, kad visi prietaisai ir įrenginiai būtų nuskaitomi nuotoliniu būdu iki 2027 m. sausio 1 d., kaip nustatyta 9c straipsnio 2 dalyje (žr. toliau nurodytą skirsnį), tais atvejais, kai atsiranda poreikis atskirus prietaisus pakeisti kitais pastate, kuriame įrengti prietaisai, kurie nėra nuskaitomi nuotoliniu būdu; jei prietaisai, kuriais pakeisti senieji prietaisai, nebus nuskaitomi nuotoliniu būdu, artėjant 2027 m. terminui rizika, kad juos teks priskirti prie negrįžtamųjų išlaidų, didės.

6.4. Esami įrenginiai

9c straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „[j]au įrengti skaitikliai ir šilumos dalikliai, kurie nėra nuskaitomi nuotoliniu būdu, ne vėliau kaip 2027 m. sausio 1 d. pertvarkomi į nuotoliniu būdu nuskaitomus prietaisus arba tokiais pakeičiami, nebent atitinkama valstybė narė įrodė, kad tai nėra ekonomiškai efektyvu“.

Šiuo reikalavimu siekiama užtikrinti, kad visi galutiniai patalpų, kuriose įrengtas matavimas ar atskiras matavimas, naudotojai galiausiai gautų naudą iš nuotoliniu būdu nuskaitomų prietaisų, visų pirma kas mėnesį teikiamą informaciją (žr. 9 skirsnį), pasikartojančio poreikio būti namuose, kad matavimo prietaisų rodmenų tikrintojai galėtų patikrinti rodmenis, nebuvimą ir, atitinkamais atvejais, naudojant tokius prietaisus teikiamas papildomas paslaugas (pvz., perspėjimą apie karšto vandens nuotėkį).

Atsižvelgiant į tai, galimybė nukrypti nuo reikalavimo turi būti aiškinama labai siaurai, o bet kokie nukrypimai turėtų būti konkretūs ir tinkamai pagrįsti bei patvirtinti dokumentais.

⁽²³⁾ Pkg. EN834 standarto 6.5 skirsnį ir EN835 standarto 6.4 skirsnį.

2027 m. terminu, t. y. daugiau nei 10 metų po Komisijos pasiūlymo paskelbimo, buvo siekiama sumažinti negrįžtamųjų išlaidų atsiradimo dėl poreikio keisti prietaisus gerokai prieš jų nusidėvėjimą riziką. Bet kuriuo atveju daugelis prietaisų per tokį laikotarpį pakeičiami dėl techninių priežasčių. Didžioji dauguma dabar įrengiamų naujų šilumos daliklių yra elektroniniai ir paprastai turi būti pakeisti per 10 metų dėl baterijos apribojimų. Skaitikliams dauguma valstybių narių taiko kalibravimo reikalavimus, pagal kuriuos skaitikliai paprastai keičiami praėjus 10 metų ar dažniau. Jeigu prietaisai yra senesni nei 10 metų, paprastai bet kuriuo atveju jų naudojimo trukmė yra pasibaigusi arba jie jau yra nusidėvėję.

Dėl šių priežasčių su esamais prietaisais susijusios negrįžtamosios sąnaudos negali būti laikomos pakankamu pagrindu nukrypti nuo nuotolinio duomenų nuskaitymo reikalavimo. Tam turėtų būti konkretnių aplinkybių. Vienas iš pavyzdžių, kai būtų galima įrodyti, kad atitiktis ekonomiškai neefektyvi, yra atvejis, kai pastatas statomas naudojant medžiagas, kurios neleistų tinkamai veikti 2026 m. prieinamoms bevielėms technologijoms, o įrengti laidines alternatyvas būtų neproporcingai brangu (pvz., kai sienose ir perdangose yra daug geležies).

6.5. Tikrinimo ir vykdymo užtikrinimo aspektai

Pagal EVE direktyvos 13 straipsnį valstybės narės privalo „<...> nustat[yti] taisykles dėl sankcijų, taikytinų dėl nacionalinių nuostatų, priimtų pagal 7–11 straipsnius <...>, nesilaikymo“ ir „<...> im[tis] reikiamų priemonių užtikrinti, kad jos būtų įgyvendintos“. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.

Iš dalies pakeitus EVE direktyvą, šis įpareigojimas dabar taikomas tiek kai kurioms esamoms, tiek kai kurioms naujoms nuostatoms, įskaitant 9c straipsnyje nustatytus naujus reikalavimus dėl nuotolinio nuskaitymo⁽²⁴⁾.

Todėl realizuodamos savo patesnę atsakomybę ir pastangas užtikrinti veiksmingą Direktyvos įgyvendinimą ir vykdymą, valstybės narės taip pat turės apsvarstyti, kaip patikrinti naujų nuotolinio skaitymo reikalavimų laikymąsi. Tai darydamos jos gali apsvarstyti, ar kurie nors esami su Direktyva dėl pastatų energinio naudingumo (angl. EPBD)⁽²⁵⁾ susiję arba pagal nacionalinę teisę taikomi procesai taip pat galėtų būti pritaikyti ir šiam tikslui. Tačiau nuotolinio nuskaitymo reikalavimai taikomi ne tik naujiems pastatams (kuriems paprastai reikia statybos leidimo) ar esamiems naujam nuomininkui parduodamiems ar išnuomojamiems pastatams (kuriems pagal Direktyvą dėl pastatų energinio naudingumo reikia energinio naudingumo sertifikato), ir taikomi neatsižvelgiant į pastato dydį ar šildymo įrenginio pajėgumą. Tai reiškia, kad esamų su statybos leidimais, ŠVOK patikromis ar energijos suvartojimo etiketėmis arba ESMS susijusių procesų nebūtinai gali pakakti siekiant patikrinti, ar laikomasi naujų reikalavimų.

Kalbant apie skaitiklius, naudojamus pereinant prie nuotolinio matavimo pagal 9a straipsnio 1 dalį, viena iš galimybių galėtų būti valstybių narių įpareigojimas centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo sistemų operatoriams ir visų kitų įrenginių operatoriams, tiekiantiems šiluminę energiją daugeliui paskirčių naudojamiems pastatams, patvirtinti atitiktį dokumentais ir (arba) reguliariai teikti ataskaitas dėl prijungimo vietų, kuriose matuojama nuotoliniu būdu nuskaitymais skaitikliais, dalies jų tinkle. Kadangi iš esmės⁽²⁶⁾ ši dalis iki 2027 m. sausio 1 d. turėtų pasiekti 100 proc., valstybės narės galėtų stebėti skaičius, kad patikrintų, ar artėjant nustatytam terminui daroma pakankama pažanga užtikrinant reikalavimų laikymąsi.

Atskiro matavimo atveju panašius įpareigojimus galima būtų numatyti atsakingoms šalims, tačiau kadangi jos įvairiose valstybėse narėse yra skirtingos ir tai gali priklausyti nuo nuomos ar nuosavybės formos, gali būti taikomi įvairūs metodai. Tais atvejais, kai valstybės narės turi atskiro matavimo paslaugų teikėjų identifikavimo arba registravimo sistemą, tokios sistemos galėtų padėti nustatyti veiklos vykdytojus, iš kurių būtų galima ekonomiškai efektyviai rinkti informaciją apie kiekviename jų valdomame pastate esančios įrangos rūšį.

⁽²⁴⁾ Direktyva (ES) 2018/2002 ištrauktos 9a, 9b, 9c ir 10a straipsnių nuostatos patenka į intervalą „7–11 straipsni[ai]“. Nauja Elektros energijos rinkos direktyvos redakcija iš dalies keičiamas ir EVE direktyvos 13 straipsnis, siekiant užtikrinti, kad į toje dalyje nurodytą intervalą patektų ir 11a straipsnis.

⁽²⁵⁾ 2010 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo (OL L 153, 2010 6 18, p. 13) su pakeitimais.

⁽²⁶⁾ t. y. išskyrus atvejus, kai konkrečios išimties yra tinkamai pagrįstos ir patvirtintos dokumentais, plg. 6.4 skirsnį.

7. SĄSKAITŲ IŠRAŠYMAS IR INFORMACIJA APIE SUVARTOJIMĄ (10A STRAIPSNIS)

7.1. Terminai „galutinis naudotojas“ ir „galutinis vartotojas“

Vienas svarbiausių peržiūretoje EVE direktyvoje pateiktų išaiškinimų yra susijęs su termino „galutinis naudotojas“ įtraukimu į 10a straipsnį, papildant esamą terminą „galutinis vartotojas“.

Pirminėje EVE direktyvoje „galutinis vartotojas“ apibrėžiamas kaip „fizinis arba juridinis asmuo, kuris įsigyja energiją galutiniam vartojimui“⁽²⁷⁾. Tačiau šios apibrėžties taikymo sritis aiškinama skirtingai. 2013 m. aiškinamojoje pastaboje Komisija teigė, kad individualūs daugiabučių namų, kuriuose yra kolektyvinė energijos tiekimo sistema ir sudaryta energijos tiekimo sutartis, galutiniai naudotojai arba namų ūkiai taip pat turėtų būti laikomi galutiniais vartotojais⁽²⁸⁾. Tačiau, kaip pažymėta peržiūretos EVE direktyvos 31 konstatuojamojoje dalyje, „[t]erminas „galutinis vartotojas“ gali būti suprantamas kaip nurodantis tik fizinius ar juridinius asmenis, perkančius energiją remiantis su energijos tiekėju sudaryta tiesiogine individualia sutartimi. Todėl atitinkamų nuostatų tikslu turėtų būti įvestas terminas „galutinis naudotojas“, kad juo būtų nurodoma į platesnę vartotojų grupę ir jis, be galutinių vartotojų, perkančių šilumą, vėsumą ar buitinių karštą vandenį savo asmeniniam galutiniam suvartojimui, taip pat turėtų apimti atskirų pastatų arba daugiabučių ar daugeliui paskirčių naudojamų pastatų atskirų butų (vienetų) naudotojus, kai į tokius vienetus šiluma, vėsuma arba buitinis karštas vanduo tiekiami iš centrinio šaltinio ir kai naudotojai nėra sudarę tiesioginės ar individualios sutarties su energijos tiekėju.“

Šiuo tikslu 10a straipsnio 1 dalyje nustatytas vykdymo reikalavimas taikomas galutiniams naudotojams ir išaiškinama, kad jie yra:

- a) fiziniai ar juridiniai asmenys, perkantys šilumą, vėsumą ar buitinių karštą vandenį galutiniam vartojimui (tokie galutiniai naudotojai taip pat yra galutiniai vartotojai, apibrėžti 2 straipsnio 23 punkte), arba
- b) fiziniai arba juridiniai asmenys, kurie gyvena atskirame pastate arba daugiabučio ar daugeliui paskirčių naudojamame pastato vienetu ar tokį vienetą užima ir kuriems šiluma, vėsuma arba buitinis karštas vanduo tiekiami iš centrinio šaltinio ir kurie nėra sudarę su energijos tiekėju tiesioginės ar individualios sutarties.

Verta pabrėžti, kad galutinių naudotojų sąvoka apima galutinius vartotojus. Kai nuostatose pateikiama nuoroda į galutinius naudotojus, jie neturėtų būti suprantami atskirai nuo galutinių vartotojų.

Šis išaiškinimas reiškia, kad nuo šiol, remiantis peržiūreta EVE direktyva, nekyla jokių abejonių, kad vartotojai, kuriems taikomas atskiras matavimas, taip pat turi teisę į suvartojimu grindžiamą sąskaitų išrašymą⁽²⁹⁾ ir informaciją apie suvartojimą.

Taikant 9a, 9c, 10a ir 11a straipsnius, daugiabučiuose ar daugeliui paskirčių naudojamuose pastatuose, kuriems energija tiekama iš centralizuoto šilumos arba vėsumos tiekimo sistemos arba iš panašaus centrinio šaltinio pagal vieną sutartį su energijos tiekėju, galutinis vartotojas faktiškai gali skirtis kiekvienu atveju. Jei pastato savininkas yra vienas, savininkas paprastai, bet nebūtinai, yra tiekimo sutarties su energijos tiekėju šalis. Be to, kai yra daug savininkų, bendrasavininkų asociacija arba bendrija dažnai, bet ne visada, yra sutarties šalis energijos tiekėjo atžvilgiu. Kai kuriais atvejais savininkai paveda atlikti tam tikras užduotis trečiosioms šalims arba atstovui, pavyzdžiui, valdymo įmonei (kai kuriose šalyse vadinamai sindiku), ir šios šalys taip pat gali būti sutarties šalimis energijos tiekėjo atžvilgiu. Kai savininkai išnuomoja vienetus, nuomininkai gali turėti arba neturėti sutartinių santykių su energijos tiekėju.

Perkeldamos peržiūreta Direktyvą į nacionalinę teisę valstybės narės turės atsižvelgti į jų jurisdikcijai aktualių atvejų įvairovę. Tačiau, nepaisant to, kuris subjektas ar įstaiga kolektyviai perka energiją pastato naudotojų vardu, svarbu, kad įgyvendinimas būtų organizuojamas taip, kad informacija, kurią reikalaujama pateikti pagal VIIa priedą, būtų veiksmingai teikiama ir kad ja remiantis būtų galima informuoti kiekvieno buto gyventojus arba vieneto naudotojus. Tai, kad sąvoka „galutinis vartotojas“ reiškia asmenį, kuris perka energiją „galutiniam vartojimui“, neturėtų būti suprantama, pavyzdžiui, kaip galutinio vartotojo nebuvimas tais atvejais, kai įgaliotoji valdymo įmonė arba sindikas yra faktinė pastato energijos tiekėjo sutarties šalis.

⁽²⁷⁾ EVE direktyvos 2 straipsnio 23 punktą.

⁽²⁸⁾ Žr. SWD(2013) 448 *final* 9 dalį.

⁽²⁹⁾ Atskiro matavimo kontekste kartais taip pat vadinamas šilumos sąnaudų paskirstymu.

7.2. Kas atsakingas už sąskaitose pateikiamą informaciją ir informaciją apie suvartojimą?

EVE direktyvoje nenurodoma, kas yra atsakingas už 10a straipsnyje nurodytos sąskaitose pateikiamos informacijos ir informacijos apie suvartojimą pateikimą galutiniams naudotojams. Kalbant apie galutinius naudotojus, kurie taip pat yra galutiniai vartotojai (ir perka energiją iš atitinkamo energijos tiekėjo), būtų logiškiausia, kad už informacijos teikimą būtų atsakingas energijos tiekėjas. Priešingai, energijos tiekėjui nederėtų priskirti atsakomybės už informacijos pateikimą galutiniams naudotojams, su kuriais jis neturi tiesioginių ar individualių sutartinių santykių. Todėl peržiūrėtos EVE direktyvos 10a straipsnio 3 dalyje aiškiai nurodyta, kad „[v]alstybės narės nusprendžia, kas turi būti atsakingas už 1 ir 2 dalyse nurodytos informacijos teikimą tiems galutiniams naudotojams, kurie nėra sudarę tiesioginės ar individualios sutarties su energijos tiekėju“. Kurie subjektai gali geriausiai informuoti galutinius naudotojus, priklausys nuo nacionalinių aplinkybių ir konkrečių nuomos atvejų. Potencialūs kandidatai galėtų būti pastatų savininkai, pastatų valdytojai, įgaliotosios valdymo įmonės arba paslaugų teikėjai, savininkų asociacijos ir t. t. Perkeldamos peržiūrėtą Direktyvą į nacionalinę teisę valstybės narės turi užtikrinti, kad atsakomybė už informacijos teikimą galutiniams naudotojams būtų aiškiai nustatyta visais susijusiais atvejais.

7.3. Faktiniu suvartojimu grindžiamas sąskaitų išrašymas

10a straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, „kad sąskaitose pateikiama informacija ir informacija apie suvartojimą būtų patikima, tiksli ir pagrįsta faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis<...>“.

Ši formuluotė panaši į pirminėje EVE direktyvoje nustatytą reikalavimą užtikrinti, „kad sąskaitose pateikiama informacija būtų tiksli ir pagrįsta faktiniu suvartojimu“, bet nėra jam tapati.

„Informacijos apie suvartojimą“ įtraukimas yra svarbus ir atspindi EVE direktyvos lankstumą, nes dabar galima užtikrinti atitiktį VIIa priedo 2 punkte nustatytam reikalavimui, dažnai teikiant informaciją sąskaitose arba informaciją apie suvartojimą. Paprasčiau yra teikti informaciją apie suvartojimą, nes ji susijusi tik su suvartotu kiekiu, bet ne su susijusiomis išlaidomis arba su koku nors kitu sąskaitose pateikiamos informacijos elementu.

Teisės aktų leidėjas nusprendė, kad reikia papildyti žodžiais „arba šilumos daliklio rodmenimis“, kad neliktų abejonių, jog tokiais rodmenimis galima remtis išrašant sąskaitas. Tokios abejonės buvo reiškiamos dėl to, kad šilumos dalikliai yra prietaisai, kuriais atskiram butui tiekiamos šilumos kiekis matuojamas netiesiogiai ir kurie tam tikromis konkrečiomis aplinkybėmis gali būti laikomi prastesniu faktinio šilumos kiekio, kurį šildymo įrenginys atidavė atskirame bute, rodikliu.

Tačiau, atsižvelgiant ne vien į šilumos skaitiklių ir šilumos daliklių skirtumus, verta pabrėžti, kad reikalavimas, kad sąskaitose pateikiama informacija ir informacija apie suvartojimą būtų grindžiama faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis, neturėtų būti aiškinamas kaip reikalavimas, kad patalpų šildymo ar vėsinimo išlaidos būtų skirstomos tik pagal atskirų skaitiklių arba šilumos daliklių rodmenis. Kalbant apie atskirą matavimą, tai gali sukelti neigiamų pasekmių, susijusių su teisingumu ir skirtingomis paskatomis (taip pat žr. 5 skirsnį). Techniniu požiūriu atskiri butai daugiabučiuose namuose paprastai negali būti laikomi termiškai nepriklausomais nuo likusios pastato dalies. Visais atvejais, kai atsiranda temperatūros skirtumai vidaus sienose arba perdangose, šiluma natūraliai eina per tokias pertvaras, nes jos retai būna labai gerai termiškai izoliuotos, palyginti su pastatų išorės sienomis. Todėl atskiri vienetai paprastai šildomi ne tik pačiame vienete išskiriama radiatorių šiluma, bet ir bent iš dalies kitose pastato dalyse išskiriama šiluma. Kaip jau aptarta 5 skirsnyje, tinkamai parengtose sąnaudų paskirstymo taisyklėse reikėtų atsižvelgti į šį faktą.

Nepriklausomai nuo to, ar faktinis išskiriamas šilumos kiekis kiekviename vienete matuojamas arba apskaičiuojamas naudojant individualius skaitiklius arba šilumos daliklius, tai, kad šiluma gali būti perduodama per vidines pertvaras, yra tinkamas pagrindas neskirstyti visų pastato šildymo išlaidų remiantis tik iš tokių prietaisų gautais rodmenimis. Įprasta (ir gera) praktika yra tai, kad tik tam tikra sąnaudų dalis grindžiama individualiais matavimais, o likusios sąnaudos yra paskirstomos naudotojams remiantis kitais veiksniais (pvz., būtų turima bendro patalpų ploto dalis arba pastato šildomo tūrio dalis). Taip yra net ir tais atvejais, kai atskiruose vienetuose yra įrengti šilumos skaitikliai, o ne šilumos dalikliai. Be to, įprasta, kad pastato bendro naudojimo patalpų (laiptinių, koridorių ir t. t.) šildymo išlaidos padalijamos atskirų vienetų naudotojams. Išlaidos, susijusios su pastato lygio įrenginių nuostoliais ir bendro naudojimo patalpų šildymu, paprastai tiesiogiai nepriklauso nuo atskirų naudotojų elgesio, o valstybės narės paprastai įtraukia jas į savo atitinkamas paskirstymo taisykles kaip pastoviąsias išlaidas. Pastoviosios išlaidos, sudarančios dalį visų šildymo išlaidų, paprastai gali būti padengtos apmokestinant naudotojus proporcingai jų valdomo turto dydžiui (pvz., patalpų plotui ar tūriui).

Kai pateikta informacija yra grindžiama šilumos daliklio rodmenimis, tai turi būti daroma tokiu būdu, kuris būtų aiškus ir naudingas galutiniam naudotojui. Pavyzdžiui, paskirstant šilumos sąnaudas gali būti taikomi techniniai koeficientai, susiję su radiatorių rūšimis ir (arba) pataiso koeficientais priklausomai nuo buto vietos pastate. Galutiniams naudotojams teikiamoje informacijoje turėtų būti atsižvelgiama į šiuos parametrus.

7.4. Savarankiškas duomenų registravimas

Pagal pirmąją EVE direktyvą valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad sąskaitose pateikiama informacija būtų tiksli ir grindžiama faktiniu suvartojimu, „pagal VII priedo 1.1 punktą“, kuriame savo ruožtu nustatytas tam tikras minimalus sąskaitų išrašymo ir informacijos pateikimo sąskaitose dažnumas. 10 straipsnyje nustatyta, kad „[š]is įsipareigojimas gali būti įgyvendintas reguliaraus savarankiško duomenų registravimo sistema, pagal kurią galutiniai vartotojai savo skaitiklių rodmenis perduotų energijos tiekėjui“. Pavyzdžiui, dėl to metinė atsiskaitymo sąskaita gali būti grindžiama rodmenimis, kuriuos klientas pateikė energijos tiekėjui, o pastarajam nereikia apsilankyti patalpose, kad galėtų nuskaityti skaitiklio rodmenis.

Kalbant apie perėjimą prie nuotoliniu būdu nuskaitomų prietaisų, savarankiškas duomenų registravimas ilgainiui praras savo aktualumą. Vis dėlto peržiūretoje EVE direktyvoje leidžiama savarankiškai registruoti šiluminės energijos duomenis, tačiau tik tam tikromis aplinkybėmis⁽³⁰⁾. Visų pirma, neleidžiama duomenų registruoti savarankiškai, kai taikomas atskiras patalpų šildymo matavimas remiantis šilumos dalikliais. Dėl to kiekvienas naudotojas turėtų pateikti kiekvieno radiatoriaus rodmenis, o teisės aktų leidėjas nemanė, kad tai yra realu ar pageidautina.

Su matavimu susijusiais ar kitais atskiro matavimo, pavyzdžiui, patalpų, kuriose įrengti šilumos skaitikliai, šildymo ar vėsinimo arba buitinio karšto vandens suvartojimo atvejais iš esmės gali būti leista savarankiškai registruoti duomenis, jei atitinkama valstybė narė „tai numato“. Kitaip tariant, centralizuoto šilumos tiekimo įmonės, pastatų valdytojai ir kiti subjektai, kuriems priskirta atsakomybė už pagal 10a straipsnį reikalaujamos informacijos pateikimą galutiniams naudotojams, negali remtis savarankišku duomenų registravimu, kad įvykdytų šiuos įsipareigojimus, išskyrus atvejus, kai atitinkama valstybė narė perkėlimo į nacionalinę teisę priemonėse aiškiai numatė tokią galimybę.

7.5. Duomenų prieinamumas ir privatumas

10a straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta, kad „<...> jeigu yra informacijos apie galutinių naudotojų suvartotos energijos sąskaitas ir ankstesnį suvartojimą arba šilumos daliklių rodmenis, ji, galutinio naudotojo prašymu, būtų pateikta galutinio naudotojo nurodytam energetinių paslaugų teikėjui“. Panaši nuostata yra pirminėje EVE direktyvoje, tačiau nauja nuostata panaikinamos bet kokios abejonės dėl teisės susipažinti su sąskaitų už energiją ir praicityje suvartotos energijos duomenimis arba šilumos daliklio rodmenimis tais atvejais, kai taikomas atskiras matavimas. Už atskirą matavimą atsakingas subjektas – pastato valdytojas, atskiro matavimo paslaugos teikėjas ar bet kuris kitas subjektas – gavęs prašymą turės kiekvienam galutiniam naudotojui suteikti galimybę susipažinti su tokiais duomenimis tinkama ir naudinga forma. Kalbant apie atskirą matavimą, visų pirma turi būti suprantama, kad jis apima tiek prietaiso rodmenis, gautus iš paties naudotojo prietaiso (-ų), tiek viso įrenginio rodmenų sumą, nes pirmieji rodmenys yra naudingi tik kartu su pastaraisiais. Jei prašoma, į tokią informaciją taip pat turėtų būti įtraukti pagrindiniai techniniai parametrai, pvz., radiatoriams taikomi koeficientai, kad būtų galima atlikti šilumos sąnaudų paskirstymo skaičiavimų nepriklausomą patikrą ar patikimumo patikrinimą.

Kartu 10a straipsnio 2 dalies a punkte užtikrinama, kad galimybė susipažinti su sąskaitose pateikiama informacija, susijusia su pagrindiniu skaitikliu, kuriuo matuojama iš centralizuoto šilumos ar vėsumos tiekimo tinklo į daugiabutį ar daugeliui paskirčių naudojamą pastatą, kuriame atliekamas atskiras matavimas, tiekama energija, būtų suteikiama tiesiogiai energijos paslaugų teikėjams⁽³¹⁾, atsakingiems už atskirą matavimą ir sąnaudų paskirstymą pastate. Tai yra svarbu, nes siekiant tiksliai paskirstyti išlaidas reikia laiku gauti prieigą prie bendro suvartojimo verčių. Galimybė tiesiogiai ir laiku gauti sąskaitose pateiktą informaciją, įskaitant matavimo vertes, yra ypač svarbi tada, kai pastatuose taikomas atskiras matavimas nuotoliniu būdu nuskaitomais prietaisais, ir dėl to reikia pateikti informaciją už trumpesnę nei vienus metų laikotarpį. Tokiais atvejais centralizuoto šildymo arba vėsinimo tinklo klientas gali prašyti, kad su pagrindiniu skaitikliu susijusi informacija būtų teikiama jo pasirinkto energijos tiekimo paslaugų teikėjui, kuris galėtų būti atskiro matavimo paslaugas teikianti įmonė.

⁽³⁰⁾ 10a straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatyta, kad „[t]as įpareigojimas, kai taip nustato valstybė narė, išskyrus tą atvejį, jei suvartojimas matuojamas atskirais šilumos dalikliais pagal 9b straipsnį, gali būti įgyvendintas reguliaraus galutinio vartotojo arba galutinio naudotojo savarankiško duomenų registravimo sistema, pagal kurią jie perduoda savo skaitiklių rodmenis. Tik jei galutinis vartotojas ar galutinis naudotojas nepateikia skaitiklių rodmenų už atitinkamą sąskaitų išrašymo laikotarpį, sąskaitų išrašymas grindžiamas numatomu suvartoti kiekiu arba fiksuoto dydžio norma“.

⁽³¹⁾ EVE direktyvos 2 straipsnio 24 punkte „energetinių paslaugų teikėjas“ apibrėžiamas kaip fizinis ar juridinis asmuo, teikiantis energetines paslaugas arba kitas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones galutinio vartotojo įrenginiams ar galutinio vartotojo patalpose.

10a straipsnio 2 dalies c punkte teigiama, kad valstybės narės privalo užtikrinti, kad „visiems galutiniams naudotojams pagal VIIa priedo 3 punktą kartu su sąskaita būtų pateikiama aiški ir suprantama informacija“. Tokio pateikimo poveikis išsamiau aptariamas toliau 9.3 skirsnyje. Kalbant apie galutinius naudotojus, kurie nėra sudarę su energijos tiekėju tiesioginės ar individualios sutarties, „sąskaita“ taip pat turėtų būti suprantama kaip šilumos sąnaudų paskirstymo sąskaitos ar bet koks kitas pasikartojantis reikalavimas mokėti už šildymo, vėsinimo arba buitinio karšto vandens tiekimo paslaugas fizinio arba juridinio asmens, atsakingo už tokių paslaugų teikimą, vardu ⁽³²⁾.

Galiausiai, nauja nuostata (10a straipsnio 2 dalies d punktas) pabrėžiama, kad valstybės narės turi „skatin[ti] kibernetinį saugumą ir užtikrin[ti] galutinių naudotojų privatumo ir duomenų apsaugą pagal taikytiną Sąjungos teisę“. Nors šia nuostata nenumatoma jokių papildomų konkrečių įpareigojimų (be tų, kurie jau taikomi pagal ES teisę, pvz., Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą ⁽³³⁾), ja pabrėžiama, kad kibernetinis saugumas, privatumas ir duomenų apsauga taip pat yra svarbūs, kiek tai sietina su matavimu, atskiru matavimu, nuotoliniu nuskaitymu ir sąskaitų už šiluminės energijos suvartojimą išrašymu.

7.6. Galimybė gauti sąskaitose pateikiamą informaciją ir sąskaitas elektroniniu būdu

Kaip ir pradinėje EVE direktyvoje, peržiūrėtoje EVE direktyvoje valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad galutiniams vartotojams būtų sudaryta galimybė elektroniniu būdu gauti sąskaitose pateikiamą informaciją ir sąskaitas (10a straipsnio 2 dalies b punktas). Čia reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad kalbama tik apie galutinius vartotojus, o ne apie galutinius naudotojus, o tai reiškia, kad peržiūrėtoje EVE direktyvoje individualiems atskiro matavimo paslaugas gaunantiems vartotojams nesuteikiama teisės pasirinkti informacijos pateikimą elektroninėmis priemonėmis. ES teisės aktų leidėjas sąmoningai pasirinko tokią alternatyvą, kad neapribotų konkrečiame pastate veikiančių suinteresuotųjų subjektų laisvės arba kad nacionalinės valdžios institucijos galėtų nuspręsti, kaip organizuoti sąskaitose nurodomos informacijos ir sąskaitų pateikimą atskiro matavimo paslaugas gaunantiems vartotojams.

8. PRIEIGOS PRIE MATAVIMO INFORMACIJOS, SĄSKAITOSE PATEIKIAMOS INFORMACIJOS IR INFORMACIJOS APIE SUVARTOJIMĄ KAŠTAI (11A STRAIPSNIS)

Naujasis peržiūrėtos EVE direktyvos 11a straipsnis yra beveik tapatus pirminės EVE direktyvos 11 straipsniui. Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį į keletą skirtumų.

Pirma, naujoji nuostata aiškiau apibrėžia atskiro matavimo paslaugas gaunančių vartotojų padėtį, todėl apima galutinius naudotojus, o ne tik galutinius vartotojus (primenant, kad tai yra pirmosios, platesnės grupės po grupis).

Antra, naujajame straipsnyje paaiškinama, kad 2 dalis taikoma tiek daugiabučiams, tiek daugeliui paskirčių naudojamiems pastatams.

Trečia, pridedama nauja 3 dalis, kurioje paaiškinama, kad „[s]iekdamos užtikrinti, kad atskiro matavimo paslaugų kaštai būtų pagrįsti, kaip nurodyta 2 dalyje, valstybės narės gali skatinti konkurenciją tame paslaugų sektoriuje imdamosi atitinkamų priemonių, pavyzdžiui, rekomenduoti ar kitaip skatinti skelbti konkursus arba naudoti sąveikius prietaisus ir sistemas, kurie palengvintų galimybę keisti paslaugos teikėjus“. Nors šioje nuostatoje nurodyti veiksmai yra aiškiai nepivalomi ir nėra privalomi valstybei narei, teisės aktų leidėjas laikėsi nuomonės, kad ši nuostata yra naudinga, nes joje pateikiami konkrečių priemonių, kurių valstybės narės gali imtis, kad paskatintų atskiro matavimo paslaugų konkurenciją, pavyzdžiai, siekiant kuo labiau sumažinti perėjimo prie nuotoliniu būdu nuskaitomų prietaisų ir sistemų sąnaudas.

Galiausiai pirminio 11 straipsnio 2 dalis išbraukiama, nes peržiūrėtoje EVE direktyvoje jos taikymo sritis apribojama elektros energija ir dujomis, o pirminio 11 straipsnio 2 dalyje kalbama tik apie atskirą šiluminės energijos matavimą ir jį pakeičiama nauja 11a straipsnio 2 dalimi.

⁽³²⁾ Tai apima reikalavimus dėl pasikartojančių mokesčių mokėjimo, kuriuos sudaro energijos tiekimo 9b straipsnio 1 dalyje nurodytos rūšies pastatuose sąnaudos, jei buvo įrodyta, kad atskiras matavimas nėra ekonomiškai efektyvus arba techniškai įmanomas.

⁽³³⁾ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1). <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/2016-05-04>.

Reikia atkreipti dėmesį ne tik į pirmiau aptartus redakcinio pobūdžio skirtumus, bet ir į kitą su šia tema susijusį pokytį. 2018 m. balandžio mėn. Suomijos teismas pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą⁽³⁴⁾. Apibendrinant, buvo užduotas klausimas, ar įpareigojimas nemokamai išrašyti sąskaitas turėtų būti suprantamas kaip draudimas teikti nuolaidas vartotojams, kurie sąskaitas gauna elektroniniu būdu. 2013 m. aiškinamojoje pastaboje Komisija⁽³⁵⁾ teigė, kad reikalavimas nemokamai išrašyti sąskaitas neklaido siūlyti nuolaidas vartotojams, pasirinkusiems konkretų sąskaitų pateikimo būdą. Savo 2019 m. gegužės 2 d. sprendime Teisingumo Teismas laikėsi panašios nuomonės. Jis padarė išvadą, kad 11 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti kaip nedraudžiančią tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, elektros abonentinio mokesčio nuolaidos, kurių mažmeninės prekybos elektros energija įmonė suteikia tik galutiniams vartotojams, pasirinkusiems elektroninę sąskaitą.

9. SĄSKAITOSE PATEIKIAMOS INFORMACIJOS IR INFORMACIJOS APIE SUVARTOJIMĄ REIKALAVIMAI

9.1. Faktiniu suvartojimu grindžiamas kasmetinis sąskaitų išrašymas

Naujame VIIa priede reikalaujama, kad „[t]am, kad galutiniai naudotojai galėtų reguliuoti savo energijos vartojimą, sąskaitų išrašymas grindžiamas faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis ir atliekamas ne rečiau kaip kartą per metus“. Labai panašus reikalavimas nustatytas pirminės EVE direktyvos VII priede, tačiau pagal VIIa priedo formulotę daroma nuoroda į galutinius naudotojus (taigi jis taikomas atskiro matavimo paslaugas gaunantiems vartotojams). Be to, VII priede žodžiai „sąskaitos turėtų būti išrašomos“ VIIa priede pakeisti į žodžius „sąskaitų išrašymas grindžiamas“, kad būtų atspindėtas privalomas reikalavimo pobūdis. Kaip minėta 7.2 skirsnyje, vertėtų pabrėžti, kad atsižvelgiant į atskiro matavimo taikymo sąlygas, reikalavimas, kad sąskaitose pateikiama informacija ir informacija apie suvartojimą būtų grindžiama faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis, *neturėtų* būti aiškinamas kaip reikalavimas, kad patalpų šildymo ar vėsinimo išlaidos būtų skirstomos tik pagal atskirų skaitiklių arba šilumos daliklių rodmenis.

Iš esmės šiuo reikalavimu užtikrinama, kad galutiniai šiluminės energijos vartotojai būtų informuojami apie faktinį suvartojimą ne rečiau kaip kartą per metus ir kad jų mokama suma už suvartotą kiekį būtų atitinkamai apskaičiuota arba patikslinta, pavyzdžiui, padengiant bet koki skirtumą tarp faktinės mokėtinos sumos ir sumų, sumokėtų remiantis įprastomis fiksuoto dydžio įmokomis, kurios nėra pagrįstos faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis.

9.2. Dažnas informacijos sąskaitose ar informacijos apie suvartojimą teikimas

9.2.1. Atvejai, kai reikalaujama pateikti informaciją už trumpesnę nei vienu metų laikotarpį

Galutinių naudotojų informavimo apie faktinį šiluminės energijos suvartojimą dažnumas buvo pagrindinis pasiūlymo peržiūrėti EVE direktyvą tikslas ir atsispindi naujo VIIa priedo 2 punkte.

Pirminėje EVE direktyvoje informacijos už laikotarpį, trumpesnę nei vieni metai, pateikimas yra privalomas tais atvejais, kai tai „techniškai įmanoma ir ekonomiškai pagrįsta“. Peržiūrėtoje EVE direktyvoje ši sąlyga buvo supaprastinta, kad reikalavimai būtų taikomi „[j]ei įrengti nuotoliniu būdu nuskaitomi skaitikliai arba šilumos dalikliai“.

Siekiant įvertinti, ar ši sąlyga yra įvykdyta, ar ne, būtina įvertinti kiekvienos valstybės narės sprendimą dėl to, kokių rūšių prietaisai laikomi nuotoliniu būdu nuskaitomais (žr. 6.1 skirsny).

Gali būti, kad pastate yra įrengti tiek nuotoliniu būdu nuskaitomi, tiek ne nuotoliniu būdu nuskaitomi prietaisai. Tuomet reikia vertinti kiekvieną konkretų atvejį.

⁽³⁴⁾ Žr. bylą C-294/18. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=203750&pageIndex=0&doclang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1938672>.

⁽³⁵⁾ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Aiškinamoji pastaba dėl 9–11 straipsnių: matavimo informacija, sąskaitose pateikiama informacija, priegios prie matavimo informacijos ir sąskaitose pateikiamos informacijos kaštai, 50–52 dalys (SWD/2013/0448 final)“.

Pavyzdžiui: daugiabučiame pastate, kuriam energija tiekama centralizuotai, jei kiekviename pastato vienetė įrengti prietaisai yra nuotoliniu būdu nuskaitomi šilumos dalikliai arba skaitikliai, pagrindinis pastato skaitiklis, kuriuo matuojamas visas patiekas arba suvartotas šilumos kiekis, gali būti nenuskaitomas nuotoliniu būdu. Šiuo atveju išsamus šilumos sąnaudų paskirstymo skaičiavimas iš esmės gali būti atliekamas tik tada, kai rodmenis taip pat galima gauti ir iš pagrindinio skaitiklio. Panaši padėtis galėtų susidaryti ir pastate, kuriame veikia bendras dujomis ar nafta kūrenamas katilas: šiuo atveju taip pat gali būti, kad nėra galimybės gauti tikslios bendro suvartojimo vertės už kiekvieną trumpesnę nei vienų metų laikotarpį, jei pagrindinis dujų skaitiklis nėra nuskaitomas nuotoliniu būdu arba jei kuro bake arba prie degiklio nėra matuoklio, kuriuo suvartojimą būtų galima nuskaityti nuotoliniu būdu. Vis dėlto tokiais atvejais dar būtų įmanoma apskaičiuoti apytikrius šilumos paskirstymo duomenis naudojant atskirų prietaisų rodmenis ir ekstrapoliuojant numatomą viso suvartoto kiekio vertę. Tada galėtų kilti klausimas, kaip suderinti 10a straipsnio 1 dalyje nustatytą reikalavimą, kad „<...> sąskaitose pateikiama informacija ir informacija apie suvartojimą būtų patikima, tiksliai ir pagrįsta faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis, laikantis VIIa priedo 1 ir 2 punktų“, ir tai, kad nesant bendro suvartojimo verčių už trumpesnę nei vienų metų laikotarpį (įrengiant nuotoliniu būdu nuskaitomą dujų skaitiklį, dažniau rankiniu būdu nuskaitant pagrindinį dujų skaitiklį, prijungiant kuro matuoklį ir t. t.), sąnaudų paskirstymo apskaičiavimas būtų tik apytikris. Komisija mano, kad tai, jog nėra pagrindinio skaitiklio rodmenų už trumpesnę nei vienų metų laikotarpį, nėra pagrindas neteikti atskiro matavimo paslaugas gaunantiems naudotojams informacijos apie suvartojimą už trumpesnę nei vienų metų laikotarpį, jeigu aplinkybės leidžia pagrįstai teisingai įvertinti (numatyti) sąnaudų paskirstymo apskaičiavimą. Tokiais atvejais paprasčiausiai turėtų būti paaiškinta, kad už trumpesnę nei vienų metų laikotarpį pateikiamos vertės yra iš dalies numatytos (ekstrapoliuotos). Labai tikėtina, kad vartotojui skirtos ir už trumpesnę nei vienų metų laikotarpį pateikiamos informacijos reikšmė nusvers šiek tiek mažesnę tikslumą, atsirandantį nesant bendro suvartojimo vertės.

Kita vertus, jei atskirą matavimą naudojančiame pastate įrengtas nuotoliniu būdu nuskaitomas ir su centralizuoto šilumos arba vėsumos tiekimo tinklu sujungtas pagrindinis skaitiklis, tačiau atskiram matavimui naudojami pastate esantys prietaisai nėra nuskaitomi nuotoliniu būdu, VIIa priedo 2 punkte nurodyta sąlyga nėra tenkinama tiek, kiek tai susiję su atskiro matavimo paslaugą gaunančiais galutiniais naudotojais. Priešingai, ji būtų tenkinama kalbant apie centralizuoto šilumos arba vėsumos tiekimo tinklą ir jo vartotoją arba pastatą kaip visumą. Šiuo atveju, remiantis VIIa priedo 2 punktu, galutiniam vartotojui turėtų būti teikiama pastato lygmens informacija.

Kitas pavyzdys galėtų būti pastatas, kuriame taikomas atskiras matavimas ir kuriame šilumos dalikliai nuskaitomi nuotoliniu būdu, tačiau buitinio karšto vandens skaitikliai nuskaitomi ne nuotoliniu būdu. Tokiu atveju kiekviena paslauga gali būti vertinama atskirai, ir patalpų šildymo informacija gali būti teikiama už trumpesnę nei vienų metų laikotarpį, o buitinio karšto vandens suvartojimo – ne.

9.2.2. Minimalus reikalaujamas dažnumas

Pirmiau minėta supaprastinta sąlyga reiškia, kad visais atvejais, kai naudojami nuotoliniu būdu nuskaitomi prietaisai, galutiniams naudotojams turi būti dažnai teikiama informacija, kuri gali būti sąskaitose pateikiama informacija arba tiesiog informacija apie suvartojimą. Praėjus 22 mėnesiams nuo pakeitimų direktyvos įsigaliojimo dienos, t. y. nuo 2020 m. spalio 25 d., minimalus reikalaujamas dažnumas bus panašus į pirminėje EVE direktyvoje numatytą dažnumą, t. y. „bent kartą per ketvirtį, jei galutiniai vartotojai⁽³⁶⁾ to prašo arba jei jie pasirinko galimybę gauti elektronines sąskaitas, kitu atveju – du kartus per metus“. Nuo 2022 m. sausio 1 d. informacija turės būti teikiama kas mėnesį.

9.2.3. Reikalavimų netaikymas ne šildymo (vėsinimo) sezono metu

Reikalavimas teikti informaciją bent kartą per mėnesį gali būti netaikomas šildymui ir vėsinimui ne šildymo (arba vėsinimo) sezono metu. Tai, kas laikoma šildymo ar vėsinimo sezonu, gali skirtis priklausomai nuo vietos ir jurisdikcijos arba skirtinguose pastatuose. Galimybę taikyti reikalavimo teikti informaciją kas mėnesį išimtis galima suprasti kaip galimybę sustabdyti informacijos teikimą tuo laikotarpiu, kai patalpų šiluma ar vėsuma iš bendro pastato įrenginio netiekama.

⁽³⁶⁾ Terminas „galutiniai vartotojai“ vartojamas šioje vietoje vietoj termino „galutiniai naudotojai“ atspindi tai, kad EVE direktyvoje nereikalaujama, kad atskiro matavimo paslaugą gaunantys vartotojai turėtų teisę pasirinkti galimybę gauti elektronines sąskaitas, plg. 7.6 skirsnį. Pastato, kuriame atliekamas atskiras matavimas, galutinis vartotojas gali pasirinkti galimybę gauti elektronines sąskaitas, todėl jis gali turėti teisę kas ketvirtį gauti informaciją už trumpesnę nei vienų metų laikotarpį, tačiau tai savaime nereiškia, kad atskiri pastatų naudotojai (kurie yra galutiniai naudotojai, bet ne galutiniai vartotojai) turi teisę iki 2022 m. sausio 1 d. gauti tokią informaciją dažniau nei du kartus per metus.

9.2.4. Informacijos pateikimo ir galimybės su ja susipažinti suteikimo atskyrimas

Dėl reikalavimo, kad tais atvejais, kai yra įrengti nuotoliniu būdu nuskaitomi skaitikliai arba šilumos dalikliai, išrašomose sąskaitose pateikiama informacija arba informacija apie suvartojimą, grindžiama faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis, turi būti pateikiama galutiniams naudotojams trumpesniais nei vienų metų laiko tarpais, gali kilti klausimų dėl to, kas laikoma atitiktimi šiam reikalavimui. Komisija pažymi, kad teisės aktų leidėjas sąmoningai paliko galimybę pasirinkti informacijos pateikimo būdą, taip pat aiškiai atskirdamas informacijos pateikimą nuo galimybės susipažinti su ja suteikimo.

Pagrindinis reikalavimas yra informacijos pateikimas naudotojui. Tai gali būti daroma popierine forma arba elektroninėmis priemonėmis, pavyzdžiui, elektroniniu paštu. Galimybė susipažinti su informacija taip pat gali būti suteikiama internetu (ir sąsajomis, pvz., interneto portale arba išmaniojo telefono programėle), tačiau tokiais atvejais galutiniam naudotojui turi būti tam tikru būdu reguliariai pranešama, kitaip informacija negali būti laikoma pateikta galutiniam naudotojui tokiu dažnumu, o tik užtikrinta galimybė su ja susipažinti. Vien tik galimybės susipažinti su informacija užtikrinimas, paliekant jos paiešką galutiniam naudotojui, neatitiktų bendro šios peržiūrėtos EVE direktyvos dalies tikslo, t. y. padidinti galutinių naudotojų informuotumą apie suvartojimą.

Svarbu pabrėžti šį subtilų, bet reikšmingą skirtumą taip pat ir dėl to, kad teisės aktų leidėjas įtraukė neprivalomą papildomą galimybę susipažinti su informacija internetu suteikimą po to, kai buvo nustatytas pagrindinis reikalavimas reguliariai teikti informaciją: „Ji taip pat gali būti pateikiama internetu ir atnaujinama taip dažnai, kiek įmanoma atsižvelgiant į naudojamus matavimo prietaisus ir sistemas“. Žodžiai „taip pat“ vartojami ne reikšme „vietoj to“, o nurodo papildomą galimybę. Bet koks kitas išaiškinimas paliktų per daug laisvės kurti ir naudoti sistemas, kuriomis nebūtų sudarytos sąlygos dažnai atnaujinti informaciją, todėl nebūtų įvykdytas pagrindinis peržiūrėtos EVE direktyvos reikalavimas ir būtų trukdoma siekti jos pagrindinio tikslo. Šį išaiškinimą patvirtina VIIa priedo 3 punkto formuluotė „[k]aip alternatyva“, pagal kurią teisės aktų leidėjas aiškiai nurodė, kad šios nuostatos sudaro alternatyvą. Trumpai tariant, nuolatinis galimybės susipažinti su informacija internetu suteikimas nėra alternatyvi ar pakankama priemonė siekiant laikytis VIIa priedo 2 punkte nustatytų reikalavimų teikti informaciją už laikotarpį, trumpesnį nei vieni metai, jei ji nėra derinama su kokiu nors aktyviu galutinio naudotojo informavimu nustatytais laikotarpiais.

9.2.5. Už laikotarpį, trumpesnį nei vieni metai, išrašomose sąskaitose pateikiamos informacijos ar informacijos apie suvartojimą turinys

Kaip minėta 7.3 skirsnyje, peržiūrėtoje EVE direktyvoje suteikiamas lankstumas dėl informacijos, kuri turi būti teikiama trumpesniais nei vienų metų laiko tarpais, kaip nurodyta VIIa priedo 2 punkte, pobūdžio.

Turi būti pateikiama bent pagrindinė informacija apie faktinio suvartojimo (arba šilumos daliklio rodmenų) raidą. Tai, pavyzdžiui, gali būti derinama su skaičiavimais, kaip stebima tendencija gali paveikti galutinio naudotojo būsimą vartojimą ir kokia būtų jo sąskaita, jei suvartojimas ir toliau liktų toks pats.

Jei sąskaitos išrašomos tuo pačiu metu, kai pateikiama informacija pagal VIIa priedo 2 punktą, šio priedo 3 punkto nuostatomis nustatomi būtinieji sąskaitoje pateikiamos informacijos turinio reikalavimai.

9.3. Būtiniausia sąskaitoje nurodoma informacija

VIIa priedo 3 punkte nurodyti tam tikri būtini informacijos elementai, kurie turi būti prieinami galutiniams vartotojams sąskaitose arba kartu su jomis, ir skirtingi reikalavimai, priklausomai nuo to, ar sąskaita yra pagrįsta faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis, ar ne. Verta pažymėti, kad galutiniai naudotojai, kurie užima pastato dalis be individualių skaitiklių ar šilumos daliklių, arba asmenys, nuomojantys savo patalpas „šiltos nuomos“ pagrindu, gali niekada negauti sąskaitų, grindžiamų faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis. Iš tiesų, „šiltos nuomos“ atveju jie gali net negauti jokių sąskaitų už energiją, todėl jokie 10a straipsnyje ar VIIa priede nustatyti reikalavimai nebūtų taikomi.

Palyginti su pirminės EVE direktyvos VII priedu, naujasis VIIa priedas suformuluotas taip, kad būtų aiškiau, jog jame išdėstyti reikalavimai yra privalomi, pavyzdžiui, pašalinant tokias formuluotes, kaip „tam tikrais atvejais“ arba „pageidautina“⁽³⁷⁾.

VIIa priede taip pat yra keletas visiškai naujų elementų, įskaitant įpareigojimą, kad sąskaitose būtų pateikiama „informacija apie atitinkamas skundų nagrinėjimo procedūras, ombudsmenų tarnybas ar alternatyvaus ginčų sprendimo mechanizmus, taikomus valstybėse narėse“. Perkeldamos šį reikalavimą valstybės narės turėtų viešai nustatyti, kurios ombudsmenų tarnybos ar alternatyvaus ginčų sprendimo mechanizmai⁽³⁸⁾, jei tokių yra, teisiškai kompetentingi nagrinėti skundus ir ginčus, susijusius su matavimu, atskiru matavimu, sąskaitų išrašymu ir išlaidų paskirstymu, kad energijos tiekėjai ir kitos sąskaitas išrašančios šalys galėtų įtraukti šią informaciją į savo sąskaitas.

9.3.1. Faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis grindžiamas sąskaitų išrašymas

Atskiri informacijos elementai, kuriuos reikia pateikti sąskaitoje, grindžiamoje faktiniu suvartojimu arba prietaiso rodmenimis, arba kartu su ja, iš dalies yra grindžiami esamu VII priedu, o iš dalies yra nauji.

Nors paaiškinti būtina ne visus, verta atkreipti dėmesį į keletą aspektų.

Kaip ir pirminėje EVE direktyvoje, VIIa priedo 3 punkto a papunktyje minimos „faktinės kainos“. Centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo galutiniams vartotojams tai paprastai reiškia, kad bus nurodoma visa mokėtina kaina ir jos įvairios sudedamosios dalys, kaip antai su vartojimu susiję, su pajėgumu susiję ir fiksuoto dydžio tarifai arba kainos. Atskiro matavimo tikslais turėtų būti įtraukta bent jau asmeniui tenkanti šilumos sąnaudų dalis, kartu su prietaisų rodmenimis ir bendra pastato, iš kurio ji gauta, sąnaudų suma.

Kalbant apie palyginimą su per tą patį praėjusių metų laikotarpį suvartotos energijos kiekiu (3 punkto c papunktis), reikėtų atkreipti dėmesį į įpareigojimą šią informaciją pavaizduoti grafiškai ir pakoreguoti atsižvelgiant į klimato sąlygas. Atsižvelgiant į duomenų apsaugos ir privatumo reikalavimus (taip pat plg. 7.5 skirsnį), šis reikalavimas turėtų būti suprantamas kaip taikomas tik informacijai apie esamo naudotojo, t. y. to paties galutinio naudotojo, kuriam turi būti suteikta galimybė susipažinti su informacija, suvartotą energiją.

Kad būtų galima atlikti koregavimą atsižvelgiant į klimato sąlygas, gali prireikti daryti prielaidas dėl energijos dalies, suvartojamos buitiniam karštam vandeniui ruošti, kai ta energija nėra matuojama atskirai nuo patalpų šildymo poreikių. Be to, nustatant šildymo dienolaipsnių (ŠDL) arba vėsinimo dienolaipsnių (VDL) skaičių, naudojamą koregavimui atsižvelgiant į klimato sąlygas atlikti, būtina turėti su konkrečia vietoje arba tipine lauko temperatūra susijusius duomenis. Kad tokius duomenis būtų galima naudoti informacijos pateikimo sąskaitose tikslais, jie turi būti prieinami be didelių vėlavimų. Valstybės narės ir už informacijos pateikimą išrašomose sąskaitose atsakingos šalys turi nustatyti turimus tokių duomenų šaltinius, kurie galėtų būti nacionaliniai, regioniniai, vietiniai ar susiję su pastatais (pavyzdžiui, jei pastate įrengtas lauko jutiklis, iš kurio galima gauti matavimo duomenis). Jos taip pat turėtų nustatyti skaidrią koregavimo atsižvelgiant į klimato sąlygas metodiką⁽³⁹⁾.

Kalbant apie informaciją apie naudojamą kuro rūšių derinį, tai bus gana paprasta daugumoje daugiabučių ar daugeliui paskirčių naudojamų pastatų, kuriuose įrengtas bendras katilas, ypač kai jam visada naudojamas tos pačios rūšies kuras. Tais atvejais, kai katile galima naudoti įvairių rūšių kurą arba, pavyzdžiui, kai jis užkuriamas naudojant kitokius pradinus degalus, atitinkčiai užtikrinti pakaktų metinių vidutinių verčių. Jeigu pastatams energija tiekama iš centralizuoto šilumos arba vėsumos tiekimo tinklų, juridinis arba fizinis asmuo, kuris yra galutinis vartotojas, remiantis ta pačia nuostata turės teisę gauti informaciją apie kuro rūšių derinį, naudojamą centralizuoto šilumos arba vėsumos tiekimo paslaugai teikti. Daugiabučiuose ar daugeliui paskirčių naudojamuose pastatuose tą informaciją savo ruožtu gali naudoti⁽⁴⁰⁾ teikdamas informaciją apie kuro rūšių derinį kiekviename vienetu gyvenantiems ar jį užimantiems galutiniams naudotojams.

⁽³⁷⁾ Bent dviem atvejais tai nebuvo padaryta nuosekliai visomis kalbomis. Komisija mano, kad siekiant pašalinti šiuos neatitikimus turėtų būti paskelbtas oficialus klaidų ištaisymas Komisijos pasiūlymo tikslas buvo aiškus šiuo klausimu, plg. poveikio vertinimo 4.3.2 punkto 1.3.3 papunktį (Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2016) 0405 final).

⁽³⁸⁾ Pavyzdžiui, tokie, kokie išvardyti čia: <https://ec.europa.eu/consumers/odr/main/?event=main.adr.show2>.

⁽³⁹⁾ Nėra visuotinio standarto, kaip apskaičiuoti dienolaipsnius, o nesant geresnių alternatyvų, valstybės narės gali pageidauti skatinti arba reikalauti taikyti Eurostato naudojamą metodiką. Plg. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/nrg_chdd_esms.htm (3.4 skirsnis).

⁽⁴⁰⁾ Tas, kas yra atsakingas už informacijos teikimą atskiro matavimo paslaugas gaunantiems vartotojams ar galutiniams naudotojams remiantis pagal 10a straipsnio 3 dalį valstybių narių priimtais sprendimais.

Priemonės, naudojamos informacijai apie kuro rūšių derinį teikti, taip pat gali būti naudojamos teikiant informaciją apie centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį, iš dalies vykdant valstybėms narėms nustatytą įpareigojimą pagal peržiūrėtos Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos (toliau – AIED II) ⁽⁴¹⁾ 24 straipsnio 1 dalį, kurioje teigiama, kad „[v]alstybės narės užtikrina, kad galutiniams vartotojams lengvai prieinamu būdu, pavyzdžiui, tiekėjų interneto svetainėse, metinėse sąskaitose arba paprašius, būtų teikiama informacija apie energinį naudingumą ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos procentinę dalį jų centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo sistemose“. AIED II neapibrėžtas terminas „galutinis vartotojas“, tačiau Komisijos supratimu, terminas „galutinis naudotojas“, kaip jis vartojamas peržiūrėtoje EVE direktyvoje, visiškai apima terminą „galutinis vartotojas“, vartojamą AIED II 24 straipsnio 1 dalyje. Pažymėtina, kad abu terminai apima atskirų vienetų daugiabučiuose arba daugeliui paskirčių naudojamuose pastatuose, kuriuose šiluma arba vėsuma tiekama centralizuotai, naudotojus, net jei jie nėra sudarę su tiekėju individualios ar tiesioginės sutarties ⁽⁴²⁾. Todėl pagal EVE direktyvą įgyvendintas informacijos pateikimas sąskaitose ir informacijos apie suvartojimą pateikimas gali būti panaudotas teikiant informaciją apie atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį, naudojamą centralizuotam šilumos ir vėsumos tiekimui pagal AIED II. Tai gali būti ekonomiškai efektyvus būdas užtikrinti atitinkamų EVE direktyvos ir AIED II nuostatų laikymąsi, nes į informaciją apie kuro rūšių derinį privaloma įtraukti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, jei tokia energija yra kuro rūšių derinio dalis.

Toks būdas užtikrinti, kad būtų laikomasi informacijos apie atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo sistemose reikalavimų, būtų nedviprasmiškas ir taip būtų išvengta galimo teisinio užginčijimo, jei į informaciją apie kuro rūšių derinį būtų įtraukta atsinaujinančiųjų išteklių energijos kategorija (su galima jos tipo (-ų) specifikacija), nurodant nulį (0) tais atvejais, kai atsinaujinančiosios energijos komponento nėra.

Išsami informacija apie kuro rūšių derinį, nustatant šilumai arba vėsmai tiekti naudojamų atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį, nevisiškai atitiktų AIED II 24 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus, nebent būtų pateikta informacija apie centralizuoto šilumos ir (arba) vėsumos tiekimo sistemų energinį naudingumą.

Kalbant apie informacijos pateikimo būdą, EVE direktyvos VIIa priedo 3 punkto b papunktyje ir AIED II 24 straipsnio 1 dalyje nustatyti reikalavimai šiek tiek skiriasi. Pirmasis yra šiek tiek griežtesnis ta prasme, kad informacija apie kuro rūšių mišinį turi būti teikiama „[galutiniams naudotojams] išrašomose sąskaitose arba kartu su jomis“, o AIED II leidžiama informaciją apie atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalį ir energinį naudingumą pateikti „lengvai prieinamu būdu“ tiekėjo interneto svetainėje arba gavus prašymą. Tačiau AIED II reikalavimas yra šiek tiek griežtesnis dėl to, kad jis taikomas visiems galutiniams vartotojams, o EVE direktyvos reikalavimas taikomas tik išrašant sąskaitas, grindžiamas faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis.

Kalbant apie informaciją apie susijusį per metus išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, kyla tam tikrų klausimų, susijusių su tuo, ar energija tiekama iš vieno kuro šaltinio, pavyzdžiui, iš bendro dujų ar naftos katilo pastate, ar iš centralizuoto šilumos ar vėsumos tiekimo sistemos. Abiem atvejais reikia atkreipti dėmesį į tai, kaip ir koku mastu atsižvelgiama į pastato ar tinklo efektyvumo nuostolių poveikį ir kokie rodikliai naudojami (t. y. absoliutūs ar santykiniai arba savitieji (kgCO₂e/kJ)), suvestiniai ar pagal kiekvieną butą ir t. t.).

Centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo operatoriai privalo bent jau užtikrinti, kad vidutinis metinis tinklo išmetamųjų teršalų kiekis kiekviename energijos vienetė, kuriam išrašomos sąskaitos arba tiekama energija (t. y. įskaitant tinklo nuostolių poveikį), būtų apskaičiuojamas taip, kad būtų galima apskaičiuoti atitinkamą bet kurio konkretaus galutinio vartotojo absoliutų išmetamųjų teršalų kiekį.

Šiuo pagrindu arba remdamiesi paties pastato kuro sąnaudomis, atskiro matavimo paslaugas gaunantys vartotojai gali gauti informaciją apie savo absoliutaus išmetamųjų teršalų kiekio dalį (kg) IR apie savo santykinį arba savitąjį vidutinį išmetamųjų teršalų kiekį, pvz., pagal centralizuotai tiekiamos šilumos tinklo sudėtį arba naudojamą kurą, ir, jei reikia, pagal vietos atsinaujinančiuosius energijos išteklius.

⁽⁴¹⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

⁽⁴²⁾ Tai aiškiai nurodyta peržiūrėtoje EVE direktyvoje (žr. taip pat 7.1 skirsnį). Galima daryti išvadą, kad AIED II 24 straipsnio 2 dalyje vartojamas siauresnis terminas „vartotojas“ nurodo teisės aktų leidėjų norą diferencijuoti 24 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytą įpareigojimų taikymo sritį.

Bet kuriuo atveju, valstybės narės gali reikalavimą teikti informaciją apie išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį apriboti taip, kad jis būtų taikomas tik tiekimui iš centralizuoto šilumos tiekimo sistemų, kurių bendra nominalioji šiluminė galia yra didesnė nei 20 MW. Jei valstybė narė nusprendžia tai padaryti, reikalavimo teikti tokią informaciją išimtis visų pirma taikoma mažiems ir vidutinio dydžio centralizuoto šilumos tiekimo tinklams ir pastatams, kuriuose įrengti atskiro matavimo skaitikliai ir nuosavas katilas. Reikia pabrėžti, kad ši galimybė apriboti informacijos teikimo reikalavimo taikymo sritį netaikoma informacijai apie kuro rūšių derinį; ji taikoma tik susijusiai informacijai apie per metus išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

Kalbant apie centralizuoto šilumos arba vėsumos tiekimo sistemas, kuriose vartotojai gali rinktis tam tikrus „žaliuosius“ produktus, parduodamus kaip tam tikro kuro mišinio dalį (pvz., 100 proc. atsinaujinančiųjų išteklių energijos) arba nurodant konkretų išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, kuris skiriasi nuo sistemos vidurkio, į tai reikėtų atsižvelgti siekiant išvengti dvigubos apskaitos ir klaidinančios informacijos pateikimo vartotojams. Apskaičiuojant vidutinį kuro rūšių derinį arba šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo rodiklį galutiniams vartotojams, į tokį pardavimą neturėtų būti atsižvelgiama. To nepadarius, gali būti pažeisti ES vartotojų apsaugos teisės aktai⁽⁴³⁾.

VIIa priedo 3 punkto f papunktyje reikalaujama palyginti naudotojų suvartojimą su vidutinio normalaus arba etaloninio tos pačios naudotojų kategorijos galutinio naudotojo suvartojimu, todėl valstybės narės turės nustatyti arba perduoti atsakomybę už tinkamų lyginamųjų standartų ir naudotojų kategorijų parengimą. Kalbant apie atskirą matavimą, atskiro matavimo paslaugų teikėjai galėtų parengti aktualius ir tikslius lyginamuosius standartus, pagrįstus suvestiniais pastatų, kuriuose jie teikia paslaugas, duomenimis. Elektroninių sąskaitų atveju tokie palyginimai gali būti skelbiami internete, o paskui turėtų būti pažymėti pačiose sąskaitose. Kalbant apie popierine forma pateikiamas sąskaitas, šie palyginimai, be abejojimo, turi būti įtraukiami į faktinę sąskaitą, kaip ir kiti įtrauktini elementai.

9.3.2. *Sąskaitos, kurios nėra grindžiamos faktiniu suvartojimu arba šilumos daliklio rodmenimis*

Šiuo metu yra įprasta (bent jau tais atvejais, kai negalima naudoti nuotoliniu būdu nuskaitomų prietaisų) visas įprastas ir (arba) trumpesnio nei vienu metų laikotarpio sąskaitas grįsti metinio suvartojimo fiksuotos normos įvertinimais. Į tokias sąskaitas nebūtina įtraukti visų pirmiau išvardytų elementų, tačiau jose turi būti „pateiktas aiškus ir suprantamas išaiškinimas, kaip buvo apskaičiuota sąskaitoje nurodyta suma, ir bent jau informacija, nurodyta VIIa priedo 3 punkto d ir e papunkčiuose“. Šie reikalavimai taip pat taikomi tais atvejais, kai sąskaitos niekada nėra grindžiamos faktiniu suvartojimu (šilumos daliklio rodmenimis). Tai bus taikoma individualiems galutiniams daugiabučių ir daugeliui paskirčių naudojamų pastatų naudotojams, kurie neturi atskirų skaitiklių, ir kai energijos sąnaudos perkeliama galutiniams naudotojams taikant pasikartojančius mokesčius arba šilumos sąnaudų apskaitą, grindžiamą tik kitais parametrais, pvz., patalpų plotu, tūriu ir t. t.

⁽⁴³⁾ Taip pat plg. SWD(2016) 163 *final*, 2016 m. gegužės 25 d.: Komisijos tarnybų darbinis dokumentas: Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos 2005/29/EB įgyvendinimo ir taikymo gairės.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0163>.

ISSN 1977-0723 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-5120 (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LUXEMBURGAS

LT